

Obilje delovnih akcij

Ob 1. aprilu, dnevu brigadirjev – V Sloveniji bo letos prostovoljno delalo kar okrog 45.000 mladih

Na lokalnih delovnih akcijah v krajevnih skupnostih, šolah in delovnih organizacijah bo letos v Sloveniji sodelovalo okrog 40 tisoč mladih. Zveznih in republiških mladinskih delovnih akcij pa se bo letos udeležilo okrog 5.300 mladih brigadirjev iz vse naše republike.

Poleg številnih lokalnih delovnih akcij bodo letos zvezne in republiške delovne akcije kot že nekaj let nazaj tudi v Suhi krajini, Beli krajini in na Kozjanskem, v Trebči v breži-

ski občini pa bo začel delovati mladinski delovni tabor kot nova oblika mladinskega prostovoljnega dela. Prav tako bo na zveznih in republiških mladinskih delovnih akcijah po vsej Jugoslaviji sodelovalo precejšnje število brigadirjev iz vseh dolenskih in posavskih občin, čeprav imajo marsikje precej težav s pridobivanjem mladih za udeležbo na akcijah.

Mladinsko prostovoljno delo pa kljub mnogim težavam očitno ne le bo zamrlo, čeprav se še vedno lomijo kopja okrog vprašanja njegove potrebnosti in učinkovitosti. To pa vendarle ne bi smelo biti sporno, saj je večini jasno, da bi ljudje v marsikaterem kraju mnogo kasneje in težje prišli do vodovoda, ceste, kanalizacije, elektrike itd., če jim ne bi pomagali pri tem brigadirji v šolah tovarštva, dela, samoupravljanja, kar vse naj bi bile in tudi so mladinske delovne akcije. 1. april, dan brigadirjev, je brez dvoma priložnost, da se vsi, ki so kakorkoli odgovorni za organizacijo delovnih akcij, temeljito zamislijo nad nalogami, ki jih čakajo in da se jih tudi lotijo.

NAPOTKI ZA HITER DELOVNI ZAGON

Več predsednikov in članov svetov potrošnikov je minuli teden na seminarju, ki ga je za te organe priredila OK SZDL v Brezicah, prvič slišalo, kakšno je njihovo delo in kako naj ga opravljajo. Res škoda, da to izobraževanje ni steklo na začetku mandata, saj bi ta čas lahko več svetov pokazalo bogatejše delovne sadove. Sicer, pa so razmere v večjih središčih že do sedaj prislile svete k ukrepanju.

Tokrat so se na seminarju najprej seznanili z vlogo in pomenom svetov potrošnikov. Sledila je informacija predstavnika IS o preskrbi in blagovnih rezervah v občini ter vključevanju potrošnikov v skupnost za cene. Predstavnik medobčinske inšpekcije je udeležencem obrazložil pravice in dolžnosti kupcev in prodajalcev, predstavnik Posavja pa je spregovoril o povezavi trgovine z organiziranimi potrošniki.

NOVOMEŠČANI NAJBOLJŠI

Na regijskem kvizu o kmetijstvu, ki je bil konec preteklega tedna v Črnomlju in na katerem se je pomerilo 8 ekip iz Dolenjske in Posavja, so bili najboljši mladi Novomeščani, sledili so jim Črnomaljšani in Krčani. Novomeščani se bodo udeležili republiškega tekmovanja v Postojni.

ŠOLA SE BO IMENOVALA PO LUNAČKU

Sentruperska osnovna šola bo poleg nosila ime po znanem partizanskem zdravniku, članu AVNOJA in nosilcu spomenice 1941 dr. Pavlu Lunačku – Igorju. Slovesnost ob poimenovanju šole po dr. Lunačku, ki se je rodil 1900 v Sentrupertu v znani učiteljski družini, bo v soboto, 2. aprila, ob 12. uri v Sentrupertu. Prireditev je posvečena tudi 40-letnici nove Jugoslavije.

VEČINA PRIŠLA OB PRAVEM ČASU – Spremenjeni delovni čas in temu prilagojene spremembe voznih redov so v ponedeljek doživljali pravo praktično preskušnjo. Moramo priznati, da so se prevoznika podjetja potrudila, da bi bilo čim manj krivde na njihovi strani, zagotovo bi bilo manj vroče krvi, če bi v družbenih službah in združenem delu dosledneje upoštevali priporočila republiške skupščine. V Posavju so z dodatnimi avtobusi omilili prometno konico, v Kočevju in Ribnici pa že za naslednje dni obljubljajo pomoč z dodatnimi štirimi avtobusi, nekaj več zapletov in gneče pa je bilo na novomeškem območju, kjer je bilo največ zamud med šolarji – vozači. O merjenju časa in premiku urnih kazalcev pišemo več še na 11. strani. (Foto: J. Pavlin)

SPOMIN IN OPOMIN – Zmaga v Jelenovem žlebu ni le spomin na dogodek pred 40 leti, ampak tudi opomin vsem, ki bi želeli stegovati roke po naši zemlji, je med drugim poudaril na proslavi v Loškem potoku osrednji govornik general Dušan Švara-Dule. (Foto: Primc)

O boju pričevati, kot zasluži

Tako je poudaril na proslavi v Loškem potoku general Dušan Švara – Na svečanostih tudi Viktor Avbelj – Za častnega občana proglasili Alojza Kersniča

Osrednja proslava ob prazniku občine Ribnica, na kateri je govoril Dušan Švara-Dule, je bila zaradi slabega vremena v Loškem potoku, in ne na prizorišču boja in zmage partizanskih brigad pred 40 leti, v Jelenovem žlebu.

„O našem boju naj se piše tako, kot začuži,“ je poudaril general, ki je označil pomen narodnoosvobodilnega boja in dodal, naj bo partizanski boj opomin vsem, ki jih skomina, da bi morda spet stegnili roke po naši zemlji.

V Loškem potoku je bila tudi svečana seja občinske skupščine

Ribnica in vodstev družbeno-političnih organizacij, ki so se je razen predsednika predsedstva SRS Viktorja Avblja-Rudija in delegacije pobratene občine Arcevia iz Italije udeležili še predstavniki sosednjih občin, medobčinskih organov, odborov brigad, ki so se bojevale v Jelenovem žlebu, domicilnih enot,

narodni heroji, nosilci spomenice, predstavniki JLA, združenega dela, častni občani, delegacija KS „Ivan Omerza“ iz Vold pri Kranju itd.

Prisotnim je najprej predstavil Loški potok nekdanj in danes, predvsem pa v NOB, predsednik skupščine sveta krajevne skupnosti Loški potok Jože Levstik. Predsednik občinske skupščine Stanko Rus pa je orisal zgodovino občine, največ pa se je zadržal na položaju v občini danes.

V imenu pobratene občine Arcevia je prisotne pozdravil vodja delegacije Arnaldo Giacini, ki je poudaril skupni boj jugoslovanskih in italijanskih partizanov proti nacističnemu, na katerem je osnovano pobratenje obeh občin in na katerem temelji mir doma in v svetu.

Zaradi slabega vremena je bil močno okrnjen pohod enot, ki zaradi sneženja tudi niso krenile v Jelenov žleb, ampak v Loški potok, kjer so se udeležile osrednje proslave.

V kulturnem programu svečanosti so sodelovali pevske zbori Do-

• Ob prazniku občine Ribnica so podelili več občinskih priznanj in nagrad. Naziv častnega občana so podelili Alojzu Kersniču iz Ljubljane, plaketo „26. marec“ pa Francu Ilcu, Ivanu Lavriču in Alojzu Zbašniku. Podeljenih je bilo še 10 priznanj občine Ribnica in pet Urbanovih nagrad.

lenja vas, Sv. Gregor, Vre, Sodražica, Donit in Loški potok, godba na pihala iz Ribnice, pevci in recitatorji osnovne šole Loški potok in harmonikarji glasbene šole Ribnica.

J. PRIMC

GRADAČANI GOSTUJEJO

Gradaška dramska skupina, ki deluje v okviru KUD Oton Župančič, je v tej sezoni pripravila Marinčev komedijo „Poročil se bom s svojo ženo“ in z njo gostovala tudi v Črnomlju, Metliki, Dragatušu, Semiču in na Suhorju, prejšnjo nedeljo pa so igrali v Butoraju, kjer jih je polna dvorana izredno lepo sprejela. S to igro bodo gostovali še na Radovici in v Gribljah, jeserji pa se bodo zavzeti igralci lotili študija nove igre.

DELEGACIJA POLISARIJA NA DOLENJSKEM – Morda soboto je bila gost občinske konference ZSMS Novo mesto tričlanska delegacija zahodnoafriškega osvobodilnega gibanja Polisario, ki jo je vodil Fadil Ali, politični predstavnik v Beogradu. Med obiskom si je delegacija ogledala del proizvodnje v Novoteksu, nato pa je bila še gost Krkinge mladinskega kluba. Na sliki: ob predvajanju filmov, ki prikazujejo osvobodilno gibanje, se je z mladimi razvil živahen pogovor. (Foto: J. Pavlin)

Propadu zapisani spomeniki?

Obnova in varstvo spomenikov NOB v Rogu ni samo stvar Dolenjske – Odbor podpisnikov dogovora ne more prevzeti nase vse odgovornosti

Osmo leto teče, odkar se je nad petdeset podpisnikov družbenega dogovora obvezalo, da bodo skrbeli za varstvo spomenikov in naravnih znamenitosti Roga. V tem času je bilo že veliko storjenega, a še zmeraj ne toliko, da odbor podpisnikov, ki se je 25. marca sestal v Črmošnjicah, ne bi med sklepi zapisal tudi tega, da ne more prevzeti nase vse odgovornosti, ako bo zlagoma propadlo spomeniško izročilo partizanskega Roga.

Za takšno zavarovanje pred morebitnimi očitki slovenske javnosti ima omenjeni odbor več tehtnih

razlogov. Najbolj boleče je, da se podpisniki dogovora obnašajo na moč neresno, zvečine ne uresničujejo nalog, ki so jih sprejeli. Če ne bi bilo gozdnih gospodarstev iz Novega mesta in Kočevja, novomeške tovarne zdravil, semiške Iskre, Litoštroja in še nekaterih, potem bi zob časa še bolj ogledal Bazo 20, roške bolnišnice in druge spomenike enobeja.

Glede na obnašanje podpisnikov se zdi, kakor da je varstvo roških spomenikov v glavnem skrb dolenjskih in kočevskih ljudi. A slednji kajpak niso tako bogati, da bi sami zmogli neprecenljivo zgodovinsko izročilo Roga ohraniti zanamcem. Zato je skrajni čas, da podpisniki od vsepovsod (odbor se bo trudil pri-

dobiti še nove podpisnike, zlasti pa navezati tesnejše stike z združenim delom) priskočijo na pomoč, sicer ne bo mogoče pravočasno opraviti niti najnujnejših vzdrževalnih in obnovitvenih del, kaj šele posodobiti cesto v Rog, napeljati elektriko, vodo ipd.

(Nadaljevanje na 2. strani)

VREMJE

V drugi polovici tedna bo hladno in nestalno vreme z občasnimi padavinami.

Samokritično o lastnem delu

Sevnica: programska seja komunistov kot obračun opravljenega in neopravljenega dela

Zvrstila se je vrsta dogodkov, ki po svoji resnosti zahteva korenito idejno-politično akcijo: neuspeh občinski samoprisepek in prekinitve dela v Lisci, Stillesu in krmeljski Metalni.

Predsednik občinske konference ZK Janez Valant je v oceni razmer zastavil stvari širše, kot tudi pritiče tej organizaciji. Posebno pozornost je posvetil liku komunista. Navsezadnje ima sevnška občina v minulem letu nekatere razveseljivejšje gospodarske dosežke. Skupna izguba treh kolektivov je daleč najnižja v Posavju, v skupnem znesku ne presegajo zmogljivosti lastnih sredstev rezerv in razpoložljivih sanacijskih kreditov. Izvoz je presegal uvoz.

Komunisti iz posameznih okolij so kritično in samokritično obravnavali svoje delo in naloge. Predstavniki Jutrjanke, med njimi tudi članica CK ZKS Pavla Fon iz te tovarne, sta govorila o odgovornosti. To

so zaostrili do te mere, da tisti, ki ravna neodgovorno, prepusti mesto boljše mu. Estera Savič-Bizjakova je grajala kadrovske politike pri štipendiranju, kjer se vedno gradimo na ravni nekdanje poklicne šole.

Razveseljive so bile ugotovitve delegata iz Kopitarne. Ta najstarejša sevnška tovarna kani letos lanski

prevoz preseči za 292 odst. Obeta-ven start imajo že v pravkar izteka-jočem se triletnem letu. Z vsa resnost-jo delajo tudi družbenopolitične organizacije v novi tovarni Inplet. V Lisco so že odposlali prvi tovornjak elastičnih platen. Delavci odgovor-no delajo ob zagonu nove proizvodnje.

Na kratko naj predstavimo še zanimivo analizo delegatskega siste- ma, ki jo je navedel Lojze Vidic. Ali so delegati le glasovalni stroj? Kje smo po enem letu novega mandata, je le nekaj takih vprašanj. Zamislil se je ob oceni predsedstva OK SZDL pred referendumom, ki je na kraju propadel. Podčrtal je, kako bi moral iz tega potegniti vsak svoj del odgovornosti.

Pavla Vačovnikova je navedla, da je trenutna strokovna usposobljenost iskalcev zaposlitve že boljša od zaposlenih, čeprav brezposelnost še ni občutnejša. Pogrešala je obravnavo celotnega področja družbenih dejavnosti v poročilu.

Tudi gostje so opozarjali na razne stvari. Sekretarka medobčinskega sveta ZK za Posavje Božena Ostrovršnik je govorila o gospodarski renesansi sevnške občine in o nujnosti še večjega idejnega usposabljanja. Izvršni sekretar predsedstva CK ZKS Emil Štern je izrekal opozorilo, da se kljub resnosti ne bi smeli pretirano ukvarjati z minulim neuspelim referendumskim več, kot je treba. Ugodno je ocenil prakso program- skih konferenc. Pohvalil je, da se lotevajo akcij z delovnimi skupinami po področjih. Na koncu je spomnil na še večje povezovanje, na kar je v občini pred časom opozarjal še predsednik Franc Popit in tudi pred- sednik inž. Andrej Marinc ob zadnjem obisku v Inpletu.

Zal je tudi tej konferenci po večurni razpravi skopnela sklep- nost (statutarna dvotretjinska večina), tako da ni bilo mogoče izpeljati niti nado mestnih volitev v komite in sprejeti programske osnove.

ALFRED ZELEZNIK

Ljubljansko pismo

Še o nakupu živine „za olimpiado“

Na koncu kriv kmet?

Moje prejšnje „Ljubljansko pismo“ je sprožilo primer preplačevanja živine „za olimpiado“, za katerega smo, dva predstavnika Zadrzne zveze Slovenije in podpisani, zvedeli od inž. Pirca v KZ Ribnica. Dan kasneje so prihajale vesti o preplačevanju živine na Zivnorejsko poslovno skupnost Slovenije iz Trebnjega in Stične, iz Podravja, Pomurja. O tem so bili hitro obveščeni pristojni v republiki. Nekaj dni po tem pa je po poročilih v Delu (Beograd 16. 3., Ljubljana 21. 3.) izpadlo tako, da je grešni kozel za to neodgovorno početje - kmet.

To samo po sebi ne bi bilo tako hudo, če izjave o tem ne bi bile politično zgrešene in če ne bi bile daleč od resnice.

O zadevi je 16. marca razpravljal tudi svet za družbeno-ekonomске odnose v kmetijstvu, gozdarstvu in na vasi pri predsedstvu Republiške konference SZDL Slovenije in ugotovil, „da je položaj slovenske živinoreje, neglede na vse ukrepe, težak. Eden od razlogov je odvoz živine po različnih kanalih izven Slovenije. Ker cene same po sebi ne morejo razrešiti položaja živinoreje, ne smemo iskati rešitve v višjih cenah. Na drugi strani pa je vprašljivo, da v Sloveniji vztrajamo na (naj)nižjih cenah. Svet ja mnenja, da je ob ekonomskih rešitvah treba zaostriti odnos do prekupčevalcev, a tudi do nespoštovanja pogodb.“

Ze pred tem smo novinarji na republiškem komiteju za kmetijstvo dobili zagotovilo, da so v teku dogovori s predstavniki drugih republik, da bi takšno stanje, kakršno je na trgu z živino, preprečili in končno na vsem jugoslovanskem tržišču uveljavili enotne odkupne cene.

Za redno delovanje enotnega tržišča je delovanje tržnih zakonitosti en - ne pa edini - pogoj. Ob današnjem pomanjkanju živine in mesa gotovo ni mogoče sprostiti tržišča (cen). Tem manj, ko smo se odločili za stabilizacijske ukrepe. Mislim pa, da je prav zaradi težnje po stabilizaciji možno obrzdati vsaj zmedo in spodkopavanje naporov po bolj organizirani reji, kar v imenu enotnega jugoslovanskega tržišča povzročajo prekupčevalci z neenotnimi in različno utemeljenimi nastopi. Pri tem seveda nikakor ne mislim na kak zvezni odlok ali ukrep, vsekakor pa na stvaren dogovor med republikami.

Kakor pa smo lahko prebrali v prvo navedenem poročilu iz Beograda pod naslovom „Neodgovorno početje kmetov ne vodi k večjemu izvozu“, se je „dogovor“ zasakal v smer, s kakršno se ni mogoče strinjati, kakor se ni mogoče strinjati z nekakšno kaznovano politiko, kakršna preveha iz drugonavedenega poročila. Preprosto zato, ker trditve ne ustrezajo resnici.

Resnica je neizpodbitno takšna, da so bile v Sloveniji in v povprečju zadnjih 10 let vedno nižje odkupne cene za živino kot drugod, zato so bile vedno težave zaradi odvažanja živine drugam. Da smo kljub temu stalež živine zadrževali, gre nedvomno zaslugi politiki regresiranja, premiranja ipd.

Kdo so bili in so prekupčevalci, je znano. Kdo je v družbi odgovoren za nered in škodo, ki zaradi tega nastaja, je jasno. Kako je potem mogoče zahtevati, da „je treba napraviti konec odgovornosti družbe pred neodgovornimi kmetovalci“? Čemu potem kaznovati kmeta, če dobi za tele ali govode precej več kot doma s premijami vred, tako, da mu ne daš gnojil, zaščitnih sredstev, celo nafte? Mar zato, da bo potem več pridelal? Mislim, da komiteji za kmetijstvo niso kazenski odredi, temveč gospodarsko-politični upravni organi, ki morajo svojo politiko potrjevati z dosežki v praksi.

ŠTEFAN KUJAR

Spremeniti je treba samo prakso

Kritične besede o lastnem delu na novomeški občinski partijski konferenci

„Kljub neugodnim podatkom o trenutnih ekonomskih razmerah v novomeški občini v srcih komunistov ne sme biti prostora za malodušje, skepticizem, niti ne za varljiv optimizem, ampak le za revolucionarno dejanja in aktivnost, ki bo delovnim ljudem vlivala zaupanje, občutek varnosti in perspektivo“, je med drugim v sklepnih besedah dejal Franc Šali, član predsedstva CK ZKS na novomeški partijski konferenci, ki je bila 28. marca. Ob tej priložnosti so bile tudi nadomestne volitve treh članov.

V prvem delu konferenca so po delovnih poročilih razpravljali obravnavali izvozne dosežke nasploh, sanacijski program IMV, izvozno problematiko Krke, sistem delitve osebnih dohodkov v Novolesu, težave v gradbeništvu s posebnim poudarkom na SGP Pionir, delo temeljnega sodišča in kadrovske politiko, kateri prav zdaj velja osrednja pozornost v osnovnih organizacijah ZK, ko odgovarjajo na vprašalnik.

Drugi del razprav je vendarle posegel na širše področje dela komunistov, ki v vzgoji in izobraževanju, pa v zdravstvu niso uspeli izpeljati začetnih integracijskih procesov. Govor je bil še o političnem in ekonomskem položaju mladih, ki terja na področju zaposlovanja dogovorne politiko, ter o kmetijstvu. O neuspešnosti pri delu osnovnih organizacij na terenu so govorili delegati iz Sentjerneja in Bršlina. Imajo namreč nekajkrat več „bivajočih“ komunistov, kot jih je čutili pri delu v krajevni skupnosti in društvih. Komisija za sklepe je k že predloženim izhodiščem za bodoče delo in v katerih je dan izrazit poudarek stabilizaciji, dodala še: v vseh osnovnih organizacijah je treba preveriti lani sprejete sklepe. Ponovno se je namreč potrdila ugotovitev, da so komunisti v osnovnih organizacijah in raznih forumih zelo sposobni oblikovati sklepe in dokumente, dostikrat pa se zatakne že pri prvem koraku, ko bi bilo treba od kritičnih analiz preiti k dejanjem.

R. BAČER

Propadu...

(Nadaljevanje s 1. strani)

Ako ne bo hitrih posegov, je vrsta spomenikov zapisana propadu, najhujše pa je to, da jih kasneje ne bo mogoče na novo postaviti v izvorni obliki, kajti za večino spomenikov še zmeraj ni izdelano topografsko gradivo (to nalogo bi moral opraviti ljubljanski Muzej ljudske revolucije, kar pa je že narejenega, je delo novomeških geodetov). Posledica tega je tudi ta, da pri obnovi prihaja do potvorb.

V razpravi je sodeloval tudi Franc Šali, ki je med drugim poudaril, da gre Rogu vrhunski pomen v okviru slovenske narodne zgodovine, zato ob trenutnih denarnih zagatah, ki zavirajo hitrejšo obnovo in varstvo spomenikov, ne bi smeli omahovati. Zahtevano vprašanje načrta obnove in vodenja le-te pa ne more biti samo stvar širokega odbora podpisnikov dogovora, tako obsežni in pomembni akciji bi bilo najbrž kos le ožje delo, ki bi imelo v rokah politične in strokovne vaje pri zbiranju denarja in strokovnega vodenja obnove. Ob Rogu se po besedah F. Šalija kažejo vse šibke točke kulturne politike na Dolenjskem, ki še zlasti zapostavlja proučevanje novejšje zgodovine, vključno NOB.

Tisti, ki družbenega dogovora niso podpisali zato, da bi nato stali križemrok, so pripravili vse za skorajšnjo obnovo Kidričeve barake; opravila bodo predvidoma stala 320 tisoč dinarjev.

D. RUSTJA

22 MILIJONOV DINARJEV ZA KMETIJSTVO

Hranilno-kreditna služba pri Kmetijski zadrugi Trebnje bo letos podelila za 22 milijonov dinarjev kreditov. Okoli 14 milijonov dinarjev bodo kmetje porabili za gradnjo in obnovo hlevov, ostalo pa bodo porabili za nabavo strojev. Čeprav so obresti tudi za te kredite precej narasle, je med kmeti še zanimanje za kredite. Teh 22 milijonov dinarjev pa bodo razdelili med 186 kmetov.

S skupnimi močmi do rešitev

Kdor zavrača vsako dobronamerno kritiko, ni primeren za odgovorni položaj - Na seji občinske konference ZK v Kočevju je prišlo tudi do ostrih besed

„Ko se spopadete z zaevami, ki so kritične, ne smete biti preveč osebno občutljivi, ker to ne vodi do pametnih rešitev in zadovoljivih rezultatov. Kritiko morate vzeti kot prizadevanje, da bi s skupnimi močmi našli boljše rešitve“, je poudaril v imenu CK ZKS na seji občinske konference ZK Kočevje, ki je bila minulo soboto, Martin Minar, predsednik zbora združenega dela skupščine SRS.

V uvodnih razpravah sta namreč predsednik občinske konference ZK Rudi Gruden in sekretar predsedstva občinske konference ZK Peter Šobar zelo kritično osvetlila razmere v občini, delovnih organizacijah, krajevnih skupnostih in organizacijah ZK. Delegati iz Lika in Zidaria so na izrečeno kritiko o teh dveh ozidih odgovorili razmeroma ostro, češ da gre za neupravičen napad, izkrivljanje resnice, za diktirane sklepe, za akcijo občinskih družbenopolitičnih

organizacij proti nekaterim „nasim subjektom“ itd. Na to kritiko so odgovorili predstavniki občinskih družbenopolitičnih organizacij in izvršnega sveta pa tudi Martin Minar, ki je poudaril da z medsebojnim napadanjem, obdolževanjem, opravičili in nesprejemljivostjo kritike ne bodo našli rešitve. Če bi s takimi medsebojnimi obtožbami nadaljevali, se lahko zgodi le, da bodo delovne organizacije (kjer se to dogaja) zašle v še težji položaj in celo propadle, delavci pa si bodo morali iskati kruh drugod. Razpravo o perečih zadevah je treba nadaljevati, vendar tvorno. Če to ni možno, bo moral nekdo popustiti oz. odstopiti. Pri razreševanju zadev je treba biti uporen. Če jih ne bi uspeli razrešiti zdaj, jih bo čez leto ali dve še težje. Cilj takih razprav pa je doseči idejno-politično enotnost v ZK, saj bo potem ta organizacija sposobna tudi za akcijo. Nadalje je tovariš Minar poudaril, da je konferenca in da so tudi posamezne komisije (konferenca je namreč v večjem delu zasedala v

treh ločenih komisijah, o njihovem delu pa bomo poročali še kasneje) zelo kritično obravnavale položaj, delo in težave. To je prav, saj je bila zveza komunistov v vsej svoji zgodovini pri obravnavanju zadev zelo kritična. Kljub temu pa ne bi smeli pozabiti tudi na vse dobro, kar smo v dosedanjem razvoju dosegli, in tega tudi ni malo.

J. PRIMC

CESTARJI POD NOVO STREHO

V soboto je bila „sedmina“, kot so pri sevnški cestni službi imenovali zadnje tovariško srečanje. Cestne službe pri sevnški krajevni skupnosti namreč po 1. aprilu ne bo več, saj bo organizirana nadalje pri Cestnem podjetju. Slednja nima lahke naloge. Sevnščani so se minulo zimo trudili kot le kaj. Zatrjujejo, da so imeli vedno spužene vse ceste, da so lahko nemoteno vozili številni delavski in šolski avtobusi.

ZA ADLEŠIČANKE DELO DOMA - Najlepše darilo ob krajevnem prazniku je Adlešičanom „podaril“ Tekstilov tozd Tonosa iz Ljubljane, ki je ob tej priložnosti odprl v vasi svoj obrat, v katerem bodo izdelovali otroško konfekcijo. (Foto: M. Bezek)

Le polovičen napredek

V Adlešičih ob krajevnem prazniku stekla proizvodnja v obratu Tonosa - Kaj bo z mostom?

Industrija si počasi utima pot tudi v nerazvite kraje črnomajške občine. Zadnja pridobitev, ki pomeni korak k boljšemu življenju je obrat Tekstilovega tozda Tonosa iz Ljubljane, ki so ga v soboto, 26. marca, odprli v Adlešičih ter s tem počastili tudi krajevni praznik, ki so ga letos že tridesetih praznovali v spomin na 22. marec 1945, ko je sovažnik zadržil vdrl na belokranjsko ozemlje in požgal sedem vasi na sedanjem območju krajevine skupnosti Adlešiči.

Otvoritev obrata, v katerem je začelo delati 40 delavk, predvidevajo pa, da bodo v njem v nekaj prihodnjih letih zaposlili okrog 180 delavcev, je za kraj še toliko večjega pomena, ker je bila njegova usoda neznana leto dni, torej od takrat, ko je semiška Iskra zgradila objekt, a za proizvodnjo v njem ni imela izdelanega proizvodnega programa. Odslej bodo v njem služile

kruh ženske roke, ki bodo v začetku izdelovale otroško konfekcijo, pozneje pa tudi trenirke.

Kljub pridobitvi, ki pomeni za Adlešiče in okoliške kraje velik napredek, pa domačini niso pozabili na težave. Tako so opozorili na podrti most pri Žuničih, ki ga je odnesla narasla Kolpa ter s tem prerezala vezi s sosednjo Hrvaško, prav tako pa tudi otežila obdelavo zemlje kmetom okraj reke. Poudarili so, da bodo problem lahko rešili le s skupnim sodelovanjem črnomajške in dugoreške občine ter pomočjo širše družbene skupnosti.

Na slavnostni seji so si pobratene krajevne skupnosti in gasilska društva izmenjala več nagrad in priznanj. Predstavniki Karlovačkega tjednika in Radia Karlovca, ki imajo na adlešičkem območju domičil, so domačin tamburašem podarili tamburico.

B. M.

Komunist se ima kje izkazati

S programske seje OK ZKS v Brežicah, kjer so spregovorili o mnogih problemih in zarjatah - Kot gosta sodelovala Roman Ogrin in Emil Štern s CK ZKS

Programska seja občinske organizacije ZKS je 28. marca v Brežicah zelo jasno nakazala, da uredničevanja sklepov in usmeritev Zveze komunistov ni mogoče ocenjevati ločeno od uspešnosti delegatskega sistema in dejavnosti drugih družbenopolitičnih organizacij v krajevnih skupnostih, delovnih kolektivih in v občini.

Spodbudo za tak pristop je vsebalo že poročilo za čas od lanskega do letošnjega marca. V tem obdobju se je gospodarstvo znašlo v hudih težavah, iz katerih sta večji izvoz in boljša produktivnost edini izhod. V brežiški občini je ZK veliko pozornost posvečala zlasti izgubarjem, kot so IMV, Dekorles in Terme Čatež, povsod drugod pa je spodbujala temeljitejšo obravnavo periodičnih in zaključnih računov. Nagradevanja po delu ZK lani ni ocenjevala, zato je sprejela to kot nalogo v naslednjem obdobju. Doslej take analize niso napravili še nikjer. Povlajajo se težnje po uravnilovki. Tudi v skupnih službah delavcev še vedno ne nagrajujejo po uspehu, ampak kar poprek. V usmeritvah ZK za naprej so zapisali, da bodo osnovne organizacije ZK in drugi organi kritično ocenili, kako napre-

duje povezanost delavcev v tozdih, DO in sozdih ter spodbujali učinkovitejšo dohodkovno povezovanje v proizvodnji in družbenih dejavnostih.

Posebno pozornost bodo posvetili odpravljanju izgub in uveljavljanju dobrih sanacijskih programov. Med trajnimi nalogami je tudi krepitev delegatskega delovanja in delovanja sindikata, SZDL, mladinske organizacije ter Zveze borcev.

V razpravi smo slišali grajo slabega dela komunistov v aktivni neposrednih proizvajalcev, ki je bil le enkrat sklepčen. Od njega so pričakovali več, vsaj to, da bi zdramil osnovne organizacije za podporo delavskim kontrolam, ker se same na to niso spomnile. Kritika je bila uperjena tudi zoper nesklepnost

skupščin SIS, saj se na primer delegati v Bizelskega, Kapel in Dobove niso nikoli odzvali vabilu na sejo. Opozorili so na to, da delegati v nekaterih tozdih nimajo besede, da ne morejo na sejo, kadar bi hoteli. Drugod se delegacije sploh ne sestajajo. Potem pa na primer v zboru krajevnih skupnosti prihajajo na dan pretežno s komunalnimi problemi, ker delegacija za komunalno skupnost ne dela. Zadnji čas je, da napravimo konec nesklepnosti v SIS, je menil Mirko Kambič, saj se zdaj tam odloča o milijonih, ki jih delavci ustvarjajo s svojim delom.

Roman Ogrin, član CK ZKS, je enako kot drugi razpravljavci pohvalil jedrnatost in konkretno poročilo in opozoril na potrebo po ponovni uveljavitvi kritike in samokritike v vrstah ZK. Glede idejno-političnega izobraževanja v osnovnih organizacijah pa je menil, da morajo člani gradivo prej preštudirati, na sestankih pa razpravljati o njem, ne pa poslušati samo predavanja.

JOŽICA TEPPEY

Trebnje: bo turizem shodil?

Priprave na ustanovitev občinske turistične zveze

Turistično društvo Trebnje se lahko pohvali, da je lani izpeljalo vrsto akcij, čeprav razmere za delo niti niso bile tako dobre. Vodstvo društva se je zamajalo, manjkalo pa je tudi denarja, da bi urednicili vse naloge, ki so si jih zastavili. Toda volje do dela ne manjka, in kar ni bilo narejeno lani, bo brzkone letos. Vse pohvale pa je vredno tudi to, da v trebanjski občini predvidevajo ustanovitev občinske turistične zveze, ki naj bi še več pripomogla k razvoju turizma v občini.

Ko so na seji upravnega odbora razpravljali o lanskim nalogah, so med drugim lahko slišali, da je Turistično društvo organiziralo izlet v Volčji potok in po Gorenjski, ocenjevanje vrto v balkonov, septembra pa je bila veselica, katere denarni izkupiček bo šel za delo društva. Zal jim lani ni uspelo postaviti turističnega urada, kiosk ki je bil narejen za te namene, pa so letos prodali. Toda s tem ni rečeno, da se uradu odpovedujejo. Prostore zanj so dobili na avtobusni postaji v Trebnjem, ki bodo brzkone do začetka turistične sezone nared za poslovanje.

Ker so bile doslej izredne naravne možnosti za razvoj turizma v občini še premalo izkoriščene, v Trebnjem hkrati z razmišljanji o ustanovitvi turistične zveze načrtujejo tudi izdajo biltena, v katerem naj bi bile predstavljene naravne, kulturne in zgodovinske znamenitosti. Toda brez večje urejenosti občinskega središča in drugih krajev tudi ne bo šlo. Zato so na seji upravnega odbora sklenili, da pisмено opozorijo komunalno podjetje, naj bolje čisti ulice in ceste.

J. S.

BELOKRANJSKI TEKSTILCI

V srednjem šolo teletilne usmeritve v Metliki prihajajo prijave kot po tekočem traku, in to iz celotne Dolenjske; letos pa, zanimivo, veliko več tudi z metliške osemletke, ki se je do sedaj te šole otepal z vsemi štirimi. K odločitvi učencev so največ pripovedovali svojim otrokom tekstilne poklice.

ŠTIRIDESETLETNICA JEREBOVE SMRTI – Minuli četrtek je bila v novomeškem Domu JLA slovesnost v spomin na heroja Dušana Jereba, ki je pred 40 leti padel v Velikem Lipovcu. Spomin na njegovo revolucionarno pot je obudil Bogdan Osolnik, kulturni program pa so pripravili deklinski zbor Doma učencev Majde Silc, mešani mladinski pevski zbor Glasbene šole Marjana Kozine ter revijski orkester (na sliki), ki poleg recitatorjev edini še deluje v okviru KUD „Dušan Jereb“. Zadnja leta društvo, ki ima na Dolenjskem najdaljšo tradicijo, komajda obstaja, zato bi ob tej obletnici veljalo razmisliti tudi o tem, kako bi ga ponovno oživel. (Foto: J. Pavlin)

VEČ KOT POL STOLETJA ŽE POJE – Rudolf Rudan (na desni) je iz rok predsednika krške občinske Zveze kulturnih organizacij Vladimirja Vogrinca prejel zlato Gallusovo značko za 53 let prepevanja. Na petkovem večeru zborovske pesmi v Krškem so skupaj podelili 23 značk. (Foto: P. Perc)

ŠKROPIVA BODO – Tako rekoč iz prve roke so bili na nedeljskem predavanju sevniški vinogradniki seznanjeni, katera škropiva bodo. Inž. Mamičević, predstavnik Ine, je opozoril na najnujnejše, da se bodo vinogradniki lahko zaščitili pred škodljivci tudi v težjih gospodarskih časih. (Foto: A. Železnik)

PRVI DOMAČI AVTOMOBILSKI RAČUNALNIK

Iskra Avtoelektrika je prva v Jugoslaviji in med prvimi v Evropi razvila avtomobilski računalnik, zasnovan na mikro-računalniški vezju, ki omogoča kontrolo porabe goriva, registrira pa tudi hitrost vožnje, točen čas, čas potovanja, prevoženo razdaljo, povprečno potovalno hitrost ter povprečno in skupno porabo goriva. S pritiskom na ustrezen gumb se podatki pokažejo na ekranu s tekočimi kristali. Z zvočnim signalom opozori računalnik na prekoračitve nastajene oziroma zelene maksimalne porabe goriva in hitrosti vožnje, ravno tako pa tudi na prižgane luči ob zapuščanju vozila.

Sejmišča

NOVO MESTO: V ponedeljek je bila ponudba pujskov velika, kupcev pa sorazmerno malo. Naprodaj je bilo 431 prašičev, prodanih pa vsega skupaj 198. Od 8 do 10 tednov stari pujski so veljali 5.000 do 5.500 din, od 10 do 12 tednov stari pa 5.500 do 6.300 din.

BREŽICE: Na sobotnem sejmu je bilo naprodaj 459 pujskov in 10 nad tri mesece starih prašičev. Prodali so jih 394; pujskom se je sukala cena okoli 200 din, starejšim prašičem pa okoli 130 din za kilogram žive teže.

Kmetijski nasveti

Pravilno posadi krompir

Krompir sadimo v zemljo, ki smo jo pognojili s hlevskim gnojem že v jeseni. Trošenje preperlega hlevskega gnoja je spomladaj primarno le na plitvih prodnatih tleh, ki niso toliko občutljiva za gaženje. Tudi vsa gnojila dodamo pred sajenjem ali ob njem. Sadimo zdrav semenski krompir in cele gomolje. Nakaljene gomolje sadimo s polavtomatskimi sadici ali ročno, z avtomatskimi pa le vzgajene gomolje, ker pri nakaljenem krompirju preveč poškodujejo razvite kalčke.

Sadimo, ko je zemlja ogreta na 6 – 8°C, to je pri nas običajno že v 1. dekadi aprila. V naših razmerah moramo v glavnih območjih pridelovanja krompirja končati s saditvijo pred prvim majem, le v tem primeru namreč dosežemo pri fiziološki zrelosti izbranih sort velike pridelke.

Sadimo v primerno vlažno zemljo. V prevlažno zemljo, v kateri se delajo svaljki za sadilnimi glavami, ne sadimo, ker je gaženje zemlje preveliko in pokvarimo strukturo. V slabo strukturalni zemlji pa krompir počasi in neenakomerno kali. Sadimo 5 – 10 cm globoko, odvisno od vlažnosti zemlje ob saditvi in po njej ter od nevarnosti za pozebo prezgodaj vzniklih rastlin.

Zaradi strojne obdelave in izkopa krompirja priporočamo medvrstno razdaljo 70 – 7 cm, in sicer 4 gomolje debeline 35–50 mm na 1 m², kar pomeni, da sadimo na razdaljo 36 – 33 cm v vrsti. Če sadimo krompir z nepoznano semensko vrednostjo, sadimo gosteje. Prav tako sadimo gosteje drobne in rezane gomolje, debelješe gomolje sadimo lahko redkeje.

Na gostoto saditve pa vpliva tudi sorta in namen pridelovanja. Za pridelovanje semenskega krompirja sadimo 5 gomoljev normalne debeline na m², kar želimo gostejši sklop in več drobnih gomoljev v pridelku. Razdalja saditve v vrsti je tako od 29 – 26 cm. Nikoli ne režemo gomoljev, tudi če so debeli. Manj bujne rane sorte sadimo nekoliko gosteje, vendar ni potrebno manjšati medvrstne razdalje, temveč povečamo gostoto saditve v vrsti.

Kmetijski inštitut Slovenije

Beltu odpovedujejo naročila

V Črnomlju občutijo težave avtomobilske industrije – Se proste zmogljivosti

Tako, kot so preteklo leto zaključili z dobrimi gospodarskimi rezultati, so v črnomljskem Beltu tudi za letošnje leto pričakovali glede na naročila kupcev uspešno poslovanje. Toda zaradi padca proizvodnje v svetovni in domači avtomobilski industriji prihaja v Beltu malone vsak dan do četrletnih preklicev naročil njihovih največjih kupcev.

Poleg tega se je ponovila stiska z repromaterialom, ki že tretje leto zapored v prvih treh mesecih tare tovarno. Težave so imeli predvsem s furansko smolo, zaradi pomanjkanja koksa pa so dva dni v začetku februarja celo ustavili proizvodnjo. Sedaj delajo s koksom slabše kvalitete, nedavno pa so iz združenja jugoslovanskih livarjev sporočili, da je naša država kupila v ZRN 35.000 ton premoaga za koksiranje. S tem bo preskrba s koksom za tri mesece rešena.

Bolj kot težave s preskrbo repromateriala pa je v Beltu pereč problem zapolnitve proizvodnih zmogljivosti zaradi številnih odpovedi. Tako je samo NDR, ki je glavni uvoznik Beltovih izdelkov (lani so jih izvozili na vzhodnonemško tržišče za 9 milijonov dolarjev), odpo-

vedala med drugim celotno cilindrično glavo. Vzrok za preklice naročil pa ni le v manjši avtomobilski proizvodnji, temveč tudi v tem, da avtomobilska industrija odpira lastne livarne.

V Beltu sicer poizkušajo zapolniti proste zmogljivosti z novimi odlikti, a je v livarstvu to tem bolj težko, ker od sklenitve pogodbe do realizacije preteče najmanj štiri mesece, lahko pa tudi leto in pol. Zato iščejo najprej rešitve v preusmeritvi na nova tržišča. Letos so že dobili nekaj ponudb iz Madžarske in Italije, kamor doslej niso izvažali, a tudi nekaj novih domačih kupcev. Vendar je to v primerjavi z odpovedmi malo, tako da pričakujejo, da bodo ob polletju poslovali slabše, kot so načrtovali.

M. BEZEK

Več domače hrane

V metliški občini s pšenico posejani več površin, kot znaša njihova obveza – Več koruze, krompirja, krme

V metliški občini so lani sprejeli obvezo, da bodo na 142 hektarjih njih posejali pšenico za odkup, in so to obvezo ne samo izpolnili, marveč celo preseglji, saj znašajo pogodbene površine 154 hektarjev, kar je skoraj 8,5 odst. več od sprejete obveze. Računajo, da je v občini vseh površin, posejanih s pšenico, nekaj več kot 500 hektarjev.

Pred spomladansko setvijo pa so si pri glavnih poljščinah zadali še tele naloge. Koruzo za zrnje naj bi v občini posejali na 605 hektarjih, in to razen petih hektarjev vse v zasebnem sektorju oziroma v kooperacijski proizvodnji. Program intenzificirane proizvodnje naj bi zajemal

155 ha površin, posejanih s koruzo; in na teh površinah računajo, da bo pridelek znašal 60 stotov na hektar, v družbenem sektorju pa še 5 stotov več.

Krompir naj bi posadili na 350 ha, in to vse v zasebni kooperacijski proizvodnji, intenzivno pa naj bi obdelovali 0 ha. Pri krompirju si v občini prizadevajo za povečevanje hektarskih pridelkov, še posebej na površinah, ki bodo vključene v družbeno organizirano proizvodnjo, pridelek pa naj bi znašal 150 do 200 stotov na hektar.

Tudi letos bodo skušali povečati površine, namenjene za proizvodnjo silažne koruze, in sicer na 40 ha, od tega 15 ha v družbeni lasti. Za proizvodni cilj pri silažni koruzi so si zadali vsaj 400 stotov na hektar. V zvezi z akcijo za čim večjo pridelavo domače krme si prizadevajo, da bi bistveno povečali izrabo vsega travinja. Tako naj bi na okoli tretjini vseh travnatih površin, v glavnem travnikov v občini, se pravi na 300 ha, intenzivno pridelovali krmo. Vsa strnišča v zasebnem in družbenem sektorju pa naj bi izkoristili za pridelovanje krmnih dosevkov.

A. B.

Novi sadovnjaki

V brežiški občini vsako leto do 15 ha novih nasadov

V brežiški občini so sadjarske skupnosti zelo delavne. Za zdaj se organizirajo vanje večinoma sadjarji na štajerski strani. V njih se združuje okoli 140 kooperantov, ki imajo skupaj nekaj nad 70 hektarjev sodobnih plantažnih nasadov. Največ je jablan (41 hektarjev) Hrušč in ribeza je po 20 hektarjev. Na Ipšičkem si kooperanti spet začeli gojiti marelice, zdaj jih imajo 3 hektare. Z breskvami je trenutno zasajenih 2 hektara površin, 2 hektara pa z višnjami.

Letos povečujejo nasade za 10 hektarjev, v prihodnjih letih pa načrtujejo vsako leto 10 do 15 hektarjev novih sadjarskih površin. Za prodajo kakovostnega sadja niso v brežiški občini nikoli v zadregi. Pridelek je izredno lep, zato sproti poide. Za takšen uspeh se imajo sadjarji zahvaliti dobri pospeševalni službi, ugodnim, podobnim razmeram in prizadevnosti sadjarjev.

EN HRIBČEK BOM KUPIL...

Ureja: Tit Doberšek

Zakaj redno gnojenje vinogradov

Še vedno je med vinogradniki več takih, ki sprašujejo, ali je vinograde res treba vsako leto gnojiti? Vsem tem povem, da če moramo vsako leto gnojiti koruzi, krompirju itd., moramo vsako leto tudi vinograde.

Razlogi za redno gnojenje vinogradov

so zlasti v naslednjih dejstvih:

1. S trgatvijo vsako leto jemljemo z odnosom grozdja (tropine, vino) iz vinograda tudi obilico hranilnih snovi. Z grozdem odnesemo od razpoložljivih hranil iz vinograda vsako leto povprečno 23 % dušika, 30 % fosforja in 34 % kalija. To jemanje hranilnih snovi iz vinograda je dostikrat večje kot pri poljščinah. Lansko letino grozdja štejemo med bogato, celo zelo bogato, pomeni, da smo lansko jesen z obilico grozdja odnesli iz vinograda tudi obilico hranilnih snovi. Te hranilne snovi moramo v obliki gnojenja zemlji vrniti.

2. Z rezjo trte vsako pomlad z rožjem (rezina) odnašamo prav tako velike količine hranilnih snovi iz vinograda. Z rožjem odnesemo iz vinograda od razpoložljivih hranil, kot so pokazale raziskave, vsako leto 17 % dušika, 20 % fosforja in 26 % kalija. To zgubo hranil moramo zemlji vrniti v obliki rednega gnojenja.

3. Vinska trta ustvarja veliko listno površino, ki nam z asimilacijo v času vegetacije ustvarja pridele in omogoča rast mladik. Po odpadu listja v jeseni ostane le malo listja v vinogradu, večinoma se porazgubi in na gnojenje le malo učinkuje. Od razpoložljivih hranil porabi trta za rast listja povprečno 60 % dušika, 50 % fosforja in 40 % kalija, pomeni, da približno toliko kot za razvoj mladik in grozdja. Ker ostane teh hranil le malo v vinogradu, jih moramo zemlji vsako leto z rednim gnojenjem vračati.

4. V Sloveniji, zlasti pa na Dolenjskem in v Beli krajini, gojimo trto na najslabši, kraški zemlji, ki je revna hranilnih snovi. Če hočemo v tej zemlji doseči zadovoljive pridelke, s katerimi bomo poplačali svoje delo in velike stroške vlaganja, jo moramo redno gnojiti, saj je po naravi tako skopo založena s hranilnimi snovmi, da nam brez gnojenja ne more ničesar dati. Čeprav je gnojenje drago, je še vedno najcenejša investicija, ki se bogato obrestuje.

5. Ker je na Dolenjskem, v Beli krajini, pa tudi v Posavju in na Bizeljskem še veliko vinogradov z vrstami, speljanimi v smeri strmine, je zemlja močno podvržena izpiranju. Izpiranju so zlasti izpostavljene lahko topljive hranilne snovi. Od razpoložljivih hranil, ki jih damo v takih legah vinogradi zemlji in takem (zastarelem) vinogradkem obdelovanju, se izpere povprečno 17 % vsega dušika in 17 % vsega fosforja ter 40 % kalija. Od izpranih hranil trta ne dobi ničesar, zato je treba izpiranje hranil nadoknaditi z večjimi obroki hranilnih snovi.

6. Kot v živalstvu, za katero vemo, da sprejeto hrano le delno izkorišča, velja tudi za rastlinstvo, da hranila le delno izkoristi. Strokovnjaki so s poskusi dokazali, da rastline od razpoložljivih hranil izkoristijo v povprečju le okrog 65 % dušika, 25 % fosforja in 65 % kalija. Zaradi značilnosti razvoja korenin trte, lege vinograda in sestava zemlje, je izkoriščanje hranilnih snovi pri trti še slabše kot pri drugih kmetijskih rastlinah. Zato moramo dodati rednim obrokoma hranil do 17 % več dušika, 56 % več fosforja in 17 % več kalija.

Povprečni odmerki hranil za vinograde

Odmerke hranilnih snovi navajamo v novejšem času v kilogramih čistih hranil navadno za površino 1 ha. To je nujno zaradi tega, ker pri gnojenju uporabljamo več vrst naravnih in več vrst umetnih gnojil, pri katerih je odstotek hranilnih snovi različen in se iz leta v leto menjuje. Zato je treba količino gnojil sproti izračunati na podlagi okvirnih normativov potrebnih hranil za posamezno kmetijsko rastlino in na podlagi odstotka hranil, ki jih razpoložljivo hranilo ima.

Za pridelek 8000 litrov vina na 1 ha rabimo v severnovzhodnem in jugovzhodnem vinorodnem območju Slovenije letno okrog 150 kg čistega dušika, 150 kg čistega fosforja in 300 kg čistega kalija na hektar. Razmerje med N, P, K je torej 1:1:2. Za zahodno vinorodno območje Slovenije, kjer je več sonca, je lahko dušika okrog 20 % manj. Pri povečanju pridelka nad 8000 litrov vina na 1 ha je treba za vsakih 1000 litrov več pridelka dodati okrog 17 kg več čistega dušika, okrog 4 kg več čistega fosforja in okrog 18 kg več čistega kalija. Navedeni odmerki so okvirni. V posameznih primerih zlasti pri dušiku, porabimo več, pri kaliju navadno manj.

TIT DOBERŠEK

Za svobodo prispevali na svoj način

Pred 40 leti je bila ustanovljena enota za oskrbovanje s hrano, sanitetnim materialom ter za gradnjo tajnih bolnišnic, ki se je kasneje preimenovala v „Ekonomat SCVPB“

Te dni mineva štirideset let, kar je bila po nalogu Glavnega štaba NOV in PO Slovenije ustanovljena vojaška enota za oskrbovanje s hrano, sanitetnim materialom in za gradnjo tajnih bolniških postojank na območju Kočevskega Roga. Ta enota se je kasneje preimenovala v „Ekonomat SCVPB“ (Slovenske centralne vojni partizanske bolnišnice).

Do ustanovitve te posebne vojaške enote v vasi Poljane je prišlo leta 1943 ob vse večjem številu ranjencev iz slovenskih brigad: Tomšičeve, Cankarjeve, Gubčeve in Serčerjeve, ki so tedaj opravljale več borbenih akcij, veliko ranjencev pa je na dolensko območje prilajalo tudi iz hrvaškega Zumberka, kjer so bile le manjše bolnišnične postojanke. Ker so se v več akcijah slovenske in hrvaške partizanske enote družbo bojevale zoper vse hujši pritisk ustašev, Nemcev in domobrancev, so tudi ranjenci prihajali na naš teren.

Vse to je vplivalo na odločitev štaba, da se čimprej organizira več skritih bolnišnic, ki bi bile sposobne sprejeti v oskrbo večje število ranjencev in jim zagotoviti tudi primerno strokovno zdravniško pomoč in nego. Medicinskega kadra takrat že ni več primanjkovalo. Na Rogu je bilo več zdravnikov, med njimi priznanih specialistov, ki so bili sposobni opravljati tudi najzahtevnejše operacije. Povedati pa je treba, da so se pred nastankom SCVPB nekatere partizanske enote same ustanovile bolnišnične postojanke, niso pa bile kos vse večjim potrebam in kvalitetni oskrbi ranjencev.

V kočevski vasi Poljane ustanovljena posebna enota SCVPB je nastala na pobudo dr. Pavla Lunačka-Igorja, legendarnega partizanskega zdravnika. Novonastala enota je imela dva dela: eden je skrbel za organizacijo tajnih postojank – bolnišnic, ki so bile razmeščene po vsem Rogu, vendar osebje ene postojanke ni vedelo za drugo, razen redkih zdravnikov. Drugi del enote pa je bil ekonomat, ki je začel delati že januarja 1943. Njegova naloga je

bila oskrbovati bolnišnice s hrano, obleko, obutvijo in sanitetnim materialom. Ekonomat pa je samoiniciativno razvil svojo dejavnost zelo na široko na osvobodjenem in okupiranem ozemlju. Tesno je sodeloval z operativnimi enotami, katerih komandanti so se zavzemali za dobro oskrbo ranjencev. Tudi Glavni štab je imel za potrebe bolnišnic polno razumevanje, tako so prejemale tudi vagonске pošiljke sanitetnega in dru-

POBUDNIK IN ORGANIZATOR – Dr. Pavel Lunaček-Igor, organizator tajnih bolnišnic na Rogu v bolnišnici Lesen kamen avgusta 1943. (Foto: dr. Janez Milčinski)

gega materiala direktno iz Ljubljane preko Novega mesta. Tudi denarno pomoč je ekonomat dobival od Glavnega štaba in nemalokrat se je zgodilo, da so prispevali tudi komandanti brigad.

Sanitetni ekonomat pa je bila hkrati vojaška oborožena enota, ki je morala sama skrbeti za svojo varnost. Po nalogu Glavnega štaba je organizirala močno zaščito in tudi obveščevalno službo, saj je bilo tedaj zelo pomembno, da so bili v postojankah pravočasno obveščeni o namelih in premikih sovražnika, da bi zavarovali skladišča in bolnišnice. Ekonomat pa je imel poleg tega še kontraobveščevalno službo med sodelavci na terenu, ki je ob-

veščala o političnem vzdušju med prebivalstvom in pomagala odkrivati sovražnikove sodelavce in vohune.

Marca 1943 se je ekonomat iz Poljan preselil v Stare Žage, kjer je organiziral po kapitulaciji Italije še čevljarstvo delavnico, krojaško delavnico, pekarijo in mesarijo. Na ekonomat pa je prihajala pogosto tudi pošta za Glavni štab, Izvršni odbor OF in CK Slovenije. Tudi kurirji so se javljali na ekonomatu, prihajali so zdravniki iz Ljubljane in od drugod. Med gosti je na poti iz Hrvaške v Slovenijo zašel v ekonomat tudi zavezniški major Jones s svojim spremstvom.

Znano je, da je Kočevski Rog kraški teren in skoro brez vode, ki je v bolnišnicah ni bilo dovolj, zato je bila pri ekonomatu organizirana pralnica za vse bolnišnice. Tu so dekleta in žene prale vse rabljene pojeve, osebno perilo ranjencev in osebja, posteljno perilo in ostalo. Zaradi pridnosti in natančnosti teh tovarišic se pri nas ni pojavil ne pegavec ne tifus. Socialni sestav članov ekonomata pa je bil zelo pester. V njem so bili tovariši z akademsko izobrazbo, delavci, kmečki fantje, obrtniki, pri delu in požrtvovalnosti pa so bili vsi do mala enakovredni. Pretežno pa so bili člani ekonomata iz bližnje okolice,

V PARTIZANSKI BOLNIŠNICI – Partizanski zdravnik dr. Alojz Štrancar povezuje ranjence v bolnišnici Lesen kamen 2. septembra 1943. (Foto: dr. Janez Milčinski)

kar je bilo zaradi poznavanja terena zelo pomembno. Sicer pa je ekonomat vodil Ivan Mavrovič, znan pod imenom Ivanov, politični komisar pa je bil Florijan Pelko-Cveto.

Prav zato, ker so bili člani ekonomata preizkušeni stari borci, ki so se že izkazali v borbah in so bili tudi sicer vsestransko preverjeni, ves čas ne v ekonomatu ne v bolnišnicah ni nikdar prišlo do izdajstva. Po kapitulaciji Italije se je ekonomat preselil na Sredgorje in dobil novo ime: Glavni sanitetni ekonomat pri Glavnem štabu NOV in PO Slovenije. Z odhodom vodilnih tovarišev iz ekonomata na druge dolžnosti je bil ekonomat tudi kadrovske reorganiziran. Novi sanitetni ekonomati so nastajali po vsej Sloveniji pod okriljem SHVVP (Slovensko-hrvaške vojni partizanske bolnišnice). Bili so v Zumberku, v Ribnici, v gotenških gozdomih, na Štajerskem. Žal je veliko članov ekonomata padlo, preživeli pa se jih čisto spominjajo. Z vso hvaležnostjo se jih spominjajo tudi mnogi borci in borke, katerim so v najtežjih časih reševali življenja z danes neverjetno požrtvovalnostjo.

Po pripovedi Ivana Mavroviča in Florijana Pelka priredila
RIA BAČER

MLADI DOPIŠNIK

TEKMOVALI V ZNANJU

Na naši šoli smo imeli v petek, 18. marca, kviz „Tito – revolucija – mir“. Učenci sedmih in osmih razredov so pripravili osem ekip. Žirija, ki je ocenjevala pravilnost odgovorov, ni imela težkega dela. Zmagali sta ekipi 7.b in 7.c razreda. Tekmovalci so dobili za sodelovanje v kvizu knjižico o XIV. diviziji, zmagovalni ekipi pa knjigo R. Vogriča „Boj Belokranjcev“.

SASA MATJAŠIČ
OŠ Metlika

REVUJA PEVSKIH ZBOROV

V petek, 18. marca, je bila v kulturnem domu v Trebnjem revuja pevskih zborov naše občine. Z njo smo počastili 40-letnico nove Jugoslavije. Nastopili so pevski zbori iz Mokronoga, Strupurpa, Mirne, Velikega Gabra in Trebnjega. Revuja je lepo uspela, kar so potrili poslušalci z navdušenim ploskanjem. Na koncu so podelili zborom in zborovodjem nagrade. Za prijeten zaključek so poskrbeli mladi tamburaši KUD Pavel Golja, ki so zaigrali nekaj pesmi.

JASNA ZABKAR
OŠ Trebnje

RADIOAMATERSKI TEČAJ

Na pobudo radiokluba iz Prekope je bil v petek, 18. marca, prvi sestanek z osnovnošolci iz Kostanjevica. Predaval je predsednik radiokluba Franc Župan. Mladi so sklenili, da se bodo tako izobraževali dvakrat tedensko. Prijavilo se je 22 učencev. Ustanovili so že tudi radioamaterski krožek. Izpite za radijske operaterje C razreda bodo opravili med počitnicami.

J. Z.
Kostanjevica

RAZGOVOR O MDA

Komisija za mladinske delovne akcije v Domu za učence Majde Šilc v Novem mestu je 21. marca pripravila zanimiv razgovor na temo delovnih akcij. Razgovor je vodil predsednik OK ZSMS Bojan Mikec, ki je pripoved o življenju in delu brigadirjev popestril z diapozitivi in s filmom. Seznanil nas je tudi s potekom letošnjih akcij. Mnoge mladince je ta razgovor navdušil za brigade in se bodo prijavili.

IRENA ŠPEHAR
Dom za učence Majde Šilc
Novo mesto

ZAPELI ZA ROKOMETAIŠICE

Šentjernejski oktet je 25. marca priredil koncert, katerega izkupiček so namenili ženskemu rokometnemu klubu in Šentjernejski rokometniški ligi visoko povzpele, zato imajo precejšnje stroške s potovanji. Pomoč jim bo prišla prav in hvaležne so oktetu za razumevanje.

METKA PRAH
OŠ Šentjernej

VELIKO IGER

V dvorani OŠ Šentjernej že nekaj nedelj zapored gostujejo dramske skupine iz različnih krajev: Straže, Škocjana in Mirne peči. Nastopile so s komedijami „Večna lovišča“, „Tolmun“ in „Kamen“. Razveseljivo je, da si te igre ogleda veliko ljudi.

METKA PRAH
OŠ Šentjernej

POMLAD PRIHAJA

V deželo je prišla dolgo pričakovana pomlad. Tu so že trobentice, zvončki in dišeče vijolice. Kmalu bo zacvetela tudi češnja. Beli cvetovi bodo s svojim prijetnim vonjem izvalili čebele iz panjev, da se bodo nasrkale sladkega medu.

KARMEN KRŽAN
OŠ Vavta vas

KULTURNO POPOLDNE

Pred kratkim smo imeli učenci in učitelj iz novomeške osnovne šole Grm kulturno popoldne. Najprej je pel zbor nižješolcev, zatem so člani dramskega krožka uprizorili dve igrici, recitali so prvošolci, s pesmimi in spisi pa so se predstavili tudi šolarji z literarno žilico.

NATAŠA GABRIELČIČ

moj otrok je drugačen

Umsko nadpovprečni otroci

V prejšnjih sestavkih smo v glavnem govorili o umsko manj sposobnih otrocih. V enem od sestavkov kliničnega psihologa je bilo razloženo merjenje intelektualnih sposobnosti in bilo je omenjeno, da območje globalnega kvocienta inteligentnosti IQ od 90 do 109 obsega poprečno stopnjo splošne inteligentnosti. Navzdol si stopnje sledijo: umska podpoprečnost in meja inteligentnost (obe še v okviru normale), potem pa so lažja, zmerna, težja in težka umska manjrazvitost. Vse stopnje inteligentnosti nad IQ 110 pa spadajo v nadpovprečne in visoko nadpovprečne tja do izjemno visokega nadpovprečja. V veliki meri je otrokova visoka stopnja inteligentnosti prirojena lastnost, ki jo je potrebno razviti. Posebno veliko „bogatstvo“ predstavlja izredna hitrost in obnem velika nadarjenost, kar je zelo redek pojav in jo ugotavljamo le pri enem od deset do sto tisoč otrok.

Zelo bistri otroci se običajno telesno in duševno hitreje razvijajo kot drugi otroci. Izjemno bister osemletni otrok je lahko umsko razvit kot štirinajstleten poprečno bister otrok. Navadno so ti otroci posebno uspešni pri „misljenih“ nalogah, z lahkoto se učijo tudi najtežji snov iz matematike, fizike, kemije itd. Izdelujejo z odličnim uspehom, praktično brez učenja, z enako uspešnostjo običajno nadaljujejo šolanje na srednjih in visokih šolah. Najbolj bistri in izjemno nadarjeni otroci se nagibljejo h genialnosti in so kot odrasli ljudje lahko zelo plodni znanstveniki ali umetniki.

Zelo bistri otroci pogosto odklanjajo enostavne probleme, so površni pri stvarih, ki so zanje „prelahke“, lahko imajo specifične učne težave, najbolj pogoste so motnje branja in pisanja. Zaradi svoje „izjemnosti“ se nagibljejo k osamljenosti, k čudaštvu, zaradi svojega vedenja so lahko neprijetni med vrstniki, večkrat se bolje počutijo med odraslimi, s katerimi komunicirajo na enaki ravni itd. Tudi pri teh otrocih je potrebno razvijati učne in delovne navade, v šoli je potrebno upoštevati njihovo individualnost in od njih zahtevati maksimalno. Največkrat jih je pripravljivo vključiti v dodatne dejavnosti, različne krožke, omogočiti jim vstop v knjižnice itd. Poiskati bo potrebno posebne sposobnosti in talente teh otrok, jih vključiti v glasbene šole, v učenje tujih jezikov že v predšolski dobi, v različna društva itd.

Zelo bistrega otroka ni priporočljivo prezgodaj usmerjati le v tisto dejavnost, za katero kaže posebno zanimanje in sposobnost. Razvijati ga moramo kot vse otroke v čim bolj vsestransko osebnost vse do študija na visoki šoli, kjer se bo lahko povsem posvetil stroki, v kateri bo nekoč izjemno uspešen. Posebno prilagojen program in pravilni vzgojno-izobraževalni prijemi so potrebni zato, da tak otrok ne postane brezbrizen do šolskega dela, ki ga z lahkoto opravlja. Potrebno je paziti, da se ne pojavlja domišljavost in občutek večvrstnosti, da se otrok ne zateče k samotarstvu, kritizerstvu itd. Se tako bister otrok pa ne bo v celoti razvil vseh razpoložljivih sposobnosti ali celo krenil v negativno smer, če ne bo deležen ustreznega ravnanja, če njegovih skritih „zakladov“ ne bomo znali razviti.

VLADIMIR BITENC,
defektolog

2

nje pri vseh, ki so ga poznali. Prav gotovo pa je osebno moral premagati marsikatero težko notranjo dilemo, da se je lahko izvil iz klerikalnega okolja in postal revolucionar. V svojem dnevniku na robiji je zapisal: „Debele plasti so padle z mene, kos za kosom so odpadali predsodki. Počasi eden za drugim. In ko sem se odločil, mi je bilo čudovito lahko. Začutil sem se svobodnega. Pa to niti ni tako važno. Glavno je, da se sučem okrog novega središča. Mi imam novo vero, vero, v boljše in srečnejše človeštvo.“ (Pri pisanju teh vrstic sem se opiral na obširnejši rokopis o Jožetu Slaku, ki sta ga pripravila njegova sestra Francka in njegov predvojni prijatelj in sodelavec Ernest Vilfan.

JOŽE POVŠE – PODHOSTNIK

kmečki sin iz Podboršta pri Mirni peči, je bil po značaju močno podoben Jožetu Slaku, a je bil veliko mlajši. Še kot dijak na novomeški gimnaziji se je vključil v skupino, ki je proučevala napredno literaturo, in postal skojevac. Doma je deloval v Sokolu in Društvu kmečkih fantov in deklet. Vsa Povšetova družina je bila napredna. Oče, je bil redkobeseden, moder mož, znan kot naprednjak in poštnjak; nekajrat je bil izvoljen za župana. Otrokom ni preprečeval udeleževanja v naprednem gibanju, tako da je njihova hiša že pred vojno postala zbirališče, v času vojne pa prava partizanska postojanka.

Jože je ob kapitulaciji Jugoslavije po navodilih partije zbiral orožje in sodeloval pri pripravah na vstajo. Postal je član reonskega komiteja in eden od organizatorjev OF v Mirnopeški dolini. Bil je za vodilna prvimi partizanom, vzdrževal zvezo med Frato in Novim mestom, prenašal literaturo in sporočila, zbiral hrano in material za partizane itd. Spomladi 1942 je bil že kot partizan poslan na politično delo v podokrožje Mirna peč – Dobrnji. Spominjam se iz takratnega sodelovanja z njim, kako je dobro poznal vse ljudi, kako se je znal tenkočutno približati tudi tistim, ki so bili še neodločeni in nezaupljivi. Bil je miren, toda bister in šegav in se je rad hudomušno nasmehnil. Tudi v najbolj nevarnih trenutkih je s svojo zbranostjo in mirnostjo deloval pomirjajoče. Ker

MAKS STRMECKI – ROK

je bil kot prekaljen revolucionar in teoretično izredno podkovan marksist, poslan jeseni 1942 v novomeško okrožje, da bi pomagal pri vzgoji mladih kadrov, saj je bilo sprejetih v partijo veliko novih članov predvsem po merilih združevanja v narodnoosvobodilnem boju, potrebno pa jim je bilo tudi poglobljeno družbenopolitično izobraževanje. CK ZKS je vedel, zakaj je to nalogo poveril Maksu Strmeckiju.

Maks se je rodil 30. maja 1908 v Vencouju pri Krmini na Primorskem. Po prihodu Italijanov po prvi svetovni vojni je prišel k sorodnikom v Krško. Leta 1927 je končal realno gimnazijo v Ljubljani in se vpisal na medicino. Ze v srednji šoli je stopil v organizacijo komunistične mladine. Leta 1928 je postal član KPJ in delal kot član pokrajinskega sekretariata SKOJ za Slovenijo, po šestojanuarski diktaturi 1929 pa je postal sekretar SKOJ za Slovenijo in član pokrajinskega komiteja KPJ za Slovenijo. Decembra 1929 je bil v zaporu skupaj z Borisom Kidričem in drugimi mladimi slovenskimi komunisti. Na velikem sodnem procesu zoper 40 komunistov iz Slovenije marca 1931 v Beogradu je bil obsojen na sedem let robije; prestal je v Sremski Mitrovici. Tako je sedem let svoje mladeniške dobe pustil v kaznilnici.

(Nadaljevanje prihodnjici)

Maks Strmecki-Rok (1980 – 1943), študent iz Ljubljane, sekretar PK za Slovenijo 1929.

želji po znanju, v njegovi zavzetosti za napredek, poštenje in pravičnost. Bil je nadvsem požrtvovalen v pridobivanju ljudi za nove ideje. Toda znal je tudi poslušati druge in jih razumeti. Te njegove lastnosti so mu pridobile priljubljenost in spoštova-

Avgust Kravos

Prejšnji mesec so v Ljubljani pokopali Avgusta Kravosa, dolgoletnega in priljubljenega učitelja iz Vinice, ki je umrl v 83. letu starosti. Avgust Kravos se je rodil v Skriljah pri Ajdovščini in je po končanem učiteljskem študiju najprej pod Italijani v Julijski krajini. Kot trden in zaveden Slovenec slovenskih otrok ni hotel poučevati v italijanščini, marveč v njihovem in svojem materinem jeziku, in to je bilo več kot dovolj, da so ga italijanske oblasti sovražile in preganjale. Čeprav so ga v enem samem letu kar enajstkrat premestili, njegovega prepričanja niso niti omajali, kaj šele zlomili, zato so mu končno vzeli službo. Mladi učitelj je nato pobegnil v Jugoslavijo in v Novem mestu so mu dodelili službo na šoli v kočevskih Podstencih, kjer je spet zaradi svojega slovenstva takoj prišel v spor s Kočevarji. Leta 1927 je prišel v Vinico in ostal tam vse do svoje smrti.

Vinico in tamkajšnje ljudi je Kravos zelo vzljubil in oni njega, saj so ti belokranjski kraji z novim učiteljem res veliko pridobili. Ne samo, da se je Kravos izkazal kot odličnega učitelja in pedagoga, na šoli in v kraju je takoj ustanovil pevsko zbor in tamburaško skupino in pristopil k Sokolu. Njegovi varovanci so nastopali na številnih proslavah in prireditvah, še posebej med NOB. Pri šoli je uredil drevesnico in učence pa tudi starejše fante učil umnega sadjarstva, vinogradništva, kletarstva in čebelarstva. Skratka: na številnih področjih je v te kraje prinesel velik napredek.

Skupaj z ženo, domačinko Berto Lovšin, sta družno veliko naredila za kulturni napredek kraja. Za svoje neutrudno učiteljsko, pedagoško in kulturno-prosvetno delo je Avgust Kravos dobil tudi priznanje OF.

Kot umen čebelar, ustanovitelj in večletni predsednik in tajnik viniške čebelarke družine, predavatelj in vzgojitelj na tem področju je dobil odlikovanje Antona Janše prve stopnje.

Alojzij Lindič

21. marca so se številni Metličani za vedno poslovili od Alojzija Lindiča, enega najstarejših članov ZKB Metlika in člana ZK. Rodil se je pred 77 leti kot sin malega kmeta na Lovkvi. Že kot 11-leten otrok je izgubil starše. Z dvema mlajšema sestricama ju je vzela sebi strica v Bušnjah vas, kjer je do 14 let pomagal na kmetiji in pasel živino. Zatem je odšel v Metliko in se izučil za čevljarja. Postal je čevljarški pomočnik in čez nekaj let čevljarji mojster.

V Metliki je deloval s komunisti pri manifestacijah in sabotažnih akcijah.

Ustavil si je družino in skromen dom. Sina in hčerko sta z ženo vzgajala v naprednega človeka. Aprila 1941 so Alojzija v starojugoslovanski vojski pri Koprivnici zajeli Nemci in odpeljali v taborišče v Maribor, potem pa v Celje. Oktobra 1941 je s tovariši v taborišču izkopal podzemni rov in pobegnil na svobodo.

V Metliki se je priključil ilegalnim aktivistom OF in z njimi deloval do septembra 1943. Sprejet je bil za člana ZK in ostal član vse do svoje smrti, 40 let. Prostovoljno se je javil v NOV in ostal tam do osvoboditve.

Po osvoboditvi je več let delal kot ustanovitelj v čevljarji zadrugi, kamor je vložil tudi svoje stroje in orodje. Po ukinitvi čevljarke zadruge v Metliki se je zaposlil v tovarni Novoteks. Tam je delal do upokojitve.

R. F.

„ČE ŽELIŠ IMETI DOBREGA SOSEDA...“

„Neka“ Majda iz vaške skupnosti Rodine je zgradila nadomestno zidnico, ob tej pa je brez gradbenega dovoljenja postavila še betonsko škarpo. Iz pisanja v Dolenjskem listu sem razbral, da je Majdina gradnja trn v peti sosedov. Takole menim o tej zadevi. Vaška skupnost, zbor volilcev in krajevna skupnost imajo po predpisih pravico zahtevati odstranitev omenjene škarpe, še več, taka zahteva je njihova dolžnost, ako bi odstranitev škarpe pripomogla k večji varnosti prometa. In ker ljudje iz KS Takolji vrh navajajo, da je ovinek, kjer stoji škarpa, prizorišče nesreč, ni zadržkov, da v akcijo za odstranitev ne bi stopile tudi inšpekcijske službe, družbenopolitične organizacije in še kdo. Iz sporne zadeve pa je razvidno še nekaj. „Neka“ Majda očitno ne pozna resnice starega pregovora, ki pravi: „Če želiš imeti dobrega sosedo, moraš tudi sam biti dober sosed.“

Bralac

POVEZANOST ŠOLE Z OKOLJEM – Da je lahko šola življenjsko povezana s krajevno skupnostjo, je pokazala nedeljska akcija na Malem Slatniku. 80 krajanov, tudi takih, ki so šolo že zdavnaj zapustili, niti nimajo več otrok v njej, se je odzvalo vabilu in 27. marca dopoldne pripravljajo tla za asfaltiranje poti okoli šole do igrišča. Prostovoljci so položili tudi vsa potrebna napeljava za telefon in kanalizacijo. Po akciji so se udeleženci dogovorili, da jo bodo spet ponovili. (Foto: Foto krožek OŠ Katja Rupena)

Planincem strežejo brezplačno

Kako so uredili oskrbo v domu na Bohorju

Člani UO Planinskega društva Bohor Senovo, ki združuje okoli 1000 članov, se že dalj časa ubadajo s problemom, kako postreči tistim planincem in ostalim gostom, ki pridejo na Bohor, kjer imajo svojo kočjo in je dal dosedanja oskrbnik odpoved. Povedati velja še, da je Bohor priljubljena izletniška točka, kamor lahko pridejo planinci in seveda tudi tisti, ki se ne morejo ločiti od svojih motoriziranih konjčev. Da bi takoj rešili nastali problem, so dali razpis v dnevno časopisje, toda vse zaman. Zato so člani UO sklenili, da bodo do zasedbe delovnega mesta brezplačno dežurili v domu, in to ob sobotah in nedeljah, ko pride na Bohor največ planincev. Planincem in ostalim gostom bodo postregli s piščico in prehrano, od sobote na nedeljo pa bodo nudili v domu tudi prenočišča.

Tako sta dežurala prvo soboto in nedeljo Marjan Rožič in Jože Zajc, naslednjo soboto in nedeljo sta bila Vinko Novak in Lojze Štih, prihodnjo soboto in nedeljo Albinca in Milan Mahovne itd.

Planinci dežurni so nam povedali še, da je to delovno mesto najbolj primerno za dva mlajša upokojenca.

SLAVKO SMERDEL

TUDI UČITELJI SO IGRALI

Solarji iz Semiča so si pred kratkim ogledali dve igri. „Črna mlaka“ je režiral Lojze Kočevar, igrali pa so domačini in nekateri naši učitelji, zato nas je pripoved o človeški neumnosti, domišljivosti in pohlepu še bolj zanimala. „Direktorjev rojstni dan“ so igrali naštdirjalci pod vodstvom Sonje Vidmar, igra pa govori o nesposobnem direktorju, katerega morajo, žal, ubogati dobri, izobraženi delavci.

VESNA BEGIĆ
OŠ Semič

Pozornost najstarejšim

O delu društva črnomaljskih upokojenecv – Občni zbor

Po štirih letih je bil 19. marca spet občni zbor Društva upokojenecv Črnomelj, na katerem so izvolili tudi nov odbor društva. Dosedanji predsednik društva Jože Štrajn, ki je to dolžnost opravljal kar 12 let, je poročal o delu izvršnega odbora društva v lanskem letu, o poslovanju, izletih, športnih tekmovanjih, stanovanjskih posojilih, letovanju, srečanju upokojenecv itd.

V društvo je včlanjenih 1.178 upokojenecv, članstvo se je lani povečalo za 60 članov, umrlo pa jih je 42 članov. Do občnega zbora je članarino plačalo že 815 članov. Udeležba na občnem zboru je bila zelo dobra, vsem, ki so ali bodo letos dopolnili 80 let, pa so dobili nageljne in čestitko z denarjem.

Za novega predsednika je bil izvoljen Miko Flajnik iz Črnomlja.

ALOJZ ČRNIČ
Črnomelj

SPOSOJENO TRNJE

– Toliko sem se ideološko popravil, da pordečim.
(Iz Studenta)

RAZVEDRILI SO MALOŠTEVILNE GLEDALCE

Prebivalce Sromelj so pred kratkim razveselili člani kulturnega društva Anton Aškerc iz Koprivnice. Upriporili so veseligr „Priloznostni zdravnik“, zelo so se potrudili in prisotne pripravili do sproščenega smeha. Žal si je predstavo ogledalo malo ljudi; bila je pač lepa pomladna nedelja in ljudje so se raje podali v vinograde in na polja.

MIHELCA KOČJAN
OŠ Arčiče

Gasilski aparat na Kamencah rešil hišo

Kaj se je dogajalo med nedavno prekinjivjo toka – Akcija: v vsako hišo gasilski aparat

V soboto, 19. marca je ob 20.30 izbruhnil požar v garaži Franca Kolena z Dol. Kamene. Požar so povzročili benzinski hlapi. Pri nalivanju bencina v rezervoar in v posodo za pranje raznih maslnih delov so se nabrali benzinski hlapi. Med tem časom pa je zmanjkalo električne. Ker je bilo treba dokončati, so za razsvetljavo uporabili svečo. Kljub previdnosti, saj so svečo uporabili na pragu garažnih vrat, je prišlo do vžiga hlapi, nato pa še bencina v odprti posodi. Na gospodarjevo opozorilo: „Gori!“ sta sin in sosedov fant avto, ki je že gorel, hitro odpeljala iz garaže, nato pa odnesla gorečo posodo z bencinom. Pri prenašanju se je goreči bencin razlil, tako da so se vžgala še vrata in drva. Sin Branko se je spomnil na gasilski aparat S-9, katerega so nabavili lani preko Gasilskega društva Kamence. Takoj je aktiviral aparat in pričel gasiti. Najprej je pogasil novi avto R-4, nato goreča garažna vrata in nazadnje še skladovnico drv, ki se je tudi že vžgala.

To kaže, kaj pomeni gasilski aparat v hiši. Naše društvo jih je lani preskrbelo za občane našega območja kar 115. Priporočamo bralcem, da si za svoj dom in avto vsak nabavi gasilski aparat. Za nabavo gasilskega aparata se obrnite na svoje gasilsko društvo! Občinski gasilski zvezi pa priporočamo, da akcijo „V vsako hišo gasilski aparat!“ nadaljuje tako dolgo, da bo povsem uspela.

FRANC SITAR

pisma in odmevi

NI NUJNO

da se uredništvo Dolenjskega lista strinja z vsemi sestavki, ki so objavljeni na tej strani. – K pripovedkom, ki jih pošiljate za objavo v našem tedniku, pripišite svoj celi naslov, sicer ne pridejo v poštev za tisk. Na posebne želje pisca lahko ostane njegovo pravo ime za javnost tajno (podpisali ga bomo s kratkimi ali kakšno drugo), vsakokrat pa je pred sodiščem za resničnost napisanega odgovoren predvsem sam.

UREDNIŠTVO DL

HUMANITARNI PRISPEVKI

Za humanitarne namene so prispevali: OK SZDL Brežice 1.500 din namesto venca za pokojno Ano Kršak, osnovna šola Cerklje ob Krki 2.000 din namesto venca za pokojno Rozalijo Kvac in osnovna šola Bratov Ribarjev Brežice namesto venca za pokojnega Martina Zupančiča 1.500 din.

NAMESTO VENCEV PRISPEVKI ZA MEDICINSKO OPREMO

Zdravstveni center TOZD Splošna bolnišnica sporoča, da so namesto na grobove umrlih prispevali v sklad za nabavo medicinske opreme tile darovalci: Skup. str. sl. SIS Brežice za pok. Ludvika Žuraja 1.600 din; OOS Prevoz Brežice za pok. Marijo Otročak 1.500 din; OK SZDL Brežice za pok. Albina Butara 3.000; OK SZDL Brežice za pok. Martina Zupančiča 3.000 din; ZC Brežice – TOZD ZD za pok. Henrika Ferenčaka 1.700 din; vaščani Cerklj ob Krki za pok. Albina Butara; Jože Voler 1.000 din; Jože Pegam 500 din; Alojz Hribar 500 din; Dane Blanuša 500 din; Franc Zupančič 200 din; Zalka Bevc 200 din; Tone Ivanšek 200 din; Karel Butara 200 din; Martin Zlobko 200 din; Franc Levstik 200 din; Mici Bevc 200 din; Jože Bevc 200 din; Albin Kodrič 500 din in Franc Budič; Obzreje 57; Jesenice na Dol., za humanitarne namene 5.000 din. Skupno stanje sredstev sklada za nabavo medicinske opreme znaša 25.400 din.

Za prispevke se zahvalujemo. Odbor sklada za nabavo medicinske opreme

BREŽICE

Stanovalec še ni samoupravljalec

Družbena pravobranilka samoupravljanja občin Kočevje in Ribnica Jana Uran o stanju na področju stanovanjske samouprave v Kočevju

Zaradi pisma „stanovalec stanovanjskega bloka iz Cankarjeve ulice v Kočevju“ smo obiskali še družbeno pravobranilko samoupravljanja občin Kočevje in Ribnica Jana Uran. Ob tej priložnosti smo zvedeli, da je kopijo tega pisma dobila tudi ona (od republiškega pravobranilca samoupravljanja, kamor je bila poslana).

Družbena pravobranilka samoupravljanja je že 17. februarja letos dala pobudo svetu krajevne skupnosti Kočevje, naj oceni in obravnava stanje na področju samoupravne organiziranosti hišne samouprave v Kočevju in ugotovi vzroke zaostajanja samoupravne organiziranosti na tem področju. Zahtevala je tudi, naj jo o sprejetih sklepih obvesti v 30 dneh. Rok je že minil, a obvestila še ni dobila.

Pri pravobranilki samoupravljanja smo dobili tudi pismeni prispevek o stanju na področju stanovanjske samouprave v Kočevju, ki ga nekoliško skrajnjamo objavljamo:

„Ugotavljamo, da v Kočevju še niso povsod oblikovane skupnosti stanovalec. Novi zakon o stanovanjskem gospodarstvu opredeljuje kot temeljno samoupravno celico skupnost stanovalec, ki jo sestavljajo vsi stanovalci v eni ali več stanovanjskih hišah, ki imajo najmanj pet stanovanj. Stanovalci v skupnosti stanovalec in v okviru stanovanjske skupnosti vzajemno gospodarijo s stanovanji in stanovanjskimi hišami v družbeni lastni tako, da se v samoupravnih organih dogovarjajo in sporazumevajo skupno z delavci, delovnimi ljudmi in občani v okviru stanovanjske skupnosti o gospodarjenju s svojo hišo in z drugimi stanovanjskimi hišami po načelih vzajemnosti in solidarnosti. Zdej stanovalci še vedno niso nosilci vseh samoupravnih odločitev. To jim onemogoča, da bi se vključili v načrtovanje potreb in zagotavljanje denarja za vzdrževanje družbenih stanovanj. Zato je na eni strani manjša skrb stanovalec za pravilno uporabo stanovanja, na drugi pa to zavlačuje prehod na ekonomske stanarine in povzroča napačno pojmovanje ekonomskih stanarin. Zato je razumljivo, da so bile tudi na nas naslovljene zahteve, da se razčistijo zadeve okoli delovanja in sedanje organiziranosti stanovanjske samouprave, saj temeljni nosilec vseh pravic in obvez pri upravljanju s stanovanjskim skladom še vedno ni organizirani stanovalec v skupnosti stanovalec. Organizirani

stanovalci v tej skupnosti bi tudi morali podrobneje opredeliti sredstva za amortizacijo, vzdrževanje in upravljanje s stanovanji ter potrebna sredstva za strokovna opravila za delovanje stanovanjske samouprave.

Ker do 27. januarja lani še niso bile ustanovljene vse skupnosti stanovalec v občini Kočevje, je družbeni pravobranilec samoupravljanja dal pobudo svetom KS Kočevje in Rudnik – Salka vas, naj ocenita in obravnava stanje na področju samoupravne organiziranosti hišne samouprave in ugotovita vzroke zaostajanja samoupravne organiziranosti. Do tega roka, se pravi že pred dobrim letom dni, bi morale stanovanjske skupnosti (skladno s 144. členom Zakona o stanovanjskem gospodarstvu) prenesti stanovanja ali stanovanjske hiše v družbeni lastni (s katerimi so gospodarile) v gospodarjenje skupnostim stanovalec.“

Ob zaključku je družbena pravobranilka samoupravljanja Jana Uran poudarila: „Pomanjkljiva samoupravna organiziranost stanovalec onemogoča gospodarjenje s stanovanjskimi hišami ter delegarsko odločanje v okviru samoupravne stanovanjske skupnosti.“

OBČINSKA PIONIRSKA KONFERENCA

V počastitev 40-letnice ZPJ smo pripravili 3. pionirsko delegatsko konferenco vseh pionirskih odredov krške občine še posebno skrbno. Konferenca je bila v leskovski šoli, kjer so nas lepo sprejeli. Najprej je bil kratek kulturni program, potem pa je stekla konferenca ob prisotnosti številnih delegatov in gostov. Poročali smo o izvensolskih dejavnostih in spregovorili o problemih, ki nas tarejo. Po poročilih je bila razglasitev rezultatov tekmovanja, ki ga je razpisala ZPM Krško na temo „Pionir sem – pionirka sem“. Prvo mesto je zasedel naš odred poleg leskovskega in senovskega. Za likovni izdelek je dobil prvo nagrado Peter Cvelbar.

BLAŽ ŽIBERT
OŠ J. Dalmatin
Krško

RAZVEDRIL OBLIČI „TRDOGLAVČKU“

Trebanjska ZKO je poskrbela, da so v našo solo prišli gledališniki, ki so uprizorili lutkovno igrico „Trdoglavček“. Ob zanimivi in prikupni predstavi smo se razvedrili, o doživljajih medvedka, psička, lisice in drugih smo se še dolgo pogovarjali.

MARJANCA ČUGELJ
OŠ Sentrupert

Nepremagani V. bataljon

Trebanjska občinska skupščina mu je podelila domicil

Pod vodstvom aktivistov novomeškega okrožnega komiteja KPS in OF so se priprave na oboroženo vstajo na Dolenjskem začele v drugi polovici leta 1941. Ustanovljene so bile čete – Novomeška, Mokronoska in Belokranjska – pa tudi V. bataljon NOV in PO Slovenije. Ta partizanska enota, ki je bila ustanovljena 11. marca 1942 v Gorenji Topli rebi, je takoj začela z delovanjem na vsem območju Dolenjske, torej tudi današnje trebanjske občine. Zato je na predlog skupnosti borcev V. bataljona in družbenopolitičnih organizacij ta enota dobila domicil v trebanjski občini.

Prvi komandant te enote je bil Ivan More – Zan Rome, komisar pa je bil Dušan Pirjevec – Ahac, eno izmed kasnejše ustanovljenih čet je vodil Dušan Svava – Dule. Hkrati z akcijami proti okupatorju je bataljon zbiral orožje, strelivo in drug vojaški material za potrebe NOB. Zaradi vrste mitingov in sestankov po vaseh se je v njegove vrste vključevalo vse več borcev. Tako so konec marca in v začetku aprila prišli borci te enote tudi na področje trebanjske občine. Stab III. grupe odredov je zaradi povečanja števila borcev v tej enoti odločil, da se V. bataljon razformira in se ustanovi Dolenjski odred z dvema bataljona ma.

V času delovanja V. bataljona od 11. marca 1942 do 9. maja 1942 so

njegove čete nadzorovale obsežno območje na desnem in levem bregu Krke. Nastajalo je vse večje osvobodeno ozemlje, italijanski okupator se je umikal iz marjških postojank v večje. Uspehi te partizanske enote, ki ni bila nikoli razbita, so v veliki meri pripomogli, da se je v borbene enote vključevalo vse večje število borcev, pomenil pa je tudi pomembno kovačnico kadrov. Bataljon je že ob svoji ustanovitvi štel preko 170 borcev, skoraj toliko pa je bilo kasneje tudi nosilcev partizanske spomenice 1941. Borci, ki so se prekalili v njegovih enotah, pa so postali komandanti brigad in drugih enot.

PAVLE MILKIČ

VSI MORAMO IMETI ENAKE PRAVICE

21. marec je OZN proglašila za dan boja proti rasni diskriminaciji. Ta dan smo na naši šoli počastili z oddajo po šolskem ozvočenju. Izvedli smo, da ponekod še zmeraj razlikujejo ljudi različnih ras, najbolj so prizadeti črnci. Ljudje črne polti celo v ZDA niso povsem enakopravni, najhujše pa je v Južnoafriki republiki, kjer je rasna diskriminacija uradna politika. Zelim, da bi vsi narodi sveta imeli enake človeške pravice, pravico do življenja in dela ne glede na barvo kože.

TAMARA VONTA
OŠ Jurija Dalmatina
Krško

Še eno srečanje brez naših

Dolenjska in posavska regija brez predstavnika na območnih in zaključni lutkarski prireditvi

Najboljše slovenske lutkovne skupine, izbrane na območnih srečanjih, so nastopile na zaključni republiški prireditvi - XIII. srečanju

slovenskih lutkarjev - ki je potekala minuli teden od četrtka do nedelje v Mariboru. Devetnajst sodelujočih skupin je nastopilo z dvajsetimi lutkovnimi igrami, med njimi šmihelski lutkarji z onstran Karavank, amatersko lutkovo gledališče iz Bugojna in lutkovo gledališče Figurentheater iz Avstrije. Ob predstavah so tekli tako imenovani lutkarski kašipoti, bila je tudi skupščina slovenskih lutkarjev, udeleženci pa so si lahko ogledali tudi razstavo partizanskih lutk in lutk znanih slovenskih ustvarjalcev.

Značilno za letošnje srečanje je, da je spet minilo brez sodelovanja lutkovnih skupin iz južnih slovenskih regij - dolenjske, posavske in deloma ljubljanske. V tem delu Slovenije, kjer sicer deluje več lutkovnih skupin, posebno na šolah, ni bilo niti kvalifikacijskega območnega srečanja, zato je razumljivo, da program zaključne prireditve Dolenjske, Belokranjcev in Posavcev že zavoljo tega dejstva ni mogel upoštevati. Sicer pa lutkarji niso edini, ki ne pridejo na oder najboljših. Enako se dogaja gledališkim skupinam, pevskim zborom in drugim, ki reprezentirajo ljubiteljsko kulturno dejavnost v omenjenih regijah.

DVA V ENEM - Pevodnja Tone Fink je v soboto zvečer predstavil šmihelski publiki kar dva od svojih treh zborov: moški pevski zbor zasilskega društva Šmihel in moški pevski zbor Maksa Henigmana iz Dolenjskih Toplic. Pesmi, ki sta jih zapela zbora posamično in nekaj tudi skupaj, je lepo povezal vezni tekst, katerega avtor je zborovodja sam, vanj pa je vpletel recitacije pesmi Jožeta Povelbarja in Dragotina Ketteja. Pevci so ugotovili, da so taka srečanja zelo koristna, hkrati pa so se dogovorili, da bodo program, ki je bil sestavljen s toliko truda, v pomladnih mesecih prikazali še v drugih krajih v novomeški okolici. (Foto: Tone Jakše).

Brez prešolanja ne bo šlo nikjer

Razpisana učna mesta v novih prvih letnikih srednjih šol usmerjenega izobraževanja na Dolenjskem in v Posavju še niso v celoti in ne povsem ustrezno zasodena - Preusmerjanje iz ene regije v drugo vodi medregijskih koordinacijski odbor

Za nadaljevanje šolanja v prvih letnikih srednjih šol usmerjenega izobraževanja na Dolenjskem in v Posavju se je po informativnem dnevu, ki je bil 3. marca, prijavilo 1590 letošnjih osnovnošolcev na osnovnih šolah oziroma 210 manj, kot je razpisanih učnih mest. V mestih, kjer so srednje šole, je za zdaj videti takole: v Novem mestu, kjer je za 28 različnih smeri razpisanih 1080 mest v prvih letnikih, se je prijavilo 1092 kandidatov; v Črnomlju za 180 učnih mest 75, v Metliki jih je od 90 „zasedenih“ le 60, v Krškem od 270 le 207 in v Brežicah od 180 samo 156. To pa seveda ni edini „razkorak“, ki se je pokazal na podlagi prijav oziroma tako imenovanega predpisa v posamezne šole.

teko že v okviru posameznih šol, ki imajo več smeri, potem v okviru občine, regije in med regijami. Medregijsko preusmerjanje in usklajevanje vpisa ima v rokah medregijsko koordinacijski odbor, ki ga sestavljajo predsedniki občinskih koordinacijskih odborov iz dolenjske in posavske regije in je imel 23. marca v Novem mestu prvo sejo. Na seji, ki so se je udeležili tudi tajniki občinskih izobraževalnih skupnosti, predstavniki skupnosti za zaposlovanje ter predstavniki dolenjske in posavske medobčinske gospodarske zbornice, so se dogovorili za izvedbo nekaterih „generalnih“ preusmeritev. Tako bodo celoten „preseček“ z novomeške elektro smeri poslani na šolanje v Krško (na elektro za jaki tok), belokranjske učence, ki so se prijavili za izobraževanje po kovinarskem programu v Novem mestu, pa bodo „prešolali“ v ustrezno šolo v Črnomlju. I. Z.

Na seji medregijskega koordinacijskega odbora so ugotovili, da z zasedbo oddelkov posameznih smeri v novomeški občini ne bo večjih težav, saj bo moč doseči izravnavo že z manjšim preusmerjanjem, da pa bodo problemi v drugih občinah, kjer so razlike med razpisanimi in zasedenimi mesti večje. Očitno je, da se bo moral ta odbor še sestati, med drugim tudi zato, da bo proučil, kako in s kom zasesti še tistih 210 (uvodoma omenjenih) mest, za katera ob predpisu ni bilo kandidatov.

sko in posavske regije in je imel 23. marca v Novem mestu prvo sejo. Na seji, ki so se je udeležili tudi tajniki občinskih izobraževalnih skupnosti, predstavniki skupnosti za zaposlovanje ter predstavniki dolenjske in posavske medobčinske gospodarske zbornice, so se dogovorili za izvedbo nekaterih „generalnih“ preusmeritev. Tako bodo celoten „preseček“ z novomeške elektro smeri poslani na šolanje v Krško (na elektro za jaki tok), belokranjske učence, ki so se prijavili za izobraževanje po kovinarskem programu v Novem mestu, pa bodo „prešolali“ v ustrezno šolo v Črnomlju. I. Z.

RAZSTAVLJA ŠEST MLADIH LIKOVNIKOV

V Likovnem salonu v Kočevju je že drugi teden na ogled razstava, na kateri se s svojimi likovnimi deli predstavljajo mladi likovniki. To so: akademski slikar Andrej Trobentar, likovni pedagog v Kočevju, študent drugega letnika Akademije za likovno umetnost Rudi Benedik, Valentin Polanšek (oba koroška Slovenca), Rudi Uran in Majda Dred ter dijakinja Maja Stojnič.

Literarno tekmovanje

Tekmovalci za Cankarjevo nagrado so v Novem mestu spoznali tudi književnika Jožeta Dularja iz Metlike

Sobotnega tekmovanja za Cankarjevo nagrado, ki ga je Slavistično društvo Dolenjske priredilo v Novem mestu, se je udeležilo enajst srednješolcev in štirideset osnovnošolcev iz dolenjske in posavske regije.

Od srednješolcev, ki so se pomerili v poznavanju del slovenskih socialnih pesnikov pred drugo svetovno vojno, se posebej Seliskarjevih in Kosovelovih pesmi, so pokazale največ znanja novomeške dijakinje: Andreja Legan iz gimnazije, Vesna Čenčur iz ekonomske srednje šole in Simona Borštnar iz zdravstvene šole. Med osnovnošolci, ki so tekmovali v poznavanju partizanske poezije, se zlasti Borovih in Kajuhovih del, pa so bile najboljše: Mojca Molan iz OŠ Raka, Vesna Jordan iz OŠ Katje Rupena v Novem mestu in Malči Sinur iz OŠ Krško. Vseh šest se bo udeležilo republiškega tekmovanja za Cankarjevo nagrado, ki bo v naslednjih tednih.

Ob razglasitvi rezultatov ter podelitvi nagrad in priznanj tekmovalcem je bil kulturni program, udeleženci pa so se še zlasti razveselili srečanja s pesnikom in pisateljem Jožetom

kultura in izobraževanje

Robarjev film na festivalu

Novomeška premiera dokumentarca o Romih bo 7. aprila v Domu JLA

Celovečerni dokumentarni film „Pamet v glavo, ko boš v drugo ustvarjal svet“, znan tudi pod naslovom „Opre, Roma!“ („Na noge, Romi!“), ki ga je po lastnem scenariju režiral in posnel Filip Robar, režiser iz Novoga mesta, je naposled dobil zeleno luč za javno prikazovanje. Na festivalu kratkega dokumentarnega filma v Beogradu so ta Robarjev dokumentarni celovečerec vrtili v ponedeljek, 28. marca, in sicer v okviru tekmovalnega programa.

V času, ko to poročamo, še ne vemo, kako je bil sprejet pri dokaj zahtevnem beograjskem občinstvu in še strožji kritiki, vendar pa pomeni že dejstvo, da je film prišel na festival, lepo priznanje. Zdjaj bo seveda najbolj zanimivo videti, kako bo poslej s tem aktualnim dokumentarnim filmskim zapisom o žgoči romski problematiki, še posebej zato, ker je bil po tako imenovanih delovnih projekcijah deležen tudi hudih ugovorov in pritiskov na režiserja, naj bi pri dokončni montaži nekatere najbolj žgečkive dele izpustil. Bržkone je bil film, ki je bil sicer posnet že lani in ki s svojo filmsko govornico govori o Romih na Slovenskem, seveda tudi na Dolenjskem, prav zato vse do zadnjih dni pod „rdečo lučjo“.

Kot je povedal režiser Filip Robar, ta njegov film po beograjskem festivalu ne bo romal v skladišče, kar se dogaja z nemalo kratkimi in dokumentarnimi filmi, pač pa v kino dvorane. Novomeška premiera bo že prihodnji teden, in sicer v četrtek, 7. aprila, v dvorani Doma JLA in bo posvečena svetovnemu dnevu Romov. Uradna premiera bo kasneje v Cankarjevem domu v Ljubljani, a še aprila. Potem bo film na rednem sporedu. I. Z.

Kaj bo aprila na sporedu?

Novomeško filmsko gledališče nadaljuje s predstavami

Novomeško filmsko gledališče nadaljuje s četrtkovimi predstavami izbranih filmov v dvorani Doma JLA. Drevi bodo predvajali ameriški barvni film „Poroka“, ki ga je režiral Robert Altman. Gledalci bodo uživali ob delu, ki obravnava odnose v tako imenovanih višjih krogih ameriške družbe. Film slovi po izredni režiji in izvrstno okarakteriziranih osebah.

Aprila bodo na sporedu štiri filmi. 7. aprila bodo obiskovalci videli nemško vojno dramo „Pločevinasti boben“. Film v Schloendorfovi režiji je parodija na nemško družbo v prvi polovici 20. stoletja. Nagrajen je bil v Cannesu, dobro sprejet pa tudi na beograjskem Festu 1980.

Čez štirinajst dni bodo ljubitelji filmske umetnosti videli v novomeškem filmskem gledališču Truffautov „Zadnji metro“. Ta francoski barvni film je zgled, brez vojn tematiko prikazati brez spektakularnih scen na bojnem polju.

Teden kasneje, 21. aprila, bo na vrsti ameriški film „Dobrodošli, gospod Chance“ režiserja Halla Ashbyja, avtorja znanih stvaritev, kot sta „Vojakova vrnitev“ in „Pot k slavji“.

Aprilski spored bo zaključen z ameriško kriminalko „Gloria“, ki jo je režiral John Cassavetes. Glavna junakinja je ženska, sicer pa sodi film med klasična dela o tako imenovani mafiji.

Številke ne obetajo razcvetja

Redna prispevna stopnja tudi tokrat ne prinaša zadovoljstva metliški kulturi

1. aprila bodo sedli na 3. sejo delegati skupščine občinske kulturne skupnosti Metlika, da bi se med drugimi, ne toliko pomembnimi točkami pogovorili o finančnem planu za leto 1983. Številke so zanimive, zato bi si jih veljalo ogledati nekoliko pobliže.

Za knjižničarstvo bo na razpolago v letu 1983 200.000 dinarjev, muzejski dejavnosti bo pripadlo 615.000, Zvezi kulturnih organizacij 320.000, Glasbeni mladini Bele krajine 12.000, za vzdrževanje Kulturnega doma Edvarda Kardelja bo šlo 269.000, za poslovanje kina 364.000, za vzdrževanje kulturnega doma v Gradcu 20.000 in tako naprej.

Zneski niso veliki, tudi notranja razporeditev med njimi skoraj mora biti takšna, kot je. V Metliki pričakujejo, da se bo zbralo za kulturo v letu 1983 2.318.000 dinarjev iz prispevkov od bruto osebnih dohodkov, 15.830 bodo prihodki knjižnice, vstopnina od kino predstav pa naj bi prinesla 689.858 dinarjev.

Ljubiteljskim skupinam bodo znatno pomagale delovne organizacije, le-te bodo dale denar tudi za 3. slikarsko kolonijo Alojza Gangla.

Nasploh bo primorana metliška kultura iskati dodatna sredstva preko svobodne menjava dela, pa še drugače se bodo morali kulturniki znajti, če bodo hoteli preseči raven, ki jo zagotavljajo sredstva, zbrana zgolj s prispevki. Le-ta zadostujejo bolj za življenje kot za pravi življenjski kulturni utrip, ki ga Metlika živi. Predvsem zaradi nekaj posameznikov, ki žrtvujejo svoj pro-

sti čas za to, da ne bi postalo kulturno življenje v tem mestu usmrjena mlaka, ampak svež veter.

Vsega pa le ni mogoče doseči in razvozlati samo z nasmehom na ustih ali z odrekanjem, zato je Metlika še vedno edina občina v Sloveniji, ki nima stalnega knjižničarja. O tem je bilo izrečenih že veliko besed, stkanih nič koliko kombinacij, ostalo pa je le pri govorjenju. Iz zapisanih številk je to razumljivo, iz potreb ne. Skoraj nedoumljivo pa je to, da kulturna skupnost ne bo mogla popraviti puščajoče strelce na Kulturnem domu Edvarda Kardelja, s čimer bo storjena celotni stavbi velika škoda.

TONI GAŠPERIČ

Koncert s priznanji

Novolesov pihalni orkester pripravil Stražanom lep glasbeni večer

Minulo soboto je pripravil Novolesov pihalni orkester Stražanom v njihovem kulturnem domu lep kulturni večer. Pod vodstvom dirigenta Milana Posavca je 40-članski orkester, v katerem je iz leta v leto več mladih glasbenikov, na samostojnem koncertu izvedel dokaj zahteven program. Zvrstilo se je osem skladb: „Radetzyjev mars“ skladatelja Johanna Straussa, odlomek iz Verdijeve opere „Nabucco“, „Uspavanka“ Bojana Adamiča in „Za gor“ Gvida Učakarjav prvem ter Tjardovičeva „Daleko je moj Split“, Avenikova „Prijetelji, ostanimo prijatelji“, Cortinov „Treffpunkt Airport“ in Adamičevo „Tratata, zdaj igra naša muzika“ v drugem delu. Na slovesnosti med obema deloma koncerta je Boris Savnik, tajnik novomeške ZKO, v imenu ZKO Slovenije najzaslužnejšim in najvztrajnejšim članom orkestra, ki je lani praznoval 25-letnico ustanovitve, podelil Gallusova priznanja.

Radi bi obdržali kakovost

Od tedaj, ko se je senovskim rudarjem, ki so skrbno ohranjali in razvijali svoje kulturne tradicije, porodila želja, da bi ustanovili svojo godbo na pihala, je v Dovškem potoku preteklo precej vode. Rudarji so vedeli, da brez njihovih prispevkov ne bo instrumentov in ne godbe, zato so že leta 1921 ustanovili poseben sklad za instrumente. Čeprav je bil prvi dinar darovan že 8. februarja 1921, se je ustanovitev godbe odmikala, kajti prispevali so le bolj revni, denarja bogatih pa ni bilo.

Šele jeseni 1928 je prispelo iz Italije 28 instrumentov in rudarji so končno prišli do svoje godbe. Prvi kapelnik je bil Alojz Kralj, ob 55-letnici delavskega pihalnega orkestra Svobode, ki so jo proslavili prejšnjo soboto s koncertom v dvorani Doma Štirinajste divizije na Senovem, pa je orkester vodil že deseti kapelnik, profesor Janez Ceglar.

„Od takrat, ko ste februarja 1976 prevzeli taktirko, pa do danes so se zvrstili številni nastopi. Ste imeli še kje tako hvalno občinstvo kot tokrat?“

„Gotovo je bilo podobno tudi ob našem zlatem jubileju, od številnih gostovanj pa je vsem ostal v najlepšem spominu koncert v Burgauu na Bavarskem leta 1978. Preko naših zdorcev smo z Nemci

vzpostavili stik že leta 1972. Tedaj so gostovali pri nas, ob našem obisku pa je dozorela priložnost, da smo formalno sklenili pobratenje. Bavarci so prišli k nam pred tremi leti, zdaj bi jim morali obisk vrniti.“

„Odkar ste vi dirigent, je orkester ves čas napredoval. Sta morda ubranost in kakovost interpretacije zdaj takšni, da že lahko govorimo o nekakšnem vrhuncu za tak orkester?“

„Za posamezne nastope se ni tako težko pripraviti, težje je ohraniti kvaliteto in se potrjevati od nastopa do nastopa. Če bi tako visoko raven obdržali, bi bil zelo zadovoljen, kajti 50-članski orkester je zelo mlad. V njem je kar deset osnovnošolcev in devet srednješolcev, drugi člani orkestra so stari od 20 do 30 let. Imamo samo enega godbenika - upokojenca, pa še ta je zelo vitalen. Taka sestava je za prihodnost orkestra sicer zelo obetavna, hkrati pa nas utegne občutno prizadeti dokaj številen odhod fantov k vojakom. Imamo tudi dve ženski. Za neznajši spol je na voljo predvsem flauta.“

„Zlata plaketa v 2. skupini na zadnjem republiškem tekmovanju pihalnih orkestrrov na Bledu je potrdila kvaliteto orkestra. Verjetno je srečna okoliščina, da sami

Janez Ceglar: „Zdaj prihajajo godbeniki iz 12 kolektivov.“

poučujete glasbo na senovski šoli, kjer lahko spoznate nadarjene glasbenike? Vaša želja?“

„Res je, to mi pride zelo prav, saj jih spremljal že od 3. in 4. razreda. Selekcija se torej pričena že v šoli. Seveda pa delam z orkestrm le v svojem prostem času, kar pomeni, da ga pravzaprav nimam, če hočem s posamezniki izpiliti to in ono. Mi nimamo poklicnega dirigenta in posebne glasbene šole, kar je v Trbovljah, Velenju in drugod. Pričakujemo razumevanje krške kulturne skupnosti in da bo tudi nam tako, kot so krškim godbenikom, prispevala za nove instrumente, ko bodo pač boljji časi.“

P. PERC

Za umor očeta štiri leta zapora

Več olajševalnih okoliščin — Oče je sina že od zgodnje mladosti ne le tepel, ampak ga je tudi mučil — Sosedje in vaščani so pričakovali, da bo pri Lovšinovih mrtev sin ali pa oče

Devetnajstletni Jože Lovšin iz Gornjih Lepovč pri Ribnici je bil zaradi uboja očeta 22. marca obsojen pred sodiščem v Kočevju na štiri leta zapora. Sodba še ni pravomočna.

Pri izreku sodbe je sodni senat v glavnem upošteval navedbe tožilca, da je Jože Lovšin v stanju bistveno zmanjšane prištevnosti vzel življenje svojemu očetu, in to na zahrbtn način. Očeta je namreč 24. septembra 1981 okoli 14.40, medtem ko je spal doma na kavču, udaril dvakrat s

topim delom cepilnega klina po glavi. Oče je utrpel hudo poškodbo lobanje, možganov in zlom lobanjskega dna, zaradi česar je dva dni kasneje v Kliničnem centru v Ljubljani umrl. V času uboja je bila storilčeva zmožnost razsoje zaradi hude čustvene stiske, obupa in nevrotične motenosti bistveno zmanjšana.

Sodni izvedenec sosede in druge priče so povedali, da je do uboja prišlo zato, ker je bil oče do sina

Jožeta (pa tudi drugega sina in žene) zelo grob. Še ko je bil Jože star komaj 14 mesecev, ga je vrgel po stopnicah. Pretepal ga je, če je bil Jože kriv ali pa ne. Nekoč mu je zlomil roko, drugič ga je obesil za roke pod strop v delavnici, tretjič ga je vlekel na verigi skozi vas itd.: Sosedje so vedeli za to trpinčenje in so pričakovali najhujše: eni, da bo oče ubil sina, drugi, da bo sin ubil očeta. Vendar se v družinske prepire niso hoteli vmešavati, saj bi bili potem sosedski odnosi z Lovšinom starejšim še slabši, kot so že tako bili zaradi njegove prepirljivosti. Tudi socialna služba v Riku, kjer je Jože zaposlen, in občinska je za odnose pri Lovšinovih vedela, niso pa pričakovali, da lahko pride do najhujšega. Jože Lovšin je povedal, da je zaradi navzdernih razmer v družini sklenil, da bo očeta ubil.

Po dveh udarcih s cepilnim klinom po glavi in zelo hudih poškodbah je oče Lovšin še vedno hodil in govoril, čeprav zmeden, kar je sodni izvedenec označil kot medicinsko posebnost, saj v svoji praksi še ni naletel na primer, da bi kdo s tako hudimi poškodbami še hodil in govoril. Obdoženčev zagovornik je v zaključnem govoru menil, da pri tem umoru ne gre za zahrbtnost, ampak za uboj v posebnih olajševalnih okoliščinah (ogroženost obstoja), ter izrazil prepričanje, da bi bila vzgojna celo pogojna kazen.

Sodišče je upoštevalo olajševalne okoliščine. Menilo pa je, da gre za zahrbtn način uboja, saj sin verjetno dejanja ne bi napravil, če bi bil oče buden.

Sodba še ni pravomočna.
JOŽE PRIMC

PO DOLENJSKI DEŽELI

• Pravi heroj ali pa morda strokovnjak za te zadeve je moral biti, kdor je prejšnji teden iz čebelnjaka Jožeta Veseliča v Fučkovcih odnesel 4 panje čebel. Je pa še tretja možnost: da si tat sedaj z mrzlimi obkladki hladi od pikov vročo in nabreklo kožo.

• V šentjernejski Iskri so prejšnji teden ugotovili, da jim je nekdo iz barake na Javorovici, kjer imajo tudi svojo vlečnico, odnesel manjšo kovinsko blagajno, z njo pa 30 din' drobiža, datumsko štampiljko in karte za vlečnico. Če je hotel s tem tat dokazati svojo smučarsko vneto, zakaj ni raje odnesel kar cele vlečnice?

• S kar 450 kovinskimi žetonmi pa so je prejšnji teden okristil zmkavt, ki je vlomil v osebni avto Trebanjčana Janeza P. pred gostilno Šeligo. Jancz je namreč lastnik samopostrežnih aparatov v novomeški bolnišnici. Hudo je le, da bo moral tat, če bo hotel žetone izkoristiti, po neki poti priti v bolnišnico. Bo treba za 450 požirkov kave žrtvovati zdravje?

• Nekdo je v noči na petek vlomil v „hranilni“ kiosk pri novomeškem konzolnem mostu. Lastnik Janez. Žlajpah je oškodovan za pol kilograma kave, 15 hrenovk, nekaj zavitkov cigaret in kruh. Bojda so ljudje naslednjega dne najbolj pogrešali hrenovke.

NAŠEL GRANATO

Nenavadno veliko ostankov II. svetovne vojne je bilo te dni najdenih po Dolenjskem. Nevarnim najdbam je prejšnji teden pridružil novo Anton Erpe iz Gorenje Straže, ki je pri oranju njive našel granato. Za njeno uničenje je poskrbel pirotehnik.

TOVORNJAK ZDRSNIL ČEZ NASIP

Na delovišču SGP Grosuplje pri Otovcu je prišlo 23. marca do nezgode, ko je Franc Kobetič med vzratno vožnjo s tovornjakom zadel drug tovornjak in ga potisnil 10 metrov po nasipu. Na prevrnjenem tovornjaku je nastalo kar za 300 tisočakov škode.

STREHA SE JE UDRLA

V strašnem Novolesu so je 24. marca ponesrečil 21-letni Taib Adrovič, ko je čistil ventilacijske naprave. Med delom je splezal na salonitno streho, ki pa se je udrla. Adrovič je končal v novomeški bolnišnici.

VAGON MU JE ODREZAL NOGO

Na sevniški železniški postaji je prišlo 16. marca do hude nezgode, v kateri jo je skupil 42-letni vodja premika Vinko Godec iz Kompolja pri Sevnici. Pri spajanju dveh tovornih vagonov mu je spodrsnilo, pri čemer je noga ušla na tračnice, čeznjo pa je zapeljal vagon: Godca so prepejali v celjsko bolnišnico.

dežurni poročajo

ODNESEL KROMPIR IN FIŽOL — Anica Jurkovič iz Podgore je v pretek ugotovila, da je nekdo vlomil v njeno hišo na Selih pri Straži. Vlomilec je odnesel posteljino, nekaj krompirja in fižola, oblek in gospodinjinskih drobnarij.

IZGINILO 6 ZAJCEV — Iz kur-nika Antona Trbanca v Dobruški vasi je v noči na petek izginilo 6 zajcev.

VLOMILI V TRGOVINO — V noči na 21. marec je nekdo vlomil v Mercatorjevo trgovino v Metliki. Vlomilec je vdrl skozi vhodna vrata, vse pa kaže, da je bilo storilcev, ki so jim že na sledi, več. Naložili so si jastvine, kozmetike, vzeli iz blagajne 1.379 din in jo pobrisali.

RAZGRAJAL V DELIKATESI — Novomeški miličniki so 21. marca dopoldne pridržali do izteznitve 32-letnega Bojana N., ker je razgrajal v delikatesi na Glavnem trgu.

OB 50 METROV KABLA — S koluta električnega kabla pri Bršljin-skem Inisu je nekdo prejšnji teden odvil in odnesel 50 metrov kabla, vrednega 30 tisočakov.

OB VETROBRANSKO STEKLO — Novomeščanu Dragu P. je nekdo v noči na 18. marec z avtomobila odnesel vetrobransko steklo, vredno 5.000 din.

IZGINILI REZERVNI KOLESI — Nekdo je Francu Strahu iz Gornjih Jesenic prejšnji teden iz avtomobila odnesel rezervno kolo. Kaže, da je tat nasilno odprl pokrov motorja. Podobna nezgoda se je 23. marca pripetila tudi tovornjaku Gorjanecv, parkiranemu na parkirišču na Otočcu. Ukradeno kolo je bilo vredno 14 tisočakov.

Iz zapora pred sodnike

Za Omerovića 1 leto in 8 mesecev zapora — Pred novomeške sodnike iz zeniškega zapora — Kraje najbolj „pri srcu“

24-letni Ibrahim Omerović Mrga iz okolice Prijedora je bil pred leti večkrat v Novem mestu, nazadnje pa pred dnevi, ko so ga iz KPZ Zenica, kjer prestaja kazen zaradi tatvin, pripeljali še pred novomeške sodnike, ki so mu očitali dve novi, ne tako nedolžni tatvini. Poleg tega je tačas Omerović zaradi tatvine v postopku tudi pred celjskim sodiščem.

Kot je pokazala obravnava, je Omerović 22. novembra 1979 v

dopoldanskih urah vdrl v sobo številka 3 barake doma SGP Pionir v Novem mestu. Tako rekoč prijatelju Djulejmanu Bajriču je odnesel hlače, hranilno knjižico, 3 tisočake gotovine, ročno uro znamke Omikron, nadalje žepno uro, dve srcaji in kóvček, medtem ko si je od Hasana Mustafića „sposodil“ krznen suk-njič.

Istega leta, le da nekoliko prej, je Omerović v jutranjih urah obiskal spalnico doma SGP Pionir v Kettejevem dreveredu v Bršljini in vzel Slobodanu Milosavljeviću bankovca po 1.000 in 500 din.

Na obravnavi se je obtoženec izgovarjal, da tiste dni sploh ni bil v Novem mestu in tudi, da o kakšnih krajah nima pojma. Drugačnega mnenja pa so bile priče. Pri Mustafiću in Bajriču je Omerović že večkrat spal, tistega jutra pa izkoristil trenutke, ko je bil sam v sobi, in si za lažje delo že takrat odprl okno, vendar tako, da stanovalka tega nista videla. Podobno je bilo dovolj dokazov tudi za tatvino v samskem domu, kjer je obtoženec priznal le to, da je vzel 1.000 din, vendar je še to kasneje zanikal.

Naj kakorkoli, dokazov je bilo več kot dovolj, tako da sodišče glede tega ni imelo pretežkega dela. Ker gre za obtožena, ki pogosto stopa na kriva pota, mu je senat izrekel kazen enega leta in osem mesecev zapora, vanjo pa je všteti tudi pripor.

SPOSOJENO TRNJE — Samo v dirki cen in osebnih dohodkov je vnaprej znan zmagovalec. (Iz novosadskega Dnevnička)

PRIPRAVE NA NNNP

Koordinacijski odbor za SLO in družbeno samozaščito pri OK SZDL Metlika je na zadnji seji obravnaval izhodišča za letošnje akcijo NNNP in sprejel usmeritve za izvedbo akcije in hkrati zadolžil posameznike za izdelavo programov. Akcija bo potekala celo leto, in to na podlagi izkušenj iz preteklih let, poudarek pa bodo dali večji prometni in požarni varnosti ter varnosti pri delu ter dograjevanju narodne in civilne zaščite.

MOTORIST PODLEGEL POŠKODBAM

50-letni Franc Novak iz Soteske se je v petek ob 14.30 peljal na motornem kolesu iz Gorenje Straže proti domu. V ovinku pri Stimpolh je za njim pripeljal tovornjak s prikolico, ki ga je upravljal Pavel Valenčič iz Ilirske Bistrice, in pričel motorista prehitovati. Pri tem je Novaka zadel in zbil po cestniču. Motorist je dobil tako hude poškodbe, da jim je na kraju nesreče podlegel.

VOL SE JE SPLASIL

74-letni Jože Sladič iz Krasinca je 23. marca dopoldne peljal z vozom na njivo gnoj. V voz je bil vprežen vol, Sladič pa ga je vodil na povodno. Zival se je iz neznanega vzroka splašila in s povodcem povlekla tudi Sladiča. Ta je pri tem dobil hude poškodbe po glavi in telesu in so ga prepejali na zdravljenje v novo meško bolnišnico.

POLNI PRTLJAZNIKI — Te dni je veliko dela ne le za carinike ob meji, pač pa tudi za miličnike. Še posebej na magistralni cesti Ljubljana-Zagreb kažejo pregledi prtljajnikov, da so zdomci dobro obveščeni o (ne)zalozenosti naših trgovin. Poleg kave so v vrečkah najpogostejše banane. (Foto: B. B.)

Delavnost združuje voznike

AMD Bela krajina o svojem plodnem delu — 35-letna dejavnost — Po številu članov na 9. mestu v Sloveniji

Pretekli petek so predstavniki avto-moto krožkov Črnomelj, Metlika, Vinica in Semič, ki so združeni v Avto-moto društvo Bela krajina, na svoji redni letni volilni konferenci pregledali delo v preteklem letu, si zastavili naloge za prihodnje ter opozorili na težave, s katerimi se srečujejo.

Društvo, v katero je bilo lani včlanjenih 1057 avtomobilistov, 9 motoeklistov ter 230 članov brez vozil, je razen pri avto šoli uresničilo zastavljeni program, v katerem so na prvo mesto postavili vključitev v akcijo NNNP 82. Skupaj s svetom za preventivo pri črnomajski občinski skupščini so organizirali javne tribune in predavanja po krajevnih skupnostih. Sodelovali so tudi v

Za manjši davek otrok v prometu

Ob lanskih zaskrbljujočih podatkih o žrtvah otrok v prometu bo temu vprašanju novomeški svet za preventivo in vzgojo posvetil posebno skrb

Če navedemo, da se je lani samo na območju novomeške UNZ pripetilo kar 79 prometnih nezgod, v katerih so bili udeleženi otroci, potem je razumljivo, če je novomeški svet za preventivo in vzgojo v cestnem prometu takim ugotovitvam posvetil v letošnjem delovnem programu neprimerno več pozornosti.

Preden ta program pogledamo podrobneje, še nekaj dopolnitev uvodni številki. Na dolenskih cestah je lani izgubilo življenje 5 otrok, od tega 3 v Novem mestu ter po 1 v Trebnjem in Črnomlju. Poškodovanih je bilo 77 otrok, od tega 11 v

varnost otrok in učencev. Po vrtecih in šolah so že zbrali naročila za kresničke. Teh so republikemno svetu naročili kar blizu 8 tisoč, edina, ki naročila ni poslala, je osnovna šola s Prevol.

Ze po tradiciji pa bodo učenci osnovnih in srednjih šol preverili svoje znanje prometnih predpisov v tekmovanju: „Kaj veš o prometu?“, ki bo letos ponovno v Šentjerneju 15. aprila, najboljši iz tega tekmovanja pa bo za nagrado čakala pot na republiko merjenje prometnega znanja.

KOZOLEC POGOREL
Alojz Turšič iz Ardra je pred dnevi na svojem posestvu požgal suho travo, pri tem pa se je ožen razširil proti kozolcu, ga zadel in povsem uničil. Zgorelo je še nekaj starega kmečkega orodja in sodov, tako da je skupne škode za kakih 100 tisočakov.

SKOČIL SKOZI OKNO

Prebivalci hiš v Cankarjevi ulici v Brezicah so 20. marca nekaj čez polдне videli, kako je 85-letni Janez Podgoršek stopil na okno svojega stanovanja. Klici in opozorila sosedov so bila zaman, možakar je že hip zatem skočil 4 metre globoko, kjer je na tleh oblezal s hudimi poškodbami, ki jim je v breziški bolnišnici čez eno uro podlegel.

S CESTE NA TRAVNIK IN V SKALO

Branko Kump z Uršnih sel se je 21. marca zjutraj peljal z osebnim avtom od Semiča proti Gradcu, med vožnjo po klancu navzdol pa je pri Praproti srečal drugo vozilo. Umikal se je, pri tem pa ga je s ceste zaneslo na travnik, kjer je trčil v skalo. Pri tem se je sopolnica poškodovala, da so jo morali odpeljati na zdravljenje, na avtu pa je bilo za 100 tisočakov škode.

Mrčna sela: vnovična smrt pod traktorjem

29-letni Franc Klavžar je poškodbam podlegel na kraju nezgode

Pred dnevi je prišlo na lokalni cesti pri Mrčnih selih do nove hude prometne nesreče s traktorjem, ki je zahtevala novo življenje. Vse kaže, da se bodo s spomladanskimi deli na polju ponovno pričele v črne kronike vračati tovrstne nezgode, zato vnovično opozorilo traktoristom za previdno vožnjo ne bo odveč.

29-letni Franc Klavžar iz Mrčnih sel se je zvečer nekaj pred osmo uro peljal s traktorjem, h kateremu je imel pripet kmečki voz. Klavžar se je vračal domov iz vinograda, pri tem pa med vožnjo v klancu zapeljal z zadnjim kolesom na večji kup zemlje in gramoza. Traktor se je prevrnil po strmini, pri čemer je, kot v vseh podobnih primerih, pod seboj pokopal tudi voznika. Čeprav je Klavžarju takoj priteknel na pomoč brat in ga odpejal v sėnovski zdravstveni dom, je bilo za kakršnokoli pomoč že prepozno.

Za zahvalo nož na vrat

Jože in Marjan Brajdič zaradi nasilja obsojena na 9, oziroma 2 meseca zapora

Pred dnevi sta na zatožno klop novomeške enote temeljne sodišča iz Novega mesta zaradi nasilniškega obnašanja sedla 31-letni Jože Brajdič — Neno iz romskega naselja pri Žužemberku in 8 let mlajši Marjan Brajdič — Dušan z Račjega sela.

Neno in Dušan sta lanskega 31. januarja prišla skupaj s še enim pajdašem okoli 16. ure k Silvestru Zoretu v Dolnji Kot. Ta jim je na njihovo prošnjo dal liter vina, ki so ga vzeli s seboj, nekje popili in se proti večeru ponovno vrnilo k Zoretu. Kot je ta povedal na obravnavi, so od njega zahtevali hrane in pijače. Dal jim je zato špeha in vina, vendar se je za mizo v kuhinji med gosti kmalu vnel prepir, nakar je gospodar zahteval, naj se vsi trije poberejo iz hiše. Brez ugovorjanja so to tudi storili. No, čez nekaj časa, okoli 18. ure, pa sta se k Zoretovi hiši vrnila Jože in Marjan Brajdič.

Gospodar jima je odprl, tokrat pa sta oba planila po njem in ga zvrckala iz hišnega hodnika na dvorišče. Tu sta ga zmerjala in mu grozila, dokler ni nekdo, od njiju iz žepa potegnil celo velik nož in ga Zoretu nastavil na vrat. Zagrozila sta mu, da ga bosta zaklala, vendar je med pririvanjem Zoretu na srečo le uspelo pobegniti v hišo. Zaklenil se je, zato sta nasilneža tolkla po vratih, razbila okno, nato pa vendarle odšla.

Oba sta sodnikom že znana. Neno je bil zaradi kaznivih dejanj zoper življenje in telo že dvakrat obsojen, Dušan pa enkrat zaradi prizadevanja poškodbe kot mladotletnik. Vse to jima je senat štel v obtežilno okoliščino in Jožetu Brajdiču — Nenu izrekel skupaj s kaznijo treh mesecev zapora, s katero je

bil nedavno pred istim sodiščem obsojen zaradi ogrožanja pri pretepu z nevarnim orodjem, na enotno kazen 9 mesecev zapora, medtem bo moral Marjan Brajdič — Dušan odsedeti dva meseca.

Sodba še ni pravomočna.

VOZNI REDI ENO URO NAPREJ

Slovenski cestni potniški prevozniki, med njimi tudi novomeški Gorjanci, so se ob nedeljski pomaknitvi kazalcev za eno uro naprej enotno dogovorili za popravke voznih redov, ki tako pravzaprav veljajo že od 27. marca naprej. Sporočilo potnikom je jasno in preprosto: avtobusi v primestnem in medkrajevnem prometu bodo s postaj odpeljali eno uro kasneje, medtem ko ostajajo vozni redi za med-republiške in meddržavne linije zaenkrat nespremenjeni in ostajajo v veljavi sedanji vozni redi.

PEŠAKINJA NEPREVIDNO ČEZ CESTO

Novomeščan Anton Volk se je v nedeljo popoldne peljal z osebnim avtom od Mirne peči proti Novemu mestu. V Bršljini je pred avto na cestišču nenadoma stopila 21-letna Mara Čengija, ki jo je Volk navzlic opozorilu s sireno zadel in zbil po tleh. Pešakinja se je pri nesreči hujše poškodovala in so jo odpeljali na zdravljenje v novomeško bolnišnico.

KOLESARKA NEPREVIDNO V KRIZIŠČE

Na Kardeljevi ulici v Brežicah je prišlo 21. marca ob 20.10 do hude prometne nezgode, v kateri se je hudo poškodovala kolesarka, 44-letna Marija Zidarič s Sela pri Dobovi, materialne škode pa je bilo za 30 tisočakov. Zidaričeva je namreč neprevidno zavila v križišče Raketelove ulice in pri tem trčila v osebni avto 52-letnega Jožeta Gerjeviča iz Brezic. Kolesarko so prepeljali v zagrebško bolnišnico, medtem ko je bil za Gerjeviča odrejen odvzem krvi zaradi suma, da je vozil vinjen.

SMRT SREDI MOSTU

22. marca ob 18.15 je na mostu čez Savo v Brestanici nenadoma umrl 62-letni Dominik Ivačič iz Sutne 6 pri Krškem. Možakar je šel peš iz Brestanice proti Pijavškemu, pred njim pa Ida Aršek. Ko se je ta ozrla, je videla, da se Ivačič oprinja mostu, zato je stopila k njemu, vendar je bilo za pomoč že prepozno. Možakar se je zgrudil mrtev. Zdravnik je kot vzrok smrti navedel srčno kap, tako da je tuja krivda izločena.

PREHITRO V NEPREGLEDNI OVINEK

V petek ob 22.45 je prišlo na lokalni cesti med Dobovo in Bukoškom v vasi Sela do prometne nezgode. 20-letni Robert Renier iz Krškega se je namreč peljal z osebnim avtom proti Bukošku, v desnem nepreglednem ovinku pa je zaradi prevelike hitrosti zapeljal v levo in trčil v kup zemlje, pri čemer se je poškodovala njegova sopotnica 20-letna Ivana Starič iz Sevnice. Na avtomobilu je za 50 tisočakov škode.

KRONIKA NESREČ

OD ZADAJ V TOVORNJAK — Milivoje Ljubisavljevič iz Gornjih Kamaric pri Kragujevcu se je 22. marca popoldne peljal s tovornjakom mimo Drnovega proti Zagrebu. Na črpalki je opazil, da točijo nafto, zato je zmanjšal hitrost in zavil kar na levo proti črpalki. Za njim pa se je z osebnim avtom pripeljal Ljubljčan Boris Kötter in trčil v tovornjak. Kötter in sopotnika so bili poškodovani, materialne škode pa je bilo za 157.000 din.

S CESTE V JAREK — 21-letni Marjan Cujnik iz Grobelj se je 24. marca zvečer peljal z osebnim avtom od Rateža proti domu. Pri Ratežu pa ga je v ovinku pricelo zanašati, zapeljal je s ceste v jarek, se prevrnil in obrnil nazaj proti Ratežu. Cujnik se zdravi v novomeški bolnišnici, na avtu pa je škode za 25 tisočakov.

TOVORNJAKA TRČILA — Vojin Lazič iz okolice Belega Manastira, je v petek popoldne vozil tovornjak od Ljubljane proti Zagrebu. Pri Podborštu je dohitel drug tovornjak, ki je zmanjševal hitrost, to je storil tudi Lazič, vendar ga je pri tem zaneslo v tovornjak Slavka Gregoraca iz Obrežja pri Ozlju. Zaradi nezgode je bil promet na magistrali do 12. ure zaprt, na vozilih pa je bilo za 800 tisočakov škode.

Dobri dve leti sta mimo, kar je krška UNZ obvestila javnost o dogodkih v breziškem Slovinu, ki so po svojih razsežnostih kmalu dobili nelaskavo priznanje ene največjih gospodarskih afer pri nas. Dobri dve leti sta bili potrebni strokovnjakom, kriminalistom, preiskovalcem in tožilcu, da je vsa zadeva dobila „verificirano“ podobo, na podlagi katere bo slovinovcem sedaj verjetno nekolikaj težje odbriniti tržitev, da so časopisi tistega januarja „zavajali javnost z nepravilnostmi pri tolmačenju strokovnih izrazov, navedb in domnev, ki Slovinu, slovenski in jugoslovanski vinogradniški dejavnosti povzročajo nepopravljivo škodo“. Po zaslišanju domala 400 prič, nekaj izvedencev, je temeljni javni tožilec iz Novega mesta pred dnevi vložil pri sodišču eno najbolj zajetnih obtožnic.

Obtožnica dolži dvanajst „očetov“

Razplet „vinske afere“ iz Brezic — Dvanajst oseb obtoženih, da so „očetje“ ponarejenemu bizeljskemu in plešivičkemu vinu — Preprodanih skoraj 8 milijonov litrov vina

Preden povzamemo ugotovitve preiskave in vsebino obtožnice, moramo ponovno pabrskati po dogajanjih predlanskega januarja. Na najboljši način se bomo tako prepričali, ali so bili takratni podatki v javnosti prenapihnjani, številke krške UNZ netočne, predvsem pa, ali so imeli prav nekateri odgovorni moške Slovinu, ko so takrat na tiskovni konferenci skušali marsikaj zaviti v meglo, nekdo pa je celo izjavil, da razen nekaj formalnih pomanjkljivosti ni bilo v Brežicah ničesar, kar bi zaslužilo takšno zanimanje javnosti. Nič čudnega potem, če so se po takšnih izjavah v Posavju lani in letos širile govorice, da bo „zadeva Slovin“, ker so pač vanjo vpleteni nekateri vplivni moške, „utišana“.

KAKO SE JE VSE ZAČELO!

Delavci krške UNZ in službe družbenega knjigovodstva iz Krškega so po številnih govoricah, ki so krožile po Posavju o bajnih zasluhkih nekaterih vodilnih mož breziškega Slovinu, konec leta 1980 pregledali poslovanje te delovne organizacije sozda Slovin in januarja naslednjega leta o ugotovitvah obvestili javnost. Pregled je namreč ugotovil vrsto nepravilnosti pri odkupovanju grozdičja in vina od občanov, nadalje, da je bilo nekaj kooperantov Slovinu oškodovanih, saj so v Brežicah pri nakupih dajali prednost nekaterim privilegiranim posameznikom. Ti so svoje vino prodajali brez težav, denar naj bi dobili izplačan takoj kar na roko itd. Takratni rezultati preiskave so po podatkih krške UNZ nudili dovolj dokazov, da je preiskovalni sodnik zaradi goljufij pri prodajanju vina, ponarejanja listin in pomoči odredil pripor za enajst osumljenec. Tako so se v priporu znašli direktor breziškega Slovinu Edi Verstovšek, kletar Viktor Kostevc iz Pavlove vasi, vodja laboratorija in enolog Vlado Kovačič iz Brezic, enolog iz Cerkelj Franc Cerjak, pospeševalec Slovinu na Bizeljskem Ivan Lipej, blagajničarka Ivana Lapuh, Peter Kunovič, jemalec vzorcev iz Jastrebarskega, in Nikola Tončič. Poleg osmerice Slovinovih uslužbenecv pa je preiskovalni sodnik novomeškega temeljnega sodišča priprl še zasebnega gostilničarja iz Kostanjevice Milana Herakoviča, Viktorja Lipeja, upokojenca iz Črnca, in Vlada Kunoviča, avtoprevoznika iz Jastrebarskega.

Takratno uradno pojasnilo je bilo takšno:

„Imenovani Slovinovi delavci so prodajali vino brez ustreznega porekla, morda celo ponarejeno, lastni delovni organizaciji kot vino z geografskim poreklom, pri tem pa so se posluževali fiktivnih imen proizvajalcev vin ter si z lažno dokumentacijo ustvarjali večjo protipravno premoženjsko korist. Hkrati so organizirano in v večjem obsegu pridobivali od kmetov proizvajalcev vin na širšem območju Bizeljskega, Plešivice in Jastrebarskega regi-

strske številke o kvalitetnem poreklu vin, s pomočjo katerih so potem Slovinu prodajali slaba, nezaščitena vina, ki pa so pozneje prišla na naše mize kot sloviti bizeljčan z geografskim poreklom. Poreklo na ta način prodanega vina Slovinu še ni ugotovljeno in ga bodo dale šele opravljene temeljite analize.“

STRAH ZA UGLED MOČNEJŠI OD RESNICE

Takšno pisanje, seveda pa tudi odločitev krške UNZ, da z ugotovitvami seznanji javnost, nekaterim v sozdu Slovinu ni bila všeč. Celu v vabilu na razgovor o tej temi so zapisali, da so se v časopisih pojavljale nepravilnosti in netočnosti, ki jih bodo skušali pojasniti, vse zbrane pa tudi seznaniti z rezultati preiskave. Že takrat smo zapisali, da takšnih razlag o početju v breziškem Slovinu razgovor ni dal, pač pa je postregel z novimi podatki in nejasnostmi, o katerih smo, to lahko sedaj že zapišemo, takrat upravičeno podvomili.

Generalni direktor Slovinu inž. Rado Dvoršak je navedel (te številke bomo lahko v nadaljevanju primerjali z ugotovitvami obtožnice), da je bilo za bizeljčana, vino z geografskim poreklom, prodanih okoli 2 milijona litrov manj kvalitetne tekočine, pri čemer so si posamezniki pridobili kakih 12 milijonov dinarjev protipravne premoženjske koristi. Nadalje so slovinovci takrat po sklepu delavskega sveta ustanovili posebno preiskovalno skupino, ki naj bi nepravilnosti v Brežicah raziskala na svojo pest. Ugotovitve, vsaj nekatere, so bile pripravljene že za omenjeni razgovor. Kot edine pravilne so bile ponudene novinarjem, nepoučenim pa se je hočeš nočeš ustvarjal vtis, da je potemtakem pač nekaj narobe z do takrat znanimi rezultati krške UNZ in SDK. Slovinovci so namreč trdili, da z dogodki v Brežicah poreklo bizeljčana sploh ni bilo ogroženo, da se je prodaja povsem tjemala z odkupom vina, da so vsi od 500 pregledanih vzorcev vina iz breziške kleti neoporečni itd.

Očitno smo takrat zaman pričakovali od tako ugledne organizacije, kot je Slovin, da bo nalila čistega vina tudi iz

soda resnice. Če lahko za to najdemo kakršnokoli opravičilo, je morda le strah za takrat že načeti poslovni ugled enega vodilnih proizvajalcev vin, kajti vložena obtožnica ponujenih razlag prav v ničemer ne potrjuje.

MED OBTOŽENIMI DVA DIREKTORJA

V njej najdemo 12 imen (celo več, kot smo takrat pisali), ki jih temeljni javni tožilec obtožuje različnih kaznivih dejanj, vsa pa imajo seveda isti imenovalec. Preden jih naštejemo, povejmo, da je tožilec v celoti odstopil od nadaljnega pregona zoper blagajničarko Ivanko Lapuh, kletarja Viktorja Kostevca in enologa Franca Cerjaka.

● Obtoženi so: bivši direktor Slovinu v Brežicah Edvard Verstovšek, bivši vodja laboratorija enolog Vladimir Kovačič, bivši pomočnik direktorja breziškega Slovinu in vodja komercialne Karel Recelj, bivši pomočnik vodje komercialne Anton Vogrinec, bivša zbiralca vin na območju Jastrebarskega in Plešivice Nikola Tončič in Peter Kunovič, Milan Herakovič, gostilničar iz Kostanjevice, avtoprevoznika Vlado Kunovič in Mijo Režek, Franjo Jager, sedanjí direktor Vinaga v Mariboru, Ivan Lipej in Viktor Lipej.

In česa so obtoženi?

Edvard Verstovšek in Anton Vogrinec sta obtožena kaznivega dejanja grabeža v povezavi z zlorabo položaja, Vladimir Kovačič pa zlorabe položaja. Verstovšek in Vogrinec sta namreč kupovala vino brez geografskega porekla in ga lastni delovni organizaciji prodajala kot vino z ugotovljenim poreklom.

PREPRODALI SKORAJ 7.800.000 LITROV VINA

Edvard Verstovšek, Vladimir Kovačič in Karel Recelj so obtoženi kaznivega dejanja preslepitve kupcev. Skupaj naj bi namreč prodali najmanj 7 milijonov 749 tisoč litrov ustekleničenega namiznega vina brez geografskega porekla kot vino, kateremu so nalepke označevale geografsko poreklo.

Franjo Jager je Kovačiča in Verstovška nagovoril, naj kupita njegovo vino in vino nekega njegovega sorodnika, pridelano v okolici Ptuja. Ta sta dogovor sprejela in tako je breziški Slovin odkupil od Jagra v dveh letih 19.700 litrov vina, ki je prišlo v Slovin kot bizeljčan. Mimogrede: Jagrovo vino je bilo kvalitetno in so ga verjetno uporabili za kakšno mešanje, predvsem z nekvalitetnimi vini.

„SANJSKI“ VINOGRADI, ALI ...

Tu so še Ivan in Viktor Lipej, ki sta pomagala Kostanjevičanu Milanu Herakoviču, avtoprevoznika Mijo Režek in Vlado Kunovič, ki naj bi kupovala navadno vino in ga Slovinu

prodajala kot plešivičko vino z geografskim poreklom. Prav v tem delu obtožnice se je pokazalo veliko delo preiskovalcev in tožilcev. Če so namreč hoteli priti do količin vina, ki naj bi ga posamezniki preprodali Slovinu, so morali izračunati razliko med tem, koliko vina je kdo lahko pridelal v svojem vinogradu, in številko, ki so jo kazali podatki v Slovinu. Ob tem takoj povejmo, da so vino prodajali Slovinu pod imeni občanov, ki pa o tem niso prav nič vedeli.

Tako naj bi Herakovič preprodal leta 1978 14 tisoč litrov vina, leto kasneje že 130.600 litrov in leta 1980 121.700 litrov vina, ki ga je nekje kupil (ali pa celo naredil! —op.p.) in potem prodal Slovinu za vino z geografskim poreklom.

Nikola Tončič naj bi preprodal leta 1977 13.400 litrov vina, leto kasneje 66.600 litrov, leta 1979 50.600 in leta 1980 4.100 litrov vina. Obtožnica nadalje očita preprodajo tudi Vladu Kunoviču, ki naj bi preprodal skupaj 49.500 litrov, Mijo Režku, ki bi naj Slovinu preprodal 193.900 litrov manj kvalitetnega vina, medtem ko bi naj Peter Kunovič preprodal 276.000 litrov nekje kupljene vinske tekočine.

OBRAVNAVA SE LETOS

Takšna je v najbolj skopih orisih vsebina obtožnice, za katero se skriva ogromno vložene dela. Poudarjamo, da gre le za obtožnico, vse navedbe pa bo morala potrditi ali morda tudi ovreči obravnava pred sodiščem, do nje pa bo skoraj zagotovo prišlo še pred koncem letošnjega leta. In zanesljivo bo veliko tega, česar tukaj nismo zapisali, niti ni zapisano v obtožnici, pojasnjenege šele takrat. Od tega, po kakšnih odkupnih cenah so obtoženci kupovali vino (šele po tem podatku bo tudi moč natančneje izračunati protipravno pridobljeno premoženjsko korist), ali je bilo prodano vino morda celo narejeno, do tega, kako je v laboratorijih nastajal bizeljčan in še kaj.

Kar pa zadeva morebiten ponovni očitke na vnovič načeti ugled sozda Slovin, le tole: če so slovinovci izpolnili naloge delavskega sveta sozda, ki so si jih zastavili 17. januarja 1981, potem se jim za zaupanje kupcev ni bati. Zapisali so namreč, da bodo storili vse za ohranitev ugleda, ustvarjanje pogojev za boljše sodelovanje, boljše poslovne rezultate, krepitev življenjskega standarda, v nadaljevanju pa tole:

„Delavski svet se v imenu delavcev vseh tozdov Slovinu ograjeje od početja in ravnarja posameznikov v Brežicah, ki so svojo delovno organizacijo spravili v težak položaj. Strokovne službe in poslovodni organi Slovinu so dolžni preiskovalnim organom nuditi vso pomoč pri ugotavljanju dejanskega stanja.“

Javnost od tako ugledne organizacije, kot je Slovin, pričakuje, da je tako tudi ravnal.

BOJAN BUDJA

Zidajo gradove v oblakih

Nekaj misli občnega zbora TVD Partizan iz Sodražice - Zelijo športno dvorano, skakalnice in smučišča

Pred dnevi je bil v prostorih krajevne skupnosti letni občni zbor TVD Partizan iz Sodražice, ki je po eni strani pokazal viden športni napredek društva, po drugi pa načel nekaj problemov, o katerih je vredno napisati nekaj več.

Najprej k denarnim težavam: dvanajst sekcij, ki danes delajo v okviru TVD Partizan, bo letos dobilo 42 starih milijonov, od tega namizni tenis 19, rokomet 12, zimski športi 4, splošna vadba 3 stare milijone itd. Za normalno delo je ta odločno premalo.

Največ časa pa so člani društva namenili gradnji novih športnih objektov (!). Medtem ko so se nekateri vneto ogrevali za dograditev smučarske skakalnice, so drugi trdili, da bi bilo najbolj racionalno pričeti financiranje smučarskih terenov na Izviru. Tretji so navzroč prepričevali, da Sodražica nujno potrebuje športno dvorano, kot jo imajo Ribničani, Dolenjevaščani in Potočani. Pustimo vendar, ali gre morda v teh željah za sosedsko zavist ali kaj drugega, ostaja pa čuden prizvok, da Sodražani, ki po drugi strani ugotavljajo premajhne denarce za osnovno športno življenje, zidajo gradove v oblakih v času, ko skušamo življenje postaviti na kar najbolj realna in trdna tla.

Se ena podrobnost ni mogla uiti nepristranskemu udeležencu zbora. Ko je namreč stekla beseda o dejanskem delovnem učinku nekaterih članov društva, se je pokazala stara resnica, da vse breme leži le na nekaj posameznikih, največkrat omenjena primka sta bila Joras in Zavodnik. In še na eno od točk dnevnega reda zbor ni dal odgovora: čeprav so izbrali predsedstvo društva, ostaja TVD Partizan še nadalje brez predsednika. Odgovor na to bo moral dati naslednji sestanek predsedstva.

M. GLAVONIČ

Krčani organizatorji petih dirk

3. aprila bodo na Stadionu Matije Gubca tekmovali najboljši slovenski speedwayisti - Dobre priprave Krčanov obetajo uspešno sezono

Krški speedwayisti so se dobro pripravili za letošnjo tekmovalno sezono. Marljivo so vadili na Stadionu Matije Gubca v Krškem, moč in vzdržljivost pa so utrjevali tudi s plavanjem.

Trener Cveto Bergant je odpeljal mlada upa Bojana Ivačiča in Mojmir Liparja na večdnevne priprave mladih jugoslovanskih tekmovalcev v Lendavo. Zvone Gerjevič in Krešo Omerzel pa sta zastopala jugoslovanske barve na mednarodni dirki v Naschbachu pri Dunaju in se v močni konkurenci Avstrijcev, Nemcev in Švicarjev odlično odrezala. Omerzel se je z 12 točkami uvrstil na 2. mesto, Gerjevič na 4. mestu pa je zbral 10 točk. Za primerjavo povejmo, da je na primer Stefan

Kekec, resda ob obilo smole, osvojil le točko.

Krčani so torej dobro pripravljene in upajo, da bodo to dokazali že 3. aprila na republiškem prvenstvu za posameznike na domačem Stadionu Matije Gubca. Sicer pa bodo letos znova potrdili svoje organizacijske spose nosti člani krškega Avto-moto društva še na štirih velikih speedway prireditvah. Člani krškega Avto-moto društva se na štirih velikih speedway prireditvah. Ker so ljubljancem odpovedali, so dobili tudi osonsko svetovno prvenstvo Madžarske, Nizozemske in Jugoslavije. Na mednarodni pozivni dirki za

SEVNIČANI PREMAGALI USNJARJA

V prvem kolu spomladanskega dela prvenstva slovenske II. rokometne lige je moštvo Sevnice doseglo zmago, Usnjarja iz Smartnega so na domačem igrišču „ustrojili“ s 30 : 26. V tem delu prvenstva bo v Sevnico prišlo še več moštev, ki t vsekakor ne bodo imeli lahkega dela.

PORAZA KEGLJAČEV V HRASTNIKU

Sevniški kegljaški klub Rudi Kepa se je pred dnevi pomeril v treh prijateljskih srečanjih s hrastniškimi kegljači. Dve srečanja v Hrastniku so Sevničani izgubili, zato pa zmagali doma s 4.805:4.800. Za Sevnico so igrali: Levčar, Pfeifer, Pešec, Pinoza, Glavan, Kuhar, Hervol in Bedek.

J. B.

Uspešen spomladanski start elanovcev

Pričelo se je prvenstvo v obeh skupinah SNL

V nedeljo se je pričelo prvenstvo tudi v II. slovenski nogometni ligi, kjer imamo Dolenjci štiri zastopnike. Najbolj zanimivo je v zahodni skupini, kjer so najbolj neprijetno presenetili nogometaši Bele krajine, ki jim je Ilirija nasula kar 7 zadetkov, medtem ko so prijetno presenečenje napravili Novomeščani z zmago v Ljubljani.

Rezultati: Ilirija - Bela krajina 7:1 (4:0), Kočevje - Domžale 0:0, Ljubljana - Elan 1:2 (1:1), itd.

Vrstni red po 12. kolu: Vozila 20, Ilirija in Domžale 17, Elan 16..., 7. Kočevje 11, 11. Bela krajina 6.

Novomeščani, ki so na nadaljevanje očitno dobro pripravljene in niso brez možnosti niti v boju za sam vrh, bodo igrali v nedeljo doma s Kočevjem, Črnomeljčani pa bodo potovali na nov vroč teren v Domžale.

V vzhodni skupini so Brežičani igrali v Ptuj z Dravo 1:1 in so po 12. kolu na 4. mestu, v nedeljo pa bodo ponovno gostovali tokrat pri Elkorju.

DRES ZAMENJAL Z VOJAŠKO SUKNJO - Takole so se v soboto odbojkarji novomeškega Pionirja poslovili od soigralca Pečarja, ki te dni odhaja k vojakom.

Na startu „ušla“ le ena točka

Inles vodi v II. ZRL, Krško v republiški moški in Kočevke v ženski ligi - Kar štiri zmage, točko oddale še Šetjernejanke v gosteh

Prišel se je spomladanski del prvenstva v II. in republiški rokometni ligi. Začetek je bil za dolenjske ekipe več kot obetaven, saj so Ribničani v enem odločilnih srečanj za naslov prvaka v II. ZRL premagali Moslavino z 21:17, Novomeščanke v gosteh Arena s 27:24, medtem ko so Krčani utrdili prvo mesto v republiški ligi z zmago nad Izolo kar s 23:14, Sevnici pa so premagali Usnjarja s 30:26, pri ženskah so Kočevke obdržale jesenski naslov s točkami proti Izoli, Šetjernejanke pa so osvojile dragoceno točko v gosteh z Burjo.

INLES - MOSLAVINA 21:17 (9:5) - Čeprav so Ribničani tekmo z Moslavino pričakovali s precej strahu, so na veselje kakih 550 gledalcev dosegli gladko zmago, s katero so dokazali, da so na nadaljevanje prvenstva res odlično pripravljene. Enega največjih konkurentov za naslov prvaka so namreč povsem nadigrali, vodili nekajkrat celo s sedmimi zadetki prednosti, vendar so ob koncu nekoliko popustili. Najboljši pri domačih so bili Gelze, Mate in Karpov.

Inles: Gelze, Oven, Lukič, J. Ilc 4, Tanko, Karpov 5, Mikulin 1, Ambrožič 2, Mate 8, Fajdiga, Cirovič 1, Kersnič.

Lestvica po 1. spomladanskem kolu: Inles 19, Split 18, Šostanj 17, Moslavina in Istraturist po 16 itd.

V naslednjem kolu odhajajo Ribničani na težko gostovanje k vrsti Varteksa, le dve točki pa prinašata „vstopnico“ za odločilne boje za vstop v prvoligaško konkurenco.

ARENA - NOVO MESTO 24:27 (15:13) - Novomeščanke so proti zadnjevršeni ekipi Arene teže, e, kot je bilo pričakovati, osvojile prvo spomladansko zmago. Domačinke so namreč večji del srečanja vodile, vendar je Novomeščankem v drugem polčasu uspelo vsiliti jim svojo igro in zabeležiti načrtovani točki, ki bi naj pomenili pohod k vrhu lestvice.

Novo mesto: M. Udovč, Pelko, Blažič, Iličin 7, Zupančič 2, Jakše 3, Kramar 4, Kralj, Mršnik 11, Žagar, Hribar, D. Udovč.

Lestvica po 12. kolu: Zrinski 20 točk, Ina in DI Trokut 16, Milinotest, Koka, Zadar in Novo mesto 13 itd.

V naslednjem kolu se bodo Novomeščanke doma pomerile z ekipo Branika. PO vseh napovedih bi točki morali ostati doma.

POPOLN USPEH TUDI V REPUBLIŠKIH LIGAH - Najprej pogled v moško ligo, kjer so Krčani nepričakovano lahko opravili z enim največjih nasprotnikov za vrh lestvice, ekipo Izole, s 23:14 (10:5). Krčani so pokazali izredno igro in z njo potrdili, da so v dobri formi, kar seveda pomeni, da ne bodo zlahka izpustili prvega mesta. O nastopu Sevnicanov poročamo na drugem mestu, zato pogledjmo lestvico po 12. kolu:

1. Sevnica 18 točk, Rudar 16, Sevnica 15, Izola 14 itd.

V naslednjem kolu igrajo Krčani težko tekmo v gosteh s Pekom, medtem ko Sevnici pričakuje vrsto Mokerca. Poln izkupiček obeh ekip ne bi bil nikakršno presenečenje.

In kako je v ženski ligi? Kočevke so v uvodnem srečanju spomladanskega kola igrale z Izolčankami in potrdile napovedi pred prvenstvom. Po začetnem vodstvu Izolčank so namreč v nadaljevanju domačinke gladko zmagale in tako obdržale prvo mesto na lestvici.

Rezultat: Itas Kočevje - Izola 21:18 (9:11). Lep uspeh so dosegle tudi Šetjernejanke, ki so potrdile premoč dolenjskega rokometu v Sloveniji. V gosteh so igrale s favorizirano vrsto Burje in iztržile točke, rezultat je bil 25:25 (15:10).

Po 12. kolu je lestvica takšna: Itas Kočevje 20, Burja 19, Iskra Šetjernej 16 itd.

Papež za deset centimetrov ob novo zmago

Nov uspešen kolesarski vikend - Zmaga Glivarja

Najboljši jugoslovanski kolesarji so se konec minulega tedna pomerili na mladinski dirki v Pulju. Novomeško zastopstvo je ponovno doseglo lep uspeh, saj se je Papež uvrstil na 2. mesto - vsega nekaj centimetrov za rogovcem Šebenikom, medtem ko je bil Jože Smole četrti.

Se večje zmagoslavje Novomeščanov je bilo pri mlajših mladincih, kjer je zmagal Glivar, Božič je pristal na 2. mestu, medtem ko je bil Šribar četrti.

Uspešen vikend novomeških kolesarjev pa je dopolnil tudi Branko Bojanc, ki je ta čas na odsluženju vojaškega roka in se je članske tekme v Beogradu z ekipo JLA udeležil. V izredno močni konkurenci je zasedel 8. mesto in tako dokazal, da je na sezono odlično pripravljen.

Konec tedna se bodo najboljši kolesarji pomerili v Pulju in na dirki v Italiji.

F. BERGER

GOLEŠ VODI

Po štirih nastopih za dolenjsko kegljaško prvenstvo vodi lanski prvak Niko Goleš pred Popovičem in Zidanom. Finale 16 najboljših bo v soboto na kegljišču Čož v Ivančni gorici.

RUDAR - MILAN MAJČEN 3,5:0,5

Na regijski zasavski tekmi šahistov trboveljskega Rudarja in sevniškega SK Milan Majcen za pokal maršala Tita, ki je bila v Litiji, so zaslužno zmagali Trboveljčani. Edine pol točke za Sevnice je osvojil Martin Povše z mojstrskim kandidatom Jazbecem.

J. B.

Šport

Vse kaže, da bo letošnja rokometna pomlad v znamenju dolenjskih ekip, ki v domala vseh konkurencah posegajo po prvih mestih. Ni č presenetljivega ne bi bilo po temtakem, ko bi po končanem prvenstvu imeli predstavnika v I. ligi in kar 3 drugoligašce, česar doslej ni dosegel še noben dolenjski šport.

LAHKA ZMAGA - Brez težav so novomeški košarkarji v soboto opravili z ekipo Cerknice in si tako ob novem porazu Domžalčanov verjetno že zagotovili prvo mesto na lestvici in nastop v II. zvezni ligi.

Naslov dokončno Novolesu

Zmaga Novolesa proti Cerknici in tretji poraz Domžalčanov - V republiški ligi poraz novomeških košarkaric

Pričakovana gladka zmaga novomeških košarkarjev v 16. kolu moške republiške lige proti zadnjevršeni ekipi Cerknice in že tretji poraz Domžalčanov v prvenstvu so brčzas že odločili končnega zmagovalca. Novomeščani bi namreč morali izgubiti preostali srečanja, kar pa je tudi teoretično skoroda nemogoče.

NOVOLES - CERKNICA 77:64 (40:20) - Resnično ne pomnimo, da bi v bližnji preteklosti v novomeški športni dvorani nastopila ekipa skromnejšega znanja, kot je moštvo Cerknice. Gostujoči košarkarji so bili na tem, da ob malo večji

zavzetosti domačinov dosežejo v prvem polčasu vsega nekaj košev, tako da je bilo kakih 150 gledalcev resnično prikrasanih za običajno dobro košarkarsko predstavo. Novolesovcem se je poznalo, da so v prejšnjem kolu iztrošili veliko moči v odločilnem srečanju z Heliosom, tako da so tokrat zagrali brez prave volje, ravno toliko, da so brez težav osvojili novi točki. Gosti so v Novo mesto dopotovali z vsega sedmimi igralci, zato je končni rezultat tekme še tolikanj bolj presenetljiv.

Novoles: Plantan 6, Lalič 16, Cerkovnik 12, Bajc 28, Munih 11, Pintar 2, Rihar 2.

V tem srečanju sta se od domačih gledalcev poslovila Plantan in Balazič, ki te dni odhajata k vojakom.

Lestvica po 16. kolu: Novoles 30, Helios 26, Žagorje 20 itd.

V naslednjem kolu potujejo Novomeščani v goste k ekipi Kovinarja.

JUDO TUDI NA BLANCI

Mala telovadnica pri blanski šoli je ob petkih zvečer polno zasodena. Mladi člani domačega športnega društva igrajo namizni tenis in odbojko. Radi se jim pridružijo tudi starejši. Veliko pa je zanimanja, celo med dekleti, tudi za judo. Za to zvrst športa je mlade navdušil sevniški miličnik Vlado Znidrič, ki skupaj s kolegi vodi treninge ob petkih od 19. ure dalje.

MARIBOR - NOVO MESTO 70:54 (31:17) - Srečanje je odločila odlična igra domačink na začetu srečanja. Z boljšo igro pod obema košema so nadigrale gostje in zabeležile osmi par točk, medtem ko so Novomeščanke s tem porazom ostale z 8 točkami na predzadnjem mestu.

V naslednjem kolu igrajo Novomeščanke doma z vodilno Rogasko. Točki sta tokrat nedosegljivi.

Atletika na steljnikih

Na metliški osnovni šoli deluje atletski krožek, ki ga vodi učitelj in tekač Branko Ivičič

Atletski krožek na metliški osnovni šoli, ki ga vodi učitelj gospodinjstva in tehničnega pouka Branko Ivičič, redno obiskuje 18 učencev, med katerimi je tudi ena deklica. To je prav gotovo lepa osnova za razvoj atletike v tem belokranjskem mestu, kjer je že od nekdaj precej atletskih talentov, ki pa zaradi neustreznih razmer usahnejo, še preden bi se lahko razvili.

Tudi Branko je najprej začel kot košarkar, kjer ga je opazil znani atletski strokovnjak Oreščanin iz Karlovca in ga povabil na testiranje, kjer je dosegel spodbuden čas v teknu na 400 metrov. „Vendar me starši niso pustili, da bi hodil na treninge v Karlovac, zato sem za rekreacijo tekal ob Kolpi,“ je povedal Branko. Šele pri vojakih v Peči se je Branko resneje začel ukvarjati z atletiko in je na garnizijskih in armijskem prvenstvu dosegel lepo rezultate v teknu na 800, 1.500, 3.000 metrov in v krosu.

„Ko sem prišel domov, sem kmalu našel pot k novomeškemu atletskemu klubu, katerega član sem sedaj in kjer je moj trener Janez Penca.“ Na šoli je Branko kmalu za trening teka pridobil številne učence in sedaj skupaj trenirajo dvakrat na teden.

„Tekamo po steljnikih in po lozi ali po makadamski cesti proti Krvačjemu vrhu, poleg tega pa je deci vsak dan na voljo telovadnica, saj ima naša šola za nas res veliko razumevanja.“ V zimskih počitnicah je metliška telesno-

kulturna skupnost meni in trem najboljšim pionirjem plačala enotedenske priprave v Vrsarju, kjer smo bili skupaj z novomeškimi atleti. Moji varovanci so sodelovali tudi na krosu Dela in se vsi zelo dobro uvrstili, eden teh pa je že dolenjski prvak v krosu med mlajšimi pionirji.“

Branko Ivičič: „Atletika steza ob igrišču pri Beti bo za razvoj atletike v Metliki velika pridobitev.“

Sedaj se mladi tekači pod Ivičičevim vodstvom pripravljajo na šolsko prvenstvo v atletiki, seveda se bodo udeležili tudi področnega prvenstva, teka po ulicah Ljubljane in ostalih tekmovalnih mestih.

Metlika bo kmalu ob igrišču pri Beti dobila tudi atletsko stezo, kar bo gotovo pripomoglo, da bo zanimanje za atletiko v Metliki večje.

A. B.

ZAMAN ČAKALI NASPROTNIKA - Novomeški odbojkarji so v soboto zaman čakali igralce reške Ine, zato sta se številnim zbranim igralcem predstavili dve domači ekipi. Kvaliteta prikazane odbojke ni bila zategadelj dosti slabša, o vsem ostalem pa bo imela zadnjo besedo tekmovalna komisija. (Foto: Budja)

Ekipna zmaga Sodražici

50 tekmovalcev na občinskem smučarskem prvenstvu

Pred dnevi je bilo na smučarskih terenih Sodražice občinsko sindikalno prvenstvo v veleslalomu in smučarskih tekih, na katerem je nastopilo 50 tekmovalcev iz ribniških delovnih organizacij. Največ uspeha v ekipni konkurenci so imeli predstavniki OŠ Sodražica.

Rezultati - veleslalom - do 25 let: Levstik (Riko Loški potok); do 30 let: Zalar (Sukno); do 40 let: Matelič (Donat), nad 40 let: Košmrlj (OŠ Sodražica);

DALMACIJI LETOŠNJI NASLOV

Angelca Dalmacija je z zadnjima nastopoma na kegljiščih Loka in Vodnjak osvojila letošnji naslov dolenjske prvakinja v kegljanju. Podrila je skupaj 1.617 kegljev, sledijo pa: Veber 1.583, Poljak 1.534, itd. Te tri tekmovalke so se uvrstile na republiško prvenstvo, ki bo 24. in 25. septembra v Trbovljah.

N. G.

smučarski teki: tekmovalci do 2 let: Oblak (OŠ Sodražica); do 40 let: Lešnjak (Donat); preko 40 let: Češarek (Mercator) in ženske: Matelič (OŠ Sodražica).

M. GLAVONIČ

EKIPNI ZMAGOVALCI - Košmrlj, Mateličeva in Oblak so OŠ iz Sodražice prbrorili naslov ekipnega zmagovalca. (Foto: M. G-č.)

Življenje se je premaknilo v jutro

Kdaj je kje poldne, je odvisno od lege na poldnevniku — Zemlja je opasana s 24 časovnimi conami — Tudi čas v službi politike — Kdaj je delovni človek v povprečju dovolj buden za delo

V nedeljo ob dveh zjutraj smo za eno uro skrajšali noč in skočili v poletni čas. Pesimisti tožijo, da morajo vstati uro prej, optimisti pa 60 minut prej objemajo blazino. Z Evropo smo se izenačili vsaj po uri, nekje je pač treba začeti, čeprav še niso ugotovili, da bi premikanje kazalcev spodbujalo produktivnost, delo in varčevanje. To je seveda zgodba zase, danes raje pogledimo, zakaj so različni časi na različnih točkah zemeljske krogle.

Zadeva je v zvezi s poldnevnik, črtami, ki vežejo severni geografski pol z južnim. Teh linij v resnici seveda ni, so samo pomagalo za določanje geografske dolžine. Ko je nad neko geografsko točko na poldnevniku sonce v zenitu, je v tistem kraju ura natančno poldne.

Vse ima svoj začetek. Ničelni poldnevnik teče skozi Greenwich, jugovzhodno predmestje Londona, kjer je znamenita zvezdarnica. Ko je sonce natančno nad tem poldnjem, pravimo, da je poldne po Greenwichu. In poldne je v tistem trenutku v prav vsakem kraju, ki leži od severnega do južnega pola na ničelnem meridianu.

Vsi kraji na istem poldnevniku imajo torej isti čas. Ko londonski Big Ben bje točno poldne, pa seveda nad drugimi poldneviki sonce ni v najvišji točki, na petnajstem poldnevniku, ki teče v smeri Maribor-Sinj, je takrat ura natančno 13 po srednjeevropskem času. Med ničelnim in petnajstim poldnevnikom je 15 stopinj geografske dolžine, Zemlja se obrne v štirih minutah za eno geografsko dolžino, štirikrat 15 pa je natančno 60. Odtod torej ura razlike med poldnevom na Greenwichu in v Mariboru. Še večja je seveda časovna razlika med Londonom in Tokiom. Zadeva kar vpije po sistemu in redu, saj sosednji vasi, ki ne ležita na istem poldnevniku, vendar ne moreta imeti vsaka svojega opoldanskega zvonjenja.

In res so na predlog Kanadčana Fleminga leta 1884 na mednarodni konferenci v

Washingtonu razdelili Zemljo na 24 časovnih con, za vsako cono velja čas njenega srednjega poldnevika, ki je 7,5 stopinje oddaljen od njene vzhodne in zahodne meje. Na kopnem teh meja ne upoštevajo preveč, časovne meje se prilagajajo političnim mejam, čeprav imajo nekatere velike države (ZDA, Kanada in SZ) glede na velikanško ozemlje več časovnih con. Vsaka država se odloči za čas, ki najbolj ustreza njenim sociokulturnim razmeram, sorazmerno pa upoštevajo tudi dejanski astronomski čas. Tako prihaja

do številnih odstopanj, sezonskih in stalnih.

Tako na primer tečejo ure v Afganistanu in Iranu za 30 minut drugače, kot določa tamkajšnji geografski časovni sistem, Španija, Portugalska in Francija so sprejele srednjeevropski čas, čeprav mu geografsko ne pripadajo. V evropskem delu Sovjetske zveze so se jutru približali že leta 1930. Moskovski čas se razlikuje od časa v Greenwichu za tri namesto dve uri. Libija leži na istem poldnevniku kot Jugoslavija, vendar uporablja vzhodno-

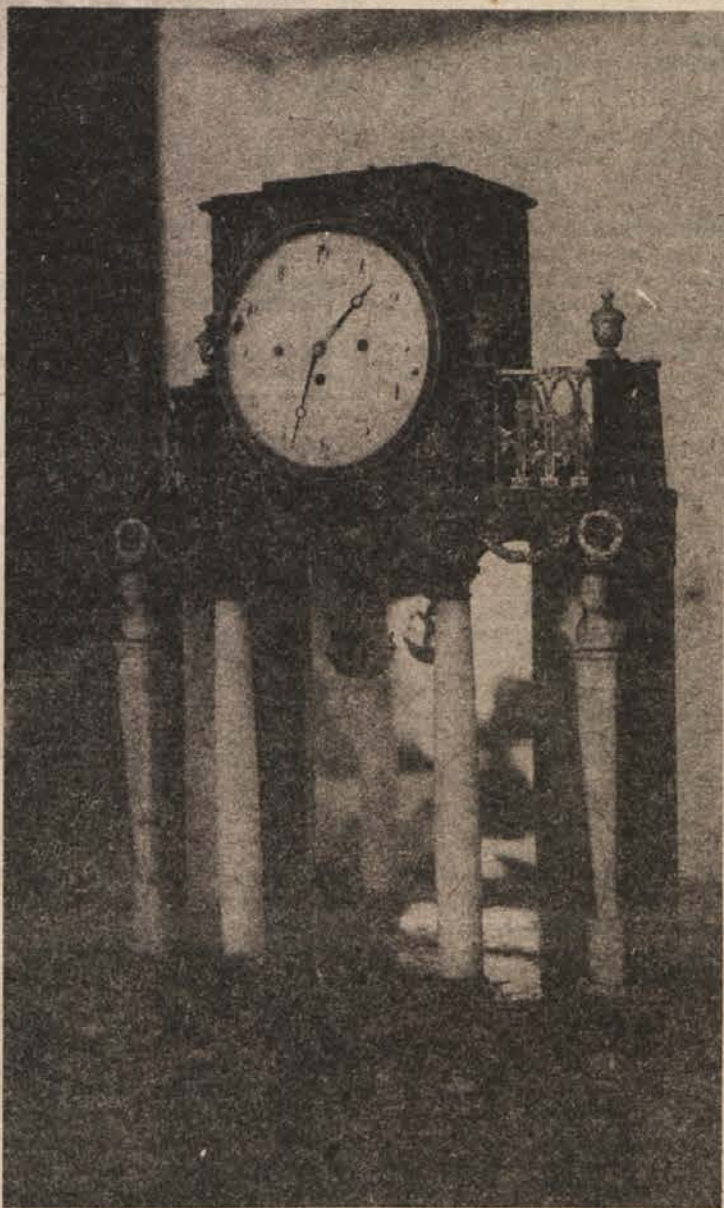
evropski čas, verjetno iz klimatskih vzrokov.

Članice Evropske gospodarske skupnosti že nekaj časa (nekateri že od pred vojne) poleti premikajo ure za eno uro naprej. Zdaj se je tem državam glede časa pridružila tudi Jugoslavija, od 27. marca do 25. septembra bomo živeli po vzhodnoevropskem času.

Kako bo ta čisto tehnična sprememba vplivala na življenjski ritem, na socialne odnose in konec koncev na gospodarstvo, je snov za zgodbo, ki je še ni mogoče napisati. Razen v Sloveniji je namreč pri nas precej razširjeno mnenje, da tisto, kar je dobro za druge, ni vedno dobro tudi za nas. Bolj diplomatsko je to povedal neki časolog iz zdravniških krogov, ki je izjavil, „da organizem našega delovnega človeka v naših pogojih zjutraj v povprečju še ni dovolj prebujen“.

Žal omenjeni časolog ne pove, kdaj nastopi tista ura ali minuta, ko se jugoslovanski delovni organizem izvoli prebuditi in prijeti za lopato ali vsaj svinčnik.

M. BAUER

SPOSOJENO TRNJE

— Samo pri nas se ponavlja preteklost. Na srečo slavna.
(Iz Studenta)

JAVNA DRAŽBA

Sekretariat za občino upravo Skupščine občine Novo mesto razpisuje

javno dražbo najdenih predmetov (ure, kolesa, motorna kolesa...).

Javna dražba bo V SOBOTO DNE 2. 4. 1983, ob 8. uri

na dvorišču skupščine občine Novo mesto, Ljubljanska cesta 2.

185/13-83

Četrto stoletje plemenitega dela

Petindvajset let svojega življenja je Marija Omrzel iz Metlike žrtvovala za blaginjo drugih ljudi

Skromna, kakršna je bila vse življenje, je tudi pripoved Marije Omrzel iz Metlike, ki že 25 let opravlja plemenito delo, za katero nikoli ni prejela nikakršnega plačila, a ga je vedno opravljala z dobro voljo, z vso skrbnostjo in požrtvovalnostjo. Marija je skrbnica.

Njena življenjska pot v Metliki se je začela leta 1932, ko jo je takratna banska uprava kot patronažno sestro iz Prekmurja poslala službovat v Belo krajino. „Spominjam se, da do takrat sploh nisem vedela, da ta kraj obstaja in kje leži, zato sem šla najprej pogledat na zemljevid. Ko sem že bila v Metliki, sem večkrat prosila za premestitev, a so moje prošnje naletele na gluha ušesa.“ pripoveduje Marija. Ko si je v Metliki ustvarila družino, je tu tudi pognala korenine in nikoli več ni pomislila, da bi odšla drugam, četudi je bilo mnogokrat težko. S petimi otroki so se neoprestano selili, zdaj v to, zdaj v ono stanovanje. Ni hče ni maral pod svojo streho tako številne družine. Šele po sedmi selitvi so našli mir v lastni hiši.

Težko je bilo, a kaj, ko je bilo drugje še slabše. To je Omrzelova dobro vedela, saj je kot patronažna sestra poznala vsako hišo v Metliki in okolici. Marsikje so se otepal z revščino. A je že tako, da življenje najmanj prizanaša prav takšnim ljudem. Pomagati — tega se Marija ni nikoli branila, še zlasti ne, ko sta nekaj let pred njeno upokojitvijo prišli v zdravstveni dom mladi ženi, ki sta pričakovali otroka, za kateri pa je bilo jasno, da zanju ne bosta mogli skrbeti. „Bili sta razvojno moteni, kar je bila v glavnem posledica zanemarjanja in nepravilne vzgoje v najzgodnejših letih življenja. Zato sta za normalno življenje potrebovala pomoč ne le njuna otroka, temveč tudi dekleti sami. Ker sem že opravljala delo patronažne sestri, sem prevzela tudi skrb zanju,“ se danes spominja časov pred 25 leti po stažu najstarejša skrbnica v metliški občini.

Za laike, ki ne vemo, kaj pomeni biti skrbnica, Marija postrže s kratko razlago. „To je zelo težko,“ A vsega, kar se skriva za temi kratkimi besedami razen njene družine gotovo ne bo zvedel nihče, saj je nemogoče opisati ves trud, ki ga je vložila v prizadevanja, da bi tudi njeni oskrbovanci živeli človeka vredno življenje. Zanje je skrbela in še danes skrbi kot za svoja lastna otroka. Kakor je spravljal h kruhu svoje sinove in hčer, tako je vedela, da ne sme dopustiti, da bi postali breme družbe njeni oskrbovanci. Našla je zaposlitev zanju in ena izmed njih je danes že v pokoju.

„Res, da ženski, ki sta ze v zretih letih, ne živita pri meni, a so naši stiki redni. Večkrat na teden se oglasita, da jima postržem z navsveti, skupaj gremo nakupovat. Bile smo na morju in v toplicah. Urejamo tudi njune denarne zadeve in moram reči, da sem jima boljši gospodar, kot sem bila sebi. Vsak prihodek, predvsem pa izdatke, skrbno zapišem.“ Sedaj, ko so otroci zapustili dom in sta ostala sama, ji pri tem rad priskoči na pomoč mož, ki se je dobro vživel v Marijino delo.

Morda je prav v možu našla tisto pomembno oporo, da še ni opustila skrbništva, ki je zanjo sedaj, ko si je naložila že sedmi križ in ko

ni več popolnoma pri zdravju, težka naloga. Kot je povedala, bi pa rada, še preden odloži to delo, poskrbela, da bi bili njeni oskrbovanci priskrbljeni tudi na stara leta. Čeprav je del njunih denarnih vlog vezan na hranilni knjižici, pa ve, da finančna

Marija Omrzel

varnost še ni dovolj za srečno jesen življenja. Ena od njih sicer ima sina študenta, ki bo za mamjo gotovo dobro poskrbel, druga pa je ostala sama. Od sedmega leta se zanjo ni brigal nihče od sorodnikov, niti starši ne, in šele sedaj, ko živi pri ljudeh, ki ji med drugim nudijo hrano in stanovanje, ve, kaj pomeni družinsko življenje. Boji pa se, da bi, ko lahko, če bo želela, odšla v dom ostarelih občanov — za to je Marija že poskrbela. Boji pa se, da bi, ko nje ne bo več, želeli njeno premoženje sorodniki. „Tega ne smem dovoliti in tudi prav ne bi bilo, da bi

ljudje, ki so mojo oskrbovanko potisnili v nesrečo, iz nje pa ji niso pomagali, uživali njeno imetje. Še preden predam skrbništvo v druge roke, želim doseči, da bi njeno premoženje po smrti razdelili med reveže. Šele takrat bom lahko rekla, da sem svoje delo dobro opravila,“ razmišlja Marija o prihodnosti svojih dveh otrok, kot sama pravi.

Čeprav na skupnosti socialnega skrbstva v Metliki vedo, da Omrzelova zaradi bolezni težko opravlja delo, posebno še, ker je zelo natančna in skrbna in si ne dovoli nikakršnih površnosti, pa jo po drugi strani venomer spodbujajo in ji vlivajo pogum. Kako tudi ne, saj vedo, da takšne skrbnice gotovo ne bodo več našli, skrbnice, ki bi žrtvovala 25 let svojega življenja za blagor ljudi, ki potrebujejo vsestransko pomoč! Je že tako, da danes primanjkuje ljudem časa zase, kaj šele za ljudi, ki žive v okolici. A ne le časa, tudi osnovnih moralnih vrednot, saj vsako delo presojajo skozi dinar, Marijino delo pa je za vbojajme.

Marija Omrzel niti pomislila ni, da bi bilo njeno skrbništvo plačano, nikoli zaradi tega ni iskala nikakršnih pravic ali olajšav. Šele sedaj, na stara leta, pa je spoznala, kako malo pomeni nekaterim njeno plemenito delo. Ko je zaradi bolezni želela na okrevanje v toplice, je bila njena prošnja zavrnjena. „Kljub mnogim težavam, ki sem jih imela kot skrbnica, me na ta čas vožejo predvsem lepi spomini. Slabo človek rad pozabi. Žal pa mi bo to zadnje razočaranje ostalo za vedno kot grenak priokus.“ je zaključila s solznimi očmi svojo pripoved Marija.

M. BEZEK

ALPETOUR

ALPETOUR, TOZD potniški promet Kranj obvešča cenjene potnike, da s 1. aprilom 1983 prične z rednim obratovanjem linije JESENICE — VINICA po naslednjem voznem redu:

7.25	O	JESENICE	P 21.15
8.00		RADOVLJICA	20.47
8.25		KRANJ	20.25
9.15		LJUBLJANA	19.50
11.15		NOVO MESTO	17.45
12.06		METLIKA	16.50
12.40		ČRNOMELJ	16.25
13.05	P	VINICA	O 15.55

„Na podlagi sklepa komisije za delovna razmerja, TOZD Sadjarstvo Krško

Mercator Agrokombinat

objavlja prosta dela in naloge:

- SADJARSKI DELAVEC — 2 delavca za nedoločen čas s polnim delovnim časom,
- KV SADJAR — 2 delavca za določen čas (nadomeščanje delavk na porodniškem dopustu),
- 1 PRIPRAVNIK s srednjo izobrazbo kmetijske smeri.

Zainteresirani kandidati naj pisne prijave pošljejo na naslov: Mercator—Agrokombinat Krško, kadrovska služba, CK Ž 52. Prijave sprejemamo 8 dni po objavi. Kandidate bomo o izbiri obvestili v roku 15 dni po preteku prijavnega roka.“

191/13-83

prosta dela in naloge

Ljubljanska banka

Ljubljanska banka—Temeljna dolenska banka Novo mesto razpisuje za štiriletni mandat dela in naloge

— VODENJE SEKTORJA DEVIZNIH POSLOV IN EKONOMSKIH ODNOSOV S TUJINO

Kandidati morajo poleg splošnih, z zakonom določenih pogojev izpolnjevati še naslednje posebne pogoje:

- da imajo visoko ali višjo izobrazbo ekonomske ali pravne smeri
- da imajo najmanj 4 leta delovnih izkušenj, znanje dveh svetovnih jezikov (aktivno — pasivno) ter izpolnjen pogoj o minimalni strokovni usposobljenosti za opravljanje plačilnega prometa in kreditnih odnosov s tujino
- da imajo organizacijske sposobnosti ter moralno-politične lastnosti, ki se kažejo v uspešnosti dosedanjega dela in zavzetosti za razvijanje samoupravnih socialističnih odnosov.

Kandidati morajo poslati ponudbe v 15 dneh po objavi. Prijavi morajo predložiti življenjepis z opisom dosedanjih zaposlitev ter dokazila o izpolnjevanju pogojev.

Prijave naj kandidati pošljejo na naslov: LJUBLJANA BANKA—TEMELJNA DOLENJSKA BANKA NOVO MESTO; Kettejev dvorec 1, z oznako „Za razpis“. Prijavljene kandidate bomo o izidu razpisa obvestili 45 dni po zaključku zbiranja prijav.

188/13-83

MALTIT®

hidravlično vezivo za pripravo malt za zidanje in omete.

Nabavite ga lahko v vseh večjih trgovinah z gradbenim materialom in naši trgovini na drobno v Anhovem, telefon (065) 51-030, 52-030

SALONIT ANOVO

TOZD BLAGOVNI PROMET Kidričeva 20 65001 Nova Gorica, p. p. 68 Telefon: (065) 24-411

NAGLUŠNA KAMERA

foto slišal:
Milan Markelj

SO TUDI TEBE POSLALI, DA BI
RUŠIL ČRNE GRADNJE, KER SI JIH
NIHČE DRUG NE UPA?

PO SVETU OKOLI

INSTANT JAJCA — Na tržišču je nov proizvod, ki bo zanimal predvsem sladokusce. Domiselni novozelandski rejec je prodril v Evropo s prahom iz bikovih jajc. Živilo je pripravljeno kot instant; proizvajalec pa ga priporoča kot dodatek h glavni jedi, seveda pa ga je mogoče uživati tudi samostojno s solato in izbrano pijačo. Rejec si sicer ne upa zatrjevati, da gre za ljubezensko poživilo, vendar pa na proizvodu le piše, da bo jedca navdalo z novimi močmi.

ROJSTVO PO SMRTI — V medicinske kronike so pred kratkim zapisali dokaj nenavaden dogodek. V Southamptonu je mlada mati, proglašena za klinično mrtvo, predčasno rodila normalnega dečka. Mlado porodnico so z napravami umetno držali pri življenju dva dni, da so lahko izvedli carski rez.

LETEČE SVINJE — Ob otvoritvi rock festivala na Floridi so organizatorji pripravili tudi svojevrstno točko. Na prizorišču so spustili nekaj svinj s padali. Ker so ljudje, ki imajo še nekaj srca in pameti v glavi, protestirali, češ da je to mučenje živali, je eden od prirediteljev pojasnil, da svinje prav tako ljubijo nebo kot blato. Ker te živali ne znajo govoriti, lahko domnevamo, da je prireditelj tako sklepal iz lastnih izkušenj.

MAFIJA IN NOGOMET — V Italiji so imeli malo nogometno afero, ko je prišlo na dan, da so v Neaplju mafijski ljubitelji nogometa vdrli v slačilnico in gostujočim igralcem z orožjem zagrozili, da morajo tekmo zgubiti. Res so jo. Italijanski jug je pač bolj primitiven; pri nas stvari opravijo bolj uglajeno — z denarjem.

MOŠKO GIBANJE — Po zgledu na feministke se v zahodnem svetu uveljavlja gibanje maskulinistov, ki se bore za izenačenje moških z ženskami. Med drugim pripadniki tega gibanja zahtevajo enako dolgo življenjsko dobo, kot jo imajo ženske, pa pravico do pogostega jokanja, oprostitev od služenja vojaškega roka ipd. Čaka jih naporna borba, ni kaj.

Kralj in kraljica vseh mačk sta predvsem navdušena za počitek, kar običajno počneta po 20 ur na dan. (Foto: M. Markelj)

Kraljevska krona na leni glavi

O levu kroži veliko bajk, še najbolj zanimiva pa je resnica o njem

Tisočletja se je po savanah in travnatih planjavah od Evrope do Indije razlegalo pošastno rjovenje levov, zdaj pa je v kosti segajoče glasove slišati samo še v Afriki v predelih, ki leže južno od velike puščave. Levi so izginili iz Evrope, izginili so iz Prednje Azije, in gorovja Atlas; peščica jih je ostala na zaščitenem ozemlju indijske province Kattivar severozahodno od Bombaya. Na leva, ki je nekdanj živl na jugu Evrope, so ostali spomini le v grbih in številnih živalskih pravljičah, na azijskega in berberskega leva spominjajo le tisočletja stari reliefi iz starodavnih mest Babilona in Niniv. Močno grivasti berberski lev, ki so ga iztrebili arabski lovci pred dobrim stoletjem, je ohranjen v nekaterih živalskih vrstovih, medtem ko ga v njegovi domovini, gorovju Atlasu, ni več mogoče videti.

Evropski lev je že dolgo le bled spomin. O njem lahko beremo v Herodotovih zgodovinskih zapisih, ko opisuje pohod Kserksove vojske preko Makedonije in omenja, da so tovrstne kamele napadli in požrli levi. Ze Aristotel omenja, da je lev nekdanj živel tudi na evropskih tleh, a da so ti časi že davno mimo.

Lev se je obdržal le na podzaharskem predelu Afrike. Koliko teh velikih in lepih mačk še živi, nihče ne ve, ker afriških levov ne prešteva. Azijske leve, ki zaščiteni žive v Indiji, so prešli in komaj prišli do dveh stotih, medtem ko z afriškimi levi dobro kaže. Njihovo število se dobro obnavlja, včasih pa jih je celo kar preveč. Tako so med zadnjo svetovno vojno zabeležili, da se je

število levov tako povečalo, da so zahajali celo na ulice velikih mest, kot je Nairobi. Lev se je namreč prilagodil človeku, in če lovci svojih strasti ne zadovoljujejo preko meja razuma, se ni bati, da bi izumrl. Bilo bi ga res škoda, saj je v mnogočem izjemna žival.

Lev spada v številno družino zverj, ki jih imajo mnogi naravoslovci za najbolj čudovite živali, povsem prilagajene svojemu načinu življenja. So izjemno gibčne, hitre, eksplozivne, a hkrati tudi lenobne in kar filozofsko zasnanjane. Lev je nesporni kralj med zvermi. Zanimivo je, da ni največja zver (to so medvedi) in tudi med mačkami ni največji, saj ga sibirski tiger za cel meter prekaša, pa vendar si je priboril kraljevsko krono. Okoli njega se je napolnelo mnogo legend in mitov, katerim so podlegali stari modreci, kot je bil Aristotel, ki je vestno zabeležil, da levinja le enkrat v življenju skoti enega mladiča, do novejših naravoslovcev, ki so levom pripisovali vse mogoče. Resnica je seveda drugačna.

Nekaj novejših ugotovitev o življenju teh velikih mačk sta odkrila Des in Jen Bartlett, ki že nekaj let opazujeta življenje levjih krdel v njihovem naravnem okolju v suhi dolini Etosha Pan v Namibiji. Ta dolina postane vsakih deset let veliko jezero, ves vmesni čas pa je le nekaj stalnih ostankov jezera, kjer se napaja številno živalstvo. Za leve je to idealno življenjsko okolje. Plen sam prihaja h krdelom, ko v suhi dolini išče vodo.

Levi so namreč za razliko od ostalih mačk, ki so predvsem samotarsko nestrojene, družabne živali. Živijo v tropih, ki štejejo tudi do osem in več članov. Trop običajno počiva v senci. Vendar bi se motil, kdor bi mislil, da so živali povsem pogreznjene v spanec. Res je, da lev poležava kar 20 ur na dan, vendar med poleževanjem budno ogleduje nebo. Ko zapazi, da se na nebu zbirajo ptice mrhovinarke, se takoj dvigne in odpravi na tisti kraj. Zanj je to dobro znamenje; nekje je obolela ali izčrpana žival, ki bo lahek plen.

Levi, posebno še levjince, so dobri lovci, vendar kljub vsemu precejšnji lenuhi. Raje love tisti plen, ki prej pade v krcemlje. Najrajši imajo sicer zebre, vendar jih lov na to priljubljenost jed včasih stane tudi trpljenje in pogin. Bartletta sta med svojimi opazovanji kar dvakrat videla, kako je zebra s kopitom zlomila levjnji čoljust. Žival je seveda kasneje od lakote poginila.

Kadar žrtve pade, se začne gostija celega tropa. Levi, ki jim v živalskem vrhu sicer zadošča do 5 kilogramov svežega mesa, se v divjini včasih nažro do onemoglosti. Naravoslovca Bartletta sta videla požrti je, ko je posamezna žival v eni pojedini zaužila celih 30 kg mesa. Razumljivo, da se ji je trebuh kar vleklo po tleh in da so tako nažrti levi predvsem počivali.

Bajka pravi, da je levinja ena najbolj pohotnih živali. V tem ima bajka prav. Ko je čas za ploditev, se levinja suka okoli leva, dviga rep in ga z njim boža po glavi ter mami samca s svojimi vonjavami toliko časa, da kralju zavre kri in levjino zaskoči. Ljubezenski objem traja le nekaj sekund, nakar sledi strahovit preprič med ljubimecema. Lev in levjinja renčita in golčita. V tem času jih lev lahko dobi tudi okoli ušes od ostrih levjinih krcempljev. A že čez deset minut se ponovno začne zapelevanje in nato vse po vrsti. Bartletta poročata, da sta opazovala levji par slabih šest ur in da sta se levja ljubimca v tem času 23-krat sparila.

Posledice so vidne po treh mesecih in pol, ko se skoti od enega do pet mladičev. Ti so, kot sploh vsa mladež, hudo navihani. Radi se igrajo in motijo počitek starejših. Po treh letih se morajo samci umakniti iz tropa in čakati, da dosežejo polno moč, ko se lahko potegujejo za vodilna mesta in seveda samice. Da lev povsem dozori, traja okoli sedem let.

Starost je za leve bolj žalostna. Obrabi se jim zobovje, moč jim upeša in niso več tako hitri. Jedilnik se jim spremeni, posegajo po vse manj zahtevnem plenu in nazadnje lahko končajo še kot ljudožerci. Miroslav Zei poroča, da so prigradnji neke ameriške železnice levi požrli 28 delavcev. Domačini vedo, da napada ljudi predvsem ostarela žival, ki je zelo zvita. Nič pa ne povedo, ali drži bajka, da se lev ne upa napasti človeka, ki ga gleda naravnost v oči. Ali to drži, bi lahko povedali le ljudje, ki so to poskusili. Morda je med njimi nekaj tistih, ki jih sicer vodijo v kartotekah pod žalostno oznako „žrtve leva“.

Ce lev od mladega živi s človekom, je čisto drugačen. Zelo se naveže na ljudi, kar potrjujejo številne resnične zgodbe. Eno med njimi imamo tudi v slovenskem prevodu, videli pa smo tudi film — gre za slavno levjino Elzo.

MIM
(Brehm)

(Vir: National Geographic)

DOLENJSKI LIST pred 20 leti

Izvoz — gospodarska nuja

Družba nudi kmetu kopico olajšav — Tovarišice strojepiske ogorčene — Hud potresni sunek v Novem mestu

BOJEVATI SE JE treba proti pojmovanju, češ da v izvozu ne moremo doseči večjih rezultatov ali pa da je izvoz poseben uspeh, za katerega je potrebno posebno priznanje skupnosti v obliki subvencije. Izvoz moramo pojmovati kot redno gospodarsko aktivnost, kot nujnost našega gospodarstva.

NEDAVNO JE BIL med našo državo in Tanganjiko podpisan sporazum, po katerem bo Jugoslavija dodelila tej afriški deželi 10 milijonov dolarjev kredita za nabavo investicijske opreme. S temi sredstvi bo Tanganjika izvozila iz Jugoslavije traktorje in drugo opremo.

DRUŽA NUDI KMETU kopico olajšav. Ne silimo ga, naj sam kupuje kmetijske stroje. Te je z družbenimi sredstvi kupila zadruga, ki mu ponuja kredit za umetna gnojila, sortna semena, zaščitna sredstva in mu zagotavlja strokovno službo. Kljub temu se naš kmet počasi vživlja v zahteve hitrega razvoja.

KO SE v občinskih središčih dela to in ono, marsikdaj pozabimo na manjša, a pomembna središča drugod v občini. Pri planiranju in razdeljevanju sredstev jih vendarle ne bi smeli pozabljati: ljudje ne zmorejo vsega sami, samo krajevni samopriponki pa so dostikrat tudi premalo, da bi se naredilo kaj več.

ZE NEKAJ ČASA v mestu ni dobiti trakov za pisalne stroje. Strojepisne so se pritoževale, da ni moč več delati, trgovci pa so trdili, da pisalnih trakov ni na tržišču. Stanje je bilo že precej kritično, v torek pa so jih v trgovine nekaj le dobili in tako rešili stisko. Tovarišice v uradih in podjetjih, ki si s pisalnim strojem služijo kruh, so mišljenja, da se kaj takega v prihodnosti ne sme več zgoditi.

V PETEK, 22. MARCA, smo 2 minuti čez četrto uro popoldne začutili v Novem mestu hud potresni sunek. V središču mesta je pod hišami zabobnelo, kakor da bi se hotele podreti.

(Iz DOLENJSKEGA LISTA
28. marca 1963)

Kaj so pred 80 leti pisale Dolenjske Novice.

Žele vlak do Št. Jerneja

Katere železniške proge naj bi gradili na Kranjskem? — Na prostosti se je roparski tat vdal stari navadi — Nek mlad fant se je zgrbil kakor starec

(K o l i k o) železniških projektov je danes na Kranjskem in katera proga naj bi se prva gradila? Črnomelj in Metlika si želita že zdavnaj najboljše podaljšanje dolenjske železnice iz Novega mesta v Belokrajino in potem zvezo s Karlovcem-Reško železnico, Št. Jernej — Kostanjevica in Novo mesto si želi imeti podaljšanje dolenjske železnice do Krškega in Brezice, ali Samobora; okolica Žužembetka si želi imeti železniško zvezo s postajo Zatičina ali Gor. Straža dolenjske železnice.

(V g o s p o d a r s t v u) ni nobena panoga, toli malenkostna, da ne bi zahtevala posebne oskrbe gospodarjeve! Včasih more navidezno majhna kmetijska stroka, ako se je spretno, z razumno roko vodi, močno in trajno povzdigniti gospodarjevo blagostanje. Kmetovalec, kateri si zna vsled znanja in praktičnih izkušenj iz zemlje pridobiti največje dohode, od svoje živine največ koristi, ve, da mu tudi perutninarstvo, če je prav vodeno, more precejšnjih

dohodkov donasati. Našim gospodinjam polagamo na srce gojenje perutnine zlasti kokošarstva. (R o p a r s k i) tat F. Odlazek, 35 let star, iz Polšnika, je 24. februarja ušel pazniku, ko ga je ta peljal od neke obravnave od sodišča v Mariboru nazaj v Kaznilnico. Leta 1891. bil je obsojen v Rudolfovem v 15-letno ječo zaradi tatvin. Kazen je imel presedeti v kaznilnici v Mariboru. To je namreč drzen in zvit tat konj in volov; človek srednje in vitke postave ter jako premeten. Ko je vžival ljubo prostost, takoj se je zopet spomnil stare navade ter v Praprotnem pri Hrastniku opral krojača.

(Z a r e s) čuden slučaj se je dogodel nedavno v Hercegovini. Neki mladenič z imenom Avdaga, ki je bil čest in trden kakor skala, se je kar naenkrat zgrbil kakor kakov starec, ki jih ima že 80 let. Nobeno zdravilo mu ni pomagalo.

(Iz DOLENJSKIH NOVIC
15. marca 1903)

Navaren običaj

Obrezovanje deklic — Umrlo nekaj otrok

V nekaterih kenjskih plemenih je še vedno trdovratno zakoreninjena navada, da ob dozorelosti obrežejo tudi deklice. Medtem ko je ta primitivna operacija za dečke razmerno ma nenevarna, pa je pri deklicah mnogo bolj sporna. Dekle, ki ji prirežejo ali odrežejo klitoris, včasih pa tudi male sramne ustnice, obilno krvavi; neredko se pripeti, da tudi umre. Za nameček rado pride do zastrupitve, tetanusa, kasneje pa še do bolečin pri spolnih odnosih, zunajmaternične nosečnosti in različnih vnetij. Vse to jasno govori proti tradicionalnemu obrezovanju deklic.

Nedavni primer, ko je umrla trimesečna deklica, na kateri so opravili nestrokovno obrezovanje, je opozoril na obrezovanje deklic, ki nima ritualnih in posveticvenih korenin, saj je težko govoriti o dozorelosti otrok. Bilo je še nekaj primerov smrti predšolskih deklic v raznih predelih Kenije.

Razumljivo je, da se zdravniki v tej afriški državi borijo proti nevarni tradiciji obrezovanja deklic. Za ta poseg ni namreč prav nikakršnega opravičila. Če za obrezovanje moških velja vsaj to, da z obrezovanjem poskrbe za higieno in da je zato manjša nevarnost obolenja za rakom penisa, pa za dekleta nič takega ne pride v poštev. Zanje je obrezovanje lahko le škodljivo.

Dr. Karuga Koinange, ki velja za enega najbolj poznanih kenjskih zdravnikov, je prepričan, da bodo ta običaj izkoreninili.

Nenavadno malo potniško letalo lear fan.

S propelerjem na repu

Zračna limuzina za osem potnikov iz ogljikovih vlaken je prava letalska zanimivost za tehnologe

Letos poleti naj bi začeli v mali tovarni na Irskem serijsko izdelovati nenavadno malo potniško letalo, ki ga je konstruktor William Lear zasnoval že pred več leti (umrl je 1978. leta za levkemijo), vendar se je njegova zamisel le počasi uveljavljala.

Letalo je v mnogočem naravnost prevratniško, pri tem pa predstavlja poglavito tehnološko novost propeler na repu letala in konstrukcija iz ogljikovih vlaken. Cigarasto oblikovan letalski trup s turbomotorjem naj bi nudil udoben prostor za

osem potnikov, ogljikova vlakna kot gradbeni material pa naj bi omogočila, da bi bilo letalo lahko in hitro. Nevsakdanji je tudi pogon na repu letala, ki ga imajo nekateri strokovnjaki za imenitno domisljico, drugi pa menijo, da se ne bo obdržal.

Kakor koli že, letalo je zaenkrat narejeno v dveh prototipih in se je na poskusnih letih dobro obneslo. Za njegove tehnološke novosti se zanimajo mnogi in ni rečeno, da ne bo v zraku kmalu kaj več letal iz ogljikovih vlaken in s propelerjem na repu.

Želje še večje od možnosti

Letni načrt zaposlovanja v novomeški občini mora v ponovno usklajevanje — Odstopa predvsem negospodarstvo

Na predlagani načrt zaposlovanja v novomeški občini v letošnjem letu, o katerem smo že pisali, so imeli delegati na petkovi seji skupščine novomeške skupnosti za zaposlovanje celo vrsto pripomb. Načrt na osnovi kadrovskih potreb organizacij združenega dela predvideva, da bi letos dobilo zaposlitev v novomeški občini 1.374 delavcev, kar pomeni 2,7-odstotno rast zaposlovanja ali skoraj odstotek več, kot je zapisano v resoluciji.

Usklajevanje letnih načrtov zaposlovanja torej ni obrodilo pravih sadov, čeprav je bilo temu posvečene veliko pozornosti. Predvsem odstopajo družbene dejavnosti oz. negospodarstvo (še posebno šole usmerjenega izobraževanja, vrtci, zdravstvene delovne organizacije itd.), ki predvideva kar 3,3-odstotno rast zaposlovanja, medtem ko naj bi le-to v gospodarstvu naraščalo po stopnji 2,6, kjer največ potreb izkazujejo IMV, Krka, pa tudi Pionir. Gospodarske delovne organizacije so v postopku usklajevanja opravičevale takšno rast zaposlovanja z načrtovano dokaj visoko realno rastjo dohodka na delavca, vendar pa podatki kažejo, da v vseh primerih le ni tako. S tistimi delovnimi organizacijami, kjer je odstopanje

največje, kjer predvidevajo večje zaposlovanje od rasti dohodka, naj bi se enkrat opravili razgovore.

Delegati so sprejeli le ugotovitveni sklep o sprejemu samoupravnega sporazuma o usklajevanju letnih načrtov zaposlovanja, ki ga je doslej podpisalo 73 odst. temeljnih organizacij, v katerih je zaposlenih 88 odst. delavcev. Za sam letni načrt zaposlovanja pa so menili, da mora ponovno v usklajevanje, v katerem je treba predvideno zaposlovanje spraviti v realne okvire, saj sedaj kaže, da so ti načrti še vedno bolj odraz želja kot možnosti in tudi potreb. V ponovljeni postopek usklajevanja pa je nujno pritegniti tudi občinski izvršni svet in sploh vse podpisnike samoupravnega sporazuma.

Ker zavzemanje za dosledno spoštovanje resolucijsko določene stopnje rasti zaposlovanja po eni strani pomeni, da bodo možnosti za nove zaposlitve še manjše, pa je bilo slišati, da so organizacije združenega dela dolžne spoštovati sprejete sporazume in usmeritve (npr. o zmanjševanju pogodbenega in nadurnega dela), da bi brezposelni in že usposobljeni za neko delo vendarle ne ostajali na cesti.

Z. L.—D.

BO VEČ AKTIVNOSTI MED INVALIDI? — Tako in drugače so se na redni letni konferenci spraševali člani Zveze vojaških in vojnih invalidov Novo mesto. (Foto: J. Pavlin)

„Drago“ delo za določen čas

Pripravniki, sprejeti za določen čas, po tem upravičeni do nadomestila — Skupnost za zaposlovanje bo letos socialna varnost brezposelnih precej stala — Še vrsta nalog

Zaposlovanje se je v novomeški občini že v lanskem letu precej zmanjšalo. Število delavcev se je povečalo za vsega 0,8 odst., medtem ko je resolucija predvidevala 1,1-odst. rast zaposlovanja. Zaradi tega in zaradi velike poklicne neuklajenosti se je brezposelnost povečala za četrtno oz. v primerjavi z decembrom 1981 kar za 61 odst., največ med ljudmi s srednjo šolo.

K temu je delno prispevalo tudi to, da pogodbenega in nadurnega dela kot ene od možnosti za več novih zaposlitev v lanskem letu ni bilo skoraj nič manj. Delovne organizacije pa so se v glavnem držale dogovora in zaposlile večino pripravnikov, žal precejšen del le za določen čas. Tudi zaradi tega so bila

lani sredstva za zagotavljanje socialne varnosti brezposelnih, upravičenih do denarnega nadomestila ali pomoči (po novem zakonu so pripravniki do tega upravičeni po pol leta dela), v novomeški skupnosti za zaposlovanje prekoračena za tretjino, še veliko več pa jih bo treba v te namene očitno nameniti letos.

Novomeška skupnost za zaposlovanje se je v drugi polovici lanskega leta nasploh srečevala z velikimi težavami. Po znižani prispevni stopnji namreč ni pritekalo dovolj sredstev, tako da nekaj obveznosti ni mogla sproti poravnati, ob koncu leta pa je morala celo najeti posojilo, da se je rešila nelikvidnosti. Kljub temu se je zaključni račun izšel celo z nekaj presežka, naloge pa so bile v okviru možnosti opravljene dokaj dobro, naj gre za celotno področje zaposlovanja ali za usposabljanje in zaposlovanje težje zaposljivih, poklicno usmerjanje, študentiranje itd.

Poročilo o lanskoletnem delu so delegati na petkovi skupščini skupnosti sprejeli brez pripomb, zato pa so imeli povedati več o letošnjih programskih usmeritvah skupnosti, programu dela strokovne službe, o načrtu zaposlovanja ter o finančnem načrtu. Dela ne bo malo in ne bo lahko, še posebno, ker mora skupnost praktično nastopati v dvojni vlogi. Po eni strani naj bi na osnovi družbenih usmeritev omejevala zaposlovanje, po drugi strani pa skrbelo, da se nezaposlenost ne bo pretirano povečevala.

Položaj, v kakršnem smo, bo torej zahteval temeljito in resno delo. Posebno naj bi spremljali uresničevanje

letnih načrtov zaposlovanja v negospodarstvu, še več naporov kot doslej pa bo treba vložiti tudi v zaposlovanje invalidov. Dalje bo ena glavnih nalog preusposabljanje kadrov s suficitarnimi poklici, saj vsaj za nekatere pričakujejo velike presežke. Še več pozornosti naj bi namenili tudi poklicnemu svetovanju, da se razkorak med potrebami in poklicno izobrazbo mladih ne bo še večal, kar pa zaradi pomanjkanja dolgoročnejših kadrovskih planov ne bo lahka naloga. Pri vsem tem bo treba doseči več sodelovanja z organizacijami združenega dela oz. z vsemi nosilci kadrovske politike v občini.

Z. LINDIČ—DRAGAŠ

J. P.

Čudna pota novomeškega mleka

Čeprav je novomeška občina dokaj velika tržna proizvajalka mleka, je z njim in z mlečnimi izdelki preskrbljena celo slabše kot druga območja

Ceprav kmetje kljub premijam niso najbolj zadovoljni z odkupnimi cenami mleka, je proizvodnja mleka v novomeški občini cenovno očitno vendarle zanimivejša od pitanja govedi oz. prireje mesa. To dokazuje že sestava črede v občini, ki se je po podatkih inšpektorjev v zadnjem času spremenila iz večinoma pitalne v izrazito kravno, pa tudi količine mleka, ki jih kmetje oddajo na trg.

V novomeški občini kmetje letno namolžejo okrog 17,5 milijonov litrov mleka. Od tega

znaša tržna proizvodnja 11,5 milijonov litrov, kolikor ga preko novomeške zbiralnice dobe iz novomeške občine ljubljanske mlekarne. Domače občinske potrebe po mleku znašajo 2,4 milijona litrov. Poleg tega bi za normalno preskrbo prebivalstva v občini potrebovali še okrog 340 tisoč litrov jogurta in kislega mleka letno, 70 ton masla in 400 ton sirov vseh vrst.

Glede na oddane količine mleka bi seveda upravičeno pričakovali, da preskrba z mlekom in mlečnimi izdelki ne bo pretirano motena, oz. da vsaj ne bo slabša kot v krajih in na območjih, kjer mleka sploh ne proizvajajo ali pa le majhne količine. Pa temu ni tako. Problem je predvsem z alpskim mlekom, še slabše pa je z maslom in siri. Odgovorni pravijo, da je trgovec za to težko kriviti, saj jim ni moč očitati nezanimanja in premajhnega prizadevanja. Kaj naj trgovci naredijo, če ljubljanske mlekarne dodelijo za vse območje od Grosuplja pa do Kolpe 2 tona sira? Poleg tega ni skrivnost, da je moč dobiti maslo ljubljanskih mlekar v Zagrebu, v Novem mestu pa ga mesece ni. Malokdo pa ve, da šele po dodatnih in mučnih posredovanjih dobimo sedaj te-

densko na Dolenjsko dva namesta le enega kamiona alpskega mleka, da se je v trgovinah vendarle nekoliko več.

Očitno je, da gre za mačehovski odnos ljubljanskih mlekarov do Novega mesta in vse Dolenjske. Da bi se obnašale drugače, jih doslej ni bilo moč prisiliti. Zato bo treba v bodoče doseči z ljubljanskimi mlekarji že v pogodbi dogovor, da območje, s katerega mleko gre, ne more biti preskrbljeno slabše z mlekom in mlečnimi izdelki kot kraji, kjer oddaje mleka sploh ni, ali pa je zelo malo. Če pa normalne preskrbe iz kakršnihkoli razlogov ni moč zagotoviti, naj bo enako slaba povsod, ne pa, da so „proizvajalci“ preskrbljeni slabše.

Z. L.—D.

Prostor dobiva pravo ceno

Zakon o varstvu kmetijskih zemljišč bo skoraj povsem zavrl gradnjo, dokler ne bo sprejet prostorski plan občine

Zahvaljujoč predvsem prizadevanjem in delu občinske stavbno-zemljiške skupnosti beležimo v novomeški občini v zadnjih dveh letih precej več reda in uspehov pri pridobivanju, pripravi in komunalnem opremljanju stavbnih zemljišč vsaj za organizirano strnjeno pozidavo. Tako skupnost pripravila za zazidavo nekaj večjih kompleksov v Novem mestu in drugih krajih občine, pri čemer se vseskozi srečuje z vrsto težav.

Vse pa kaže, da bo delo okrog urejanja stavbnih zemljišč precej zastalo in da gradnja v bodoče ne bo veliko, ne družbeno organiziranih ne zasebnih. Decembra 1982 sprejeti intervencijski zakon o varstvu kmetijskih zemljišč pred spremembo namembnosti namreč dovoljuje nadaljevanje urejanja stavbnih zemljišč in gradnjo le v soseskah, za katere je bil sprejet zazidalni načrt in izdano lokacijsko dovoljenje vsaj za en objekt. Kjer tega ni, s pripravo stavbnega zemljišča ali gradnjo ne bo nič vse dotlej, dokler ne

bo sprejet prostorski del družbenega plana občine, ki bo moral dokončno uskladiti vse interese porabnikov prostora. V prostorskem planu občine bo skratka določeno, katere površine so namenjene za kmetijsko proizvodnjo in gozdarstvo, katere pa za pozidavo tako za potrebe industrije kot stanovanjsko gradnjo. V novomeški občini prostorski plan očitno ne bo sprejet pred koncem letošnjega leta oz. se lahko sprejem zavleče celo v prihodnje leto.

Zaradi tega se zemljišč v Šentjerneju, na Otočcu, v Dolenjskih Toplicah in Žužemberku ne bo dalo pripraviti za gradnjo, še posebno v slednjih dveh krajih, za katera niti zazidalni načrti še niso sprejeti. Najbolj bodo zato prizadeti kraji Žužemberka, ki že pet let nimajo na voljo za gradnjo nobene lokacije, zaradi česar je povpraševanje tu največje v celi občini. Zaostreni pogoji za spremembo namembnosti zemljišč pa bodo seveda zavrlji tudi zasebno neorganizirano gradnjo.

Tudi invalidov se „drž“ stabilizacija

Premalo aktivnosti v novomeški Zvezi vojaških in vojnih invalidov

Edina samostojna osnovna organizacija Zveze vojaških in vojnih invalidov v občini Novo mesto, ki združuje 197 članov iz 11 krajevnih skupnosti, je imela 24. marca v Hotelu Metropol redno letno konferenco.

Na konferenci, ki ji je prisostvovalo prek sto članov, je bilo povedano, da se organizacija za preteklo obdobje ne more pohvaliti z akcijami in aktivnostmi, ker so bili člani odbora preveč zaposleni s spremembami, ki jih je prinesel nov invalidski zakon, po katerem je skrb za invalide prenesena v občine.

Nekaj pa je k premajhni aktivnosti za članstvo, po besedah predsednika Milana Smerduja, prispevala tudi stabilizacija.

Popravili so tudi sklep, ki so ga sprejeli na lanski konferenci in po katerem so iz društva morali vsi invalidi, ki so to postali v povojnem času. Te so ponovno vključili v organizacijo. „Pomladitev organizacije z novimi člani je dobrodošla,“ so menili ostali člani. Odbor naj bi letos, ko se je po besedah blagajnika le nabralo nekaj denarja od članarine, pripravil vsaj izlet ali rekreativno srečanje.

Ob vsem tem je dobro, da so invalidi vključeni tudi v druge organizacije, še največ zadovoljstva pa najdejo med upokojenci in v krajevnih organizacijah Zveze borcev.

AVTOBUS KONZERVA — Popoldanska vožnja z avtobusom v Šmarjeto in naprej v Bučko je za potnike prava loterija.

Še živina se vozi lepše

Zaradi gneče na novomeški postaji in šoferjeve neodgovornosti je Marija Lukman končala v bolnišnici

Marija Lukman iz Obrha pri Šmarjeških Toplicah je bila prva žrtev zmede, ki je nastala v ponedeljek zaradi spremenjenega delavnika in prenaknitve ure na polletni čas. Avtobus Gorjancev, ki vsako popoldne pelje na Bučko, je ob 15.45 pripeljal v boks kjer so ga že daljši čas nestrpno pričakovali. Zadnji metri vožnje so bili bolj podobni slabomu in so se končali z vreščanjem množice, ki jo je avtobus stisnil ob kostanj.

Ceprav je bilo sprva videti kot žala, zlasti za šoferja Stanka Pirnarja iz Zbur, je na koncu le prišlo do poškodbe. Ranjenko so s hudimi bolečinami v prsih odpeljali v bolnišnico. Preplašeno ljudstvo je takoj zatem vznemirila še silovita eksplozija izpod avtobusa. Na srečo je počila le

ena od gum in avtobus se je umaknil na parkirišče, ljudje pa so morali počakati na naslednjega.

„Pripeljati se s tem avtobusom v Šmarjeto in še naprej je že nekaj časa loterija in norišnica! Še živina se lepše vozi,“ so povedali ogorčeni potniki, ki se tako vsak dan vozijo z dela. Tudi po 120 se jih natlačiti v avtobus, tako da šofer komajda najde prostor za volan. Pravi čudež je, da ni že prej prišlo do nesreče, pomisli človek, ki to gleda. Pa se je zmotil, saj jo je podobno kot v ponedeljek Marija že skupila tudi Jožefa Šafar iz Šmarje. Zaradi zlomljene desne podlakti je štirinajst dni nosila mavco, roka pa še danes ni povsem v redu.

J. PAVLIN

MARIJA LUKMAN: „Stisnili so me ob kostanj“.

JOŽEFA ŠAFAR — Zaradi gneče je zlomila desno roko.

Združeni kmet enak delavcu

Novi zakon o pokojninsko invalidskem zavarovanju prinaša bistvene novosti za kmete — Javne razprave

V združenem delu in krajevnih skupnostih na območju novomeške občine so se že začele javne razprave o osnutku novega zakona o pokojninsko invalidskem zavarovanju, ki sicer že dlje časa zbuja zanimanje pri občanih. Nova zakonodaja predvideva več bistvenih novosti, tiste, ki zadevajo kmeta, pa v naši tedenski rubriki pojasnjuje Marija Dravinec, ki vodi samoupravno dejavnost dolenjske regije s področja starostnega zavarovanja kmetov ter invalidsko pokojninskega zavarovanja.

„Združeni kmet-kooperant zadruga naj bi imel po novem povsem enake pravice kot delavec v združenem delu, se pravi pravico do treh vrst pokojnin: starostne, invalidske in družinske pokojnine. Višina pokojnine bo kajpada odvisna od osnove, po kateri se bo združeni kmet zavaroval. To pomeni — enako kot pri delavcih — da bodo zneski pokojnin različni. Tudi zasebni kmetje pridobijo lahko take pravice, če se odločijo za zavarovanje, vendar so nekoliko okrnjene.“

— V čem se kažejo okrnjene pravice zasebnega kmeta, ki si bo s plačevanjem prispevka sicer zagotovil pravico do pokojnine?

Marija Dravinec: „Priporočam kmečkim ženam, naj postanejo združene kmetice in si pridobijo pravico do lastne pokojnine.“

„V primeru, da nastopi pri zasebnem kmečkem proizvajalcu zmanjšana delovna nezmožnost bodisi zaradi bolezni, poškodb ali drugih vzrokov, in ta ni več sposoben opravljati vseh kmečkih del, morda pa lahko opravlja samo nekatera dela, nima pravice do denarnih nadomestil in prekvalifikacije, če bi jo želel.“

— Kaj pravi nova zakonodaja glede sedanjih kmečkih upokojencev, ki jih je v novomeški občini okrog 1800?

„Ti zadržijo sedanjo pokojni-

no, vendar prenehajo plačevati redni prispevek, namesto tega pa bodo plačevali poseben prispevek kot vsi ostali lastniki kmetijskih zemljišč. Poudariti pa je, da bo novi prispevek znatno nižji od dosedanjega rednega prispevka.“

— Kako je z upoštevanjem delovne dobe za kmečkega zavarovanca? Ali bo upoštevana le od skicmitve novega zavarovanja dalje?

„Kmetu se šteje v delovno dobo čas, ko je bil zavarovan v starostnem zavarovanju, se pravi od leta 1972 dalje. Ker pa so bili ti ljudje kmetje večinoma že prej, lahko po določbah novega zakona — če bo sprejet v taki obliki — leta dokupijo. V prvih razpravah na terenu pa so ponekod že poudarjali, da bi morali kmetom omogočiti dokup delovne dobe pod ugodnejšimi pogoji.“

— Med kmetovalci je tudi precej kmetov-borcev. V kakšen položaj jih postavlja novi zakon?

„Če je borec pred 9. 9. 1943 tudi združen kmet, ima pravico do enake pokojnine kot zaposleni borec, medtem ko zasebni kmet-borec pridobi pravico do pokojnine, ki je sicer v višini zajamčene pokojnine delavcev, je pa polovica nižja od tiste, ki jo bo prejemal združeni kmet.“

— Sodelovali ste že na nekaterih razpravah po terenu. Kakšni so prvi odzivi in prve pripombe?

„Mnenja so zelo različna. Nepravično se zdi zlasti ženskam, kmečkim proizvajalkam, da se njihovo dolgoletno garanje ne šteje v delovno dobo za pokojnino. Združeni kmet bo poslej avtomatično zavarovan kot delavec, ki pride prvič v službo, medtem ko njegova žena, ki morda oddaja mleko in opravlja še druge kooperantske posle, ne bo imela teh pravic, če ne bo zavarovalna pogodba tudi na njeno ime. Kazalo bi razmisliti o tem v vsaki družini, kajti mnoge kmetice imajo že nekaj delovne dobe od prej, ko so bile v tovarnah še pred poroko. In še to je upoštevati: da združena kmetica pridobi tudi pravico do zavarovanja v primeru poroda. Pri mlajših družinah je to zelo pomembno. Sicer pa osebno menim, da je osnutek nove pokojninsko-invalidske zakonodaje v načelu zelo dober, vendar bo treba razčistiti še nekatere bistvene nejasnosti.“

R. BACER

VCASIH LE MALENKOSTI — Da je proizvodnja prikolic v IMV zadnje čase spet v težavah, pove že poln hrib teh vozil na Jediniščici. Kupcem jih ne morejo izročiti, ker manjkajo posamezni deli, včasih le malenkosti. Prejšnji teden so nekaj prikolic kompletirali in opravlili zadnji pregled pred prodajo kar na tovarniškem dvorišču. (Foto: R. Bačer)

Kakršna setev, taka bo žetev

S 70-odstotno izpolnitvijo jesenskega setvenega plana za pšenico niso zadovoljni — Spomladansko setev pa že na začetku ovira pomanjkanje goriv in gnojil

Prejšnji teden je v novomeški občini začelo zmanjkovati goriv za poljedelske stroje, medtem ko so gnojila za spomladansko setev povsem pošla. Trenutno tudi ni na voljo dovolj semenskega krompirja, kar vse so resne ovire za uspelo spomladansko setev. KZ Krka v Novem mestu mora vsak teden poročati izvršnemu svetu občine o stanju z repromaterialom, da bi skupno urejali zadeve. Že v nekaj dneh oskrba boljša?

Jesenski setveni plan za pogodbeno pridelovanje pšenice v novomeški občini je po planu predvideval zasejati 600 hektarov zemlje s pšenico, vendar je bilo zasejanih le 409 hektarov in sklenjenih 879 pogodb s kmetovalci. Čez zimo je zadrugi uspelo pridobiti še 29 pogodb, vendar tudi s tem rezultatom in 70-odstotno izpolnitvijo setvenega plana izvršni svet občinske skupščine ni zadovoljen. Četudi gre pri pridelovanju in odkupu pšenice za velik napredek v primeri s prejšnjimi leti, bi morali v zadrugi nadaljevati s sklepanjem pogodb za pšenico, dasi-tavno je ta že vzklila.

Program spomladanske setve, ki so ga v novomeški zadrugi dokaj obširno zastavili, že na začetku uredničenjav dobiva vprašaj. Setev se niti še ni dobro pričela, ko je ponekod že začelo zmanjkovati nafte, zato bodo s takojšnjo akcijo

skušali zagotoviti zadostne količine goriv vsaj za pogodbene pridelovalce. Kot kaže, bodo tudi gnojila kmalu prišla. Zmanjkalo pa jih je zato, ker dobiva zadruga mesečne količine, poraba pa je spomladi veliko večja, medtem ko v ostalih mesecih krepko upada. Prav zato bi morali kmetom z ugodnimi posojili čez leto omogočiti nakup gnojil na zalogo. Poraba gnojil namreč močno narašča. Medtem ko je bilo na območju novomeške zadruge leta 1981 prodanih 5500 ton gnojil, računajo, da bo letošnja poraba znašala 8.000 ton.

DELAVCE V LABODU ZANIMA UPRAVA

Na marčevskem zasedanju treh zborov občinske skupščine Novo mesto je konferenca delegacij tovarne Labod postavila tri vprašanja s področja delovanja občinske uprave: 1. Koliko delavcev je zdaj zaposlenih v upravnih organih v primerjavi s prejšnjimi leti? 2. Kolikšni so povprečni osebni dohodki zaposlenih v upravnih organih skupščine občine Novo mesto, ki se izplačujejo iz proračuna, z navedbo najnižjega in najvišjega osebnega dohodka? 3. Kakšna je višina izplačil za sejnine in honorarje zunanjim sodelavcem in v kakšne namene so bili honorarji izplačani? Vprašanja so kratka in jasna, verjetno pa bi kratki odgovori zanimali mnogo širši krog zaposlenih.

R. BACER

VSİ SE BOJİJO ZAMERE

Lani začeta akcija za ugotavljanje neobdelanih kmetijskih zemljišč v novomeški občini ni uspela. Večina krajevnih skupnosti, ki bi morale dati podatke o zapuščenih zemljiščih, je uradno odgovorila: „Na našem območju ni neobdelanih zemljišč.“ Tudi tisti, ki so dopis podpisali, pa bi lahko navedli vrsto primerov iz svoje in sosednje vasi, kjer je očitno, da na nekdanjih obdelovalnih površinah raste grmovje. Ker je očitno, da v krajevnih skupnostih nočejo biti „tožniki“ in se boje zamere, takim odgovorom ni verjeti. Do pravih podatkov pa je na vsak način potrebno priti, zato predlagajo, naj bi neobdelane površine ugotavljali komisjsko.

BO ZAČELO SEPTEMBRA?

Osnredni sistem novomeške kanalizacije je zgrajen do take mere, da bo lahko začel obratovati že septembra, je rečeno v poročilu, ki ga je Skupnost krajevnih skupnosti v Novem mestu pripravila za krajane.

Gradnja bo končana do take faze, da bo zagotovljeno odvajanje že 90 odst. odpadka skozi čistilno napravo. Tudi črpalnice na žagi je končano, manjka le črpalka, ki pa pride v kratkem. Zraven tega objekta opravljajo le še zunanja dela pri urejanju okolja.

Najmanj krivi

Aktiv komunistov neposrednih proizvajalcev začena novo delovno prakso

Ostoja Kudželjč, doma iz Doboja, živi že več let v Sloveniji, v IMV pa je v tovarni prikolic zaposlen že 7 let. V tem kolektivu je postal član ZK, opravil je trimesečni seminar iz teorije in prakse marksizma in je lani postal sekretar aktiva ZK neposrednih proizvajalcev v novomeški občini. O delu tega aktiva je rekel:

„Odkar sem jaz sekretar, se je aktiv štirikrat sestel, moram pa povedati, da z udeležbo nisem bil do zadnje seje zadovoljen. Bili smo sicer sklepni v 15-članskem aktivu, vendar jih je po moji oceni preveč manjkalo. Deloma gre slaba udeležba na rovaš nepravčasne obveščeniosti, kajti nekateri člani delajo v novomeški občini, živijo pa drugod, deloma pa gre tudi za premajhno odgovornost članov, kot tudi njihovih osnovnih organizacij.“

— Kaj vse ste na sejah obravnavali in ali imate občutek, da ste glede vsebine dela uspešni?

„Dosedanja praksa je bila taka, da smo se sestajali v prostorih komiteja, obravnavali pa smo žgoče zadeve, ki smo jih člani aktiva prenašali iz svojih okolij. Pri tem ni šlo samo za problematiko, ki zadeva komuniste, neposredne proizvajalce, marveč vse delavce. Mislim, da smo z našimi razpravami, ki običajno trajajo več ur, pripomogli do oblikovanja stalice v komiteju. Sedanje prakso delovanja pa pravkar spreminjamo.“

Ostoja Kudželjč: „V kratkem se bo naš aktiv sestel v IMV, prihodnjič pa v tovarni Krka.“

Odslej bomo zasedali v posameznih delovnih organizacijah. Prva seja je bila že napovedana v IMV, kjer naj bi obravnavali tudi sanacijski program, vendar je bila preložena.“

— Ali se delavci zavedajo zdajšnjih gospodarskih težav in ali so pripravljeni sodelovati, da bi jih čimprej prebrodili?

„Trdim, da si je delavstvo v novomeški občini, posebej pa v IMV, povsem v svesti nastalega položaja, obenem pa tudi razmišlja, zakaj je do tega prišlo. Prav ta del delavskega razreda bo nosil najhujše breme v stabilizaciji, zato se ne moremo strinjati z ocenami, da smo krivi vsi. Prav gotovo je zaostrenim gospodarskim razmeram nasploh najmanj kriv delavec — neposredni proizvajalec.“

R. BACER

Da ne bo vsa gradnja zastala

Preko 300 lokacijskih postopkov v novomeški občini miruje, lokacijskih dovoljenj pa zaradi nove zakonodaje več mesecev niso izdajali — Izvršni svet odobril izjeme

Ker novomeška občina še nima prostorskega plana in še ni opravljena kategorizacija kmetijskih zemljišč, je po novem zakonu o varstvu kmetijskih zemljišč izdaja lokacijskih dovoljenj za gradnjo onemogočena. Vse to vzbuja pri ljudeh nejevoljo, kajti gradbena sezona se začena.

Ker po novi zakonodaji ni možno izdajati lokacijskih dovoljenj za gradnjo objektov vseh vrst, kjer bi se spreminjala namembnost zemljišč, prostorski plan kot sestavni del družbenega plana občine pa tudi ni izdelan, je večmesečni zastoj pri izdaji lokacijskih in gradbenih dovoljenj postal eden poglavitnih virov za slabo voljo in jezo pri mnogih graditeljih. Gre tudi za več primerov, ko so bila lokacijska dovoljenja izdana še pred sprejetjem zakona, pa niso postala pravnomočna, več vlog je bilo vložnih pred veljavnostjo zakona, a niso bile rešene. Veliko vlog še kar naprej prihaja tudi zato, ker je bila lokacijska dokumentacija izdelana v starih razmerah, a jih stranke zaradi neurejenih premoženjskopравnih zadev niso vložile takoj.

Večje število zahtevkov za lokacijsko dokumentacijo imajo tudi pri Zavodu za družbeno planiranje, ki je izdelave lokacij, nasprotne zahtevami novega zakona, ustavil, prav tako pri Kmetijski zemljiški skupnosti, ki tudi soglasje ne izdaja več. Skupno je v lokacijskih postopkih okrog 300 zadev. Ker vrh vsega lokacijskih dovoljenj tudi ni možno izdajati v predelu Stopiče in Regerske košenice, za katere je sicer sprejet zaidalni načrt in so že

zgrajene komunalne naprave, je zmešnjava toliko večja.

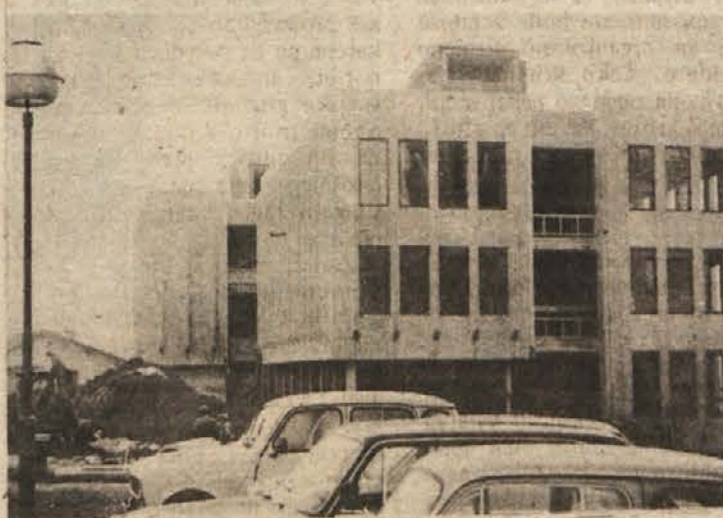
V komiteju za urbanizem so pričakovali zahtevana pismena navodila pristojnih republiških organov, kako ravnati ker pa tebi ni, je novomeški izvršni svet 22. marca obravnaval, navedeno problematiko in sklenil, da je v nekaterih primerih lokacijska dovoljenja vendarle možno izdajati. Tako bodo začasno dovolili nadomestno gradnjo v sklopu lastnega funkcionalnega zemljišča. Gre tudi za vrsto manjših gradenj, kot so garaže, drvarnice, ki so za mnoge edina možnost za prehod na trda goriva in podobno. Prav tako je izvršni svet dovolil dozidave k obstoječim objektom in podaljšanje veljavnosti že izdanih lokacijskih dovoljenj, katerih veljavnost je potekla. Zelena luč je dana tudi za gradnjo komunalnih naprav, vodovoda, kanalizacije, električnih vodov in telefonskega omrežja s objekti ter za gradnjo cest in potrebe že zgrajenih naselij.

Medtem pa bodo vsako nameravano gradnjo stanovanjskih in drugih objektov, ki pomenijo preselitev kmetij in gradnjo hlevov, odobraval

OGLAŠUJTE V DL!

na sejah izvršnega sveta. V izvršnem svetu so menili, da gre v načelu dovoliti izdajo lokacijskih dovoljenj v primerih, kjer očitno ne gre za spremembo namembnosti zemljišč, da ne bi vsa gradnja zaradi čakanja na dokumentacijo zastala. Hkrati so sprejeli priporočilo oziroma poziv Zavoda za družbeno planiranje, naj pospešeno dela na pripravi prostorskega plana.

R. BACER

KMALU PRESELITEV — Novomeško gradbeno podjetje Pionir letos močno razširja svojo projektivno dejavnost, namenjeno zlasti projektom v Libiji, zato v zadnjem času pospešeno dograjuje poslovni objekt v novem naselju na Cesti herojev, kjer bo projektantska in inženiring služba lahko zaživela. Zaradi tesnih prostorov doslej za tovrstno dejavnost in zaslužek ni bilo možnosti. (Foto: R. Bačer)

ZANIMIVO ZA GLEDALCE

Bife na novomeškem letališču v Prečni, ki je hkrati priljubljena izletniška točka, je spet odprt; vodi ga gostinec Brane Štubljar. Lokal je odprt vsak dan, razen ob torkih. Na letališču je živahno zlasti v spomladansko-poletni sezoni, ko je letalska dejavnost na višku in je privlačna tudi za gledalce.

Novomeška kronika

KIOSK SPET ODPRT — Briljincanom je zelo ustrezno, kar so pred nedavnim pri dvoredno spet odprli kiosk, kjer prodajajo sadje in zelenjavo. Čez zimo zaprta prodajalna je povzročila, da so morali občani po tovrstno blago v mesto, kajti založenost v samopostrežbi tudi glede na število kupcev ni taka, da bi bile stranke lahko zadovoljne.

PRVI DOKUMENTNI DO KONCA MAJA — Glede pritožb krajanov iz centra zaradi neuresničenih obljub o gradnji otroškega igrišča na nekdanjem Globevnikovem vrtu je Zavod za družbeno planiranje pismeno zagotovil, da bo predlog lokacijske dokumentacije za ureditev igrišča na tej zelenici gotov do konca maja letos. Gre namreč za del širšega zazidalnega načrta, ki je v izdelavi, po katerem bo rešeno vprašanje tudi poslovno-stanovanjskega objekta ob Cesti komandanta Staneta in gradnja stanovanjskega bloka ob Jerebovi ulici.

OSKRBA SE POPRAVLJA — Medtem ko pralni praški v več novomeških trgovinah že leže na

policah, občasno pa je dobiti tudi sredstva za pranje posode, je spet veliko povpraševanje po kavi. Zaloga so ljudem očitno že po šle, trgovci pa strankam dajejo malo upanja.

Ena gospa je rekla, da znamo biti v Novem mestu večkrat bolj papeški, kot je papež sam. Primer je Tobakov kiosk pri bolnišnici. Radi bi ga razširili, pa je namera onemogočena, češ da se s tem varuje namembnost kmetijskega zemljišča...

Nočejo odnehati na pol poti

Svet potrošnikov v Dobovi se pogumno spoprijema z vsemi nevšečnostmi

V Dobovi so imeli pri izbiri sveta potrošnikov srečno roko. Niti leto dni še ni minilo, in že se lahko pohvalijo, da so med tem zadovoljivo uredili nekaj za krajane najbolj perečih problemov.

Gospodinja Rozalija Blažič, ki tokrat predseduje svetu, od lanskega junija dalje prvič dela v tem organu. Dobro se je znašla, takoj ko je dobila prve napotke Marjana Vučanjka. Pri članih je naletela na veliko delovno pripravjenost.

Svet se je najprej lotil nevšečnosti, ki so jih krajani doživljali zaradi predolge spuščene zapornice. Blažičeva je povedala, da so nekateri delavci ŽTP opravljali svoje delo pre malo odgovorno, zato se je čakalo pred zaprtimi zapornicami včasih zavleklo na 30 ali celo 40 minut. Svet je povabil na sestanek šefa postaje. Ker se ni odzval, se je razmerami na prehodu čez progo seznanili ŽTP v Ljubljani in tožbi Zidani most. Odgovorili so jim, da so lahko zapornice spuščene največ pet minut pred prihodom in pet minut po odhodu vlaka, nikakor pa ne več kot 15 minut pri premikanju. Po tistem so se stvari uredile in tudi nepotrebnega nemira zaradi kričanja

po zvočniku pri premikanju ni več. Zda se sporazumevajo samo o službenih zadevah, ne o vsem mogočem. Dokončno pa bodo pogovori po zvočniku utihnili, ko bodo železničarji dobili UKV zveze.

Druga zadeva, s katero se je ukvarjal svet, je bila preskrba s kruhom in zelenjavo. Kruha je bilo v Dobovi premalo, zato so se dogovorili z domačo zasebno pekarno, da bi ga prodajala dvakrat na dan, dopoldne in popoldne, vsaj tisti čas, ko se menjata delovni izmeni. Naj-

večkrat se je ukvarjal svet, je bila preskrba s kruhom in zelenjavo. Kruha je bilo v Dobovi premalo, zato so se dogovorili z domačo zasebno pekarno, da bi ga prodajala dvakrat na dan, dopoldne in popoldne, vsaj tisti čas, ko se menjata delovni izmeni. Naj-

Rozalija Blažič: „Trudimo se, da bi kar najbolj ustregli krajanom.“

prej so dobili privolitev, potem njihov pek ni bil pripravljen ustreči tej želji. Zdaž vozijo kruh iz Brežic, za kar je dalo pobudo Posavje. Nič več ga ne zmanjkuje in prodajo ga toliko, kolikor ga pripeljejo.

Z zelenjavo so trenutno še težave. V trgovini jo dobijo le kdaj pa kdaj, in še to samo solato, drugega nič. V kratkem jo bo prodajala zasebna

trgovka. Vloga za tovrstno trgovino je imela na občini dve leti. Končno je tudi to urejeno.

Te dni se je svet skupaj s trgovci dogovarjal, kako bi bolj pravično prodajali to nesrečno kavo. Zavzel se je za to, da bi v trgovinah prihajali kavo do popoldneva, če so njihove stranke dopoldne v službi. Trgovci niso pristali, ker inspekcija to prepoveduje. „Kljub temu ne bomo odnehati,“ je pripomnila predsednica. „Poklicali bomo še direktorja trgovine na drobno pri Posavju v Brežicah in z njim nadaljevali pogovore. Kot vidite, imamo veliko nalogo, pristojnosti pa ne, vendar vseeno vztrajamo,“ je zaključila misel Rozalija Blažič. Povedala je še, da so obravnavali tudi preskrbo z mesom, ker je zelo slaba. Dvakrat na teden dobijo po 35 kg govedine in približno toliko svinjine. S tem mesom naj bi oskrbovalo prebivalstvo in še šola. Dobovčani ga zahtevajo več in se ne strinjajo z odgovorom Agraric, češ da dobijo toliko mesa, kolikor živine ponudijo v odkup.

Ta čas ima svet v ognju še eno željo. Urediti namerava težave z Brebusom, čeprav se ta ni odzval povabilu na sestanek. Predsednica sveta se je pritožila, da Brebusovi avtobusi puščajo otroke na poti v šolo in da mora potem ponje šolski kombi. „Tudi tistih učencev, ki se vozijo v šolo iz Dobove v Brežice, ne poberejo,“ je dejala in zagotovila, da bo svet tudi to stvar pripeljal do konca.

J. TEPPEY

DELO ZA 250 LJUDI

V brežiški občini letos računajo, da bo s posredovanjem skupnosti za zaposlovanje dobilo delo 200 prijavitelcev za zaposlitev. Delovne organizacije jih bodo sprejele na nova in izpraznjena delovna mesta. Kruh bo dobilo tudi 10 invalidov.

PRIPRAVE ZA NNP 1983 SO SE ZACELE V VSEH KS

Glavni nosilci letošnjih obveznosti za uspešno izpeljavo akcije „Nič nas ne sme presenetiti“ so civilna zaščita, narodna zaščita, in organi za požarno varstvo, varstvo pri delu in prometno varnost. Na pobudo koordinacijskega odbora za SLO pri OK SZDL bodo izdelali programe za aktivnost, ki bo trajala skozi vse leto. Težišče dela bo tokrat v krajevnih skupnostih, vendar jim bodo nekateri akcije tudi sami ponudili, da bi tako lažje preverjali uresničevanje zastavljenih nalog in usposobljenost prebivalstva oziroma specializiranih skupin v civilni zaščiti, narodni zaščiti požarni varnosti, skrbi za prometno preventivo ipd. V KS kažejo precejšnjo pripravljenost za programiranje in izpeljavo nalog SLO v tekočem letu, pri čemer bodo koristno uporabili izkušnje pri dosedanjem preverjanju znanja in pripravljenosti.

ZA EN MILIJON VEČJI PRORAČUN

Zborom občinske skupščine v Brežicah je sekretariat za družbene službe in občo upravo za sejo 29. marca predložil predlog odloka o zaključnem računu občinskega proračuna za l. 1982 in predlog odloka o proračunu za l. 1983. Lanski presečki v zensku 34,9 milijona dinarjev so bili porabljeni za intervencijo v kmetijstvu in porabo hrane v Sloveniji in v občini. Za enak namen naj bi se uporabil v občini preseček na računu za posebne namene. O proračunu za tekoče leto so sestavljali na zahtevo družbenopolitičnega zbora upoštevali dodatni zahtevek občinske konference SZDL za sofinanciranje Dolenjskega lista v znesku 300.000 din, zahtevek OK ZSMS za 80.000 din, zahtevek ZB za monografijo Kozjarskega odreda v znesku 25 tisočakov, zahtevek za urejanje grobišč padlih borcev NOV in ter zahtevek za priznavalnino borcev. V proračunu so upoštevali tudi poravnavo obveznosti za delo temeljnega sodišča v Novem mestu.

POSEBNI „NAŠ GLAS“ O DELOVNEM ČASU

Izredno število obveščevalca krške občine Naš glas so konec tedna dobila vsa gospodinjstva v Posavju. V njem so jih seznanili z začetkom dela v poletnem času in z novimi voznimi redi vlakov v smeri Zidani most Dobova in obratno. Občini Krško in Brežice sta prebivalce obvestili tudi o delitvi bonov za pogonsko gorivo avtomobilov, traktorjev in kmetijskih strojev v drugem trimesečju 1983. V krajevnih skupnostih brežiške občine so izdajali bonc 28. in 29. marca, v občini Krško pa 29. in 30. marca.

SPOSOJENO TRNJE

Na seji CK ZKJ je bilo rečeno, naj bodo časopisni tiraži, vendar resni. Toda ljudstvo pravi, da je smeh najboljšje zdravilo.

(iz Mladosti)

Živ stik z „bazo“ uspešen

Občinski funkcionarji bodo do konca maja obiskali vse krajevne skupnosti – Prvi obiski uspešni

Občinska konferenca Socialistične zveze v Krškem je pripravila program obiskov predstavnikov občinske skupščine, občinskih družbenopolitičnih organizacij in sisov po vseh 16 krajevnih skupnostih. Take obiske so že opravili v Senušah, Koprivnici in na Raki, drevi pa naj bi v neposrednem stiku za najodgovornejšimi predstavniki krajevne skupnosti Zdole prav tako proučili in ocenili dosežene rezultate samoupravne delovanja krajevne skupnosti. Po navedenem programu naj bi se obiski izvrstili takole: 5. aprila Kostanjevica, 7. aprila Podbočje, 11. aprila Veliki Podlog, 14. aprila Krško

polje, 18. aprila Leskovec, 21. aprila Gora, 25. aprila Veliki Trn, 5. maja Senovo, 9. maja Brešana, 12. maja Krško, 16. maja Rožno in 19. maja Dolenja vas. Ker na teh odkritih razgovorih načnejo vsa odprta vprašanja, morda ponekod celo več pričakujejo, kot lahko obravnava perečih problemov sploh da. Vsekakor pa so ljudje zadovoljni, da pridejo tudi na ta način do številnih informacij iz ust najodgovornejših, kar nedvomno prispeva k večjemu medsebojnemu zaupanju in sporazumevanju. Naposed gre vendarle za živ stik, ki si ga ljudje povsod toliko želijo.

Devize krojijo usodo papirju

Opozorila krških papirničarjev o težavah so doslej največkrat naletela na gluha ušesa

Z jugoslovanskimi dobavitelji ima Tovarna celuloze in papirja „Djuro Salaj“ sklenjenih preko 40 samoupravnih sporazumov. Ti krške papirničarje zavezujejo, da letno „zdržijo“ poldrugi milijon dolarjev in še 320 milijonov dinarjev.

„Ni izbire! Če boš podpisal, boš dobil blago, sicer pa ne, jasno postavljajo, denimo, splitski Jugovinil in gozdarji. Pri tem njihovega početja nihče ne označi kot izsiljevanje, na nas pa letijo taki očitki, ker smo bili zovoljo blokiranega deviznega žiro računa prisiljeni povečati izvoz in ob remontu papirnega stroja 3 za polovico zmanjša-

ti dobave papirja domačim odjemalcem,“ se hudejeje v kolektivu, kjer izdelajo časopisnega papirja za več kot dve tretjini jugoslovanskih potreb.

Na razširjeni seji delavskega sveta delovne organizacije so se prejšnji četrtek domenili za 9 ukrepov, ki naj pripomorejo, da se bodo stvari obrnile na boljše. Doseganje konvertibilnega izvoza, kar pomeni 35 odst. proizvodnje papirja, je prvi ukrep, ki ga je predlagal glavni direktor Silvo Gorenc. Čeprav so s slovensko gospodarsko zbornico doslej že nekaj storili, da bi nadomestili uvožene surovine z domačimi, ostaja še precej rezerv. Intenzivno razvijanje posebnih oblik izvoza in proučitev možnosti izvoza preko višjih oblik sodelovanja sta naslednji pomembni nalogi. Ob tem, da si v tovarni prizadevajo, da tekoče odpravljajo motnje v proizvodnji, opozarjajo, da bi morali končno le rešiti vprašanje deviz. Četudi naj bi ostalo doma 75 odst. deviz, bi bilo še vedno potrebno dodatno zbiranje deviz. Sami nimajo tu kaj spreminiti.

V tovarni se zavezujejo, da bi natančno opredelili potrebne količine papirja za informativno-politični tisk. Te bi zagotovili, vprašanje pa je, kaj s komercialnimi publikacijami, kot so Doktor romani in podobno.

Krški papirničarji znova dajejo pobudo za skupen slovenski izvoz celuloze. Prav tako so za dohodkovno povezovanje in samoupravno sporazumevanje za enostavno reprodukcijo ter usklajevanje cen na osnovi gibanj stroškov. Direktor tozda Papir Zoran Dular je opozoril, da predstavljajo energija in surovine 85 odst. vseh stroškov.

Ob tem, da so letos stroški v povprečju za 33 odst. večji, pri čemer niso upoštewane tečajne razlike in stroški transporta (iglavci prihajajo celo iz Kanade in Sibirije!), je slej ko prej eno osrednjih vprašanj, kako zagotoviti devize za nakup surovin.

P. PERC

Človek ima še glavno besedo

O delu papirničarjev govori I. Ogorevc iz Celuloze

Vodja papirnice 2, papirni tehnik Ivan Ogorevc, je imel med nedavnim remontom papirnega stroja 3 še več dela, kot običajno, saj je marsikdo izmed 60 vzdrževalcev tozda Vzdrževanje tovarne Djuro Salaj in mariborske Hidromontaže potreboval nasvet, kako opraviti to in ono, da bi papirni stroj 3 čimprej stekel. Če bi pristeli strojnim ključavničarjem, elektrikařem še gradbeno skupino s pleškarji in mizarji ter tehnologe, je bilo angažiranih več kot sto delavcev. Ključavničarji in pleškarji so delali v dveh izmenah po 22 ur. „Raje v glavnem delamo s svojimi ljudmi,“ pove referent za vzdrževanje papirnice 2 Pavle Molan, ki se je ravno mudil v Ogorevcovi „komandni“ sobi.

„Brez dolgoletnih izkušenj pri našem delu ni pravega uspeha. Bil sem poleg pri zagonu vseh štirih papirnih strojev v naši tovarni, torej od začetka papirništva. Pri nas se pokaže zmeraj kaj novega. Delo je zanimivo, kajti nobenih receptov ni moč predpisati. Kljub pomoči računalnika je človek še vedno poglavitni. Ni veliko kemije, če pa je že kaj, imamo velike težave z razkrojem smol. Zato je potrebno skladiščiti les, da ni po-

SPOSOJENO TRNJE

Delavec ne more narediti toliko blaga, kolikor lahko birokrat natiska bonov. (iz lista „Studentski zbor“)

NA SENOVEM TURISTIČNO DRUŠTVO

Prejšnji petek so na Senovem na pobudo krške občinske turistične zveze in krajevnega konference SZDL Senovo ustanovili turistično društvo. Za predsednika so izvolili zasebnega gostinca Miho Senico, za podpredsednika Romana Sotlerja in za tajnika Jura Kodeljo. Prva akcija – uređitev in ocenjevanje balkonov se je že začela. Postavili bodo košarice za smetj in dva panoja z osnovnimi podatki o zanimivostih kraja. Čiščenje kraja, zlasti okolice Doma Štirinajste divizije, pa bo ena najpomembnejših stalnih akcij za lepšo podobo kraja.

GALLUSOVE ZNAČKE GODBENIKOM

Dvorana Doma Štirinajste divizije na Senovem je bila prejšnjega sobota ob koncertu ob 55-letnici delavskega pihalnega orkestra Svoboda kar precej premajhna za številne ljubitelje njihovega repertoarja. Ob tej priložnosti so bila podeljena številna priznanja in skromna darila vrlim godbenikom, ki nadaljujejo tradicije rudarske godbe. Godbeniki so dobili tudi 15 Gallusovih značk, od tega 4 bronaste, 9 srebrnih, Jože Aysenak in Janko Peruci pa sta prejela zlati Gallusovi znački. Tako priznanje je ob zlatem jubileju godbe že dobilo 5 godbenikov.

KRŠKE NOVICE

MEDVEDJA USLUGA GORTNIŠTVU – Na levem bregu Save v Krškem ima v najemu gostinski lokal zasebnik, ki očitno bolj misli, kako bi našel luknje v zakonodaji, kot pa vsaj kolikor toliko redno poravnava družbene dajatve. Krški davkarji dolguje že okrog 60 starih milijonov in ne kaže prav nobene resnosti, da bi dolg tudi plačal. Med večino drugih obrtnikov, še zlasti gostincev, ki zvečine ne zamujajo pri plačevanju dajatve, je zavoljo tega gostinca že precej nejevolje, njegovo ime bomo zapisali, ko bo postopek končan. Menda bo že v kratkem ta zasebnik ob obrtno dovoljenje, ne bi pa bilo slabo, če bi si sanitarna inspekcija dobro ogledala lokal in najbližje okolice.

svetili pozornost tudi 100-letnici smrti Karla Marxa. Procejnjo pozornost je vzbudila parafrazirana parola, oziroma Marxova misel: „Delavci Djuro Salaja, združite se!“ V težavih razmerah je razbijanje tozдовske zaprtosti in pomenenje toliko pomembnejše...

GRE ZA POMOTO? – V nekaterih krških trgovinah so pred časom prodajali pomaranče približno za petdesetak, ko pa so kupci hoteli to južno sadje čez nekaj dni, se je cena vrтела že okrog 80 dinarjev. Povprašali smo prodajalca, zakaj taka razlika, in je odgovorila, da so prej pomotoma prodajali pomaranče prepečeni. Ne vemo, če je tale iskrena izjava prodajalca ušla pomotoma, gotovo pa je, da so to „pomoto“ najbolj občutili na svojem žepu potrošniki.

DELAVCI, ZDRUŽITE SE! – V glasilu Celuloze Obveščevalca so po-

Ivan Ogorevc: „Brez dolgoletnih izkušenj ne gre.“

zneje, ko tekoče črpamo lesovino in celulozo, težav s smolami. Skušamo, vseh 119 delavcev v treh izmenah, ustvariti optimalne razmere. To pa na primer pri papirnem stroju 3 pomeni, da na minuto izdela 570 metrov papirja v širini 390 centimetrov,“ pojasnjuje 45-letni Ivan Ogorevc, ki je zapisan tovarni že od svojega 17. leta.

P. P.

TOVORNJAKI STOJE IN ODŽIRAJO ZASLUŽEK DELAVCEM

„Kaj je večji greh, kršitev predpisov ali drserje v izgubo?“ se sprašuje pri Slovini v Brežicah, kjer zaradi varčevanja z bencinom dnevo „počiva“ na dvorišču po deset tovornjakov. Zasebni in drugi prevozniki medtem pridno nalagajo in razvažajo kupcem pijače za dvakratno ali celo trikratno ceno. S tovornjaki domače delovne organizacije vred ostajajo doma tudi vozniki. Ti se ta čas sicer motijo z drugim delom, vendar bi bilo zanje in za Slovin veliko bolj koristnejše, če bi šli na pot in opravljali dolžnost, za katero so plačani.

PRIJAVLJENCEV 38, PLAČNIKOV KOMAJ 5

Davek od skupnega dohodka občanov za 1982. leto je v brežiški občini doslej prijavilo 38 delavcev v družbenem sektorju, vendar računajo, da jih bo še nekaj. Razposlali so namreč še opozorila zamudnikom. Med dosedanjimi prijavitelji je 17 zdravnikov, 3 inženirji, 3 ekonomisti, 1 trgovski potnik, 1 profesor in 3 tehniki. Davek jih bo plačalo največ pet.

LIVARJEM JE POZIMI VROČE – Delavci Splošnega livarstva v Dobovi se lahko pohvalijo s kakovostjo svojih izdelkov. Naročnike imajo po vsej državi. Sloves jim pomaga, da si tudi v kriznih časih zagotovijo dovolj dela. Uvrstili so se celo med izvoznike.

NOVO V BREŽICAH

ŠTIRI STRELIŠČA – VARNA ŽSA OBČINA – Ta mesec bodo dšili na strokovno usposabljanje rajani, ki so bili izbrani za izstreljevanje raket proti toči. Na območju brežiške občine so določene za razganjanje nevarnih nevihtnih oblakov štiri lokacije: na štajerski strani Zverinjak pod Artičami in Počice, na desnem bregu Sava pa Zejno in Nova vas. Vinogradniki pričakujejo, da bodo z znanjem oboroženi strelci poslej obvarovali nasade trte pred opustošenjem izpod neba.

kandidatkami so tudi ženske, za katere razen v konfekciji ni kaj prida možnosti.

ZA DELO SE ZGODAJ UČI. Občinska konferenca ZSMS, ki prevzema nase skrb za delovne brigade, upa, da bo letos urejeno financiranje tudi za pionirske delovne akcije. Prepričana je, da bodo tozdi pokazali razumevanje, saj 30 tisoč ali 40 tisoč dinarjev za brigado ni taka vsota, da bi jo odklonili. Petnajst pionirjev iz brežiške občine bo letos odšlo tudi v posavsko brigado. Napovedanih je več lokalnih delovnih akcij, če bodo dela voljni pionirji naleteli na razumevanje krajevnih skupnosti in delovnih kolektivov.

VSI ZA PRVO SOBOTO – V brežiški občini bo po vsej verjetnosti obveljal predlog, da bo delovna sobota vsaka prva v mesecu. Tako: bodo končno racionalizirali prevoze, saj do zdaj na to niso sploh mislili niti se niso kaj prida menili za pripombe prevoznikov.

BREŽIŠKE VESTI

KRŠKI TEDNIK

Na volilno — programski konferenci ZK v Trebnjem so kritično ocenili delo — Ali je ZK še preveč zaprt v neformalne skupine? Novi predsednik Ludvik Lovše

DELAVNA ORGANIZACIJA — Predsedstvo sevniske Zveze rezervnih vojaških starešin je minuli petek imelo v gosteh predstavnike republiške zveze. Ugotovili so, da ta organizacija dosega večje uspehe, kot si je to sama priznavala. Uspešno sodeluje z mladimi, tudi s solarji. (Foto: A. Zeleznik)

KDAJ PO BONE?
Bencinske bone za motorna vozila, mopede, traktorje in kmetijske stroje za drugo trimesečje (april, maj, junij) so začeli deliti včeraj, 30. marca, ob 7. uri po krajevnih skupnostih oziroma na sedežih krajevnih uradov (izjema KS Primož, za katero bo delitev v Szentjanžu). V Sevnici delijo bone za registrirana motorna vozila, mopede in kolesa z motorjem na oddelku za notranje zadeve, za kmetijske stroje pa na komiteju za družbeni razvoj. Bone bodo delili vsak dan od vključno 6. aprila od 7. do 15. ure. Po tem roku bodo po krajevnih skupnostih delili bone le ob srodah in le za kmetijske stroje in nevidentirane traktorje. Za ostala vozila bodo bone delili na oddelku za notranje zadeve ob uradnih urah.

Premalo prisluhnili ljudem?

Nekaj mnenj krajanov o tem, zakaj je propadel referendum — Sledi ocena SZDL

Neuspelo glasovanje za 4. občinski samoprisevek v nedeljo, 20. marca, bi moralo postati ura streznitve oziroma resnična obnova političnega dela v bazi. Je referendum tako žalostno pogorel le zaradi druginje? Imajo ljudje prispevkov in samoprisevkov že čez glavo?

Kratka novinarska anketa, razumljivo, ne more odgovoriti na tako zahtevna vprašanja. Ker pa smo le dva dneva pred tem referendumom v Delu brali tako anketo o „dobrem vzdušju“, pogledimo malo pobliže, kaj nekateri mislijo sedaj po izgubljeni bitki.

Slavi Kolar, član družbenopolitičnega zbora občinske skupščine in tajnik občinskega odbora ZZB, je ob našem vprašanju, zakaj je referendum propadel, pribil: „Kratko-malo ni čas za take stvari. Zakaj se ni prisluhnilo ljudem? Se tisti, ki so najbolj agitirali „ZA“, v dosti primerih v resnici sploh niso bili ZA! Navsezadnje, ali ni celo predsednik slovenskega izvršnega sveta Janez Zemljarič že zdravil opozarjal, da ni čas za samoprisevke? Poglejte, tu imam časopisni odrezek s seje zveznih sindikatov, kjer so jasno rekli: „Ne novih samoprisevkov, posebno ne letos, ko so najtežji časi!“ Tako so pač ocenili v Beogradu, mi v Sevnici pa rinemo z glavo skozi zid,“ je pribil borec Slavi.

Upokojenka Fanika Kljaković ne varčuje z grajo: „Med ljudmi bi bili vršnega sveta Jože Ribič sploh ni bil vpisan v volilnem imeniku. Zadeva je torej imela pomanjkljivosti tudi pri povsem rutinskih vprašanjih. „Če bi se odkrito pomenili, da je treba pač žrtvovati to in to, bi uspeli tudi v stabilizacijskih časih, seveda pa se je treba temu primerno organizirati. Poglejte, zadeva je bila na izvršnem svetu, ni šla mimo kar nekam preveč hladno?“ je v odgovor postavil vprašanje.

Zvone Gregorčič, član občinskega sindikalnega sveta, sicer pa vršnega sveta Jože Ribič sploh ni bil vpisan v volilnem imeniku. Zadeva je torej imela pomanjkljivosti tudi pri povsem rutinskih vprašanjih. „Če bi se odkrito pomenili, da je treba pač žrtvovati to in to, bi uspeli tudi v stabilizacijskih časih, seveda pa se je treba temu primerno organizirati. Poglejte, zadeva je bila na izvršnem svetu, ni šla mimo kar nekam preveč hladno?“ je v odgovor postavil vprašanje.

Upokojenka Fanika Kljaković ne varčuje z grajo: „Med ljudmi bi bili vršnega sveta Jože Ribič sploh ni bil vpisan v volilnem imeniku. Zadeva je torej imela pomanjkljivosti tudi pri povsem rutinskih vprašanjih. „Če bi se odkrito pomenili, da je treba pač žrtvovati to in to, bi uspeli tudi v stabilizacijskih časih, seveda pa se je treba temu primerno organizirati. Poglejte, zadeva je bila na izvršnem svetu, ni šla mimo kar nekam preveč hladno?“ je v odgovor postavil vprašanje.

Upokojenka Fanika Kljaković ne varčuje z grajo: „Med ljudmi bi bili vršnega sveta Jože Ribič sploh ni bil vpisan v volilnem imeniku. Zadeva je torej imela pomanjkljivosti tudi pri povsem rutinskih vprašanjih. „Če bi se odkrito pomenili, da je treba pač žrtvovati to in to, bi uspeli tudi v stabilizacijskih časih, seveda pa se je treba temu primerno organizirati. Poglejte, zadeva je bila na izvršnem svetu, ni šla mimo kar nekam preveč hladno?“ je v odgovor postavil vprašanje.

Upokojenka Fanika Kljaković ne varčuje z grajo: „Med ljudmi bi bili vršnega sveta Jože Ribič sploh ni bil vpisan v volilnem imeniku. Zadeva je torej imela pomanjkljivosti tudi pri povsem rutinskih vprašanjih. „Če bi se odkrito pomenili, da je treba pač žrtvovati to in to, bi uspeli tudi v stabilizacijskih časih, seveda pa se je treba temu primerno organizirati. Poglejte, zadeva je bila na izvršnem svetu, ni šla mimo kar nekam preveč hladno?“ je v odgovor postavil vprašanje.

Upokojenka Fanika Kljaković ne varčuje z grajo: „Med ljudmi bi bili vršnega sveta Jože Ribič sploh ni bil vpisan v volilnem imeniku. Zadeva je torej imela pomanjkljivosti tudi pri povsem rutinskih vprašanjih. „Če bi se odkrito pomenili, da je treba pač žrtvovati to in to, bi uspeli tudi v stabilizacijskih časih, seveda pa se je treba temu primerno organizirati. Poglejte, zadeva je bila na izvršnem svetu, ni šla mimo kar nekam preveč hladno?“ je v odgovor postavil vprašanje.

Upokojenka Fanika Kljaković ne varčuje z grajo: „Med ljudmi bi bili vršnega sveta Jože Ribič sploh ni bil vpisan v volilnem imeniku. Zadeva je torej imela pomanjkljivosti tudi pri povsem rutinskih vprašanjih. „Če bi se odkrito pomenili, da je treba pač žrtvovati to in to, bi uspeli tudi v stabilizacijskih časih, seveda pa se je treba temu primerno organizirati. Poglejte, zadeva je bila na izvršnem svetu, ni šla mimo kar nekam preveč hladno?“ je v odgovor postavil vprašanje.

Upokojenka Fanika Kljaković ne varčuje z grajo: „Med ljudmi bi bili vršnega sveta Jože Ribič sploh ni bil vpisan v volilnem imeniku. Zadeva je torej imela pomanjkljivosti tudi pri povsem rutinskih vprašanjih. „Če bi se odkrito pomenili, da je treba pač žrtvovati to in to, bi uspeli tudi v stabilizacijskih časih, seveda pa se je treba temu primerno organizirati. Poglejte, zadeva je bila na izvršnem svetu, ni šla mimo kar nekam preveč hladno?“ je v odgovor postavil vprašanje.

Upokojenka Fanika Kljaković ne varčuje z grajo: „Med ljudmi bi bili vršnega sveta Jože Ribič sploh ni bil vpisan v volilnem imeniku. Zadeva je torej imela pomanjkljivosti tudi pri povsem rutinskih vprašanjih. „Če bi se odkrito pomenili, da je treba pač žrtvovati to in to, bi uspeli tudi v stabilizacijskih časih, seveda pa se je treba temu primerno organizirati. Poglejte, zadeva je bila na izvršnem svetu, ni šla mimo kar nekam preveč hladno?“ je v odgovor postavil vprašanje.

Upokojenka Fanika Kljaković ne varčuje z grajo: „Med ljudmi bi bili vršnega sveta Jože Ribič sploh ni bil vpisan v volilnem imeniku. Zadeva je torej imela pomanjkljivosti tudi pri povsem rutinskih vprašanjih. „Če bi se odkrito pomenili, da je treba pač žrtvovati to in to, bi uspeli tudi v stabilizacijskih časih, seveda pa se je treba temu primerno organizirati. Poglejte, zadeva je bila na izvršnem svetu, ni šla mimo kar nekam preveč hladno?“ je v odgovor postavil vprašanje.

Upokojenka Fanika Kljaković ne varčuje z grajo: „Med ljudmi bi bili vršnega sveta Jože Ribič sploh ni bil vpisan v volilnem imeniku. Zadeva je torej imela pomanjkljivosti tudi pri povsem rutinskih vprašanjih. „Če bi se odkrito pomenili, da je treba pač žrtvovati to in to, bi uspeli tudi v stabilizacijskih časih, seveda pa se je treba temu primerno organizirati. Poglejte, zadeva je bila na izvršnem svetu, ni šla mimo kar nekam preveč hladno?“ je v odgovor postavil vprašanje.

Upokojenka Fanika Kljaković ne varčuje z grajo: „Med ljudmi bi bili vršnega sveta Jože Ribič sploh ni bil vpisan v volilnem imeniku. Zadeva je torej imela pomanjkljivosti tudi pri povsem rutinskih vprašanjih. „Če bi se odkrito pomenili, da je treba pač žrtvovati to in to, bi uspeli tudi v stabilizacijskih časih, seveda pa se je treba temu primerno organizirati. Poglejte, zadeva je bila na izvršnem svetu, ni šla mimo kar nekam preveč hladno?“ je v odgovor postavil vprašanje.

stanujoč za Kopitarno, kjer je bilo v Sevnici tudi edino voliše, kjer je samoprisevek uspel z 51 odstotki, meni, da je škoda, ker je bila s tem neuspehom prekinjena veriga uspešnih samoprisevkov. „Izboljšali bi ceste, po katerih se vozijo delavci in solarji, zgradili antenski stolp in še kaj. Ni škoda, da z vsem tem sedaj ne bo nič? Še bolj bomo zaostajali, kot že zaostajamo v primerjavi z ostalimi slovenskimi občinami.“

A. ZELENZNIK

DVANAJSTA V MIRENSKI DOLINI
Minuli teden je bil v Krmelju sestanek o obeležitvi jubileja slavne Dvanajste. Znano je, da je bila ta brigada prvič postrojena pod Gabrielami. Spominska proslava bo letos ob prazniku krmeljske krajevne skupnosti.

BUČKA: POMOČ PRI TELEFONU

Krajanji krajevne skupnosti Bučka bi radi prišli do hitreje zveze s svetom — telefona. Žal je škočjanska centrala premajhna. Kako priti s kablom do Bučke po oddaljeni, 4 km dolgi trasi, kaže zahteven projekt. V doglednem času naj bi vsak zaselek te krajevne skupnosti le dobil vsaj po en telefon. Za minuli četrtek je bil o teh vprašanjih dogovorjen sestanek z gradbenim odborom, svetom KS in predstavniki občinskega izvršnega sveta iz Sevnice.

Delavnice še kar v kleti

Kdo bo pomagal invalidskim delavcem na zeleno vejo?

Prvotni optimizem ob otvoritvi sevnških delavnic pod posebnimi pogoji v kleti novega upokojenjskega doma v novem centru mesta vse bolj plahni. Pravzaprav je pripisati le še volji tankajšnjih delavcev, da vztrajajo v res nezavidljivih razmerah.

Se takina vnema pa na kraju le ugaša. Kako tudi ne: na sevnškega varovanca pride vsega 1,6 kvadratnega metra, ko je drugod poprečje med 6 in 10 metrov! Več ali manj redno dela tam 11 oseb v starosti od 20. do 36. leta iz različnih krajev občine. Imeli bi jih lahko še več, vodja delavnice Nataša Petančič trdi, da bi jih ta čas bilo najmanj 17, po opravljenih popisih in statistikah pa jih bo do konca tega desetletja celo 30.

Razumljivo bi bilo zato, da bi za vse skupaj našli nov prostor z določeno možnostjo širitve. Takega imajo že ogledane, Patančičeva ima tudi že mnogo enačice ureditve takih pravih delavnic.

Trenutno pa je po njenih besedah najbolj nezavidljiv položaj v sklopu upokojenjskega doma počitka. Poglejvase so osebni dohodki. Defektolog z dokajšnjo prakso, izredno odgovornim in kreativnim delom z varovanca dobiva povprečno 16.000 dinarjev na mesec.

O teh razmerah so minuli teden spregovorili pristojni odbori pri skupnosti socialnega skrbstva. Družbo bi moral položaj teh delavnic nasploh bolj zanimati. V finančnem poročilu te skupnosti za ponedeljkovo skupščino smo namreč lahko prebrali, da je bilo treba delavnice dotirati z okrog 800 tisočaki. Z individualnim delom, povrh še prizadetih oseb, ni mogoče gospodinjiti na ekonomskem računju. Še dobro, da „primanjkljaj“ ni večji. Pač pa bi se morali v sevnški občini po zgledu sosedov vendarle zamisliti, če v obrti ali združenem delu te občine vendarle ni mogoče najti dela v prid tem delavciem. V mislih imam avtomatski stroj, ki je v popoldanski proizvodnji pri zasebniku, kjer po novem odloku sploh ne bi smel biti.

A. Z.

Sodeč po poročilu o delovanju trebanjske občinske organizacije ZK, je bilo delo o preteklem enoletnem obdobju plodno in učinkovito. Žal tega ni moč reči po programsko — volilni konferenci, ki je bila pretekli teden v Trebnjem. Člani občinskega komiteja in delegati na konferenci so imeli vrsto pripomb glede gradiva in glede konkretnega delovanja Zveze komunistov. Še zmeraj je veliko verbalnega zavzemanja za politiko ZK, v praksi pa se pogosto dogaja, da hočejo osnovne organizacije ZK prevzeti vlogo samoupravnih organov ali pa so privesek tehnostratskih struktur. Le malo ali nič pa ni čutili delovanja komunistov v določenih delovnih okoljih, čemur je vzrok tudi slaba akcijska in idejna usposobljenost komunistov.

Tako se dogaja, da kljub vrsti dobrih sklepov, ki so bili sprejeti na sejah najvišjega partijskega vodstva, prenašajo s konference na konferenco vedno iste in iste probleme. Tu gre za slabosti v delovanju delegatskega sistema in v kadrovske politiki ter drugih oblikah odločanja, kjer je čisto slišati očitke, da tudi komunisti delujejo v ozkih neformalnih skupinah, kar je še posebej očitno v kadrovske politiki. Kako bi si bilo sicer mogoče razlagati, da v občini na vodilne položaje ne morejo in ne morejo prodrati mlajši ljudje.

Brez denarja so OK ZSMS Trebnje bo zmanjkalo denarja za dejavnost — Mladim ne bodo vsiljevali političnega dela

„Za nalogo smo si zadali, da bomo mladino spodbudili k delu, k večji množičnosti. Gre nam predvsem za to, da se mladina loti tistih akcij, ki so v njenem interesu. Tu imam v mislih predvsem manjše osnovne organizacije v manj razvitih krajevnih skupnostih, kot so na Trebnjem, v Štamberku, Mokronogu, Svetinjah, Knežji vasi, Dobrnju. Reči moram, da smo v teh osnovnih organizacijah že dosegli nekaj uspehov, kar je videti tudi po tem, da se osnovne organizacije povezujejo med seboj in se skupaj dogovarjajo za dejavnosti.“ pravi Miran Jurak, ki je lani oktobra prevzel dolžnosti predsednika občinske konference ZSMS Trebnje.

Večja delavnost mladinske organizacije pa ne bo šla samo v smeri političnega dela, še manj naj bi bila podrejena diktatorju občinskega vodstva. Mladina naj bi pripravljala in razvijala tiste dejavnosti, ki so ji najbolj pri sre. Poleg delovnih akcij, športnih tekmovalij naj bi prirejali ples in izlete. In pri tem naj bi mladi dobili pomoč občinskega vodstva. Žal ne tudi denarne saj občinski konferenci manjka denarja za redno dejavnost.

„Zaradi vse večjih stroškov smo že lani komaj prišli skoz z denarjem, letos so se začele težave že na začetku leta. Denar imamo zagotovljen samo za osebne dohodke zaposlenih, prevoze in podobno, za dejavnost nam ga ne bo nič ostalo. Zato bomo poskušali dobiti dodaten denar iz proračuna, veliko pa bi pridobili, če bi ustanovili skupne službe v občinskih družbenopolitičnih organizacijah. Seveda tudi to vpliva na pripravljenost za delo, vendar za zdaj še ne odločimo.“

Medtem ko so v trebanjski občini še nekako zadovoljni z delom mladinskih organizacij po krajevnih skupnostih, je precej drugače v združenem delu. Osnovne organizacije ne delujejo, čeprav bi imele dosti dela pri izvajanju programa stabilizacije, izboljšanju delovnih pogojev in povečevanju produktivnosti dela. Izjemni sta samo osnovni organizaciji v Iskri in v Dani, vse ostale pa spe. Ob tem ni odveč vprašati, kako bodo lahko organizirali problemsko konferenco o zaposlovanju in izkoriščanju prostega časa. Premajhna delavnost v osnovnih organizacijah pa bržkone botruje tudi temu, da v trebanjski občini še ni pravih rezultatov pri evidentiranju mladincev, ki se bodo udeležili republiških in zveznih mladinskih delovnih akcij. Zato čaka občinsko konferenco ZSMS in njenega predsednika Mirana Juraka v naslednjih mesecih še veliko dela. Dosedanje delo in dosežki vse mladince v trebanjski občini zavezujejo k temu, da nadoknadijo zamujeno.

IZ KRAJA V KRAJ

BO TEMENICA UMRLA? — Trebanjski kmetje so dobesedno vzeli poziv, da morajo doma pridelati čimveč krme in s tem zmanjšati svojo odvisnost od uvoza. Toda pri tem so pokazali tako vnemo, da vsa Temeniška dolina od Trebnja do Šentlovena krepko zaudarja po gnojnicah. Toda to niti ne bi bilo preveč za preobčutljive mestne nosevalce, če bi ta gnojnica ne onesnaževala tudi Temenice, za katero — zlasti med ribiči — obstaja resna bojazen, da bo, podobno kot Mira, biološko umrla. Kje bi bil izhod iz tega, za zdaj še ni jasno. Prav gotovo pa je, da se Trebanjci ne bi hoteli na račun ribolova odreči sočnim zrezkom.

POMLAD OZNAJAJO TUDI PREKUPCEVALCI — Ni kaj reči, slab glas seže v deveto vas. Kako bi sicer prekupčevalci s sadjem iz vse Jugoslavije vedeli, da v Trebnjem še vedno nimajo tržnice, čeprav so bili zaradi nje preliti litri črnila (morda ga v zadnjem času primanjkuje prav zaradi tega). In tako te dni krožijo po Trebnjem tovarnjaki različnih registracij, iz njih pa prihaja sadje, ki je največkrat sumljive kakovosti.

J. S.

Ko so na konferenci govorili o uresničevanju politike stabilizacije, je bilo slišati ugotovitev, da se prvi rezultati ustalitve že vidijo. Vendar to še ne pomeni, da so hudi časi že mimo ali da komunisti na tem področju ne bodo imeli več dela.

Na konferenci so delegati predlagali tudi, naj sestavljalce gradiv skrbijo za boljši jezik, sploh, pa ne bi smeli kljub gospodarskim težavam zapostavljati človeka in skrbeti za njegovo kulturo. Ne nazadnje je vusmeritvah, po katerih se bodo komunisti ravnali v prihodnje, premalo rečenega o kulturi na splošno. Podobno tudi o šolstvu, kmetijstvu in drugih dejavnostih, ki bi v tem času prav gotovo zaslužile večjo pozornost.

Na konferenci so izvolili novega predsednika občinskega komiteja ZK Trebnje. To dolžnost bo opravljal Ludvik Lovše iz Mokronoga, kjer je zaposlen v Iskri. Prevzel bo tudi druge dolžnosti; namesto dosedanjega predsednika občinskega komiteja ZK Trebnje Janeza Zajca bo tudi član medobčinskega sveta ZK za Dolenjsko in predsednik komisije za SLO in družbeno samozaščito.

Dosedanje člane občinskega komiteja Aleksandra Bevca, Janeza Platišaja, Bojana Potočnika in Martina Hočevarja so zamenjali z Ludvikom Povelhom, Martinom Majerleto, Vojkom Borštnarjem in Stanetom Novakom.

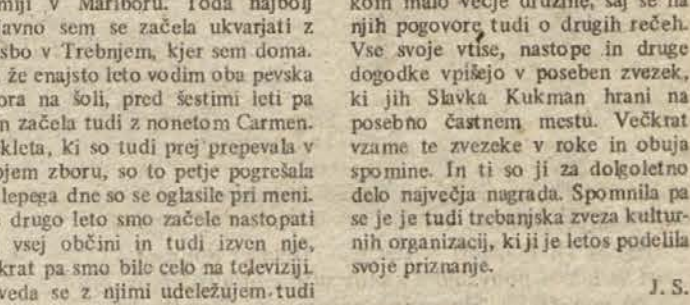
J. SIMČIČ

Z ljubeznijo do petja

Slavka Kukman že 21. leto vodi pevске zборе na trebanjski osnovni šoli — Letos dobila priznanje

Petje je ena izmed najbolj priljubljenih „postranskih“ dejavnosti na osnovni šoli Jožeta Šlaka-Silva v Trebnjem. Okoli 140 otrok, ki redno sodeluje v otroškem in mladinskem pevskem zboru, se za to odloča prostovoljno. Zasluge za to gredu njihovim dirigentki, mentorici in tovarišici Slavki Kukman, ki že enajsto leto vodi oba zbora.

„Ko sem se pred 21 leti zapisala učiteljskemu poklicu — začela sem v Stopičah, kjer sem dobivala štipendijo — sem morala poučevati tudi glasbo. In reči moram, da z veseljem, saj sem vedno rada tam, kjer so ljudje dobre volje, kjer se poje. Nemara je to opazila tudi svetovalka Jelka Kastelic, ki mi je predlagala, naj se v celoti posvetim glasbi. In potem sem začela obiskovati nižjo glasbeno šolo — osnov z učiteljico je bilo le premalo — kasneje pa sem študirala ob delu na pedagoški akademiji v Mariboru. Toda najbolj dejavno sem se začela ukvarjati z glasbo v Trebnjem, kjer sem doma. Tu že enajsto leto vodim oba pevška zbora na šoli, pred šestimi leti pa sem začela tudi z nonetom Carmen. Dekleta, ki so tudi prej prepevala v mojem zboru, so to petje pogrešala in lepega dne so se oglasile pri meni. Že drugo leto smo začele nastopati po vsej občini in tudi izven nje, enkrat pa smo bile celo na televiziji. Seveda se z njimi udeležujem tudi

srečan okteto v Sentjerneju pa pevškega tabora v Stični.“

Pravi, da je užitek delati z dekleti, ki so zaljubljeni v petje. Toda vsa njena ljubezen je prihranjena za njene malčke, kjer se pravzaprav ljubezen do petja začne. Z njimi nastopa na vseh proslavah po občini. Vaje pa so bolj podobne sestankom malo večje družine, saj se na njih pogovore tudi o drugih rečeh. Vse svoje vtise, nastope in druge dogodke vpišejo v poseben zvezek, ki jih Slavka Kukman hrani na posebno častnem mestu. Večkrat vzame te zvezke v roke in obuja spomine. In ti so ji za dolgoletno delo največja nagrada. Spomnila pa se je tudi trebanjska zveza kulturnih organizacij, ki ji je letos podelila svoje priznanje.

J. S.

VSE DRAŽJI
Kaj v sedanjih razmerah pomenijo tudi krediti in kako se povečujejo anuitete zaradi tečajnih razlik, kaže primer trebanjske zadruge, ki je pred leti dobila mednarodni kredit 286 tisoč švicarskih frankov. Polovico so že izplačali, tako da je ostalo še za 144 tisoč frankov kredita. Toda ob začetku je dinarska protivrednost znašala za vse franke okoli 1,67 milijona dinarjev, zdaj pa znaša za preostalo polovico že pet milijonov dinarjev.

TREBANJSKE NOVICE

Inventivna dejavnost se prebuja

Črnomaljski občini posvečajo v letošnjem letu posebno pozornost raziskovalni dejavnosti, ki je bila doslej zanemarjena – Več študij o razvoju kmetijstva

Skupna poraba v družbenih dejavnostih je v črnomaljski občini v preteklem letu znašala 304.574.000 dinarjev, letos pa načrtujejo za te dejavnosti 341.297.000 din. Po republikanski resoluciji, ki opredeljuje rast posameznih oblik porabe, mora le-ta za 50 odst. zaostajati za rastojo dohodka, bruto osebni dohodki pa morajo rasti za 35 odst. počasneje od rasti dohodka. To bistveno vpliva na višino prispevnih stopenj. Tako bodo stopnje prispevkov in davkov iz bruto OD z mesecem aprilom manjše za 1,63 odst., kar pomeni, da bodo neto Ovečji za 2,36 odst. od OD, izplačanih v marcu.

V občini bodo letos namenili več pozornosti, s tem pa tudi sredstev dejavnostim kulturne, telesnokulturne, raziskovalne skupnosti in skupnosti za zaposlovanje. Tako bo kulturna skupnost med drugim sofinancirala nekatera spominska obeležja in spomenike ter skupaj z Zavodom za kulturno-prosvetno dejavnost uredila prostor za

kulturne prireditve v Kulturno-prosvetnem domu. Telesnokulturna skupnost pa bo več sredstev kot doslej namenila sofinanciranju sportne dvorane v Loki, ki je imela doslej vsako leto izgubo.

Večji izdatki skupnosti za zaposlovanje so posledica povečanja števila pripravnikov, ki po opravljeni pripravniški dobi ostanejo brez zaposlitve. Večjo skrb bodo posvečali zaposlitvi 85 teže zaposljivih oseb ter sofinancirali priučitev 60 delavcev v obratu Tonosa v Adlešičih. Zelo malo pozornosti so doslej v občini posvečali raziskovalni dejavnosti, v letošnji program pa so zapisali vrsto študij o razvoju kmetijstva, kot so proizvodnja hrane in platna, možnosti ribogojstva, poskusi gojenja različnih agro-

kultur, študijo mikrocentrale in skupne toplarne za industrijsko cono v Črnomlju, raziskavo voda in ekologije; del sredstev pa bo namenila tudi za prostorski plan občine.

V vseh ostalih skupnostih družbenih dejavnosti so programi dejavnosti izdelani v okviru resolucije in usklajeni s finančnimi načrti.

M. BEZEK

O NOVOSTIH V PORAVNALNIH SVETIH

Nedavno so v Črnomlju pripravili razgovor s predsedniki poravnalnih svetov v krajevnih skupnostih ter tajniki KS. O pomenu poravnalnih svetov je govoril predsednik OK SZDL Jure Damjanovič. Franc Pavlinič, vodja enote temeljnega sodišča v Črnomlju, pa je udeležence seznanil z delom svetov in spremembami v predpisih. Po novem so poravnalni sveti pristojni tudi za odločanje v določenih sporih, in ne le za poravnavo. 10 predsednikov, kolikor jih je prisostvovalo (ostali poravnalni sveti imajo v svoji sestavi pravnike, zato se jim udeležba gotovo ni zdela potrebna), so menili, da bi se morali sestajati vsaj enkrat na leto, izmenjati izkušnje in se seznaniti z novostmi.

O REZULTATIH GOSPODARJENJA

Na seji družbenopolitičnega zbora 4. aprila ter skupni seji ostalih dveh zborov občinske skupščine, ki bosta 5. aprila, bodo posvetili posebno skrb oceni stanja in razvojnih možnosti turizma in gostinstva ter poročilu o rezultatih gospodarjenja v preteklem letu. Beseda bo med drugim tekla tudi o uskladitvi skupne porabe za letošnje leto, problematiki združevanja dela in sredstev v občini ter o programu občinske komunalne skupnosti v letu 1983.

20 PRIDELOVALCEV TOBAKA

Lani so zoorali ledino pri vzgoji tobaka štirje občani, letos pa se jih je odločilo že 20. Pospeševalci črnomaljske kmetijske zadruge v sodelovanju s Tobačno tovarno iz Ljubljane sedaj na terenu učijo pridelovalce vzgoje sadik. Predvidevajo, da bodo letno zasadili s tobakom 2 hektarja, na katerih bo zrastle za 5 ton suhega tobaka. Mnogi se odločajo za gojenje te kulture predvsem zaradi vabljive cene, ki se je letos dvignila od ani za 40 odst.

UREDILI LE TRI GROBOVE

Čeprav je bilo v preteklem letu v črnomaljski občini zagotovljenih dovolj sredstev, so uredili le grob žrtev fašističnega terorja v Radenci, nad Tančo goro in na Preloki, neurejena pa sta ostala grob v Vojni vasi in grobišče v Brezovi rebi, ki jih bodo uredili skupaj s še petimi grobovi in grobiščem borcev v letošnjem letu. Za navedene ureditve so v protačunu občine zagotovljena sredstva v višini 192.000 din, ki se jim bodo pridružil še neporabljeni sredstva iz preteklega leta v znesku 65.105 din.

Nega otroških zob odvisna od vzgoje staršev

Zobozdravnica Danica Domjančič skrbi za zdravje zob 2500 otrok

V črnomaljski občini šele zadnjih nekaj let bolj sistematično posvečajo pozornost preventivi in zdravljenju zob predšolskih in šolskih otrok. Zadnjih pet let, odkar je zgrajen novi zdravstveni dom, skrbi za zdravje zob najmlajših dr. Danica Domjančič. „Se preden sem začela z delom, je v starem zdravstvenem domu delovala otroška ambulanta tri leta, a je bil to prekratek čas, da bi se delo popolnoma vpeljalo. Danes smem trditi, da organizacijskih težav nimamo več, čeprav je na našo ambulanto vezanih 2500 otrok iz Črnomlja, Gribelj, Adlešičev in Starega trga. Zato pa imamo drugačne probleme, ki jih zdravniki za odrasle skorajda ne poznajo,“ je dejala Domjančičeva.

Pri otrocih je predvsem pomembna preventiva, ki ji posvečajo največjo skrb, saj v vrtcih organizirajo predavanja za starše, šolarji pa jih poslušajo ob sistematskih pregledih. „Prav starši so najbolj potrebni vzgoje, saj je od njih odvisno, s kakšnimi očmi bo gledal na nego zob njihov otrok. Starši, kakršni so bili tisti, ki so dejali: „Kaj bo otroku zob zadaj!“ prav gotovo v tem pogledu ne morejo pozitiv-

Danica Domjančič

no vplivati na otroka,“ pravi dr. Domjančičeva.

Naj si zobozdravnica še tako prizadeva sistematizirati delo, uspe lahko le v sodelovanju s pacienti, ki si redno popravljajo zobe. Žal pa je še vedno veliko takšnih, ki zaradi pozabljivosti ne prihajajo redno. Gotovo je vmes tudi strah, saj je omenila, da mnogokrat porabi več časa za to, da otroka pripravi na „obred“, kot pa traja popraviljanje. In še nekaj je zaskrbljujoče: otroci so imeli pred petimi leti ob sistematskih pregledih veliko bolj ohranjene zobe kot danes. Vzrok za to je v neprimerni, reklamirani, moderni, mehki in sladki hrani, ki ostaja na zobeh in jih poškoduje.

B. M.

ZA VSAKO PRILOŽNOST – Oktet Vitis, ki deluje v okviru kulturnega društva Beti, že več let nastopa ob raznih priložnostih v metliški občini na raznih gostovanjih. Oktet ima bogat program in res lahko zapojejo na vsaki prireditvi. Posnetek je s prireditve v metliškem hotelu, kjer so na prireditvi v počastitev slovenskega kulturnega praznika fantje peli slovenske pivske pesmi in napitnice.

Brez nafte tudi pridelka ne bo

V metliški občini primanjkuje rezervnih delov za uvožene traktorje, kmete pa najbolj skrbi pomanjkanje nafte – Pričakujejo mineralna gnojila iz uvoza

Ker so se spomladanska dela na zemlji že začela, zlasti kmete zanima, kakšna je v metliški občini založenost z mineralnimi gnojili; zaščitnimi sredstvi, gorivom in rezervnimi deli za kmetijsko mehanizacijo.

V metliški občini je najbolj kritično z založenostjo z rezerv-

nimi deli za uvožene traktorje, in to tako tiste, ki jih proizvajajo na Zahodu, kot za Vzhodne Ursuse in Zetorje, ki jih je v občini zelo veliko. Res pa je tudi, da je traktorjev toliko – imajo ga tako rekoč pri vsaki hiši – da bi bila lahko vsa dela opravljena, tudi če bi tri četrtine traktorjev stalo.

Prva letošnja pošiljka mineralnih gnojil, predvsem nitrifikalov in nekaj dušika, je že pošla in sedaj Kmetijska zadruga nima niti vreče teh gnojil, iz uvoza pa pričakujejo okoli 60 ton kana. Kdor pa nima teh gnojil na zalogi, je že v zamudi, ker bi pšenico že morali dognojiti. Čeprav so se pravi čas dogovorili, da bodo v občini dobili okoli 30 ton semenskega krompirja, so ga do sedaj dobili le slabih 20 ton, in to predvsem sorte Igor in Desiree ter nekaj ranih sort; največ povpraševanja je prav po Igorju, za sedaj pa kaže, da bo zadruga dobila le še nekaj 5,6 ton Desireeja.

Preskrba z zaščitnimi sredstvi je zadovoljiva, trenutno manjka le radazina za uničevanje širokolistnih semenskih plevelov v koruzi. Semenske koruze bo po zagotovilih dovolj, vendar ne

bodo dobili dovolj tistih sort, po katerih ljudje najbolj sprašujejo, tistih, ki so tudi priporočene kot najuspešnejše in so se že v praksi kot take tudi izkazale. Pšenica za sedaj dobro kaže in če bo dovolj nitromonkala in če ne bo kakšne ujme, bi lahko bila letošnja letina ena boljših v metliški občini.

Težave pa so tudi s preskrbo nafte, ki je ni dovolj niti za tiste, ki pridejo ponjo z naročilnico Kmetijske zadruge. Te naročilnice zadruga daje kmetom na podlagi sklenjenih proizvodnih pogodb, in to za tako količino, kolikor posamezniku za ta čas po tej pogodbi pripada.

JAVNE RAZPRAVE V KRAJEVNIH SKUPNOSTIH

Od 24. do 28. marca so v metliški občini potekale javne razprave v krajevnih skupnostih o osnutku zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju in o aneksu k temeljnemu planu zdravstvenega varstva ter samoupravnem sporazumu o zdravstvenem varstvu. Za vodenje javne razprave je bil določen poseben aktiv, sestavljen iz najodgovornejših ljudi v občini.

O POSLOVANJU V LANSKEM LETU

Danes bo v Metliki zasedal družbenopolitični zbor občinske skupščine, jutri pa ostali dva zbora. Beseda bo tekla o poslovanju organizacij združenega dela v lanskem letu, o sanacijskem programu IMV ter o spomladanski setvi. Na dnevnem redu je še predlog občinskega proračuna za letošnje leto ter dva odloka, ki se tičeeta nadaljnje možnosti gradnje v Metliki.

PRIZNANJA OF

Prejšnji ponedeljek se je sestala žirija za podelitev priznanj Osvobodilne fronte pri OK SZDL Metlika in obravnavala predloge za ta visoka priznanja v metliški občini. Podelili bodo pet priznanj OF, na razpis pa je prispelo samo šest predlogov.

SPREHOD PO METLIKI

JE ŽE TAKO, da človek na eni strani krpa, na drugi pa se mu ruši. Pri Kulturnem domu Edvarda Kardelja ne gre le za pregovor, ampak je vmes stroha, ki lepo pušča, kadar dežuje. Takšno stanje je bojda že od adaptivije dalje, kaže pa, da bo trajalo še nekaj časa. V letu 1983 kulturna skupnost ne namerava popravljati popravila sicer potrebne strehe, ker nima denarja. Že prvotni načrti so bili precej slabši, drugi se obnašajo, kot da bi bili slepi. Zavijati bo treba rokave in pospraviti nesnago. Pri tem bi lahko pomembno vlogo odigrali hišni sveti.

V OKVIRU 6. BELOKRANJSKEGA GLASBENEGA ABONMAJA je prejšnjo soboto v črnomaljskem kulturnem domu nastopila folklorna skupina „Ivan Navratil iz Metlike“. To ni omembe vredno, poročajo, ki ne pozna razmer, poznavalci pa pripisujejo dogodku kar primeren pomen. Preteklo je namreč zelo veliko Kolpe, odkar so bili Metličani gostje črnomaljskega odra. No, na Jurjevanju jih je redno videti, drugače pa ne. Obratno ni nič boljše; kar močno bi bilo treba ožeti možgane, da bi se človek spomnil, kdaj je videl nastopati Črnomalce v metliškem Domu Edvarda Kardelja. Kaj pa, če bi si omisslili sosednji občini medsebojno akcijo Spoznajmo se?

ZIMA SE JE VSAJ URADNO ŽE POSLOVILA, prav tako je nastopila pomlad, ki je prinesla toplejše dni, zvočke, mačice, trobentice, razgalila pa je tudi nesnago, razmetano okrog bajt, posebno pa v bližini blokov. Prebivalci teh družbenih stavb se obnašajo, kot da jih okolica prav nič ne zanima. Redki so, ki pospravljajo naokoli, pogosteji, ki svinjajo. Kje kakšna upokojenka ali upokojenec pospravljata, drugi se obnašajo, kot da bi bili slepi. Zavijati bo treba rokave in pospraviti nesnago. Pri tem bi lahko pomembno vlogo odigrali hišni sveti.

SLIKARSKA KOLONIJA ALOJZ GANGL – bila je od 23. do 29. avgusta lani v Metliki – je dokazala, da se da tudi z majhnimi denarji veliko narediti. Bivanje desetih slikarjev je veljalo metliške delovne organizacije (Beti, Komet, Novoteks, Mercator, Kmetijska zadruga, Novoles, SGP Pionir, Obrtna zadruga, hotel Bela krajina, Obrtno združenje, Skupščina občine in DPO) 65 tisočakov, vrednost desetih podarjenih del pa ta znesek gotovo presega. Z leti pa bo cena še večja. Prav bi torej bilo, če bi delovne organizacije tudi letos podprle že načrtovano slikarsko kolonijo.

metliški tednik

ČRNOMALJSKI DROBIR

PRIŠEL, VIDEL, ODŠEL – V Županičevi rojstni hiši v Vinici z veliko vneto pripravljajo razstavo slovenskega mladinskega pesništva. Čo, da bo razstava zares vredna gleda, pripravilalec ne skrbi, bolj jih skrbi dejstvo, da obiskovalcem v em četrtim največjem kraju v Beli krajini ne bodo mogli ponuditi prav nič več kot le obisk muzeja. Če sodo postali lačni ali žejni, se bodo morali namreč odpeljati v katerega zmed sosednjih krajev, saj v Vinici ni razen manjšega bifeja Kmetijske adruge nobenega gostinskega lokala. Zasebna gostilna je namreč že lile časa zaprta, gostiče na kopalšču pa odpre vrata le v poletnih mesecih. Mar bo v časih, ko si rizadevamo, da bi z dobro turistično ponudbo pritegnili in obdržali in več gostov, na Vinici obveščali zlo prirejen rek: „Prišel, videl, dšl“?

šča vse vandale, da so v letošnjem letu že petič zasteklili razglasno omarico za filmski program v Ulici Staneta Rozmana. Da ne bi imel sodnik za prekrške preveč dela, zavod prosi razbijače, da z razbijanjem končno prenehajo in se izkažejo na kak bolj smiseln način.

DVOJE RAZOČARANJ – Konec preteklega tedna bi lahko v črnomaljski občini proglasili za vikend razočaranja. Tako so v Adlešičih pripravljali slovesnost ob krajevnem prazniku, pripravi, da jim tudi tokrat ne bo zagodlo vreme, saj v vseh tridesetih letih, odkar praznujejo svoj praznik, ni deževalo. Tudi tokrat ni – snežilo je. Bili so razočarani. Še bolj pa so bili razočarani v Črnomlju, ko so v nedeljo nestrpno pričakovali pevca Marjana Smodeta. Ni ga bilo! Koncert je bil kljub velikemu zanimanju zadnji hip odpovedan. Adlešičani se niso ustrašili snega. Se ga je Smode?

VANDALI, POZOR! – Zavod za kulturno prosvetno dejavnost obve-

Črnomaljski poročevalec

„Dovolj je bilo životarjenja“

Tako pravijo pri ribniškem tozdu Žičnice — Bolje bi poslovali, če bi DSSS v redu opravljala svoje naloge — Neurejeno: nagrajevanje po delu in svobodna menjava

Poročali smo že, da je v ribniški občini zaključil minuli poslovno leto z izgubo le tozdu Žičnice in da člani tega kolektiva dvomijo, da bi res poslovali neuspešno. O tem smo se pred kratkim pogovarjali z vrščcem dolžnosti direktorja tega tozda Zdravkom Barešičem.

V ribniškem tozdu Žičnice so člani kolektiva prepričani, da niso poslovali z izgubo in da gre za napako v knjigovodstvu ali pa za namerno prikazovanje napačnih podatkov. Zato so se že dogovorili z občinskim sindikalnim svetom, da bodo dobili strokovnega sodelavca, ki bo njihovo bilanco pregledal.

Do takih nesporazumov med ribniškimi tozdom in delovno skupnostjo skupnih služb, ki ima sedež v Ljubljani, prihaja že nekaj let. Ribniškemu kolektivu je tega dovolj in pravijo, da zahtevajo tako delovno skupnost strokovnih služb (DSSS), da bo v redu opravljala svoje delo ali pa bodo prisiljeni zamenjati delovno organizacijo, se pravi, vključiti se v drugo, ki bo sposobna to delo bolje opravljati.

Po podatkih DSSS naj bi do izgube prišlo zato, ker so v tozdu imeli ob 120 milijonih celotnega prihodka kar 40 milijonov nedokončane proizvodnje. Kljub temu je vprašanje, kako je potem ob tridesetletju ribniški tozdu izkazoval kar 6 milijonov ostanka dohodka. Tudi če je bila nedovršena proizvodnja res tako velika, menijo v tozdu, da so za izgubo krivi v skupnih službah v Ljubljani, kjer jim niso dovolj zgodaj priskrbeli reprodukcijskega materiala, pa tudi prodajna služba kupce bolj čaka, kot išče. Pri vodstvu Žičnice v Ljubljani večino slabosti priznavajo, pravijo pa, da je tako stanje zaradi nizke strokovne ravni večjega števila delavcev v DSSS. Boljših pa ne morejo dobiti, ker so osebni dohodki prenizki. „Ta opravičila so sicer delno razumljiva,

KOLIKO OBRNTNIKOV?

V ribniški občini je bilo lani 207 rednih obrtnikov; 111 takih, ki jim je obrt dopolnilna dejavnost; 14 pavšalistov, ki jim je obrt dopolnilna dejavnost; 3 pavšaliste, ki jim je obrt redna dejavnost; razen tega je še 8 občanov, ki opravljajo intelektualne storitve.

Veljavo inovacijam

Do večjega dohodka z znanjem, ne s cenami

Inovacijski dejavnosti je potrebno v bodoče posvetiti več pozornosti, so ugotovili na seji komisije za inovacijsko dejavnost pri občinskem svetu Zveze sindikatov Ribnica. Organizacijam združenega dela, ki zaposlujejo nad 500 delavcev (Inles, Riko), bodo predlagali, naj odpro posebno delovno mesto za človeka, ki bo deloval na področju spodbujanja inovatorstva in drugih zadev v zvezi z njim.

Ze v aprilu bodo organizirali širši posvet o inovatorstvu, na katerega bodo povabili predstavnike vseh delovnih organizacij. Inovatorstvo v ribniški občini namreč kar precej šepa. Nekaj več so na tem področju storili le v Riku, kjer so pred kratkim izpeljali dve tehnični izboljšavi in zaslužna delavca tudi nagradili, en predlog pa še obravnavajo.

Ugotovili so, da mora biti inovacijska dejavnost sestavni del dela v združenem delu. Delavski sveti naj zato imenujejo komisije ali odbore za inovacijsko dejavnost. Preko osnovnih organizacij sindikata pa bodo ustvarjali primerno vzdušje za inovacijsko dejavnost in se zavzemali za njeno pravilno vrednotenje. Tesno bodo sodelovali tudi s SIS za raziskovalno dejavnost.

ne smejo pa biti opravičilo za slabo delo, zaradi katerega lahko ribniški tozdu propade in ostanjejo delavci brez kruha. Če ne bomo našli zadovoljive rešitve v okviru svoje delovne organizacije, bomo iskali tako delovno organizacijo in DSSS, ki je sposobna delati za nas tako, kot je treba.“

„Lani smo imeli dve do tri krizna obdobja, ki bi lahko vplivala, da smo imeli izgubo, vendar sem prepričan, da gre tudi za knjigovodsko napako, ki jo bomo našli. Seveda so tudi v našem tozdu napake, ki vplivajo na poslovni rezultat, npr. slaba delovna disciplina, pa tudi kakovost izdelkov bi lahko bila boljša. Vendar so te napake le posledica slabosti v naši delovni organizaciji, ki izhajajo iz nesporazumov nagrajevanja, neurejenih dohodkovnih odnosov med tozdi in nedodelane svobodne menjave dela med tozdom in DSSS, ki dobe za svoje delo od našega tozda na leto 9 milijonov dinarjev, in to ne glede nato, ali ga opravijo dobro ali slabo.“ pravi direktor Barešič.

JOŽE PRIMC

Kmalu farma v Grčaricah

Uredili jo bodo v dveh letih — Oživiti kmetijstvo

Krajevna skupnost Dolenja vas meri 5.779 ha, od tega je 1.200 ha obdelovalnih površin, ostalo pa so gozdovi. Kar okoli 80 do 100 ha kmetijske zemlje ne obdelujejo več.

Dolenjevaško območje je predvideno za živinorejo in mlečno proizvodnjo. Kmetijska zadruga Ribnica načrtuje v vasi Grčarice farma za 30 krav—mlekarije, za kar je potrebno okoli 35 ha zemljišč. Če bi hoteli kaj podobnega organizirati v drugih vaseh na območju Lončarije, bi morali prej opraviti zložbo zemljišč, saj na razdrobljenih parcelah ni možno uporabljati kmetijske mehanizacije.

Na območju krajevne skupnosti Dolenja vas imajo kmetje 41 traktorjev, 210 kosilnic, 28 obračalnikov in 18 samonakladalk.

Plakete za praznik

Nad 30 plaket borcem in še pet organizacijam

Ob prazniku občine Ribnica je predsedstvo občinskega odbora ZZZB NOV Ribnica podelilo 38 plaket „Jelenov žleb“. Prejeli jih je po 10 borcev Cankarjeve in Gubčeve brigade, ki so sodelovali v zmagovitem boju v Jelenovem žlebu pred 40 leti, po 5 borcev Tomšičeve in Šercerjeve brigade, dva borca iz brigade Frana Levstika in Vinko Robek iz 9. SNOUB.

Te plakete so podelili tudi nekaterim organizacijam, društvom in ustanovam, ki med drugim prizadevno sodelujejo pri obujanju tradicij NOB. Prejeli so jih: krajevna skupnost „Ivan Omerza“ Livold, občinski štab teritorialne obrambe Ribnica, Planinsko društvo Inles Ribnica, občinska konferenca ZSM Ribnica in godba na pihala Ribnica.

J. P.

TUDI BORCI NA SEJI — Svečane seje ob prazniku občine Ribnice, ki je bila 26. marca v Loškem potoku, so se udeležili tudi prvoborci, generali, heroji, delegacije domicilnih enot in brigad, ki so se borile v Jelenovem žlebu, in delegacija pobratene italijanske občine Arcevia. (Foto: Primc)

RIBNIŠKI ZOBOTREBCCI

NAGRADE NAJBOLJŠIM — Občinski odbor ZZZB NOV Ribnica je podelil nagrade šolarjem, ki so napisali najboljše spise, oz. naredili najboljše risbe o boju v Jelenovem žlebu. Prejeli so jih: Jože Bambič, Branka Benčina, Nika Filipovič, Teja Škornjak, Dušan Debeljak (vsi osnovna šola Loški potok), Lojzka Lunder, Lucija Mihelič, Robert Šilc, Janko Vesel (vsi osnovna šola Sodražica), Mateja Merhar in Irena Ilc (osnovna šola Ribnica).

KMET NE RAZUME — Nekateri kmetje že opozarjajo, da ni prav, če dobe za 50 kubikov lesa le okoli 105.000 din. Po televiziji so namreč videli odajo, v kateri je bilo rečeno, da je doblil kmet v Vojvodini za koruzo, ki jo je pridelal na treh hektarih, kar 600.000 din. Pravijo, da sta pri tem oba kmeta (ribniški in vojvodinski) porabila približno 48 dni dela, razlika pa je tolikšna.

NEURESNIČENE OBLJUBE — Ob prehodu na celodnevno šolo v Dolenji vasi je bilo obljubljeno, da bo šola dobila tudi kuhinjo (zdaj vozijo hrano iz ribniškega vrta) in da bo urejen prevoz otrok z območja Grčaric (zdaj morajo šolarji iz Grčaric uro prej domov kot ostali, ker je slaba avtobusna zveza). Ribniški odgovor je znan že stoletja: Če sem obljubil, še nisem dal.

REŠETO

OB 40-LETNICI — V Parku herojev v Kočevju je bila 25. marca krajša spominska svečanost ob 40-letnici smrti narodnega heroja Ivana Omerze—Johana, ki so se je udeležili tudi sorodniki, vaščani, prijatelji in znanci pokojnega heroja. (Foto: Primc)

Med vodilnimi dosti nesposobnih

Posledica tega je nerazvito samoupravljanje in slabi poslovni uspehi — V Itasu vedno bolje, pri Liku pa vedno slabše — Se vedno slabosti v povezovanju

„Imamo primere, ko nekateri vodilni kljub ustreznim šolskim izobrazbi niso niti organizacijsko niti družbenoekonomsko in politično sposobni voditi delovne organizacije, v katerih so na najodgovornejših položajih. To se kaže v slabih medsebojnih

odnosih, nerazvitem samoupravljanju, pomanjkanju (uresničljivih) razvojnih načrtov in tudi v slabših poslovnih uspehih.“

To je ena izmed kritičnih misli predsednika občinske konference ZK Kočevje Rudija Grudna iz njegove uvodne razprave na seji občinske konference ZK Kočevje 19. marca. Seje so se med drugim udeležili predstavnik CK ZKS in predsednik zbora združenega dela skupščine SRS Martin Mlinar, predsednik medobčinskega sveta ZK Ljubljana—okolica Ludvik Zajc, delegata sekcije Komunistične partije Italije iz pobratene slovenske občine Dolina

OD PONEDELJKA PO NOVEM

V široki javni razpravi so v kočevski občini osvojili stališča o delovnem času. Delovni čas se začne za prvo izmeno ob 7. uri in traja do 15. ure, za drugo izmeno od 15. do 23. ure in za tretjo od 23. do 7. ure. Tak delovni čas so enotno osvojile vse delovne organizacije. Prilagodili so mu tudi prevoze na delo in z dela, začetek pouka v šolah (ob 8. uri), varstvo v vrtcih (od 7. do 15. ure) itd. Novi delovni čas je začel veljati 28. marca, prilagodile pa so se mu tudi občinska skupščina, družbeno-politične organizacije in samoupravne interesne skupnosti, ki začno delati ob 7. uri.

Manj papirja

Manj ur za preučevanje gradiva?

Gradivo za sejo občinske skupščine Kočevje obsega običajno 60 do 80 tipkanih strani. Praksa je pokazala, da večina delegatov ne prebere tako obsežnega gradiva. Zato so se odločili, da bodo dobili delegati povzetke gradiv, vodje delegacij pa celotno gradivo v sedanjem obsegu. Celotno gradivo bodo dobili tudi delegati, ki imajo še posebej na skrbi posamezna delovna področja.

Zamisel je vsekakor dobro namerna (varčevanje časa delegatov, manjši stroški za papir itd.), vprašanje pa je, kako se bo obnesla. Dosedanja praksa je pokazala, da delegati zahtevajo obsežne materiale za seje, kadar dobe skrajšane; ko jim je ugodno, pa zahtevajo spet skrajšane...

pri Trstu Boris Kocjančič in Germano Švara ter drugi gostje.

Predsednik Gruden je nadalje poročal, da v Itasu po uvedbi družbenega varstva dosega boljše poslovne uspehe; osnovna organizacija ZK v DSSS Itas pa še ne opravlja zadovoljivo svojega dela. Komunistom v ZKGP se ni uspelo ugotoviti stanje v svoji SOZD, v kateri še vedno prevladujejo kupo—prodajni odnosi namesto dohodkovnega povezovanja. V LIK je položaj vedno težji. Tudi „Zidar“ še ni našel mesta v okviru slovenskega gradbeništva. Svet ZK v krajevni skupnosti Kočevje—mesto ni bil ustanovljen.

Ob zaključku je poudaril, da je bila glavna slabost občinske organizacije ZK v tem, da je komunisti in osnovne organizacije ZK niso še v celoti sprejemali kot svojo. To jim ni uspelo kljub rednim posvetom s sekretarji osnovnih organizacij in delovanju članov komiteja na sestankih osnovnih organizacij.

Zanimiva je bila tudi uvodna razprava sekretarja predsedstva občinske konference ZK Petra Šobarja, o kateri bomo zaradi pomanjkanja prostora poročali prihodnjič. Tudi ta je bila zelo kritična in je izzvala burno razpravo.

Danes naj omenimo le še, da je v imenu sekcije KPI iz občine Dolina pri Trstu in prebivalstva te pobratene občine pozdravil kočevske komuniste in vse občane Germano Švara, ki je med drugim pozdril, da se ZKJ in KPI prizadevata za sodelovanje med narodi, mir, odpravo izkoriščanja naroda po narodu in človeka po človeku, odpravo blokov, pa tudi za to, da meja ne sme biti ovira sodelovanju.

J. PRIMC

Dvajset najvišjih

20 zaposlenih napovedalo dohodek za lani

Dvajset zaposlenih občanov je napovedalo svoj dohodek za lani pri upravi za dohodke v Kočevju. Napovedi so bili dolžni vložiti vsi, ki so v minulem letu imeli nad 407.000 din dohodkov. Napovedi obrtnikov bodo znane po zaključeni obrtni odmeri.

Med zaposlenimi občani je prijavil najvišji dohodek, 538.000 din, zdravnik. Po 525.000 letnega dohodka sta prijavila gozdarski tehnik in direktor, na četrtem mestu s 508.000 din pa je spet zdravnik. Od petega do osmega mesta so se zvrstili računovodja, direktor, voznik—šofer in konstruktor. Na 9. mestu je tehnik s 461.000 din, na 10. direktor s 460.000 din, nato pa spet dva voznika—šoferja s po 456.000 oz 454.000 din. Slednjega je dohidel ekonomist s 454.000 din. Od 14. do 20. mesta so se zvrstili: vodja tozda, voznik—šofer, kemijski tehnik, direktor, inženir gozdarstva in dva zdravnik. Zadnji je prijavil 421.000 din letnega dohodka.

Seveda pa ni rečeno, da bodo vsi, ki so dohodek napovedali, plačali davek. Upoštevati je treba namreč olajšave. Lani je bilo na primer vloženih skupno (z obrtniki vred) 28 napovedi, od tega pa je davek plačalo le 10 občanov, in sicer v skupni vrednosti 262.659 din. Med tistimi, ki so lani davek plačali, je bilo 6 obrtnikov, vodja tozda, zdravnik in dva kvalificirana delavca.

J. PRIMC

PLAKETO KS „IVAN OMERZA“ — Na svečani seji občinske skupščine Ribnica ob občinskem prazniku je predsedstvo občinskega odbora ZZZB NOV Ribnica podelilo tudi plakete „Jelenov žleb“. Kot prva jo je prejela krajevna skupnost „Ivan Omerza“ Livold pri Kočevju, ki nosi ime po narodnem heroju Omerzi, padlem prav v Jelenovem žlebu. Na fotografiji: predsednik krajevne organizacije ZZZB NOV KS „Ivan Omerza“ Alojz Kordiš (desni) prevzema plaketo. (Foto: Primc)

Drobne iz Kočevja

POMLAD OGREVA KRI — Spomladansko sonce je že ogrelo kri zaljubljenecem pa tudi razgrajcem. Nekateri „umetniki“ ponoči čečkajo po hišah vsamogoca gesla. Drugi (ali morda isti) so spet že bolj ali manj polomili ograje lesenih mostov preko Rinže. Razbitih steklenic je tudi povsod dovolj. Nekaterim so napoti šipe. Naj ponovimo: nihče nima pravice delati škodo na ljudskem premoženju! Tudi če to počenja v svojo zabavo, ne!

da bi letos iztisnili iz zemlje čimveč koristnega. Obrezujejo sadno drevje, sadijo nove mladike itd. Marsikatero lanske cvetlične gredice pa se bodo letos spremenile v gredice za kumare, solato, grah, čebulo, peteršilj itd.

GOLOBJE ONESNAŽUJEJO — Po mestu je že preveč golobov, ki niso več v okras, ampak v nadlego. Nad mestom se spreletava veliko jat teh sestradanih „letečih podgan“, kakor jim pravijo, saj onesnažujejo mesta skoraj po vsem svetu. Ukrepi za zmanjšanje števila golobov bi bili koristni.

MANJ ROŽIC, VEČ SOLATE — Vrtičkarii so že začeli urejati vrtove,

KOČEVJSKE NOVICE

DANA

„DANA“, tovarna rastlinskih specialitet in destilacije Mirna
— komisija za delovna razmerja objavlja prosta dela in naloge

— VEČ TRANSPORTNIH DELAVCEV.

Pogoji:

- NK delavec
- delovne izkušnje zaželjene
- Delovno razmerje sklenemo za nedoločen čas s polnim delovnim časom in poskusnim delom 3 meseca.
- Kandidati naj vložijo pisne ponudbe v roku 8 dni po objavi na naslov: „DANA“ tovarna rastlinskih specialitet in destilacije Mirna.
- O izbiri bomo kandidate obvestili v roku 30 dni po preteku roka za prijavo.

192/13-83

CESTNO PODJETJE NOVO MESTO,
TOZD VZDRŽEVANJE IN VARSTVO CEST

Kočevje, Črnomaljska 8a,

objavlja po sklepu delavskega sveta

JAVNO DRAŽBO

za prodajo

1. STANOVANJSKE ZGRADBE V KOČEVJU, Črnomaljska cesta 8, začetna cena 3.188.546,00 dinarjev
2. POSLOVNE ZGRADBE V KOČEVJU, Črnomaljska c. 8a, začetna cena 1.149.783,00 dinarjev
3. DRVARNICE IN GARAŽE, začetna cena 315.744,00 dinarjev.

Dražba bo v petek, 8. 4. 1983, s pričetkom ob 10. uri na sedežu TOZD.

V izklicno ceno ni vračunan prometni davek.

Licitacije se lahko udeležijo fizične in pravne osebe, ki pred začetkom dražbe nakažejo na račun št. 51300-601-10425 10 % pologa, oziroma varščino zagotovijo na drug zakonit način.

Prednost pri nakupu imajo interesi, ki so pripravljeni odkupiti vse stavbe.

197/13-83

LICITACIJA

Zavarovalna skupnost Triglav — Dolenjska območna skupnost Novo mesto posreduje prodajo naslednjih poškodovanih vozil:

— LADA, tip 2103, PU 789-04, letnik 1981, prevoženih km 21594, izklicna cena 35.000,00 din.

Ogled vozila je mogoč pri Zavodu za požarno varnost Novo mesto, Cesta herojev.

Pred licitacijo morajo interesi položiti 10 % kavcije.

Kupec plača temeljni in posebni prometni davek v občini stalnega prebivališča.

Licitacija bo v sredo, 6. 4. 1983, ob 16. uri v mali sejni dvorani Dolenjske območne skupnosti Novo mesto, Cesta herojev 1.

184/13-83

RAZPISNA KOMISIJA PRI SVETU OSNOVNE ŠOLE MAKS PLETERŠNIK PIŠECE

razpisuje dela in naloge

RAVNATELJA (reelekcija)

Kandidat mora poleg splošnih, z zakonom o združenem delu, zakonom o osnovni šoli in družbenim dogovorom o oblikovanju kadrovske politike določenih pogojev izpolnjevati še naslednje pogoje:

- da ima višjo izobrazbo pedagoške smeri
- da ima opravljen strokovni izpit
- da ima 5 let delovnih izkušenj pri vzgojno-izobraževalnem delu
- da ima organizacijske sposobnosti
- da je družbenopolitično aktiven in ima pozitiven odnos do samoupravljanja in uresničevanja smotrov osnovne šole.

Mandat traja 4 leta.

Rok za prijavo je 15 dni po dnevu objave razpisa.

Kandidati bodo o rezultatih obveščeni v roku 15 dni po izteku razpisa.

Prijave pošljite na naslov:

Razpisna komisija na osnovni šoli Maks Pleteršnik Pišcece
68255 Pišcece

186/13-83

KRKA IZOLACIJE

NOVOTERM

KRKA, tovarna zdravil, n. sol. o., Novo mesto

Najnovejši dosežki moderne tehnologije so omogočili nove proizvode iz steklene volne — NOVOTERM za izolacijo v gradbeništvu in industriji:

- neobdelana steklena volna,
- elastični filci, blazine,
- plošče, dekorativne plošče in
- cevaki

Prodaja in informacije:

KRKA IZOLACIJE, Marketing sektor, Novo mesto, Bršljin 62, tel.: 068/25-877, telex: 35713 yu krka
TERMIKA Ljubljana, Kamniška 25
tel.: 061/315-477, telex: 31263 yu termiz

Še nikoli ni bila energija tako draga, še nikoli izolacija tako pomembna!

OBVESTILO

SPREMEMBE TELEFONSKIH ŠTEVILK V DOBOVI

Podjetje za ptt promet Novo mesto obvešča telefonske naročnike, da bodo s 4. aprilom 1983 spremenjene telefonske številke naročnikom, ki so vključeni v avtomatsko telefonsko centralo Dobova.

Do spremembe oštevilčenja bo prišlo zaradi priključitve nove telefonske centrale.

Telefonske številke, ki bodo veljavne od 1. 4. 83 dalje, so objavljene v Telefonskem imeniku SRS 1983 v oklepajih. Telefonske naročnike prosimo za razumevanje in upoštevanje spremembe.

Podjetje za ptt promet
Novo mesto
193/13-83

DO „Varnost“, o.sub.o.,
TOZD Varovanje premoženja Kočevje, o.sub.o.

VABI K SODELOVANJU
za opravljanje nalog in opravil

VARNOSTNIKA

za TOZD Varovanje premoženja Kočevje — več delovnih mest za območje občine Kočevje in Ribnica

Pogoji:

Poleg splošnih, z zakonom določenih pogojev mora kandidat izpolnjevati še naslednje posebne pogoje:

- dokončana osnovna šola
- primerne moralno-politične kvalitete
- uspešno opravljen preizkus znanja
- izpolnjevanje pogojev po pravilniku o splošnih pogoih poslovanja za OZD, ki varujejo družbeno premoženje (Ur. list SRS, št. 27/76).

Poskusno delo traja 90 dni. Osebni dohodek je določen po pravilniku o delitvi sredstev za osebne dohodke in nadomestila osebnih dohodkov. Rok prijave je 8 dni po dnevu objave. Pismene ponudbe sprejema komisija za delovna razmerja TOZD Varovanje premoženja, Kočevje, Kidričeva 8. Prijavljene kandidate bomo obvestili o izidu izbire v 30 dneh.

187/13-83

IZ NOVOMESKE PORODNIŠNICE

V času od 17. do 23. marca so v novomeski porodnišnici rodile: Marija Kremesec iz Metlike — Katjo, Zvonka Umek iz Polja — Milana, Ljudmila Šribar iz Leskovca — Gašperja, Irena Kunšek iz Podgorja — Dušanko, Anica Jordan iz Cistega brega — Anito, Irena Plut iz Žužemberka — Tamaro, Majda Novak iz Dolenjskega Karteljevega — Dražena, Marta Blažič s Hudega — Alojza, Jožica Kop iz Občic — Urško, Marija Herakovič iz Krškega — Kristino, Gabrijele Rajšel iz Gornjega Podboršta — Jureta, Vesna Klepec iz Klostra — Majo, Majda Veslič iz Vrhovcev — Mitja, Marta Repar z Jame — Klemena, Emilija Štupar iz Podlipa — Matjaža, Silva Mušič iz Dragatuša — Dunjo, Ada Berkopec iz Gorenje Straže — Nino, Lidija Murgelj iz Velike Bučne vasi — Vesno, Mojca Kralj z Gornje Težke vode — Majo, Brigita Galič iz Gotne vasi — Kristino, Angela Zagoranski iz Smolenje vasi — Sonjo, Milena Grguraš iz Črnomlja — deklico, Frančiška Mavsar s Čreteža — deklico, Marija Krevs iz Mirne peči — dečka, Marjeta Zagorc z Javorovice — deklico in Marija Mihelič iz Gornjega Suhorja — dečka. Čestitamo!

IZ BREŽIŠKE PORODNIŠNICE

V času od 19. do 24. marca so v brežiški porodnišnici rodile: Pavla Kovačič iz Krškega — Natalijo, Katica Pušnik iz Šromelj — Gregorja, Ana Ivačič iz Armeškega — Davorina, Ljudmila Gramec iz Gor. Leparta — Sabino, Sonja Jaklič s Sel pri Raki — Natalijo, Gordana Nikič iz Bregane — Bojana, Branka Drenski iz Drenja — Ivano, Olga Sotošek iz Velikega dola — Margareto, Anica Petan iz Šutne — Suzano. Čestitamo!

V času od 25. februarja do 4. marca 1983 so v brežiški porodnišnici rodile: Antonija Belinc iz Stranja — deklico, Bernarda Baškovič iz Gor. Skopje — Tadeja, Ivanka Turajlič iz Brežic — Davorina, Vesna Čačko iz Šibic — Marka, Dragica Volčankj iz Piršenbrega — Gregorja, Mirjana Rubinič iz Male Rakovice — Igorja, Jožica Danko iz Leskovca — AnaMarijo, Đurđa Jaklenec iz Molvic — Danijelo, Višnja Vrbancič iz Klokočevca — Vladimira, Marica Ivanšek iz Arnovih sel — Katarino, Dragica Jurišič iz Kraja Gornjega — dečka, Zlatka Vučinič iz Brežic — Gorana, Marjana Cerovina iz Krškega — Adrijano, Jasminka Hribar iz Bregane — dečka, Dubravka Kumer iz Bregane — AnaMarijo, Frančiška Pavlič iz Sevnice — dečka, Polona Remih iz Krškega — Jožico, Marija Zaj iz Brežic — Dejana, Terezija Radič iz Lončarjevega dola — Karmen, Metka Žulič iz Vrheka — Toma, Lidija Slovenc iz Kapel — Florijana, Anđela Obranič iz Fakaševca — dečka. ČESTITAMO!

VARNOSTNI TESTI V KOČEVJU

Zavarovalna skupnost Triglav, Dolenjska območna skupnost Novo mesto omogoča svojim zavarovancem na območju občine Kočevje, da si z varnostnim testom zagotovijo varno vožnjo.

Varnostni test obsega:

- pregled svetlobnih teles,
- pregled zavornega sistema,
- pregled krmilnega mehanizma s pregledom podvozja,
- pregled mehanizma za čiščenje vetrobranskega stekla in
- v zimskem času tudi kontrolo opreme (gum, verig, hladilne tekočine itd.).

Varnostne teste opravlja vsak dan, razen sobote Avto — Kočevje v mehanični servisi delavnic od 7. ure do 15. ure. Zavarovalna skupnost Triglav Dolenjska območna skupnost Novo mesto vam želi varno vožnjo!

194/13-83

ZAHVALA

Ob boleči izgubi našega dragega moža, očeta in starega očeta

JOŽETA
ŽLEBERGERJA

Selo 14

se zahvaljujemo vsem, ki ste nam kakorkoli pomagali, izrekli sožalje in pokojnega spremili na njegovi zadnji poti. Posebno zahvalo smo dolžni OOS Dana Mirna, OOS Labod-TOZD Temenica Trebnje, Gasilskemu društvu Selo, govorniku za poslovilne besede ter duhovniku za opravljeni pogrebni obred.

Žalujoci: žena Mihaela, sinova Jože in Branko ter hčerka Mihaela z družinami

ZAHVALA

V 84. letu starosti nas je zapustila draga mama, stara mama, tašča, teta in prababica

MARIJA KRAKAR

roj. Bajc
Mala Strmica 16

Hvala vsem, ki ste nam izrekli sožalje, pokojnici darovali cvetje in vence ter jo spremili na njeni zadnji poti. Hvala delovnemu kolektivu „ZITUS“ Posebna zahvala za pomoč sosedom Jamniku in Trlepu in Staniču. Hvala tudi duhovniku za opravljeni obred.

Vsi njeni

ZAHVALA

V 80. letu starosti je prenehalo biti srce našega dragega očeta, starega očeta, brata in strica

ALOJZIJA AVSEC

z Rateža 23

Iskreno se zahvaljujemo sorodnikom, sosedom za pomoč. CP Novo mesto – TOZD Gradnje in vsem, ki ste pokojnemu darovali cvetje in vence ter nam izrekli sožalje in pokojnega spremili na njegovi zadnji poti. Posebno zahvalo smo dolžni duhovniku za lepo opravljeni obred. Vsem še enkrat najlepša hvala!

Žalujoci: vsi njegovi

ZAHVALA

V 73. letu nas je nenadoma zapustil dragi mož, oče, stari oče, stric

ALOJZ FIFOLT

Drenje 4, Straža

Iskreno se zahvaljujemo sosedom, ki so nam takoj nudili nesebično pomoč, sorodnikom, znancem za izrečeno sožalje in darovano cvetje. Posebna zahvala velja GG – TOZD Straža, NOVOLES – TOZD TES in ISKRA Novo mesto za podarjene vence, tov. Virantu za lepe poslovilne besede, župniku za opravljeni obred ter vsem, ki so pokojnega spremili k zadnjemu počitku.

VSJ NJEGOVI

ZAHVALA

V 80. letu starosti nas je zapustila naša teta in sestra

MARIJA GLAVAN

Reber 7, Žužemberk

Iskreno se zahvaljujemo sosedom in sorodnikom za podarjene vence, pevkam za lepe žalostinke in dr. Kocutarju za lajšanje bolečin ter župniku za lepo opravljeni obred.

Žalujoci: brat, sestra in 11 nečakov z družinami

ZAHVALA

V 96. letu starosti nas je zapustila draga teta

FRANČIŠKA DAROVEC

Iz Gor. Sušic 27

Najlepša zahvala vsem, tistim, ki ste jo spremili k zadnjemu počitku na domače pokopališče v Sušicah. Še posebej se zahvaljujemo Darovečevim za darovani venec, župniku za opravljeni obred, sosedom, znancem in prijateljem pa za nesebično pomoč.

Žalujoci: nečakinja Marija z možem Martinom in njuni otroci z družinami

ZAHVALA

Ob nenadni in boleči izgubi našega dragega in skrbnega moža, očeta, starega očeta, sina, brata, strica in svaka

FRANCETA MURNA

upokojenega cestnega delavca
z Dvora 2

se zahvaljujemo vsem sosedom in ostalim za pomoč v težkih trenutkih, vsem, ki ste nam izrazili sožalje ter pokojnemu darovali cvetje in vence. Posebno se zahvaljujemo Cestnemu podjetju Novo mesto, guberniku za poslovilni govor in vsem, ki ste ga v tako velikem številu spremili na zadnji poti.

Žalujoci: vsi njegovi

ZAHVALA

Ob boleči izgubi dragega moža, očeta, deda, brata in strica

VILIJA DERNIKOVIČA st.

iz Brežic, Zakot 56

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki so ga spremili na njegovi zadnji poti, mu darovali vence in cvetje, nam pa izrekli sožalje. Posebno zahvalo smo dolžni LD Globoko in pevcem za spremstvo, gubernikoma Zdravku Petanu in Ivanu Keneju za poslovilne besede, župniku za opravljeni obred in vsem, ki so nam pomagali v teh težkih trenutkih.

Žalujoci: žena Pepca, hčerka Marjana in sin Vili z družinama

ZAHVALA

V 84. letu starosti je umrla naša mama

ANGELA MARKOVIČ

s Podturna 33

Zahvaljujemo se Mahalčevim, Selakovim, Štanflovim in drugim za pomoč, izrečeno sožalje, darovano cvetje ter spremstvo pokojnice na njeni zadnji poti. Posebno zahvalo smo dolžni osebju internega oddelka novomeske bolnišnice.

Žalujoci: mož France, sin France, hčerke Pepca, Malka in Milka z družinami ter ostalo sorodstvo

ZAHVALA

Ob boleči izgubi našega dragega moža, očeta in starega očeta

ALOJZIJA LINDIČA

upokojenca iz Metlike

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, dobrim sorodnikom, dobrim sosedom, prijateljem in znancem, ki so nam v težkih trenutkih stali ob strani, nam izrekli sožalje, pokojnemu darovali vence in cvetje in ga spremili na njegovi zadnji poti. Posebno se zahvaljujemo TOZD NOVOTEKS in Osnovni šoli, organizacijama Zveze komunistov in Zveze združenj borcev, Društvu upokojencev ter Skupščini občine Metlika. Prav lepa hvala Mestni godbi Metlika ter gubernikoma Božu Kopiniču in Jožetu Mihelčiču za besede slovesa. Vsem in vsakemu posebej še enkrat prisrčna hvala!

Žalujoci: žena Ivanka, sin Vlado in hčerka Ivica z družinama ter ostalo sorodstvo

V SPOMIN

31. marca bo minilo 10 let, odkar nas je zapustila naša ljuba mama, babica, tašča in sestra

FRANČIŠKA KOBE

iz Lazov ob Kolpi

Spomin nanjo bo vedno živel v naših srcih.

VSJ NJENI

ZAHVALA

Po dolgi boleznini nas je v 75. letu starosti zapustil naš dobri oče, stari oče, brat in stric

ANTON PIRNAR

iz Ostroga pri Šentjemeju

Iskreno se zahvaljujemo sosedom Turkovim, Dvojmočevim in Albinu Udvancu za tako veliko pomoč, prijateljem in znancem, ki ste nam karkoli pomagali v najtežjih trenutkih, nam izrekli sožalje, pokojnemu darovali cvetje. Posebej se zahvaljujemo Občini Kamnik in vsem iz Kamnika. Vsem, ki ste pokojnega spremili na njegovi zadnji poti in župniku za opravljeni obred iskrena hvala.

Žalujoci: vsi njegovi

V SPOMIN

5. aprila bo minilo žalostno leto, odkar smo za vedno izgubili sina in brata

Lepo ti je mladost cvetela, ko usoda kruta prišla je, pretrgala ti je nit življenja, nam pa ranila srca je.

FILIPA ZUPANČIČA

iz Podlpe 24

Vsem, ki se ga še spominjate, lepa hvala!

Ata, mama in sestre

V SPOMIN

Našega ljubega moža in očeta več ni, več podat in more nam roke in nas stisniti v objem, smet pretgala je to veselje, ostala je samo težka bolečina.

FRANCA KRIŽMANA

iz Žužemberka 150

Minilo je leto žalostnih dni, kar smo se poslovili od tebe, toda v naših srcih vedno še živiš in ostal boš nepozabljen, ljubljeni mož, ata, stari ata in stric. Za sabo si pustil veliko in bolečo praznino.

Žena, otroci in vsi tvoji

V SPOMIN

našima bratoma

STANKU JERMANU

ob sedmi obletnici smrti

in

FRANCU JERMANU

ob deveti obletnici smrti

iz Loke pri Črnomlju

Hvala za cvetje in svečke, ki jima jih prižigate!

Sestre

V TEM TEDNU VAS ZANIMA

NOVOTERM
IZOLACIJE
KRAKA

Mokric, prodam. Telefon (061) 264-455.
ZDOMCI! Novejši dvostanovanjsko hišo v Metliki, Gubčeva 24, prodamo najboljšemu ponudniku. Informacije na telefon 22-250, Novo mesto, ali 58-231, Metlika.

RAZNO

23. marca se je izgubil pes NEMŠKI BOKSAR, rjave barve, v okolici Novega mesta. Sliši na ime HIT. Kdor bi kaj vedel o njem, naj sporoči na naslov: Peter Henigman, Drska 30, Novo mesto, telefon 22-921, proti nagradi.

OBVESTILA

SPREMEMBA telefonske številke: Servis „CANDY“ Janez MOČNIK, K Roku 17, Novo mesto, telefon 22-668.
OBVESTILO! FRIZERSKI SALON „MILKA“ Novo mesto, Partizanska 3, telefon 21-282. Cenjene ranke obveščamo, da delamo vsak dan od 6. do 20. ure, ob sobotah zaprt. Nudimo frizerske usluge: modno striženje; hladna trajna ondulacija, afro, minival in mini vague preparacije, modne pramenke; pank - živobarvne pramenke, ki se odstranijo s pranjem las; modno oblikovanje pričeske s fenom ter vse ostale frizerske usluge. Možnost prednaročila usluge po telefonu 21-282. Se priporočamo!

PREKLICI

MARIJA ILAR, Mala Cikava 6, Novo mesto, prepovedujem vsakršno prodajo premičnin ŠTEFKI ILAR, ker je vse moja last.
CIRILA ŽUPEC, Budjanja vas 3, Žužemberk, prepovedujem vsako sežnjo lesa v gozdu (Dol. križ), dokler ni sodniško razdeljeno.
ALOJZIJA MAVRIČ, Brezje 1, Trebelno, opozarjam ANI DRIVC, Brezje 2, in vse ostale, da prenehajo širiti neresnične govorice. Če tega ne bodo upoštevali, jih bom sodno preganjala.

CESTITKE

Dragi mami MARIJI OGULIN iz Kašče za njeno dvojno praznovanje, 80-letnico, vse najboljšo in še mnogo zdravih let želijo sin Ivan z družino, vnukinja Anica z možem Francem, Nežka z možem Jožetom, vnuk Janez z ženo Marjanom, pravnuki Katja, Franci, Simon, Petra in Polonca. Čestitki se pridružuje tudi mama Katka. Dragi mami VRTINOVI z Vrtače 31 pri Semicu vse najboljšo za 70. rojstni dan želi hčerka Marija z družino iz Nemčije.
Botrci JOŽICI TUTIN iz Gabrja, ki bo 2. aprila stopila na novo življenjsko pot, iz srca želita mnogo sreče in razumevanja Sabina in Ksenija.

KUPI M

KUPIM Z 750, lahko starejši letnik, potrebno popravila karoserije. Alojz Vidmar, Brod 45 a, Novo mesto, tel. 25-219.
KUPIM traktorско vitlo od džemsa, dodža in vprežni obračalni plug. Ponudbe s ceno pošljite na naslov: Janez Povše, Ssvno 8, Otočec.
KUPIM radio s kasetofonom. Naslov v upravi lista (1341/83).
KUPIM stanovanje ali hišo v Novem mestu ali bližnji okolici. Naslov v upravi lista (1342/83).
KUPIM rabljen motor za FIAT 126 P, Franci Avsec, 68293 Studenec 26 pri Sevnici.
KUPIM hišo ali stanovanje v Novem mestu ali okolici. Ponudbe pod šifro: „DO 200 SM“.

POSEST

PRODAM posestvo, hišo - zidano, gospodarsko poslopje, vrt, 1100 m² orne zemlje, 1200 m² travnikov, 1100 m² gozda, zidanico, 800 m² starega vinograda, lahko posebej, v bližini Semicu v Beli krajini. Kličite od 18. do 20. ure na telefon (068) 72-316.
VINOGRAD (10 a) z zidanico v Gaberju pri Gor. Polju prodam. Franc Lavrič, Drenje 1, 68351 Straža.
PARCELO za vinograd z že postavljenim zidanim zidanico prodam. Marija Lah, Armeško 49, Brestanica.
DVOSOBNO STANOVANJE (57 m²) v Krškem zamenjam za približno enako v Brežicah. Ponudbe pod šifro: „KM“.
PRODAM 12 arov njive in 98 arov gozda. Informacije na telefon (068) 23-930.
VINOGRAD v Vrhku - Mal. Cirkniku prodam. Šifra: „LEP TEREK“.
HIŠO z gospodarskim poslopjem ter 6 ha zemlje v bližini Krmelja prodam. Možnost tudi zamenjave za stanovanjsko hišo v Sevnici ali Boštanju. Informacije pri Ladislavu Močniku, Lukovec, n. h., Boštanj.
PARCELO v Kotu pri Semicu, primerno za gradnjo (polovica je vinograd, polovica travnik), ob asfaltni cesti, prodam. Informacije: Papič, Griblje 31, Gradac.
UGODNO PRODAM vinograd v Rodinah pri Črnomlju v izmeri 34 arov, z dostopom v vinograd, primerne za stavišče. Električna napeljava je na parceli. Oglasite se na naslov: Anton Grahek, Doblička gora 10, Črnomelj.
PARCELO (1600 m²), zazidljivo, 5 km od Cateških Toplic, v bližini

ZAHVALA

V 78. letu nas je nenadoma zapustila naša draga mama, stara mama in teta

DESANKA DRAŽAN

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem, sodelavcem podjetja Kremen in znancem, ki so pokojno sprejeli na njeni zadnji poti. Naša iskrena zahvala vsem za vence in cvetje ter za ustmeno in pismeno sožalje. Zahvala velja tudi tov. Nikoli Padevskemu za vso pomoč.

Žalujoci: hčerka Andželka, vnuka Savo in Peter

TEDENSKI KOLEDAR

Cetrtek, 31. marca - Modest Petek, 1. aprila - Hugo Sobota, 2. aprila - Franc Nedelja, 3. aprila - Rihard Ponedeljek, 4. aprila - Izidor Torek, 5. aprila - Vincenc Sreda, 6. aprila - Viljem Cetrtek, 7. aprila - Herman

LUNINE MENE

5. aprila ob 9.38 - zadnji krajec

KINIO

BRESTANICA: 2. 4. italijanski barvni film Reka velikega aligatorja.

mali oglasi

SLUŽBO DOBI

STEKLARSTVO Drago LAMPE, Kolodvorska 22, Črnomelj, išče delavca, veččega v steklarski stroki. Nastop službe možen takoj.
ZIDARJA in enega delavca zaposlim. Jože Vrščaj, Otočec 79, telefon 85-17.
V SLUŽBO sprejem stavbnega kleparja in mlajšega fanta za priučitev. Martin MLAKAR, STAVBNO KLEPARSTVO, Ljubljana, Tacenska 94, telefon 52-027.

STANOVANJA

SOBO z možnostjo kuhanja in kopalnico v Novem mestu ali bližnji okolici iščem. Telefon 24-053, po 16. uri.
OPREMLJENO SOBO s kopalnico v Novem mestu išče dekle. Telefon 25-970, dopoldne, Obradovič.
SOBO oddam moškemu. Naslov v upravi lista (1336/83).
STANOVANJE oddam. Naslov v upravi lista (1340/83).

Motorna vozila

PRODAM R-4, šasija nova, letnik 1973. Kobe Zlato, V Brezov log 19, 68000 Novo mesto.
MERCEDES 1313 trambus, letnik 1973, kason 6,30 x 2,40, aluminijasti, prodam. Jože Košček, Koštalova 30 a, Novo mesto.
PRODAM motorno kolo TOMOS avtomatik 3. Roman Golob, Ratež 33, Brusnice.
JAWO 350, športno preurejeno, prodam. Roman Zupančič, Gaberje pri Soteski 10, Straža.
UGODNO PRODAM dobro ohranjeno ZASTAVO 850, registrirano do 24. 8. 1984. Jože Tomažin, Raka 84 (Vinji vrh).
ZASTAVO 750 M, registrirano do januarja 1984, prodam. Rudolf Brulc, Gornja Stara vas 23, Sentejnerje.
126 P, letnik 1979, in AMI 8 po delih prodam. Janez Mirtič, Bre-

DOLENJSKI LIST

IZDAJA: DITC, tozid Časopis Dolenjski list, Novo mesto.
USTANOVITELJI LISTA: občinske konference SZDL Brežice, Črnomelj, Kočevje, Krško, Metlika, Novo mesto, Ribnica, Sevnica in Trebnje.
IZDAJATELJSKI SVET je družbeni organ upravljanja. Predsednik: Niko Rihar.
UREDNIŠKI ODBOR: Ksenija Khalil (direktor in glavni urednik), Marjan Legan (odgovorni urednik), Ria Bačar, Andrej Bartelj, Marjan Bauer (urednik Priloge), Mirjam Bežek, Bojan Budja, Zdenka Lindič-Dragaš, Milan Markelj, Pavel Perc, Jože Primc, Drago Rustja, Jože Simčič, Jožica Teppey, Ivan Zoran in Alfred Železnik. Tehnični urednik Priloge: Jože Matkovič. Ekonomska propaganda: Janko Saje, Iztok Gačnik in Marko Klinc.
IZHAJA vsak četrtek - Posamezna številka 15 din. Letna naročnina 600 din - Za delovne in družbene organizacije 1.200 din - Za inozemstvo 20 ameriških dolarjev oz. 50 DM (oz. ustreza druga valuta v tej vrednosti) - Devizni račun 52100-620-170-32000-009-8-9 (Ljubljanska banka, Temeljna dolenska banka Novo mesto).
OGLASI: 1 cm višine v enem stolpcu za komercialne oglase 250 din, za razpise, licitacije ipd. 350 din, 1 cm na določeni, srednji ali zadnji strani 380 din, 1 cm na prvi strani 500 din. Vsak mali oglas do 10 besed 115 din, vsaka nadaljnja beseda 12 din. Na podlagi mnenja sekretariata za informacije IS skupščine SRS (št. 421-1/72 od 28. 3. 1974) se za Dolenjski list ne plačuje davek od prometa proizvodov.
TEKOČI RAČUN pri podružnici SDK v Novem mestu. 52100-603-30624 - Naslov uredništva: 68001 Novo mesto, Glavni trg 7, p. p. 33, telefon (068) 23-606 - Naslov skupnih služb DITC: Germova 3, p. p. 33, tel. 22-365 in 22-551 - Naslov ekonomske propagande, malih oglasov in naročniškega oddelka: Jenkova 1, p. p. 33, telefon (068) 24-006 - Nenaročniški rokopolis in fotografij ne vračamo - Časopisni stavek, filmi in prelomi: DITC, tozid Grafika, Novo mesto - Barvni filmi in tisk: Ljudska pravica, Ljubljana.

BREŽICE: 1. in 2. 4. ameriški film Naučena, da ubija. 2. 4. ameriški film Duško Dolgouško. 3. in 4. 4. ameriški film Beg iz Alkatraza. 5. in 6. 4. ameriški film Beg s padalom.
ČRNOMELJ: 1. 4. brazilski film Vsa golota bo kaznovana. 3. 4. italijanski film Lovca na morske pse. 5. 4. francoski film Inšpektor neroda. 7. 4. francoski film Učitelj.
KOSTANJEVICA: 2. 4. ameriški film V vrtincu. 3. 4. ameriški film Piranha.
KRŠKO: 1. 4. domači film Rdeči boogy - Kaj ti je deklica? 3. 4. ameriški film Nepoznana povest o Marilyn Monroe. 5. 4. risanka Tom in Jerry. 6. 4. hongkongski film Zlati zmaj in srebrna kača. 7. 4. ameriški film Koboblanco.
NOVO MESTO - KINO JLA: Od 1. 4. do 3. 4. ameriški film Ljubezen na prvi ugriz.

UGODNO PRODAM R 4, lahko tudi po delih. Informacije po telefonu (068) 81-105, interna 29, od 6. do 14. ure, razen sobote in nedelje.
ZASTAVO 101, letnik 1979, prodam. Franc Kožar, Pristava ob Krki 15, Podbočje.
Z 750, letnik 1973, registrirano za eno leto, popolnoma obnovljeno, ugodno prodam. Zamida, Gor. Vrhpolje 6, Sentejnerje.
DIANO 6, letnik 1978, registrirano do junija, ugodno prodam. Boris Kuhar, Dol. Prekopa 35, 68311 Kostanjevica.
R 4 GTL, letnik 1982, prodam. Alojz Ceh, Gor. Nemška vas 2, Trebnje.
ZASTAVO 750, letnik 1973, v nevoznom stanju, prodam. Naslov v upravi lista (1339/83).
ZASTAVO 750, registrirano, prodam. Tone Novak, Srednje Grčevje 10, Otočec.
ZASTAVO 750, letnik december 1977, dobro ohranjeno, prodam. Franc Potočar, Lašče 4, Dvor.
OPEL REKORD karavan, letnik 1981, prodam. Tel. 24-790.
FIAT 126 P, letnik 1977, prodam. Telefon 84-995.
TERENSKI AVTO CAMPANIOLA prodam. Ogled v soboto in nedeljo. Franc Zagorc, Cerovi log - Gaj, Sentejnerje.
ALFA SUD, letnik 1976, ugodno prodam. Ogled na naslovu: Anton Acelj, Lebanova 3, Novo mesto, telefon 23-879.
JUGO 45, star sedem mesecev, prodam. Cena po dogovoru. Slavko Henigman, Vavpča vas 46, 68333 Semic.

Kmetijski stroji

TRAKTOR IMT (35 KM) prodam. Ogled v popoldanskem času. Peter Pezdirc, Dolenja vas 7, Črnomelj.
OBRACALNIK za kosilnico BCS prodam. Gor. Kamence 1, Novo mesto, telefon 24-026.
PRIKOLICO, novo, za prevoz živine prodam. Krevs, Mirna peč 109.
OBRACALNIK za kosilnico BCS, v odličnem stanju, prodam ali menjam za konjskega. Rožman, Pesje 9, 68270 Krško.
DVA DVOBRAZDNA PLUGA (12 col), tračni mešalec za seno ugodno prodam. Alfonz Jaki, Brinje 6, Sentejnerje.
KOSILNICO BCS, dobro ohranjeno, z grabljami, po ugodni ceni prodam. Anton Krajč, Krasinec 18, 68332 Gradac.
SAMONAKLADALKO SIP 19 m3, popolnoma novo, zamenjam za 10 m3 ali 15 m3 ali eno leto rabljeno. Branko Beline, Stranje 6, 68283 Blanca.
TRAKTOR 4911 Zetor, star tri leta, prodam. Naslov v upravi lista (1335/83).

PRODAM

PRODAM enosno traktorско prikolico (4 t). Kobetič, Mali Nerajec 6, 68343 Dragatuš.
PRODAM otroško posteljo z jogijem, 85 m² fasadni stiropor. Telefon 22-429.
PRODAM več novih žlebnikov kinkinda. Jože Jerman, Dol. Straža.
PRODAM seno, troje harmonike, vodovodno klupno, stroj za izdelavo zidne in strešne opeke ter pet koz. Lavrič, Stare žage 15, Dolenjske Toplice.
PRODAM barvni televizor in preprogo. Naslov: Bugar, Zagrebška 11, Novo mesto.
1000 kg sena prodam. Bračička, Gotna vas 40, Novo mesto.
PRODAM štiridelno omaro za dnevno sobo. Lindič, Ulica Mirana Jarca 38, Novo mesto.
Po ugodni ceni prodam zmrzovalno skrinjo Gorenje (350 l), rabljeno, možno za rezervne dele. Albin Robek, Dule 17, Bučka, Škočjan.
PRODAM kiper prikolico za traktor. Ruper, Klenovik 11, Škočjan.
TELEVIZOR GORENJE, črno-bel, rabljen eno leto, prodam. Informacije na telefon 23-979.
PRODAM seno in otavo po zelo ugodni ceni. Kranjc, Male Brusnice 9, Brusnice.
PRODAM kravo in tele. Martin Hočvar, Mali Orehek 7, Stopiče.
UGODNO PRODAM čoln „sport“ in TOMOS 4. Ban, Gubčeva 33, Novo mesto.
ŠTEDIŠNIK (4 plin, 2 elektrika) prodam. Telefon 23-319.
PRODAM navadni harmoniki Melodija Mengeš (G, C, F) in Hohner (C, F, B - pet gistrov), kitarski ojačevalec (100 W) in 8 zvočnikov - srednjetonci (80 W). Ivan Krajč, Brusnice 86, tel. 24-089.
SPALNICO prodam. Telefon 25-474.
PRODAM pralni stroj, Sušteršič, Zagrebška 21, Novo mesto. (nad trgovino).
RABLJENO POHIŠTVO prodam. Telefon 22-710 v večernih urah.
PRODAM sedežno garnituro Tina in jogi zakonsko posteljo. Kršinc, Zagrebška 15, Novo mesto.

ZAHVALA

V 84. letu starosti nas je nepričakovano zapustil naš ljubi mož, ata, stari ata, praded, stric in svak

IVAN POMPE

železniški upokojenec
iz Orehovega pri Sevnici

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, posebno pa vaščanom Orehovega in sosedom iz Brežic za darovane vence in cvetje, izrečeno sožalje ter spremstvo našega ata k poslednjemu počitku. Zahvala velja tudi župniku za poslovilne besede in opravljeni obred.

Žalujoci: žena Julijana, hčerka Justj z možem, vnukinja Milena z možem, pravnuka Urška in Andrej, nečaki in nečakinje ter ostali sorodniki Sevnica, Brežice, Ljubljana, dne 17. marca 1983

ZAHVALA

V 63. letu starosti nas je po težki bolezni zapustila naša skrbna mama in stara mama

ANGELA KOPRIVC

Zabukovje 63

Ob nenadomestljivi izgubi naše mame se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste nam pomagali v teh težkih trenutkih. Hvala zdravstvenemu osebju Zdravstvenega doma Sevnica in osebju Doma upokojenec za lajšanje bolečin. Hvala vsem sosedom, prijateljem in ostalemu sorodstvu za podarjeno cvetje in izraženo sožalje ter tako lepo spremstvo. Posebno se zahvaljujemo župniku za lepo opravljeni obred in lepi govor.

Žalujoci: hčerki Mici in Angelca z družinama, sinovi Franc in Ivan ter vnuk Srečko

Ne jokajte na mojem grobu,
le tiho k njemu pristopite,
spomnite se, kako trpel sem
in večni mir mi zaželite!

ZAHVALA

V 53. letu starosti nas je po hudi bolezni zapustil naš dragi mož, ata, stari ata, brat in stric

RADO POTOČNIK

iz Kota pri Semiču

Ob boleči izgubi se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste nas v težkih trenutkih tolažili, nam izrekli sožalje, pokojnemu darovali vence in cvetje ter ga spremili na njegovi prerani zadnji poti. Prisrčna hvala GD Kot-Brežje, tov. Jožetu Regini, tov. Anici Krašna, tov. Matiji Springerju in tov. Antonu Fabjanu, ki so se s toplimi besedami poslovili od našega ata. Zahvaljujemo se tudi pihalnemu orkestru iz Novega mesta in vsem sosedom. Prav posebna zahvala sosedu Ivanu Avpiču za vso pomoč in organizacijo pogreba.

Žalujoci: vsi njegovi

Na letošnji prvi pomladanski dan je v 74. letu starosti po krajši bolezni izčrpan, vendar v miru zaspal naš dragi mož, oče, stari oče, brat, stric in tast

JANEZ KASTELIC

iz Biške vasi

Vsem prijateljem in znancem, posameznikom in kolektivom, od blizu in daleč, ki ste se poslovili od njega, mu poklonili vence in cvetje ali namesto tega darovali v humanitarne namene, vsem, ki ste mu poklonili blag spomin ali molitev, in vsem, ki ste nam v trenutkih slovesa kakorkoli pomagali ali izrekli besedo sočutja, se iskreno zahvaljujemo.

VSI NJEGOVI

ZAHVALA

Ob boleči izgubi naše ljube mame, babice, prababice, sestre, tete in botre

ANE LAKNER

z Rakovnika pri Šentjerneju

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, znancem, prijateljem in sosedom, ki ste pokojno obiskovali, nam pomagali v težkih trenutkih, nam pismeno ali ustno izrazili sožalje in našo mamo v tako velikem številu spremili na njeni zadnji poti. Posebno zahvalo smo dolžni duhovnikom za tako ganljive molitve na domu in lep pogrebni obred. Iskrena hvala vsem darovalcem cvetja, Ljubljanski banki iz Novega mesta in Iskri ter IVM Šentjernej za darovane vence. Vsem, prav vsem še enkrat iskrena hvala!

Žalujoci: vsi njeni

ZAHVALA

Ob boleči izgubi dobrega moža, očeta, starega očeta, brata in strica

ANTONA ŠTERBENCA

iz Jelševnika

se zahvaljujemo vsem, ki so nam pomagali in sočustvovali z nami ter pokojnemu darovali cvetje. Iskrena zahvala velja dr. LIMANI ter zdravnikom in ostalemu osebju IE - bolnišnice Novo mesto. Zahvaljujemo se tudi duhovnikom za opravljeni obred in pevcem za zapete pesmi, ki jih je sam tako rad prepeval.

VSI NJEGOVI

Če bi koga solza obudila,
tebe, draga Rozalka,
ne bi črna zemlja krila.

ZAHVALA

Mnogo prezgodaj nas je v 55. letu starosti zapustila naša draga žena, mati, sestra, stara mama in teta

ROZALKA LAVRIČ

iz Drenja I

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki ste nam kakorkoli pomagali v najtežjih trenutkih, nam izrekli sožalje in pokojni darovali cvetje in jo spremili na njeni zadnji poti. Posebno se zahvaljujemo Marici Fifolt, Francki Mezek in Tončki Bašel, kakor tudi kolektivom NOVOLES-TOZD TDP, TOZD TPI in ŽAGA Soteska ter KPD ZARJA Soteska za podarjene vence, župniku za opravljeni obred in tov. Virantu za poslovilne besede. Vsem še enkrat iskrena hvala!

Zahvaljujoci: vsi njeni

ZAHVALA

V 70. letu starosti nas je nenadoma zapustila naša draga sestra in teta

MARIJA PLANTAN

iz Stranske vasi 10 pri Novem mestu

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, znancem in prijateljem, ki ste nam v težkih trenutkih izrekli sožalje, pokojni darovali vence in cvetje ter jo spremili na njeni zadnji poti. Posebna zahvala velja zdravstvenemu osebju internega oddelka bolnišnice v Novem mestu in družini Jenko. Lepo se zahvaljujemo kaplanu za opravljeni obred in poslovilne besede ob odprtem grobu.

Žalujoci: vsi njeni

ZAHVALA

V 76. letu nas je za vedno zapustila naša draga mama, stara mama, tašča, sestra in teta

ANA JERMAN

rojena Volk
z Radovice 86 pri Metliki

Največjo zahvalo smo dolžni sosedom in sovaščanom za vso pomoč med njeno boleznijo, posebno za vse prečute noči ob njeni postelji. Iskreno se zahvaljujemo osebju Zdravstvenega doma Crnomelj, predvsem dr. Sopovi, in vsem soferjem. Zahvaljujemo se vsem, ki ste pokojno v tako velikem številu spremili k zadnjemu počitku in ji poklonili cvetje, posebno sodelavcem Zdravstvenega doma Crnomelj, Osnovne šole Metlika, delavcem Mercatorja-TOZD Standard iz Novega mesta, sodelavcem PC Ločna in IMV Suhor ter organizaciji ZB. Hvala pevkam za lepo petje, govrnikom Jožetu in Karlini Zlogar za poslovilne besede in župniku za lepo opravljeni obred. Iskrena hvala vsem, ki ste z nami sočustvovali in nam izrazili sožalje. Hvala vsem tistim, ki ste našo mamo spoštovali in ste se je spomnili v teh dneh z iskreno mislijo. Hvala tudi tistim, ki ste ji v njenem težkem življenju kakorkoli pomagali.

VSI NJENI

Roman, šel si od doma vesel,
zakaj se nisi mogel več vrniti,
se sprašujemo še zdaj,
Čakali smo dneve, mesece,
da se boš spet vrnil nasmejan,
a bilo je vse zaman.

ZAHVALA

ROMAN JAKŠ

Mršeča vas

Ne moremo verjeti, da te res ni več in te ne bo nikoli več. Iskrena hvala Romanovim sodelavcem, Republiškem sekretariatu za notranje zadeve SRS Ljubljana, Iskri Šentjernej in sosedom, družini Barič, ki ste nam pomagali in pokojnega spremili na njegovi zadnji poti ter mu podarili cvetje. Še enkrat vsem skupaj iskrena hvala!

Žalujoci: sestra Dragica, brat Lojze, družina Kladušek in drugo sorodstvo

ELKA GRILC

Elki Grilcovi življenje že v mladosti ni prizanašalo. Doma iz Breg pri Krškem, je morala med vojno z drugimi izseljenci v češka in nemška taborišča. Raje kot tega se spominja let obnove v tako težko dočakani svobodi. Takratna mladina ni držala rok križem. Ni ji bilo treba dvakrat reči, naj gre v mladinske delovne brigade, katerih dan slavimo jutri, ali v druge prostovoljne delovne akcije, kakršne so bile na primer nabiranje žira na Gorjancih ali iskanje kolo-radskega hrošča na Krškem polju.

Elka je po končani novomeški trgovski šoli postala knjigovodja in se zaposlila pri krškem denarnem zavodu, tako, kot je določal dekret, po katerem se je takrat tolikokrat obračalo preneka-tero zasebno življenje. Če bi imela možnost izbirati poklic, ne bi takega, pravi dan-danes, a vendar je upoko-ji-tev dočkala prav v njem. Še več, tudi sedaj, ko je upoko-jena, ji pridejo dolgoletne izkušnje prav v pogodbenem delu pri Rudniku nekovin na Blanci, s katerim sodeluje. Pred nedavnim pa je skupaj s še nekaterimi sevniškimi knjigovodji prejela zlati znak društva knjigovodij Jugosla-vije.

Elka Grilcova je svojo poklicno pot prekinila z iz-volitvijo na odgovorno de-lovno mesto predsednice občinske konference SZDL v Sevnici. Politično delo je opravljala z vso odgovor-nostjo. Bil je to čas hudih preizkušenj, denimi „zemlji-ske afere“ na Šmarčnem, ko ne bi vsakdo ravnal tako

možato, kot je ona. Poslala je po novinarja Franca Setin-ca, zdajšnega predsednika RK SZDL Slovenije, da je obelodanil zaplet. Ko ga je sprejela v pisarni, mu je sve-tovala, naj podobno, kot je sama poprej storila, obišče prizadete kmete in napiše novinarski prispevek po svoji vesti. Zapis je prišel na strani osrednjega slovenskega dne-vnika skupaj s koristnimi na-uki, ki so se ponujali iz njega.

Elka Grilc je podobno kot nekateri drugi posamezniki iz Jutrjanke prejela njihovo barvno brošuro ob nedavni-20-letnici tovarne, v kateri je fotografirana skupaj z Vido Tomšičevo. To omenjamo zato, ker je bila tedaj v Sevnici ena najbolj uspešnih konferenc žensk, kjer so zre-lo spregovorili o nujnem raz-bremenjevanju žensk in uva-janju otroškega varstva. To je bil čas gospodarske refor-me, ljudje so govorili, češ kaj neki bomo z vrtcem. Kasneje se je izkazalo, da je bil premajhen že ob otvorit-vi.

Portret tovarišice Elke bi bil zelo okrnjen, če ne bi omenili njenega planinstva. Že dolgo je zapisana našim goram, planinsko skupino imajo celo v bloku, kjer stanuje, na Kvedrovi 31, kjer zgle-dno deluje tudi samo-uprava. Vsako leto krene tudi na ljubljansko pot spo-minov in tovarštva, morda tudi zato, da se oddolži spo-minu na svoje žalostno ro-manje v okupatorjevo tabo-rišče, kamor so Nemci iz-selili ljudi iz širokega pasu ob Savi, kjer so tudi njene rojstne Brege. A. ŽELEZNIK

Končno obnova Kostanjeviške jame

Se primanjkuje denarja za nadaljevanje akcije in raziskave — V jami človeška ribica?

Te dni se vendarle pričinja prva faza obnovitvenih del znotraj Kostanjeviške jame. Dotrajale lesene stopnice so že tolikanj ogrožale kakih 2600 obiskovalcev, kolikor si jih je povprečno vsako leto ogledalo to kraško lepoticco, da so resno razmišljali, da bi jama zaprla. Poglavitni razlog bi bil seve — pomanjkanje denarja.

Tega se zdaj ni na pretek, saj bi po predračunu potrebovali milijon in 860 tisočakov, v blagajni pa je komaj okrog 300 tisočakov. Jamarjem gre izvajalec del obrtnik Martin Kenk z Zdol res na roke, saj jim je ponudil celo posojilo. „Ogromno kljuk je bilo treba pritisniti, da smo doslej zbrali potrebne dinarje, največ posluha pa so imeli na občini in pri krški občinski turistični zvezi,“

pripoveduje predsednik krajevne konference Socialistične zveze in tajnik Kluba jamarjev Jože Javoršek.

Ko so pred trinajstimi leti zgradili stopnice in podeste ter v jamo napeljali še elektriko, so jamarji opravili za okrog 200 tisočakov udarni-ških ur. Tedaj so prvi v Sloveniji razvili svoj prapor.

Delna obnova jame bo končana do sredine maja. Računajo, da bi delovna pomoč mladinskih delovnih brigad in vojakov, ko se bodo nadaljevala dela v Kapniški dvorani, pocenila obnovo vsaj za 300 tisočakov. Za pomoč so zaprosili šte-vilne delovne kolektive, saj to ni le Kostanjeviška jama, ampak pomeni vsaj bogatejšo turistično ponudbo celotne občine.

TOZD ZDRAVILIŠČA NOVO MESTO KRKIN HRAM NA TRŠKI GORI VABI

Obveščamo, da bodo 1. aprila ponovno odprli KRKIN HRAM na Trški gori. Hram bo odprt vsak petek, soboto in nedeljo od 13. do 23. ure. Gostom bodo na voljo dolenjske domače jedi, trškogorski cviček in trškogorsko belo vino. Po predhodnem naročilu organiziramo v hramu tudi poslovne in družabne srečanja v dneih, ko hram sicer ni odprt. REZERVACIJE SPREJEMAJO: Uprava TOZD 22-436, Zdravilišče Dolenjske Toplice 85-730, Zdravilišče Šmarješke Toplice 84-900 in Hotel Kandija 22-410.

METLIŠKI DISKO SPET ODPRT

Po tednih zatija in miru metliški disko „Kino“ ponovno odpira vrata plesu, dobre kapljice in navezave tesnejših stikov željnim obiskovalcem. Muzika bo rohnela ob petkih in sobotah od 8h do polnoči, kot je bilo že v navadi, jutri in nato vsak petek pa bo s ponovno svežim in pest-rim izborom za sukanje peta skrbel Drago Vovk s svojo potu-jočo diskoteko. In ko smo že pri njem: na voljo ima vse, kar je nujno potrebno za disko, ob sobotah in nedeljah je zaenkrat še prost in če je kje KS, mladinski aktiv ali šola, željna plesa na plošče, ga velja povabiti. Do potrebnih informacij pridete, če zavrtite tel. številko (068) 23-174.

NAJBOLJŠA V KLUBU IN V SLOVENIJI — Golobar Tone Dolinšek s svojo zelo uspešno golobico v rokah. Golobica je lani preletela preko 24 km in tako postala najbolj uspešna v novomeškem klubu in v Sloveniji. (Foto: J. Pavlin)

Nobena daljava ni prevelika

Za golobe pismonoše ni nobena pot domov prekratka — Novomeški klub združuje dolenjske in hrvaške rejce golobov — Kako poteka tekmovanje

V novomeškem klubu rejcev golobov pismonoš so zbrani privrženci te zanimive dejavnosti iz novomeške, krške, brežiške in črnomaljske občine ter iz hrvaškega Klanjca in Zaprešičev. V lanskem tekmovanju je sodelovalo 518 golobov pismonoš novomeškega kluba, ki so skupaj preleteli na tisoče kilometrov in svojim gojiteljem prinesli lepe re-publiške in jugoslovanske uvrstitve.

Kako sploh poteka tekmovanje? Golob pismonoša je zelo navezan na svoj dom in vedno se vrača v doma-či golobjnjak. Prav to lastnost rejci izkoriščajo za tekmovanje. Vsak go-lob pismonoša ima od svojega šeste-ga dne starosti na nogi obroček, na katerem je registrska številka, lotni-ca in oznaka države. To je golobov rojstni list, ki mu ga ni mogoče sneti, ker noga preraste debelino obročka.

Na tekmovanje pošiljajo golobe v košarah. Posebna komisija vpiše vse potrebne podatke o golobu in mu dodeli tekmovalni obroček, nato košare zapečatijo in zaklenejo, klju-

če pa dobi spremljevalec, ki golobe spusti ob določeni uri in na določenem kraju. Golobi potujejo ponoči,

ker morajo do jutra prispeti na mesto izpusta. Med potovanjem se ne hranijo, ker se pojiho in hranijo predvsem v domačem golobjnjaku.

To jih med drugim tudi vleče domov. Zanimivo je, da se golob noče vrniti domov, če lastnik z njim slabo ravna.

Golobar mora prispelo ptico pri-jeti, sneti tekmovalni obroček in ga spustiti v odprtino posebne ure, ki je namenjena le temu. Ura odziga-na na papirnati trak točen čas prihoda.

Tekmovalna komisija po končanem tekmovanju odpre ure in iz travok odčita čas in preračuna hitrost tekmujočih golobov.

Tekmovanje je za golobe dokaj naporno. Dogaja se, da prilete go-lobi obstreljeni, nekaj je žrtev brez-vestnežev in roparic. Velja zapisati, da goloba pismonoša ne gre ujeti, saj bo poskušal priti domov tudi po več letih.

POKAL MLADOSTI KOLINSKI-SLOVANU

Pred kakimi tisoč gledalci sta se v ponedeljek zvečer v ribniški športni dvorani v finalnem sreča-nju rokometnega pokala na ob-močju Slovenije pomerila ekipi domačega Inlesa in ljubljanske Kolinske Slovana. Domačini so bili večji del tekme enakoverden tekme favoriziranim gostom, sredi drugega polčasa so celo povedli s 17:16, vendar sta ta-krat prišli do izraza izkušnost in mirnost gostov, ki so vsako napako domačinov kaznovali z zadetkom. Največ golov za Inles sta dala J. Ilc 4 in Mate 5. Navzlic porazu bodo rokometiši Inlesa skupaj s Slovanom igrali osmini finala jugoslovanskega ro-kometnega pokala.

DANES BRCAJO DEBELI

V ribniški športni dvorani se bodo danes ob 18. uri v tradicionalnem srečanju v malem nogometu pomerili debeluh Inlesa in Rika. Po tem srečanju se bodo gledalcem predstavili ribniški nogometiši, ki se bodo pomerili z ekipo Brinja, za katero bodo igrali Oblak, Elsner, Ameršek in drugi.

M. G-č.

KOČEVJE: VODI MLINAR

Po 8. kolu šahovskega prvenstva Kočevja, na katerem nastopa tudi 6 mojstrskih kandidatov, je vrstni red takšen: Malnar 5,5, Mestek, Podko-rtnik in Cimer 5, Zilevski, Dulmin in Ivič 4,5, itd.

M. G-č.

SPOSOJENO TRNJE

— Dinar na dinar stabilizacija, bon na bon administracija. (Iz Svijeta)

— Cerkev je v ofenzivi, nacio-nalisti so v ofenzivi, vsi naši sovražniki so v ofenzivi. Morda bi to ofenzivo kazalo ocenjevati takole: niso oni toliko v ofenzi-vi, kot smo mi v defenzivi. (Iz Svijeta)

— Neke valute so devalvirale, druge revalvirale. Dinar stoji ob strani in opazuje, kaj se mu dogaja. (Iz Večernjih novosti)

— Ne samo nogomet, tudi produktivnost nam je najlepša postranska stvar na svetu. (Iz Ježa)

— Kandidati so se odločili, da jih izberemo. (Iz Ježa)

— Pazite, pesnik, kaj delate! Dovoljujete si pesniško svobodo! (Iz Ježa)

— Kaj so koristne malverza-cije? To je to, da so volkovi siti in čreda ovac cela. O pastirjih seveda niti besede. (Iz Politike ekspres)

MERCATOR ROŽNIK TOZD „GRADIŠČE“ TREBNJE

organizira v sodelovanju z LESNINO LJUBLJANA

STALNO PRODAJNO RAZSTAVO

SOBNEGA IN STAVBNEGA POHIŠTVA TER TALNIH OBLOG V TELOVADNICI STARE OSNOVNE ŠOLE V TREBNJEM.

V začetku bomo organizirali posebno akcijsko prodajo, ki bo trajala od 21. marca do 3. aprila 1983 in od 5. do 19. aprila 1983 vsak dan od 10. do 17. ure.

Nudili vam bomo:

- 3-odstotni popust proizvajalcev ob nakupu sobnega pohištva,
- do 30 odstotkov popusta proizvajalcev ob naku-pu pohištva opuščenih programov,
- prodajo na potrošniški kredit ter
- pri večjih nakupih brezplačno dostavo na dom.

PO ZAKLJUČKU AKCIJSKE PRODAJE BOMO V TEH PROSTORIH NADALJEVALI REDNO PRODAJO POHIŠTVA.

Balada o kikirikajočem petelinu

Kupil sem ga, ker se nisem mogel več zanašati na budilko. Poleg tega ne spadam med tipe, ki bi se prebujali sami od sebe, ko je treba zlesti s postelje in se odvleči v pisarno. Tudi baterijska ročna ura ni bila, da bi dajal človek zanj roko v ogenj, stensko starino pa sem odpisal že davno, kar zadeva točnost. Zamujati v službo ne gre v času, ko narašča brezposelnost in ko jih preži na vlak izpraznjen stol ali stroj najmanj deset. Moj petelinček pa je kikirikal točno ob petih in pet minut. Ravno prav, da se do odhoda v službo človek dodobra pre-tegne, do konca prebudi,

umije, obleče, popije čaj in zaklene vrata za seboj. Ne bi ga dal, petelinčka, nikomur niti za najvišjo ponujeno vsoto v vrsti perjadi. Dokler ga ni bilo pri hiši, je hotel šef skočiti iz kože zaradi mojih stalnih zamud, od vselitve pe-telinčka dalje pa me je celo nekajkrat pohvalil: „Točnost je lepa čednost.“ je govoril tudi zaradi drugih, da bi jih pač spodbudil k natančnemu prihajanju na delo.

Na zboru delovnih ljudi smo zvedeli, da bomo mo rali premakniti začetek delovnega dne s šeste na sedmo uro, da bi tako privarčevali čimveč električne in toplotne energi-

je. Moj petelinček pa je še kar naprej kikirikal ob petih in pet minut. Da me je to jezilo, najbrž veste, da sem ga hotel navaditi kikirikati ob poznejšem času, pa brzkone sklepa-te. Po treh mesecih mi je slednje tudi uspelo. Naučil sem svojega petelinčka, da je pričel kikirikati ob šestih in sedem minut, se pravi ob času, ki je bil primeren, da sem prišel v službo ob sedmi uri. To mi je uspelo po dol-gem mučenju njega in sebe.

Pogledal sem na koledar: bilo je 27. marca. Izsledke, bolje rečeno metodo navajanja pe-telinov na kikirikanje ob toč-no zelenem času, sem hotel

objaviti v strokovni literaturi. Že sem se videl zapisane med znanstveniki, ko sem se spomnil, da prehaja tudi naša država na tako imenovani po-letni čas.

„28. marca pričnemo delati ob 8. uri,“ j e objavil šef. Moj petelinček pa je kiki-rikal ob šestih in sedem minut. Neusmiljeno, neiz-prosno, naučeno. Premakniti bi ga bilo treba za uro naprej, toda bil je preutrujen od pre-teklih navajanj.

Ni sem mogel gledati, ko ga je sosed obglavil. Moj petelin-ček je postal žrtev našega eksperimentiranja.

TONI GAŠPERIČ

Podboršt: štirje mrtvi pri čolnem trčenju

Nesrečo zakrivilo nepre-vidno prehitavanje

Letos ena najhujših pro-metnih nezgod na naših ce-stah, zanesljivo pa najhujša na dolenjski magistralki, se je pripetila prejšnji teden pri Podborštu.

29. letni nemški državljan Adolf Calle je 22. marca popoldne peljal tovornjak s priklopnikom od Ljubljane proti Zagrebu. Pri Podborštu je pričel prehitovati drug to-vornjak, takrat pa mu je nasproti pripeljal osebni avto, ki ga je vozil 41-letni Egidio Stojnič iz Poreča. Prišlo je do silovitega trče-nja, v katerem so poškod-bam na kraju nezgode po-dlegli voznik Stojnič ter sop-otniki 49-letni Branko Zrin-ščak in 40-letna Peter Stifa-nič in Ante Rajko, vsi iz Poreča. Gmotne škode na obeh vozilih je bilo za 40 starih milijonov. Preiskoval-na sodnica je za šoferja to-vornjaka odredila pripor.

NOČ NA KOLPI

Colnarji iz Bele krajine pa tudi od drugod se lahko že začno pripravljati na gribeljsko Noč na Kolpi. Za kaj gre? Kdor se bo pripeljal na Noč na Kolpi s čolnom iz Pobrežja do Gribelj, mu ne bo treba plačati vstopnine, poleg tega bo dobil še nekaj za po grlu. Noč na Kolpi bo v soboto, 23. julija. V poštev pridejo seveda tudi splavarji, kajti kopic-a Črnomaljev grozi, da bo vsak čas pričela graditi splav prav zaradi gribeljskega poletnega cirkusa. Grozeči osebki sodijo k društvu Šlaufarji. Če bo iz grmenja tudi kaj dežja, bo pokazalo poletje.

DOLENJSKI OČE SLOVENSKEGA PLANINSTVA

31. III. '83
6 PRILOGA

Le slabih pet let je preteklo, kar smo Slovenci praznovali okrogel jubilej: minilo je namreč 200 let, kar so štirje možje iz Bohinja prvi stopili na vrh Triglava. In letos planinci ponovno slavijo. Februarja je namreč minilo devetdeset let, kar je bil v Ljubljani ustanovni občni zbor Slovenskega planinskega društva. Danes je to društvo najbolj množična slovenska rekreacijska organizacija, saj ima v svojih vrstah 100.469 članov, ki delajo v 171 planinskih društvih.

Zamisel o ustanovitvi planinskega društva šteje krepko čez 90 let. V nekaj zavednih Slovencih je že tam okoli leta 1870 tlela želja po svoji organizaciji. Sicer skromni pisani viri iz tistega časa omenjajo kot prvega pobudnika Franca Kadilnika iz Stare vasi pod Vidmom pri Krškem. Prav po njegovi zaslugi je Dolenjska pri prvih korakih slovenskega planinstva največkrat omenjena. Takole pravi:

„Okoli Kadilnika se je jela zbirati prva družbica za prirodo vnetih rodoljubov, ki je naraščala in naraščala ter narasla v to veliko družbo slovenskih planincev, katerih uradni predstavnik je Slovensko planinsko društvo.“

Z gotovostjo lahko trdimo, da je bil v desetletju pred ustanovnim občnim zborom društva Kadilnik tisti, ki je navdušil poznejše piparje za ustanovitev organizacije. Eden od njih, Henrik Lindner, je v jubilejnem Planinskem vestniku ob 40-letnici društva zapisal: „Krog slovenskih planincev je bil tiste čase zelo majhen. Nestor Franc Kadilnik je imel zato neizmerno veselje ob vsakem prirastku. Že zgodaj je gojil idejo, da bi ustanovili slovensko planinsko društvo, toda za to misel je bilo tiste čase potrebnih več pobudnikov, predvsem pa bolj čilnih moči, kot jih je bilo.“

Kadilnikova zamisel je zaživela čez nekaj let. Ne le iz ljubezni do planin, pač pa tiste čase bolj iz odpora proti vse večjemu ponemčevanju, ki tudi gora ni obšlo, je zrasla planinska organizacija. Nemško napisane kačipotote, označbe poti in smeri so zamenjali slovenski. Že prvo leto je bilo markiranih s slovenskimi napismi 97 poti, najbolj delavni pri tem so bili člani kluba Pipa in seveda Kadilnik. Tisto leto so bili organizirani tudi štirje društveni izleti, slovenski planinci so se povezali s hrvaškim, primorskim, češkim in avstrijskim društvom, odprli tudi prvo slovensko planinsko kočjo — Orožnovo kočjo itd. Leta 1894 je društvo štelo že blizu 300 članov, označenih poti pa je bilo 175. Le leto kasneje je na Triglavu zrasel znameniti Aljažev stolp, zgrajeno je bilo Staničevo zavetišče, Aljaževa in kasneje še Vodnikova kočja na Velem polju. S tem se je začelo Aljaževo obdobje slovenskega planinstva. On je bil tisti, ki je ohranjal slovenskim goram slovensko lice.

Navzlic prvi vojni vihrji je do II. svetovne vojne število slovenskih planincev naraslo na 11.241 članov v 31 podružnicah. Na Planinski vestnik je bilo naročenih preko 2 tisoč planincev, društvo pa je imelo tudi 65 koč. Toda tudi v težkih vojnih časih planinci niso odrekli. Z Osvobodilno fronto so sodelovala tri društva: Ljubljana — Matica, Novo mesto in Črnomelj, člani pa so zbirali reševalno opremo, zdravila, sanitetni material, šotore, suho hrano in podobno. Izhajal je celo Planinski vestnik, bodisi v skrčenem obsegu ali dvojnih in tudi polletnih številkah. Junija 1944 je rnavrh Triglava prvič zaplapolala tudi slovenska trobojnica.

Če smo za Kadilnika uvodoma zapisali, da mu gredo verjetno največje zasluge za ustanovitev Slovenskega planinskega društva, potem lahko za Janeza Trdino trdimo, da je dolenjskim planinam postavil najlepši spomenik. V svojih Bajkah in povestih o Gorjancih je predstavil ta kos slovenske zemlje in ljudi, s katerimi je tako rad posedal pred zidanicami in hišami. Planinsko in turistično društvo iz Novega mesta sta se mu oddolžila pred šestnajstimi leti, ko sta planincem izročila Trdinovo pot, 150 kilometrov dolgo dolenjsko planinsko transverzalo. Po zaslugi te poti lahko Dolenjci turistično planinarjenje gojimo kar doma. In čedalje več jih je, ki to priložnost izkoriščajo. Planinarjenje je najcenejša in najlepša rekreacija. In ne samo to.

Stane Klinar je nekje zapisal: „Če je planinstvo šport, potem se pred vsemi drugimi športi odlikuje po bogati duhovni kulturi. Nobena široka družbena dejavnost se v svojem vzgojnem stremljenju ni tako zelo približala antičnemu idealu harmoničnega človeka kot prav planinstvo.“

Veliko belega videvamo na ulicah več let, Pariz pa je v letošnjo svetovno modo zanesel spet črno-bele kombinacije, ki jih lahko poživljajo še drugobarvni dodatki. Največkrat je zraven rdeča barva, včasih rumena in celo živo modra. Model na sliki ima vse značilnosti spomladanskih modnih zapovedi: črno-bela kombinacija z rdečim dodatkom, kimono rokavi, obrobe, krilo z gumbi, rokavi pa so videti prekratki.

varčujmo

pravijo, da je to odvisno od zahtev, ki jih voznik postavlja avtomobilu, od tega, kje ga več uporablja in koliko ga vozi.

Dizelski motorji so v modi. V ZR Nemčiji je bilo leta 1981 na 100 prodanih avtov 14 na dizelski pogon, lani pa že petina.

Dizelski motor troši cenejše gorivo, poraba je manjša zlasti pri mestni vožnji. Golf dizel na primer porabi 6,1 litra nafte na 100 kilometrov, medtem ko porabi bencinski golf 9,4 l visokotanskega bencina.

Če vozimo s polnim plinom, porabi dizelski motor znatno več goriva, povrhu pa je tudi bolj hrupen. Poleg tega pri vožnji ne ponuja toliko veselja kot avto na bencinski pogon, še zdaleč ni tako poskočen.

Kar se tiče trajnosti, sta dizelski in bencinski motor danes povsem izenačena, še zlasti pri sodobnih vozilih. Danes tudi bencinski motorji dokaj zlahka prevozijo brez generalnega popravila več kot 150 tisoč kilometrov.

Pri odločanju o nakupu je treba misliti predvsem na število prevoženih kilometrov v enem letu.

Če v enem letu ne prevozimo 12 tisoč kilometrov, potem se je bolje odločiti za nakup avtomobila na bencinski pogon, saj je avto z dizelskim motorjem znatno dražji.

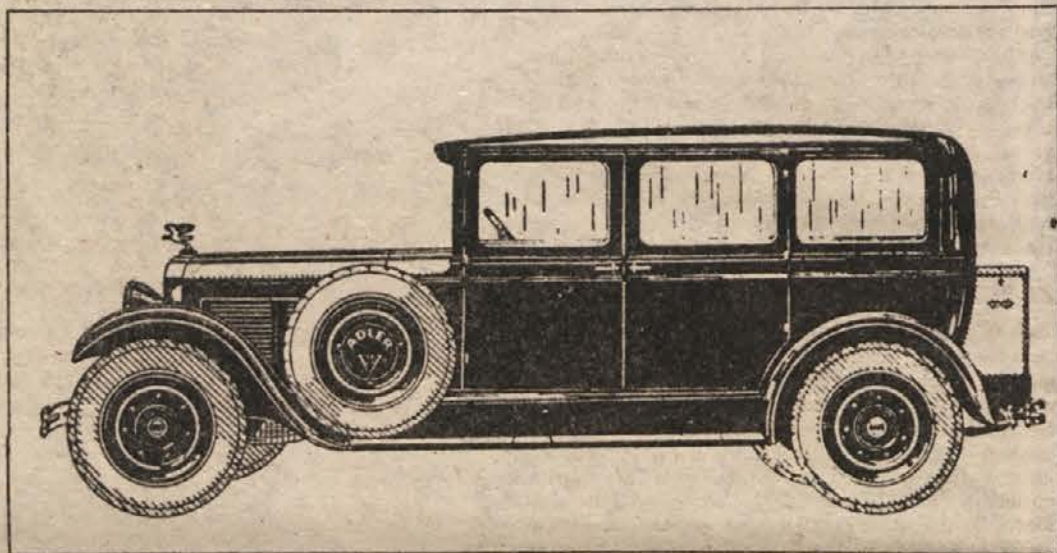
AVTO BODOČNOSTI

Znano je, da se poraba goriva s hitrostjo vozila naglo večja. Seveda je dobršen del porabe goriva odvoden tudi od tovarniških oblikovalcev vozila. Čim bolj aerodinamično je karoserija oblikovana, tem lažje je kos zračnemu uporu, čeprav seveda ne toliko, da se slednji s hitrostjo vozila ne bi povečeval. Toda če primerjamo porabo goriva pri povprečnem vozilu izpred treh ali štirih let in pri novjšem modelu, so prihranki omembe vredni. Že pri hitrosti 60 km na uro porabi bolj aerodinamično vozilo za pol litra manj goriva na 100 km pri hitrosti 90 km na uro je prihranek že litrski, pri hitrosti 120 km na uro že dvolitrski, pri hitrosti 150 km na uro pa že skoraj štirilitrski.

Kaže torej, da pri nakupu, če je le mogoče, velja seči po vozilu, ki obljublja boljše rezanje zraka, še posebej, če je tovarna hkrati poskrbela tudi za nezahtevnost motorja. Načrtovalci vseh tovam, ki kaj dajo nase, so obljubili, da bodo skušali izdelati avto, ki bo povprečno porabil 3 do 5 litrov goriva na 100 kilometrov, pri tem pa zmogljivost, udobnost in varnost ne bodo preveč prizadete. Kdor bo imel ob takem avtu še dobre gume in rahlo nogo za plin, se bo vozil zares varčno. Žal, jugoslovanski sestavljalci avtomobilov niso med tistimi, ki dajo kaj dosti na razvoj, še manj pa na ugled.

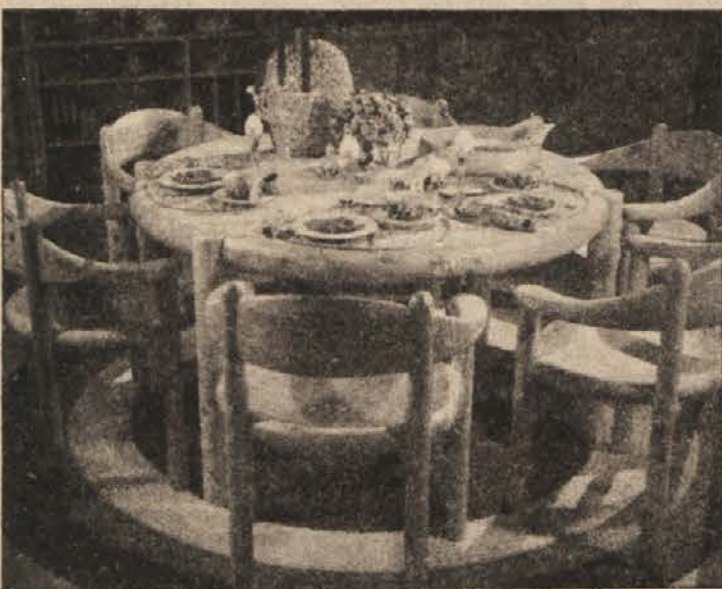
KDAJ DIZEL?

Kdaj se poplača nakup avta na dizelsko gorivo? Strokovnjaki

OKROGLA MIZA

V trgovinah je precej ponudbe okroglih miz. So praktične posebno zato, ker okrog nje lahko postavimo več stolov. Zahtevajo pa več prostora kot miza pravokotne oblike, ki jo lahko porinemo k steni. Okrogla miza v stanovanju sodobno učinkuje, še bolj pa pride do izraza, če je pod njo okrogla preproga. Tudi take lahko kupite, le da izbira ni kdove kolikšna.

VOJAŠKI KOTIČEK

NA SVETOVNI RAVNI

Kopenska artilerija je danes v naših oboroženih silah sodoben rod vojske, ki razpolaga z močnimi artilerijskimi orodji, opremo in instrumenti, ki omogočajo uspešno vodenje boja v vseh okoliščinah vojskovanja. V povojnih letih so bila prizadevanja starešin in poveljstev artilerije usmerjena predvsem v to, da poiščejo najboljšo opremo in artilerijska orodja, taka, ki bi povsem ustrezala potrebam boja v splošni ljudski obrambi.

Že po nekaj letih svobode smo izdelali prvi domači gorski top B-1 kalibra 76 mm, ki je še danes, čeprav je že v „letih“, izredno uporaben v gorskem in sploh odročnem svetu. Seveda so ta domači izdelki nenehoma posodabljeni, prilagajali novim potrebam in razmeram, tako da ga še vedno lahko najdemo tako v enotah JLA kot tudi teritorialne obrambe. Razvoj je bil usmerjen predvsem v tiste izboljšave, ki

zagotavljajo natančnejše zadetke in večji domet granat. Naš top B-1 je razmeroma lahek, enostaven za ravnanje in vzdrževanje, na bojišču pa kaže svoje velike prednosti: lahko ga prevažamo ali pa celo po delih prenašamo in spet hitro pripravimo za streljanje. Znan je podatek, da so pred leti pripadniki planinske enote top B-1 prenesli po delih na Triglav in ga tam sestavili.

Kljub temu pa B-1 že dokaj redko vidimo. Zamenjali so ga sodobnejši topovi, ki bi podpirali pehoto v boju, okreplili napade oklepnikov ali pa vodili boj proti sovražnim oklepnim enotam. Naloge artileristov v vojni so: uničevanje sovražnikovih oklepnih in mehansiranih enot, uničevanje artilerijsko-raketnih in minometnih orodij in sredstev, uničevanje pehote in njenih ognjenih sredstev, poveljniških mest in centrov za zveze, prometnih vozlov, mostov, zalednih enot in njihovih baz, skladišč in pod.

Glede na različne naloge artileristov so tudi njihove enote različno oborožene. Ena najpomembnejših nalog je in bo protiolepn boj. Artilerija ima za to nalogo posebne protiolepne enote. Oborožene so s sodobnimi protiolepnimi topovi, ki dajejo izstrelku veliko začetno hitrost in izredno natančno streljajo. Poznamo različne avtomatske, ročne in polavtomatske sisteme za odkrivanje ciljev, izračune elementov in streljanje. Tako so te artilerijske enote usposobljene za uspešen boj proti oklepnikom na daljavah od 1000 do 3000 metrov. Med protiolepnimi topovi je pri nas zelo znan top T. 12 kalibra 100 mm.

Sodobna artilerija je postala izredno premična; njene manevrske odlike so, da se lahko v rekordnem času premakne s položaja na položaj, kar je v sodobni vojni življenjskega pomena. Veliko artilerijskih orodij je na kolesih in imajo lastnen motor. Vlačilci so usposobljeni tudi za vožnjo izven poti. Tako se lahko enota premika po vsakem zemljišču in hitro spreminja ognjene položaje.

To je potrebno še posebno zaradi tega, ker bi sovražnik z raketami in letalstvom skušal onemogočiti uspešno dejstvovanje in streljanje artilerije.

Naši vojaški strokovnjaki so zelo izboljšali balistične lastnosti granat in izstrelkov; boljše smodniki in primernejše polnitve so krepko izboljšale tudi domet. Srednja artilerija lahko toliče po sovražniku iz daljave, kar ji zagotavlja varnost pred pehotnim orožjem in raketami za neposredno podporo, raketami, ki so na bojnih črtah pehote.

Eno od orodij v naših artilerijskih enotah, s katerim se pripadniki tega rodu vojske še, posebej ponašajo, je prav gotovo havbica kalibra 152 mm. Pravijo ji havbica, čeprav združuje lastnosti topa in havbice. To orodje je namenjeno za uničevanje sovražnika, ki je bodisi v oklepnikih ali na ognjenih položajih, za uničevanje sovražnikovih objektov, udare po prometnih križiščih, bazah in podobno. Tehta več kot 7 ton, granato, težko nekaj deset kilogramov, pa vrže 17 in tudi več kilometrov daleč. Ravno konstruiranju takih granat, katerih domet bo še večji, so naši strokovnjaki posvetili zadnja leta veliko pozornosti in pri tem tudi uspeli.

Seveda v sklopu sodobne artilerije niso samo klasična artilerijska orodja. Znano je, da imamo že dolga leta tudi pri nas v artilerijskih enotah najrazličnejša raketna orodja in orožja. Raketna artilerija je skorajda že zamenjala nekatere klasične artilerijske enote. Pri nas smo razvili tudi lasten artilerijsko-raketni sistem, na primer večcevni raketomet, imamo pa tudi vrsto sodobnih, zelo premičnih protiolepnih raketnih orodij, s katerimi zagotavljamo uspešen boj proti tankom in drugim oklepnikom. Ta orodja so večinoma na vozilih, torej zelo premična. V

zelo kratkem času se lahko pojavijo skorajda na vsakem delu bojišča in odprejo silovit protiolepn ogerj na daljavah okoli 3000 metrov. Tank takemu ognju skorajda ne more uiti.

MRŠAVI OBETI ZA VEČ MESA

V preskrbi z mesom v Novem mestu že nekaj časa škriplje. Lani so bili prebivalci dolenske metropole prikrajšani za 20 odst. svinine, 30 odst. govedine, medtem ko je bilo perutnine najmanj 10 odst. premalo za normalno oskrbo. Čeprav je bila preskrbljenost z mesom po nekaterih ocenah v Novem mestu celo boljša kot marsikje drugje, je nedavni razgovor za okroglo mizo, ki ga je pripravilo uredništvo našega lista, pokazal na vrsto pomanjkljivosti. Niso samo nesorazmerja med odkupno in prodajno ceno vzrok slabe preskrbe, pač pa tudi premajhno sodelovanje med vsemi, ki sodelujejo v tej verigi, slaba organiziranost itd. Vseh naštetih slabosti je toliko, da jih zagotovo tudi regijski in občinski sporazum o medsebojnih pravicah, obveznostih in odgovornostih v tržni proizvodnji mleka in mesa ne bosta rešila, kar pomeni, da bo preskrba z mesom v novomeški občini še nekaj časa šepala.

● Za oceno o preskrbljenosti so poleg občanov v prvi vrsti poklicani inšpektorji.

Alojz Muhič: „Preskrbo z mesom spremljamo tedensko. Za lani smo ugotavljali, da v trgovinah mesa ni bilo dovolj, vzrok za to pa so po našem maloprodajne cene. Večji potrošniki (bolnišnice, menze, hoteli itd.), ki so se odločali za meso po višjih cenah na osnovi sporazuma, niso imeli težav s preskrbo, medtem ko je šlo v maloprodajo zaradi tega manj mesa. Ugotovili smo tudi, da mesa niso zadrževali v skladiščih, pač pa enostavno ni bilo večjih nakupov živine.“

ZA PIŠČANCA TRETJINO DEVIZ

● In na kakšne težave so naleteli novomeški trgovci? Janez Blažič: „Pred podražitvijo smo morali iskati meso v drugih republikah, kjer pa so nas posiljevali z višjimi cenami. V nasprotnem mesa ni bilo. Sliši se čudno, toda v največji krizi nam je priskočil na pomoč zasebni mesar Pavle Bobič iz Škočjana. In kako bo letos? Zaenkrat imamo zagotovljenih le tretjino potrebnih količin. Z dobavitelji se pogovarjamo na ravni sozda Emona Ljubljana, vendar glavna dobavitelja, ZKGP iz Kočevja in Mesna industrija Zalog, obvez ne izpolnjujeta v celoti. Če na Dolenskem ne bomo našli skupne rešitve, tudi letos preskrba ne bo bistveno boljša. S kakšnimi težavami vse se srečujemo, najboljše kaže podatke, da vsi dobavitelji perutnine zahtevajo delež v devizah, za vsak kilogram mesa 0,22 dolarja.“

● Koliko mesa ste lani dobili od novomeške kmetijske zadruge? Janez Blažič: „Niti kilograma.“

● Kaj pa Mercator? Ciril Jarnovič: „Naše težave so enake. Pri dobavi moramo priznati višje cene od dejanske kvalitete in vrste mesa. Ponekod prihaja tudi do ‚vezave‘. Če hočemo dobiti vsaj nekaj perutnine, moramo vzeti še jajca, podobno je tudi drugje. Za letos smo si s planom zagotovili potrebne količine svinine in govedine, kot kaže, tudi perutnine, kako pa bo dejansko, bomo videli med letom.“

HRVATI DAJO 20 DIN VEČ

● Kako ste se v vsem tem znašli vi kot zasebni mesar? Pavle Bobič: „Vsi, ki smo odgovorni za preskrbo na tem območju, bi morali tesneje sodelovati. Sam sem lani odkupil od novomeške zadruge 119 goved, kar je le 38 odst. celotne dobave, 506 prašičev od preko 2 tisoč in 142 telet. Vsega skupaj je bilo 181 ton mesa prodanega na novomeškem območju. Ostalo meso sem moral poiskati sam, kar pa ni bilo lahko, predvsem zaradi neuskajanih odkupnih cen živine v Sloveniji in Hrvaški. Čez mejo so k nam prihajali kupci, ki so na sejmiš dajali tudi po 20 dinarjev več za kilogram žive teže, kot smo mogli mi.“

● Kaj lahko proti prekupčevalcem naredi inšpekcija? Franc Pučko: „Odvoz živine iz vse Slovenije, ne le Dolenske, v sosednjo Hrvaško je velik. Kriva je razlika v ceni. Kot inšpektor se nimam pravice vtikati, kam bo ta žival šla. Sme me zanimati le, če ima kmet za žival zdravniško spričevalo. Seveda jih pa veliko odpelje živino preko meje brez teh potrdil, ker se mu to izplača. Primer: kmet je odpeljal nekaj bikov na Hrvaško, pri tem zaslužil 12 starih milijonov več kot pri nas, za to pa plačal le 2.000 din kazni.“

● Glede tega, da Dolenska ne dobi živine iz Novega mesta, pa to: trebanjska občina da sozda Emona in Grudi letno 4 tisoč goved, vendar oskrba z mesom v Trebnjem ni nič boljša. Očitno gre za slabo organiziranost sozda. Milan Jakopin: „Lani in letos je izvršni svet posvetil prehrambni bilanci več pozornosti, saj so posledice dolgotrajnega zapostavljanja trgovine in kmetijstva v občini zelo hude. Že pred leti bi morali v občini ali

PROIZVODNJA IZENAČENA S POTREBAMI

● Zadruga kot „proizvajalec“ živine ima v rokah ključ do boljše preskrbe z mesom. So razlike v cenah edini krivec? Lojze Ratajč: „Morali smo pristati na to, da so na naših sejmišičih kupovali tuji kupci, ki bi šli sicer neposredno do kmeta in bi lahko dosegli še večjo ceno. Na neskladja cen med obema republikama smo že večkrat opozarjali, a se ni nič spremenilo.“

Kupci živine, ki se zredi na našem območju, so: naš tozdr Oskrba (sam ima 13 prodajalnih mest v občini), ZKGP Kočevje, Gruda, ki nam daje tudi nekaj deviz, sozdr Emona, za katerega smo lani na Draškovicu spitali 650 živali, in zasebni obrtnik Bobič. Na centralnem združenem svetu smo se za letos dogovorili, da bo vsa živina zbrana v našem tozdr Oskrba, v prvi vrsti za preskrbo Novega mesta, nekaj za izvoz, saj samo zase potrebujemo 500 tisoč dolarjev za krmila, morebiten presežek živine pa bomo dali kupcu, ki bo pripravljen sovlagati v kmetijsko proizvodnjo. V zadrugi planiramo, da se bo rast živinorejske proizvodnje, predvsem v kooperaciji, izenačila z občinskimi potrebami, ki znašajo 1.200 ton govejega mesa. Poseben problem je svinjsko meso. Proizvedemo približno tretjino od 15.000 občinski potrebnih prašičev. Vsi dobavitelji sedaj zahtevajo sovlaganja v proizvodnjo, medtem ko nam proizvodni plani vzreje prašičev zelo zastajajo. Naša zadruga ima tudi hlev za priraje 400 ton piščancjega mesa, vendar se reje ne moremo lotiti, saj potrebujemo zanjo kar tretjino konvertibilnih deviz.

Eden od vzrokov za slabo preskrbo je pomanjkanje hladilniških kapacitet, saj jih je sedaj v občini le za 15 ton mesa, to pa je zaloga za vsega nekaj dni. Zaradi tega tudi ne moremo pokupiti trenutnih presežkov živine na trgu.“

● Kakšne so ugotovitve komiteja za družbeni razvoj pri novomeškem izvršnem svetu? BOJAN BUDJA ZDENKA LINDIČ-DRAGAŠ

● ŠELE PRESEŽKI ŽIVINE DRUGAM Milan Jakopin: „Lani in letos je izvršni svet posvetil prehrambni bilanci več pozornosti, saj so posledice dolgotrajnega zapostavljanja trgovine in kmetijstva v občini zelo hude. Že pred leti bi morali v občini ali

regiji, kot je bil predlog, ustanoviti skupnost za preskrbo, kjer bi se združevali interesi proizvajalcev in potrošnikov. Do tega ni prišlo, morda tudi zato, ker smo bili vsi več ali manj polproletarci in za to nismo čutili posebne potrebe. Problemi z oskrbo so tudi zatogadelj, ker odnosi proizvajalskih temeljnih združenih organizacij (TZO) do predelave in trgovine niso pravilno urejeni. TZO je bila zainteresirana, da živino proda čim dražje, domači tozdr Oskrba pa, majhna kot je, ni zmogla prevelikih cenovnih zahtev. Poslej naj bi TZO najprej zagotavljali živino za preskrbo doma, šele presežke pa prodajali drugam.“

● Smo to sposobni narediti? Milan Jakopin: „Kmetijska zadruga je tako usmeritev sprejela, treba pa bo rešiti nekaj problemov. Cena zanesljivo ne bo rešila vsega. Gre namreč za celo verigo, od semena, gnojila, krme do mesa, kjer vsak pristavlja svoj lonček. Zato smo se pogovarjali, da bi morali imeti čimveč živine v lastnem pitanju. Dokler bo kmet, ki je lastnik živine, takrat ko je žival zrela za zakol, pozabil na premije za privez in še kaj, ne bo boljše. Rešitev je v tem, da pokupimo čimveč živine in jo damo kmetom v uslužnostno pitanje, jim plačamo rejo, pravico do razpolaganja pa ima zadruga. Sedaj imamo v taki reži le 2 tisoč goved, stalaž pa bi morali povečati za najmanj 100 odst. Za letos kaže, da bi moralo biti govedine dovolj, nekaj naj bi je ostalo celo za izvoz. Težje bo s svinjskim mesom, saj nam manjka okrog 8 tisoč prašičev. Dogovarjamo se, da se za preskrbo s svinjskim mesom trdneje vežemo na enega ali največ dva dobavitelja. In kako je s perutnino? Letos je potrebujemo najmanj 800 ton. Malo je verjetno, da bomo to številko tudi dosegli, čeprav se kaže možnost dolgoročnega sodelovanja s ptujsko Perutnino.“

● Kaj na vse to pravijo potrošniki? Viktor Cujnik: „Potrošniški sveti so o pomanjkanju mesa veliko razpravljali, le da narediti ne moremo prav veliko. Verjetno so konec mesni krizi naredili trgovci sami z višjimi cenami. Tudi če bi bilo mesa dovolj, ga ljudje ne bodo več mogli pokupiti. Pa šalo na stran. V republiki je bilo že veliko razprav o sprejetju medrepubliškega dogovora o cenah, vendar je, žal, ostalo le pri poskusih.“

● Mar to pomeni, da s prodajami na črno in preko meje ne bomo zlepa opravili? Peter Štefanič: „Najprej bi pojasnil, da ob letošnjih novih cenah ni šlo za nikakršno podražitev, pač pa so le prenehale kompenzacije za meso v maloprodaji. Proizvajalec ni s tem skoraj nič pridobil, zanimivo pa, da so kmetje takoj, ko je bila objavljena vest o novih cenah mesa, dvignili ceno živine. Položaj je tako sedaj še slabši kot prej. Iz vsega povedanega se zdi, kot da so za pomanjkanje mesa krivi Hrvatje in njihove visoke odkupne cene. Toda kaj so storile zadruge, da Hrvatje na našem območju takšnih cen ne bi postavljali? Zadruge so, vsaj v Beli krajini, raje prodajale živo živino kot meso. Iz črnomaljske občine je šlo lani 881 goved in 1.487 telet. Zakaj? Zadruga v to živino ni veliko vložila, dopustila je, da so na naših sejmiš kupovali Hrvatje po kakršnihkoli cenah; višje so bile, več je dobila zadruga marže. S tem je črnomaljska zadruga pridobila lani 215 starih milijonov čistega dohodka(!). Kmetijske zadruge bodo morale poslej strožje in dosledneje upoštevati kooperantske pogodbe. Sedaj prinese kooperant le tisti liter mleka, medtem ko prodaja živino brez kakršnekoli sankcije drugam. Kdor bo kooperacijsko pogodbo poslej kršil, mu bodo prenehale veljati vse ugodnosti zadruge in družbe, takoj bo moral vrniti vse kredite itd. Res pa, da močnih kmetov v to ne bo moč vključiti, ker jim je za premijo vseeno. Bika prodajo drugam, premije vrnejo in so še zmeraj za nekaj tisočakov na boljšem.“

● V REZERVI ŽIVO MESO ● Kakšno vlogo ima pri vsem tem sklad za intervencije v kmetijstvu? Milan Jakopin: „Letos se bo v tem skladu v novomeški občini nabralo 300 milijonov dinarjev. Program intervencij za letos še ni sprejet, vendar predvidevamo, da bo šlo za premije za privez telet 9 milijonov. Prav tako naj bi sredstva dajali za kompenziranje umetnih gnojil, semen, itd., s čimer bi zmanjšali stroške priraje mesa. Predvidene so še premije za privez plemenskih krav, morebiti tudi za prašičerejo. Ceno mesa bi lahko znižali tudi, če bi živino klali doma. Z izjemo Bobiča nimamo v Novem mestu nobene klavnice, čeprav se o njej pogovarjamo že nekaj let. Oskrba z mesom pa bi bila manj motena tudi z ustreznimi oblikovanimi blagovnimi rezervami, za katere bodo šla letos znatna sredstva, le da gre denar za to v neki meri iz iste vreče kot za kompenzacije. Odločili smo se za rezerve živega mesa, zato bomo sofinancirali nakup telet za pitanje.“

Franc Pučko: „Kako mislite to organizirati? Opozoril bi, da smo ob tuberkulizaciji dobili natančno strukturo čred v novomeški občini, ki se je spremenila iz izrazito „pitalne“ v „kravno“. Mleko je za kmeta v ceni zanimivejša od pitanja, kar bo pri teh načrtih potrebno upoštevati. Še nekaj. Ne strinjamo se, da je junetina tako draga, vol pa tako poceni. Vsi vemo, da je volovsko meso boljše, težje ga je zrediti in manj ga je. Ne zamerim pa mesarjem, če vola ‚vržejo‘ pod junetino, ki ima višjo ceno.“

Drago Roženberger: „Prodajalne mesa ne ustvarjajo posebnega dohodka. Lani so ga vse naše trgovine skupaj le 5,4 odstotka, kar je komaj za osebne dohodke. Poleg tega imamo tudi zamrznjene marže, pri dogovorjenih cenah pa nastajajo velike razlike. Še beseda o uslužnostnem pitanju. Naš tozdr bi za organizacijo takšnega pitanja za samo 230 živali porabil kar storo milijardo.“

● ČRNI ZAKOLI NUJNO ZLO ● Dolejš nismo nič slišali o črnih zakolih. Franc Pučko: „Črni zakoli so nujno zlo. So sicer kaznivni, a vsak izgovarja, da kolje zato, ker mesa v trgovinah ni. Zanimivo pa, da črnih zakolov ni v krajih, kjer so javne klavnice (Metlika, Škočjan). Kam pa naj pelje zaklat svojo kravo kmet iz Suhe krajine? Verjemite, včasih mi je prav težko, ko moram takega kmeta kaznovati, še posebej, ko najdem vse meso v skrinji.“

● Je za pomanjkanje mesa še kakšno opravičilo? Franc Prešeren: „Eden od vzrokov za pomanjkanje, predvsem govedine, so slabše letine krme v zadnjem času. Zaradi neurejenih cenovnih razmerij med surovinami in mesom se je zmanjšal tudi interes za intenzivno pitanje. Poleg vsega ni odigral svoje vloge še sklad za intervencije. Bil je bolj kompenzacijski kot stimulacijski, premije pa so bile prenizke. Rešitev vsega vidim v pospeševanju kmetijske proizvodnje, za kar imamo na Dolenskem velike rezerve, predvsem veliko opuščanih njiv, premajhna je poraba gnojil itd.“

● Še kakšen obetaven zaključek iz tega? Lojze Ratajč: „V skladu z družbenimi usmeritvami planiramo 4-odstotno rast kmetijske proizvodnje. To obveznost so kmetje sprejeli. In le če bomo vsi, ki danes sedimo tukaj, družno in soodgovorno delali, bo preskrba z mesom v letošnjem letu vendarle boljša.“

BOJAN BUDJA ZDENKA LINDIČ-DRAGAŠ

Pri okrogli mizi so sodelovali: Janez Blažič, vodja komercialne v DO Emona Dolenska, Pavle Bobič, zasebni mesar iz Škočjana, Viktor Cujnik, predsednik konference potrošniških svetov, Milan Jakopin, predsednik komiteja za družbeni razvoj pri IS Novo mesto, Ciril Jarnovič, direktor Mercatorja-TOZD Standard, Alojz Muhič, tržni inšpektor pri UIS Novo mesto, Franc Prešeren, kmetijski inšpektor, Franc Pučko, veterinarski inšpektor, Lojze Ratajč, direktor Kmetijske zadruge Krka, Drago Roženberger, upravnik TOZD oskrba (KZ Krka), in Peter Štefanič, veterinarski inšpektor iz Črnomlja.

Peter Štefanič Janez Blažič Franc Pučko Ciril Jarnovič Franc Prešeren Milan Jakopin Viktor Cujnik Lojze Ratajč Pavle Bobič Alojz Muhič Drago Roženberger

KRŠKO SADJE V EVROPSKEM VRHU

Sadjarstvo na Slovenskem doživlja renesanso. Glavni nasadi so v Podravju in Posavju. Sadje s krškega polja se po zagotovitvi doma in v tujini priznanega sadjarskega strokovnjaka inž. Franca Lombergerja lahko meri z najlepšim in najboljšim sadjem v Evropi, s sadjem, ki prihaja na trg iz južne Tirolske, Belgije in Holandije.

Za sadjarje v Posavju je taka ugotovitev njihovega svetovalca z Zavoda za kmetijstvo v Mariboru velika spodbuda. To pomeni, da prva mesta, ki so jih osvojili na slovenskih in jugoslovanskih razstavah, tudi v svetu nekaj veljajo. Brežiški sadjarji se imajo za svoje dosežke zahvaliti predvsem dobremu sodelovanju s pospeševalno službo Temeljne organizacije kooperantov pri Agrarii. Ta služba vzdržuje stalne stike s kmetijskim zavodom v Mariboru in prinaša sadjarjem izkušnje najsoodobnejše tehnologije. Tako dobiva območje sproti vse novitete od sort naprej. Ljudje jih sprejemajo z veliko pripravljenostjo. Organizirani so v sadjarske skupnosti. Pri nasadih jablan so se po prizadevanosti in uspehih povzpele na vodilno mesto v Sloveniji prav skupnosti Dečno selo, Zakotjek in Arnovo selo. Od tam izvirajo po okusu, barvi in aromi najbolj ocenjeni plodovi. Lansko jesen so dosegla vrhunsko kakovost jabolka sorte jonagold, idared in gloster. Organizacijo sadjarskih skupnosti in nasade v teh krajih si prihajajo ogledovat tudi sadjarji iz drugih republik. Povsod že spoznavajo, da naravni pogoji še ne zagotavljajo uspeha. Potrebni so ljudje, ki hočejo in znajo delati.

V začetku so mariborski strokovnjaki razlagali sadjarjem v Posavju abecedo, zdaj to ni več potrebno. Več kot 90 odst. dela napravijo pospeševalci in ljudje razumejo že težje stvari. Napredek je vsako leto večji. To potrjujejo izkušnje z enodnevnimi seminarji, na katere pride po 70 do 100 sadjarjev, ki znajo tudi spravevati, ne samo gledati in poslušati. Člane skupnosti iz brežiške občine strokovnjaki kmetijskega zavoda večkrat peljejo na ekskurzije in jih tako seznanjajo z naprednim sadjarstvom tostran in onstran meje. Svojega znanja pred nikomer ne zapirajo. Izkušnje iz severovzhodne Slovenije prenašajo na druge kraje, republike in države. Z novostmi se sproti seznanjajo pri sorodnih službah v Evropi, na južnem Tirolskem, v Holandiji in drugod. Po besedah inž. Lombergerja imamo Slovenci pri sadjarstvu nasploh srečo. Tako nam je na primer direktor največjega sadjarskega inštituta v ZDA Mr.

Hough pošiljal vse nove sorte in nam odpustil tudi kak greh. Kot ekspert FAO je namreč nekaj časa bival v Ljubljani in Slovenija se mu je takrat priljubila. Franc Lomberger se spominja, da je 1957 prišla pismena prepoved za razmnoževanje zgodnje sorte jabolka vista bela, vendar se naš sadjar Ivan Dolinšek ni oziral nanjo in jo je razmnoževal naprej pod imenom vesna. Ko je Američan zvedel za to, nam ni prav nič zameril. Nekaj podobnega se je zgodilo s sorto gloster, ki so jo prav tako že preizkušali. Pri nas smo spet pohiteli. Njen oče dr. Loewel ni bil zaradi tega prav nič užaljen, obratno, bil je navdušen in srečen, ko so mu povedali, da jo že imamo.

Zanimanje za sadjarstvo zadnja leta pri nas hitro narašča. Pa ne samo na družbenih posestvih in pri kooperantih, ampak tudi pri lastnikih majhnih parcel ob počitniških hišicah. V brežiški občini na primer sodeluje z njimi tudi pospeševalna služba, če imajo vsaj pol hektara nasada. Ti ljudje imajo navadno izredno voljo, niso pa opremljeni z mehanizacijo, zato zaidejo večkrat v težave. Pospeševalec Jože Vovk nikomur ne odreče pomoči. Zdaj se že tretje leto posveča izključno intenzivnemu sadjarstvu. Prej je bilo to zanj konjiček, ker se je po službeni dolžnosti ukvarjal z živinorejo.

Kooperanti v brežiški občini imajo ta čas že 70 hektarov nasadov, od tega 41 jablanovih, 21 hruškovih, 3 mareličnih, 2 breskovih, 2 višnjevih ter 20 hektarov ribezovih. Pospeševalec komaj dohaja potrebe sadjarjev, zato je že nekaj časa od jutra do večera na terenu, kjer nadzira rez. Predtem so bila predavanja in prikaz rezi,

mariborska strokovnjaka pa sta na nedavnem seminarju praktično in teoretično dopolnila pospeševalno službo. Sadjarje sta med drugim poučila, kako čim manj škropiti s strupi in ohraniti naravno ravnotežje.

Agronoma Franc Lomberger in Avgust Matis sta imela tokrat med poslušalci prenekaterega potomca učencev prvega globoškega sadjarja Blaža Tomince. Tominc je bil nadučitelj in je služboval v Globokem od 1894 do 1914. V šolski kroniki je zapisal, da je bilo tedaj finega namiznega in za kupčijo spodobnega sadja v tem kraju kaj malo najti, četudi je po svoji legi in po svojem podnebnju ustvarjen nalašč za sadjarstvo. V istem zapisu beremo, da Tominc ni našel primernega šolskega vrta in da tudi zanimanja za sadjarstvo še ni bilo med ljudstvom. Zato je sam najel zemljišče in ga obdeloval skupaj z učenci. Bil je razočaran, ker ljudje sadnega drevja niso marali in so se celo branili, da bi jim ga z učenci brezplačno zasadil. Prebivalci za sadje niso imeli razumevanja, ker je tedaj začela izdatno roditi vinska trta na ameriški podlagi. Menili so, da sadja ne bodo mogli prodati, sadjevca pa niso cenili.

Tako je Tominc začel za sadjarstvo navduševati šolarje. V kroniki iz leta 1914 beremo: „Delil sem učencem sadno drevje brezplačno, zasajal sem ga sosedom na njih prazen svet, nekaterikrat celo proti dovoljenju dotičnih gospodarjev, cepljeval sem sam in z učenci divjake po gajih, mejah in gozdih. In glej, glej čudo, ljudje so začeli polagoma in čimdalje bolj spoznavati, da dobička iz sadjarstva ne kaže popolnoma prezirati. Prišle so vmes še slabe vinske letine, sadje je pa

dobro obrodilo. Ker je nedostajalo vina, priljubil se je jabolčnik tako gospodarjem kot težakom. Sadni kupci so se začeli oglašati v teh krajih in to je povzročilo, da stoji ljudstvo glede sadjarstva na popolnoma drugačnem stališču kakor pred 20 leti. Nekateri bivši in sedanji moji učenci so si zasadili na svojem otmu drevnice in si sadno drevje vzgajajo sami, cepilni vosek in cepiče pa dobivajo še sedaj brezplačno pri meni. Ni je več hiše, ki ne bi imela večji ali manjši sadonosnik, obstoječ ne samo iz nekaj sliv, kakšne tepke in starodavnih, za kupčijo neuporabnih sladkih jabolok, ampak povsod se nahaja več ali manj sadnega drevja finih in najfinjih za te kraje posebno priporočljivih namiznih vrst.“ Tominc je imel prav. Sadjarstvo je tedaj v njegovem okolišju pognalo globoke korenine.

JOŽICA TEPPEY

Pri starih Novomeščanih

TRGOVCI SO SE KLANJALI SPREDAJ IN ZADAJ

Če bi bila v človeškem življenju izmerljiva dobra dela za druge, bi zdaj 81-letna Minka Mahorčič iz Novega mesta nedvomno dobila visoko oceno, žal pa se njej dobrota ni vračala. Ostala je sama na tem širnem svetu, če izvzamemo bolešno svakinjo, in le znanci jo še obiskujejo. Naravnost neverjetna pa je njena ljubezen do matere. Še danes, po več desetletjih od matrine smrti, toči solze. Prav ta njena lastnost je bila verjetno usodna za vso njeno življenjsko pot.

„Rodila sem se sicer v Višnji gori kot hčerka sodnega uradnika, ko mi je bilo sedem let, pa se je družina preselila v Novo mesto. Bili smo trije otroci: brat Karel, sestra Viktorija in jaz. Z bratom sva hodila v dvorazredno trgovsko šolo, ki je imela prostore v gimnaziji, med prvo svetovno vojno pa sva morala šolanje prekiniti. Po vojni sva končala. Brat je šel še naprej v šole v Zagreb, jaz pa naj bi šla v službo. Prvo mesto sem dobila na sodišču v Kostanjevici. Spominjam se, kot bi bilo včeraj, da sem prejkotala vso prvo noč zdoma. Nisem mogla prenesti ločitve od matere, zato sem že drugi dan vse pustila in šla domov. Malo zatem sem dobila še boljšo službo, in sicer v Zagrebu pri Stolu sedmorice, ki je bilo tedaj najvišje sodišče. Moj predstojnik je bil sodni svetnik Fran Miličinski, znani pisatelj. Takoj je videl, da sem žalostna, objokana in preplašena. „Kaj takega še nisem doživel,“ mi je rekel.

Tolažil me je in bodril, ponudil mi je sobo na sodišču, da bi tja lahko pripeljala še mater, ampak nisem vzdržala dje kot štirinajst dni. Svetnik Miličinski je bil zelo prijazen človek, rekel pa je, da bo moja navezanost na mater uporabil kot snov za kakšno ertico. Prijokala sem domov: „Raje grem služiti kot pa v drug kraj.“ Tako sem ostala v Novem mestu in se zaposlila kot poslovodkinja v Oblakovi trgovini, kjer smo prodajali špecerijo na drobno in na debelo. Celih 23 let sem bila pri Oblakovih, potem sem leta 1939 odprla svojo trgovinico na Glavnem trgu, v Durinjevi hiši (zdaj ima JoKa urar Wachter).

Ko je takole pravila svojo zgodbico, je dajala vtis, da kljub vsem poznejšim dogodkom in težkemu življenju ne bi ubrala druge poti, čeprav bi lahko, še enkrat izbirala.

Ker je imela med Novomeščani precej znancev, ji je mala špecerijska trgovinica kar dobro šla. „Strankam pa smo se trgovci včasih klanjali spredaj in zadaj. Ko sem videla,

da so nekatere mestne gospe prav dobre volje, če jih naslavljaš z „milostljiva“, sem marsikateri tako rekla, ko je prišla v trgovino. Pa veste, kaj se je včasih zgodilo?

Druga, ki je to slišala, je bila užaljena in je včasih tudi rekla: moj mož je še več od njenega, pa meni reče: samo gospa... Taki so bili časi, trgovec pa je naredil vse, da bi stranke obdržal.“

V Mahorčičevi družini se je medtem že marsikaj spremenilo. „Brat se je osamosvojil, jaz sem služila denar, mama pa je zbolela in je bila 13 let hroma na postelji, zato je mlajša sestra ostala doma in nikdar ni bila v službi. Tista leta mamine bolezni obedve po cele noči nisva spali in odtlej me daje nespečnost. Zdaj je vedno hujša. Mamo pa sva tako negovali, da kljub dolgoletnemu ležanju ni imela sledu kakšne rane na telesu. Zdravil jo je dr. Ropas in nekega večera je pripeljal še štiri zdravnike, da bi videli, to čudo.“

Odgripli so posteljo, pregledali mamo in rekli, da v nobenem sanatoriju ne bi mogla imeti take nege. To nama je bilo res v zadoščenje.“

Ob drugi vojni, ko so bila živila na karte, je bilo za trgovce še več nevšečnosti, ko pa je bila bombardirana Kobetova špecerijska trgovina na Cesti komandanta Staneta, kjer je še danes škrbina in na kateri stoji le kiosk, je trgovec Kobe na ruševine obesi lepak: „Moje stranke bodo postrežene pri Minki.“ Tako je dobila še domala vso Kobetovo klientelo.

Več Novomeščanov pa se Mahorčičeve Minke spominja iz povojnih let, ko je vse do upokojitve vodila trgovino Okras. Vsega skupaj ima 44 let trgovskega staža. Poudarila pa je še to, da so bile pred vojno vse trgovine ob sobotah popoldne odprte kot običajno, ob nedeljah pa so bili lokali odprti do 11. ure. Čakali so stranke, kajti nekateri so od mase grede le kaj kupili. Šlo jim je za vsak dinar, in četudi je kakšna „gospa“ izbirala in nergala, se ni nikdar zgodilo, da bi trgovcu popustili živci in ji osorno odgovorili.

Ko je umrla tako ljubljena mama Mahorčičeve Minke, sta s sestro živeli sami. V tistih letih sta šli kdaj pa kdaj na izlete, celo v Italijo in Francijo. Kot pelin grenak spomin pa hrani na obdobje, ko je vzela v hišo eno od vojnih sirot — otrok, ki so po vojni prišli v Novo mesto.

„Vzel jo je sicer brat, toda ker je dekletu močilo posteljo še pri 16 letih, sva jo prevzeli midve s sestro, da bi poizkusili še z večjo potrežljivostjo odpraviti njene hibe. Vse sva ji kupili, kar sva mogli, končala pa je 4 razrede gimnazije in ni hotela naprej v šole, čeprav sem ji v Ljubljani že vse uredila. Zaposlila se je, začela se je potepati z moškimi in naju z Viktorco je tepla. Nič kolikokrat!“ Ko je pred osmimi leti umrla še sestra Viktorija, še prej pa brat, ostarela in dobroščna trgovka nima nikogar več. V nočeh, ko španca kljub tabletam ni in ni, podoživlja posamezna obdobja, dneve iz preteklosti. Rada bere, zaradi rahlega zdravja in bolečin v nogah pa na cesto ne gre več. Tudi v Domu starejših, kjer po njenih izjavah lepo skrbijo zanjo in so prijazni, je dosti sama. Ampak kljub vsem bolečinam ne zamudi nobenega gostovanja v domu. „Pred kratkim smo v domu lahko poslušali Šentjernejski oktet, za nas pravo doživetje, otroci so nas pa razveselili, ko so za pusta prišli k nam v maskare. To so v naših letih svetli trenutki, ki se jih še dolgo potem spominjamo.“

RIA BAČER

JUGOSLOVANKE V VOJAŠKI UNIFORMI

V NOB in v revoluciji kakor tudi v povojnem obdobju in danes so ženske dokazale in dokazujejo, da so moškimi enakopravne pri opravljanju vseh družbenih funkcij ter da je razvoj samoupravljanja in samoupravne socialistične družbe brez njihovega deleža neuresničljiv. V naši družbi ni bilo nikoli dvomov tudi glede vloge žensk pri obrambi. Med NOB je sodelovalo v najrazličnejših oblikah boja in odpora okoli dva milijona Jugoslovanek. Več kot 100.000 žensk je bilo v bojnih enotah, od tega 2.000 na poveljniških dolžnostih.

Po relativno dolgem zatišju, v katerem je veljalo, da so tudi ženske vojaški obvezniki, kar je precej nedorečeno, je začel julija 1980 veljati zakon o vojaški obveznosti, s katerim je prvič omogočeno, da lahko pokličejo na vojaško urjenje, ki je posebna oblika vojaške obveznosti, tudi ženske. S tem je ženskam—vojaškim obveznicam omogočeno, da pridobe vojaška

znanja in veščine in se usposobijo za vključitev v oborožene sile in s tem v oborožen boj.

Urjenje temelji na načelu prostovoljnosti, „k vojakom“ bodo klicali samo tiste ženske, ki so se za urjenje javile prostovoljno. Seveda morajo prostovoljke izpolnjevati določene pogoje, tako glede starosti kot tudi zdravja in telesnih sposobnosti.

Na prostovoljno vojaško urjenje lahko ženske pokličejo v letu, ko dopolnijo 19 let, vpoklic pa je mogoč do konca koledarskega leta, v katerem dopolnijo obveznice 27 let. Tako načelo velja tudi za moške vojaške obveznike.

Za razliko od moškega vojaškega roka, ki traja (razen za izjeme, predpisane z zakonom) 15 mesecev, lahko prostovoljno žensko vojaško urjenje traja najmanj dva in največ 6 mesecev. Trajanje urjenja bo odvisno od dolžnosti, za katere se bodo usposabljalne ženske. Tako naj bi šolanje v šoli za rezervne oficirke trajalo 6 mesecev, služenje v rodovih in službah pa nekaj manj kot 3 mesece.

Seveda se prostovoljno vojaško urjenje za ženske načrtuje v skladu s potrebami popolnitve oboroženih sil in z možnostmi. Lahko se torej zgodi, da v določenih obdobjih ne bodo vpoklicane vse prostovoljke, ker bo njihovo število pač presehalo takratne potrebe oboroženih sil. Seveda bodo prijavljene prostovoljke lahko služile ob naslednjem vpoklicu vse do dopolnjenega 27. leta.

Čeprav temelji žensko vojaško urjenje na prostovoljnosti, pa mora dekle, ki je vpoklicano, ostati v uniformi, kolikor je predvideno z načrtom in sporedom urjenja. Z vstopom v vojaško enoto ali ustanovo postane ženska—vojaški obveznik vojak (v šolah za rezervne oficirje gojenec), s čimer pridobi lastnosti vojaške osebe vse do dneva odpusta. Ženske nosijo v času prostovoljnega vojaškega urjenja uniformo, se podreajo vojaški disciplini ter imajo vse pravice in dolžnosti, predpisane za vojake.

Kot je povedal generalpolkovnik Branko Jerkić, komandant ljubljanskega armadnega območja, je temeljita raziskava, narejena leta 1980, pokazala, da se za prostovoljno vojaško urjenje zavzema kar 80 odstotkov anketiranih Jugoslovanek.

Letos bosta ta želja in nagnjenje prvič preizkušena v praksi, v drugi polovici leta bodo vpoklicane prve vojakinje, v skladu s potrebami oboroženih sil in z možnostmi. V vsaki republici se bosta urili dve skupini po 30 deklet. Preizkusno obdobje bo trajalo do leta 1985, ko bo najširša jugoslovanska javnost sodelovala pri dajanju konkretnih predlogov za sistemsko rešitev vojaškega urjenja žensk. Šele takrat se bo torej začela razprava o morebitni obvezni ali pa samo prostovoljni vojaški obveznosti Jugoslovanek.

V preizkusnem obdobju je predvideno, da se ženske izveščajo za opravljanje dolžnosti vojaka,

majšega oficirja in rezervnega oficirja. Urjenje za vojaka in mlajšega oficirja bo teklo v vseh rodovih (izjema so samo oklepne enote) ter v tehnični, intendantski, sanitetni in prometni službi.

Pouk žensk v šolah rezervnih oficirjev se bo izvajal za dolžnosti komandirjev vodov, referentov intendantske, sanitetne in prometne službe, za zdravnike, vodje družbenopolitičnih organov, predavatelje v vojaških šolah, strokovnjake tehničnih panog, inženirje, konstruktorje, tehnologe itd.

Pogoj za razpored žensk v rodove in službe JLA oziroma v šole za rezervne oficirje rodov in služb so prostovoljnost, zdravstvena sposobnost, primerna šolska izobrazba, poklic v civilu ter znanje in veščine, važne za oborožene sile. To praktično pomeni, da bo vsaka vpoklicana ženska praviloma razporejena v tisti rod ali službo, kjer bodo njene strokovne in druge sposobnosti prišle najbolj do izraza.

Generalpolkovnik Branko Jerkić je na novinarski konferenci povedal tudi, da bodo ob dobrovoljnem vojaškem urjenju žensk v enotah JLA in šolah za rezervne oficirje v poskusnem obdobju intenzivno proučevali tudi možnosti in potrebe šolanja žensk v vojaških šolah in akademijah, kakor tudi štipendiranje na fakultetah. Ženske, ki bi končale omenjene šole, bi sprejeli v vojaško službo kot aktivne vojaške osebe. Zvezni sekretariat za ljudsko obrambo je določil posebno skupino, ki dela na metodologiji in pripravah za šolanje žensk, ki bi tako postale „poklicne vojakinje“. Kaj več bo mogoče o tem povedati po letu 1985, ko bo pri koncu poskusno obdobje.

V NOB POPOLNA ENAKOPRAVNOST

Udeležba žensk v NOB je bila najmočnejša v neoboroženih delih osvobodilnega gibanja, manjša v Narodni zaščiti ter drugih teritorialnih sestavih, sorazmerno najmanjša pa v oboroženih enotah Narodnoosvobodilne vojske in partizanskih odredov Jugoslavije. Navajajo okrogle in verjetno preskromne podatke: 100.000 bork udeleženk, 25.000 mrtvih in 40.000 ranjenih bork NOVJ. Ker ni preverjenih podatkov o skupnem številu borcev NOVJ, ni mogoče izračunati sorazmerne udeležbe žensk. Če vzamemo za izhodišče ugibanj preverjene podatke o sestavi enot slovenskih partizanov leta 1941 (3,98 odstotka žensk), lahko posredno sklepamo, da je bil tak odstotek tudi v drugih jugoslovanskih partizanskih enotah. Oficirske čine je med vojno dobilo 2000 Jugoslovanek, med nosilci spomenice 1941 je 3.344 žensk ali kar dobrih 12 odstotkov. Z redom narodnega heroja je bilo odlikovanih 91 Jugoslovanek.

Generalpolkovnik Branko Jerkić: „Zaenkrat k vojakom le prostovoljke.“

ŽENSKÉ V OBOROŽENIH SILAH SVETA

barikade se je v vrstah revolucionarjev in Rdeče armade borilo na tisoče žensk, predvsem v saniteti in pomožnih službah. Kitajska revolucija je pritegnila še več žensk, pogosto tudi v bojne enote.

Ženske so dobile ustaljeno vlogo v posebnih službah oboroženih sil najprej v Veliki Britaniji, ZDA, Kanadi in Avstraliji.

Britanska armada je med drugo svetovno vojno dosegla najbrž najvišjo sorazmerno učaležbo žensk med vsemi armadami in eno najvišjih znanih in dokumentiranih nasploh.

Ob koncu junija 1945 je bilo v aktivni vojaški službi natančno 437.200 Angležinj ali 8,5 odst. sestava. Največ je bilo vojaških uslužbenk, veliko manj oficirk. V ameriški vojski je bilo leta 1945 kar 265.000 žensk ali 2,18 odst. armade. Delež oficirk je bil občutno večji kot v britanski vojski. Anglosaškemu modelu posebnih ženskih služb so sledile oborožene sile begunskih vlad Poljske, Nizo-

zemske, Norveške in Francije, vendar v veliko bolj skromnem obsegu in na nižji ravni.

Ženske so bile tudi v oboroženih silah držav fašistične koalicije, čeprav sta Hitler in njegova propaganda ponavljala, da ima ženska svoje bojišče doma. Kljub temu je moralo v različnih ustanovah nemškega vojaškega stroja sodelovati na tisoče uniformiranih Nemk.

Veliko jih je delalo predvsem pri radijski službi Luftwaffe, v službi zračnega opazovanja, obveščanja in javljanja, na poštah in v bolnišnicah.

Po sovjetskih virih se je druge svetovne vojne neposredno udeležilo nad milijon sovjetskih žensk. Večina je bila v nebojnih enotah, število oficirk je bilo zanemarljivo, vsekakor pa so posebno poglavje sovjetske pilotke.

Po drugi svetovni vojni sta se število in relativna udeležba žensk v oboroženih silah povsod močno zmanjšala, v aktivni sestavi večine armad v najboljšem primeru na nekaj

tisoč. Izjemi sta armadi Velike Britanije in ZDA, kjer je začela udeležba žensk rasti in se kakovostno krepi po prehodu na popolnoma poklicne (prostovoljne) oborožene sile. Danes štejejo ameriške oborožene sile okoli 120.000 pripadnic, od tega je ena tretjina oficirk (!).

V Združenih državah so začeli leta 1973 sprejemati ženske v vojaške šole, med drugim v šole pilotov in padalcev ter v oborožene enote vojaške policije. Od takrat hitro narašča tudi udeležba žensk v vojaškem pravosodju, v protiletalski artileriji, na odgovornih položajih v sistemu vojaških zvez, v obveščevalni službi ter v službah zaledja. Leta 1976 so začeli ameriška dekleta redno vpisovati na visoke vojaške šole. Američanke lahko prestopijo celo prag slovitega West Pointa. V letalski akademiji so prvi odpravili prepoved nosečnosti za ohranitev statusa gojenke. Leta 1976 sta bili v ameriških oboroženih silah dve admiralki ter po dve generaliki v kopenski vojski in letalstvu.

Glede na aktivno sestavo oboroženih sil pa ima danes najvišji odstotek žensk izraelska vojska. Na temelju doktrine „oboroženega ljudstva“, izkušenj in posebnih okoliščin velja v tej državi v mirnem času dvajsetmesečna vojaška obveznost. V armadi je po nekaterih ocenah okoli 11 odst. Izraelk, vendar ženske nimajo vstopa v izraelske vojaške šole niti jih ne razvrščajo v bojne enote. Služijo pretežno v zalednih in upravnih ustanovah ter v službah za zveze.

Na tretjem, četrtem in petem mestu svetovne lestvice udeležbe žensk v aktivni sestavi armad so Avstralija (4,4 odst.), Velika Britanija (4,3 odst.) in Kanada (3,4 odst.). Po daljšem presledku sledi Francija (1,6 %) ter Nizozemska in Danska (obe nekaj več kot odstotek).

Kar pa se tiče absolutne števila oboroženih žensk v teritorialnih enotah ter v civilni zaščiti, je na prvem mestu na svetu nedvomno LR Kitajska, sorazmerno največ pa je žensk v milici oboroženih sil LDR Koreje.

V državah tako imenovanega realnega socializma so ženske z izjemo sanitetnih služb izključene iz aktivne sestave operativnih armad, prepovedan ali onemogočen jim je tudi vstop v sistem vojaškega šolstva. Taka praksa je bržkone v neskladju z idejnim izročilom socialističnih revolucij ter nedvomnimi spremembami v družbenem položaju žensk.

Pripravil: MARJAN BAUER

Če pogledamo, kako je z ženskami—vojakinjami po zemeljski krogli, je treba povedati, da imata najdaljšo tradicijo vključevanja žensk v oborožene sile Velika Britanija in ZDA. To vključevanje je bilo posredno res povezano z bojem za žensko enakopravnost, volilno in druge politične pravice, poglaviti vzrok pa niso ideološke opredelitve vojaških in civilnih oblasti, temveč objektivne potrebe. Neposredne pobude so prišle v času krimske vojne in državljanske vojne v ZDA ter prve in druge svetovne vojne. V vsakem od teh spopadov je množična uporaba novih orožij povzročila tako veliko število žrtev, da so se mirnodobna organizacija sanitete in obstoječi kadri vojaških zdravnikov in bolničarjev pokazali kot močno nezadostni. Izhod so vojaške oblasti Velike Britanije in ZDA, kasneje pa tudi drugih držav, našle v vključevanju v oborožene sile najprej neuniformiranih, kasneje pa uniformiranih vojaških bolničark in sester.

Med prvo svetovno vojno so v kopenskih vojskah Velike Britanije, ZDA in Kanade ustanovili kot začasno vojno organizacijo poseben korpus bolničark, Američani pa so ženske vključili tudi v nebojne enote mornarice in mornariške pehote. Prostovoljke teh treh držav so delovale kot civilne uslužbenke v oboroženih silah. Druge tedanje največje vojaške sile, Francija, Nemčija in Avstro-Ogrska, kljub velikim potrebam niso krenile po anglosaškem vzoru. V Rusiji so šele proti koncu vojne ustanovili prvi ženski bataljon, predvsem zaradi političnega učinka. Ta bataljon je bil med zadnjimi branilci meščanske vlade Kerenskega. Na drugi strani ruske

KRKA NI UMIRLA, KRKA TEČE DALJE

Težko bi označili vse dimenzije, ki jih odseva življenjska pot Jožeta Dularja, a če začnemo pri najvidnejših in najpomembnejših, lahko zapišemo, da je Dular najprej in predvsem človek peresa, slovenski književnik. Trideset let je vodil Belokranjski muzej v Metliki in Belokranjsko muzejsko društvo, si služil kruh kot profesor slavist, bil neutrudden ljudskoprosvetni in kulturni delavec, ob tem pa je bil dejaven na drugih področjih in uspešen organizator.

Krka, ob kateri se je rodil, mu je „narekovala“ najboljša pisateljska dela: roman „Krka umira“, zbirko novel in črtic „Ljudje ob Krki“ in roman „Krka pa teče naprej“, zadnje obsežno delo, ki bo letos izšlo pri Mladinski knjigi. Od knjižnih objav sta tu še Dularjev zgodovinski roman „Udari na gudalo, Jandre“ in povest iz medvojnega Ljubljane „Andrej in Katja“ pa pesniški zbirki „Zveste menjave“ in „Trepetajoča luč“.

Poleg teh, dejali bi, izrazito literarnih stvaritev je Dular napisal obilico knjig, knjižic in brošur, s katerimi se je uveljavil kot krajevni zgodovinar, turistični delavec in etnolog Bele krajine. Od leta 1960 so zaporedoma izhajale publikacije s temi naslovi: „Adlešiči v Beli krajini“, „Metlika skozi stoletja“ (izšel je tudi predelani in izpopolnjeni ponatis te knjige), „Metliški gasilci“, „120 let metliške godbe“, „Semič v Beli krajini“ in „Župančičeva Vinica“. Pisal je o „Danici“, prvem delavskem društvu v Beli krajini, Navratilovem zapisu iz leta 1849, kulturnem deležu Bele krajine, zadnjem metliškem graščaku. Etnološko literaturo je obogatil s spisi „Soseskine zidanice v Beli krajini“, „Mlini ob Kolpi umirajo“, „Svetila v Beli krajini“. Poleg tega je zastavil pero o muzejskih in spomeniškovarstvenih problemih v Beli krajini, uredil oziroma napisal uvode v knjige „Dr. Niko Županič“, „Po Dolenjskem“ in Ivan Čampa: „Ivje se iskri“. Kot urednik Čampove zbirke se je oddolžil spominu literarnega tovariša iz ljubljanskih let.

Dodati je treba, da je bil Dular vseskozi marljiv sotrudnik Dolenjskega lista in njegovih prilog. Objavil je nad tisoč člankov, zapisov in drobnih notic iz Bele krajine. Je tudi sourednik Dolenjskih razgledov in zbirke Dolenjska knjiga v okviru zaldžiškega oddelka v tozdu Dolenjski list.

Še bi lahko naštevali področja, na katerih je Jože Dular zastavil plug in pero. Razpet in razdan je bil med mnogimi delovnimi področji, vendar je bilo malo takih, ki niso zahtevala „celega“ moža. Človek se sprašuje, kako je Dular to zmož, kdor pa ga pozna, ve, da je bil tej „raboti“ kos predvsem zato, ker je znal vse življenje biti priden kot čebela.

Pred dvema letoma je dočkal upokojitev, ki si jo je tako želel. Večkrat je dejal, da zato, ker bi se po vsej rad v celoti posvetil pisateljevanju. Ali se mu zdaj ta želja izpolnjuje? Kako sploh živi in dela, odkar mu mesec za mesecem prinašajo pokojnino na dom v Metliki, v hišo št. 80 ob Cesti bratstva in enotnosti?

„Lahko ponovim Janka Modra, ki ga je doletela enaka ‚usoda‘ kot mene: prej sem imel službo, zdaj pa imam delo. Sem odgovoril?“ se je namuznil, mežikajoč v sonce, ki je lilo v njegovo delovno sobo, obloženo s knjigami in slikami, ter božalo steklenico pristinega belega belokranjsca na mizi. „Odkar sem začel med penzioniste,“ je nadaljeval, „imam več časa za premišljanje. Pa ne o tem, ali bi odnehal, o tem sploh ne, pač pa o tistem, česar nisem naredil. Zavedam se, da nisem vsega ustvaril, kar sem nekoč načrtoval, in ta občutek me preganja.“

Ceprav ni izšlo tako malo knjig, ki jih je kot avtor podpisal Jože Dular?

„V PISATELJSKO KOŽO SE VRAČAM BOLJ POČASI“

„Res sem napisal kakšen ducat najrazličnejših drobnih in debelejših knjižic, poleg tega pa vsega šest leposlovnih. Malo, premalo. Vem, da bi lahko še veliko literarnega dal na papir, pa iz tega ali onega razloga nisem.“

Hočete reči, da ni šlo po načrtu?

„Ko sem začel, sem si rekel, da moram izdati vsaj deset leposlovnih knjig. Res je bilo to v mladosti, ko se zdi, da ni stvari na svetu, ki bi ji ne bil kos, in ko ničesar ne veš o tem, kako se potem marsikaj spreverže, celo v svoje nasprotje. Pa vseeno, resnica je tu in ta resnica je, da manjkajo do izpolnitve moje zamisli oziroma načrta še štiri knjige. Še najmanj štiri.“

Roman „Krka pa teče naprej“ dokazuje, da kot pisatelj vendarle niste bili neproduktivni — kljub službi v muzeju in delu na najrazličnejših področjih, ki sta vam jemala čas.

„Ta roman je za mano, čeprav še ni izšel. Štejem ga za eno šestih del, ki sem jih omenil. Po njem nisem veliko pisal. Z mano je tako, da se v pisateljsko kožo vračam bolj počasi in tudi počasi pišem.“

Kako je pravzaprav nastala ta „Krka“? Odkod pobuda zanjo? Kaže, da vas je Krka za vselej zaznamovala.

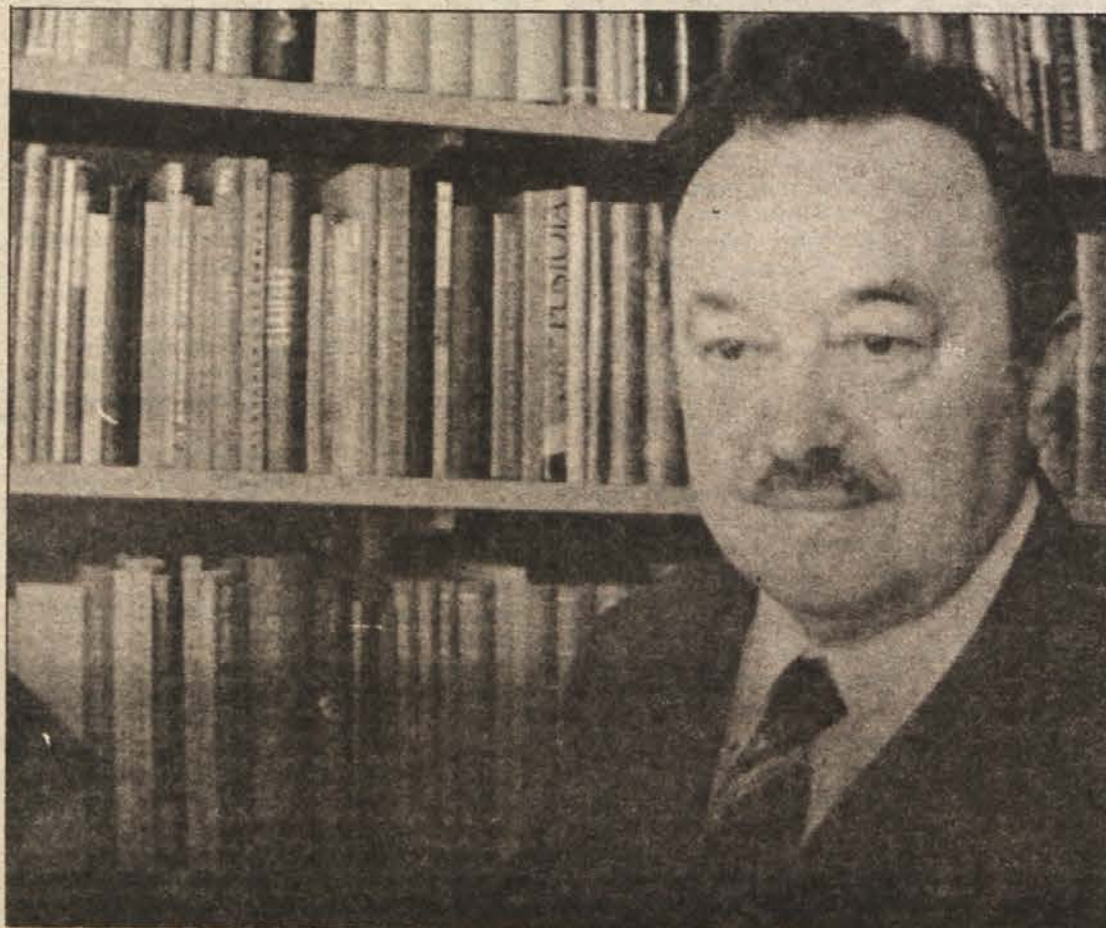
„KRKA JE MOJ PISATELJSKI IZVIR“

„Ob Krki sem se rodil, ob njej so tekla leta moje zgodnje mladosti, k njej sem se vračal kot študent in pisatelj. In se še vedno vračam na njene bregove, v rojstno Vavto vas, k usodam, ki jih je Krka zibala skozi desetletja in stoletja. Krka je izvir mojega pisateljevanja, kvas za snov, ki se je pisateljsko lotevam. In navdih. Krka teče, šumi čez jezove, jaz pišem. Samo pišem. Kó sem pisal „Krka umira“, sem mislil, da bo nastala daljša

novela, pa se mi je naredil roman. Pa še vedno nisem vsega povedal. Krka me je spet in spet napeljevala na misel, da bi sedel in spet pisal o njej. Čedalje bolj me je. Čutil sem jo v sebi, vedel sem, da bo moralo nekaj nastati, kdaj in kako, pa nisem vedel.“

Najbrž ste potrebovali prijateljski namig, češ: sedi že in piši ...

„Verjetno sem res čakal na kaj takega, na spodbudo ali kaj, ne vem. Spominjam pa se, da me je pred kakimi sedmimi leti Severin Šali nagovarjal, naj bi spet kaj napisal o Krki. Dejal je, naj bi pripravil zbirko novel na to temo in da bi jo natisnili pri Mladinski knjigi. Potem nisem nič več razmišljal, ali bi ali ne bi, ampak sem se takoj lotil dela. Stvar sem nekako vzel kot naročilo, poleg tega pa mi je prišlo hudo prav, saj sem dobil ‚izgovor‘, da se manj posvečam nepisateljskim opravilom.“

Imate občutek, da je roman „Krka pa teče naprej“ tak, kot ste ga želeli napisati?

„Moram povedati, da sploh nisem načrtoval romana, ampak novelo, morda daljšo, nikakor pa ne zajetnega dela. Naneslo je, da je bilo snovi več in da naposled ni nastalo le daljše delo, marveč celo roman v dveh delih. Ponovilo se je, kar se mi je zgodilo pri romanu „Krka umira“.“

Kaj je bilo tisto, kar vas je vleklo, da niste prej odložili peresa?

„V romanu obravnavam svoj rod po očetovi strani do stopetdeset let nazaj, tako da bi bilo moč reči, da je to nekakšna romansirana kronika naše rodovine. Prelital sem veliko domačega arhiva, ki se je ohranil, poizvedoval in se pogovarjal z vsemi, ki so vedeli karkoli povedati o Dularjevih. Čim bolj se je klobčič začel odmotavati, tem bolj sem spoznaval, da je sorodstvo Dularjev izredno veliko. Odkril sem, da imam žlahto tako rekoč vsepovsod in da so moji

sorodniki celo ljudje, o katerih nisem nikoli nič slišal. Ko že govorim o žlahti, se lahko pohvalim, da sega celo na vrh sedanje občinske oblasti: predsednik občinske skupščine v Novem mestu Uroš Dular je, denimo, moj mali bratranec.“

S tem romanom Krka gotovo še ni izčrpana.

V DELU KNJIGA NOVEL O KRKI

„Ne. V glavi že nosim zbirko novel o Krki, ker bi vendarle rad kako izpolnil Šalijevo ‚naročilo‘. Nekaj novel je že napisanih, nekaj jih imam v delu, dve ali tri pa me še čakajo. S tem naj bi zaključil cikel o Krki, ki sem ga nekako začel z objavo zgodbe „Študentje ob Krki“ v predvojnem Mentorju.“

Tisti, ki so vašo novo „Krko“ prebrali v rokopisu, pravijo, da je knjigi že vnaprej zagotovljen uspeh. Kako pa vaša dela sprejemajo ljudje, o katerih pišete?

„Roman „Krka umira“ je doživel velik odmev med Vavtovčani. Braji so ga preprosti ljudje in drugi. Nekateri so se prepoznali, predvsem tisti, ki so mi pomagali, da sem zgodbo napisal kolikor toliko verno in prepričljivo. Pazil sem, da je bila vsaka stvar na svojem mestu, da je bilo vse popisano, kakor je v resnici. Še posebej opisi narave. Pri tem mi je bil vzornik Reymont s svojimi „Kmeti“. Tudi pri tej drugi „Krki“, katere središčno dogajanje je spet postavljeno v Vavto vas, sem si moral pomagati z znanjem oz. vedenjem domačinov o rečeh, ki so mi bile manj znane ali tuje. Sicer pa sem poleg Reymonta najraje prebiral skandinavske pisatelje, ki so tenkočutni popisovalci narave in naravnih pojavov.“

Dela o Krki postavljate na prvo mesto svojega pisateljskega ustvarjanja.

„Da. Zavedam se, da druga ne dosegajo ravni, kot jo, denimo, ima roman „Krka umira“. Vem tudi, da bom v literarni zgodovini ostal zapisan predvsem zavoľo „Krke“ oziroma cikla o Krki.“

Svojega pesniškega dela ne omenjate, čeprav ste izdali dve pesniški zbirki in čeprav objavljate tudi pesmi.

„Za pesnika se nisem nikoli imel niti se nimam danes, čeprav sem svojo literarno pot začel s pesnikovanjem. Kakih deset let mi je bilo, ko sem napisal prve verze. Ko sem pesmiko pokazal nekemu od domačih, bi me kmalu našeškal, ker je mislil, da sem jo od kod prepisal. Prve natisnjene pesmi sem ugledal kot gimnazijec v Mentorju. Urednik dr. Joža Lovrenčič, ki je izbral nekaj za natis že iz moje prve pošiljke, me je spodbujal, naj pišem in objavljam. Poslušal sem ga, pošiljal verze v Kres, Mladiko in Dom in svet in že dočkal prvo pesniško zbirko „Zveste menjave“, ki je izšla leta 1941. Čez štiri leta so mi natisnili zbirko „Trepetajoča luč“. Prozo sem začel pisati kasneje, potem ko sem imel že kup objavljenih pesmi. Pesnikovanje kajpak nisem opustil, v teh letih se mi je nabralo lepo število pesmi in mislim, da bi lahko naredil izbor za novo zbirko.“

Že od leta 1945 živite v Beli krajini, v Metliki. Belokranjci vas štejejo za svojega. Kaže, da ste se med njimi za vselej udomili. Ker pa se vsaka ptica rada vrača tja, kjer se je izvalila, bi bilo zanimivo slišati, kako se vi še počutite navezanega na rodni kraj — Vavto vas.

PRIŠEL ZA POL LETA PA POSTAL BELOKRANJEC

„V Metliko sem prišel kmalu, ko je potihnila vojna vihra. Za profesorja na šolo. Rekli so, da grem čez Gorjance samo za pol leta. Pol leta se je raztegnilo in tako sem tu še danes. Očitno je, da sem bil Metliki in tej belokranjski deželici potreben, pa so me zadržali. Zdi se mi, da je samo od sebe prišlo to, da sem si ustvaril družino, potem pa na morebitno novo selitev ni bilo več misliti.“

V Vavto vas sem se vselej rad vračal in se še vedno. Dokler je stala rojstna hiša, dokler so bili tam moji, sem imel občutek, da prihajam domov. Med vojno so Italijani hišo zažgali, ruševine pa so odstranili. Mojega rodnega doma ni več. Nanj me spominja oljna slika naše hiše, ki jo je leta 1921 izdelal takrat mladi Božidar Jakac in jo hranim tu, v Metliki, kot dragocen spomin. Imam pa tudi fotografijo, ki kaže, kako je naša hiša gorela. Slikal jo je neki italijanski vojak. Tu imam tudi sliko mlina mojega očeta, tako imenovani Dularjev mlin v Vavti vasi, ki ga je naslikal Boris Kobe. Mlin je bil last Dularjeve rodovine od prejšnjega stoletja, v njem so nad petdeset let stanovali le mlinarji in žagarji.

Sedanje Vavte vasi skoroda ne prepoznam več. Vse se je spremenilo, izginile so stare hiše, zrasle nove in novi ljudje bivajo zdaj ob Krki. Starejših, s katerimi sem drugoval in od njih dobival podatke, je čedalje manj. Za vse čase pa živijo v meni domačini, ki so mi pomagali razvozlati nejasnosti, ko sem pisal „Krka umira“. Racmanov oče pa še kdo. Vseeno mi je prijetno pri srcu, kadar se odpravim k Srobotniku.“

Ob tem so se Jožetu Dularju spet zaiskrile oči. Spet je pomežiknil v sonce, ki kar ni prenehalo liti v njegovo sobo s knjigami in slikami pa z mizo in toplo zakurjeno pečjo. Beli belokranjec se je v litru primaknil k dnu. Potem je Jože Dular pobožal hrbe svojih leposlovnih knjig, ki naj bi že letos dobile novo sestvo — roman „Krka pa teče naprej“.

IVAN ZORAN

obzorja

iz izložbe

prebrali smo

izlet z matematiko

Matematiko štejemo med najstarejše znanosti, saj njeni začetki segajo globoko v davnino, daleč pred znanstveno zavest. Človekov razum se je v svojem otroškem obdobju prebujal z umetnostjo in, lahko bi dejali, tudi z matematiko. V človeku in okoli njega poteka brez števila ponavljajočih se, periodičnih pojavov, ki odzvanjajo v njegovi zavesti. Nanje se je odzival z umetnostjo, z glasbo in z ritmom vzorcev na orodju — z ornamentii; v tem

danes vidimo prve znanilce matematičnega spremljanja sveta, iz katerih se je skozi tisočletja razvila matematika — osnova vsega eksaktnega naravoslovnega spoznanja, matematika, ki je, kot pravi slaviti znanstvenik Bohr, več kot znanost; matematika je jezik.

France Križanič, slovenski strokovnjak za matematiko in pisec številnih publikacij s tega področja, se je lotil zanimivega pregleda razvoja obravnave periodičnih pojavov skozi zgodovino razvoja matematike v knjigi „Nihalo, prostor in delci“, ki je izšla pri Slovenski Matici.

Po njegovem mnenju se je namreč prav iz obravnave periodičnih pojavov razvil doberšen del matematične analize, „če ne kar srčica matematike“. Kot je razvidno že iz samega naslova knjige, je Križanič razvoj matematike od antičnih do današnjih dni zaobjel v treh poglavitnih postajah. Tok analiz periodičnih gibanj (nihalo) vodi do pojmov prostora, tu pa je oporišče za miselni prodor v mikrosvet (delci).

Razvojnega prikaza se je avtor lotil v sedmih poglavjih,

katerim je pridal uvod, seznam omenjenih imen in kratak seznam najpomembnejše literature. Na poti skozi zanimivi svet matematike se ustavlja tako pri čisti matematiki kot pri anekdotičnih in mestoma kar literarno navdihnenih pripovedih o velikih duhovih človeštva. Med njimi prizadevno omenja slovanske matematike in seveda tudi našega Josipa Plemlja. Ker je matematika v mnogočem neločljivo povezana s fizikalnimi teorijami, je v knjigi veliko govora tudi o fiziki, astronomiji, filozofiji.

Knjižnič je na tiskovni konferenci dejal, da je napisal knjigo, ki je namenjena vsem, pripomniti pa je treba, da bo za bralca, ki nima solidnih srednješolskih osnov matematičnega vedenja, branje ponekod hudo težavno, čeprav se je avtor močno potrudil in knjigo napisal poljudno in zelo bralno.

M. MARKELJ

dva romana

„Zavoljo ljubezni“ pa „Dan, daljši od življenja“ — tako sta naslovljena romana, ki sta si v marsičem daleč narazen, pred kratkim pa ju je izdala Pomurska založba. Dogajanje prvega (ki je delo holandskega pisatelja Adriaana van der Veena) se odvija v velemestnem severno-ameriškem okolju, motivno je enoplasten, vse se suka okoli ljubezni, ki je hkrati izhodišče za površno razmišljanje o brezdomstvu, potrošništvu in še česa naveličanih ljudi, zavezanih t. i. ameriškega načina življenja. Junaki „Dneva...“, ki je prvi roman kirgizskega pisatelja Čingiza Ajtmatova, se gibljejo v kazahstanski stepi, sploh pa to delo spravlja na plano toliko raznovrstnih, za dandanašnje sovjetsko stvarnost na moč žgočih, a zvečine zamolčanih tem, da je roman po tej plati pravcato odkritje.

Še naprej nekako nasilno primerjati, o čem in kako o tem govorita po pripovedni zasnovi tako različna romana, je najbrž nesmiselno, še zlasti, ker je med njima velik razloček v umetniški vrednosti. Prvi sodi v širok krog romanov, ki pač nastajajo, a ne povedo nič, kar ne bi bilo v literaturi že obdelano — in to na precej izvirnejši način; Alenka Stanič ni kriva, ako slovenska prevodna književnost s tem romanom ni prav nič pridobila. Ob „Dnevu...“ pa velja kot napotek k branju dodati še tele podatke:

Ajtmatov je bil pred romanom (v izvorniku je izšel 1980, in to najprej v reviji) znan kot pisec povesti in novel, v nobeni od teh ni manjkalo jezikovne dognanosti, novih slogovnih prijemov, sploh pa ne globokih sporočil o pehanju in nehanju ljudi. Omenjenega tudi v romanu ne pogrešamo, kot rečeno, pa je Ajtmatov v njem razprl več tem, pred katerimi politika in literatura zatiskata oči.

Po svetu, kjer hitijo s prevajanjem „Dneva...“, priznava, da je pisatelj pokazal zvrhano mero poguma, saj se je lotil npr. razčlenjevanja neenakopravnosti neruskega naroda (to, da ne govori o Kirgizih, ampak se dogajanje odvija v Kazahstanu, priča o pisateljevi previdnosti oz. zvitosti) in zapostavljanju njegove dediščine. Dalje, gre za razglabljanje o razsežnostih osebne svobode zdajšnjega sovjetskega človeka, o njegovem odnosu do vere (pri čemer se zdaleč ni nepomembno, da je glavni junak musliman). Za sožitje nedozoreli svet (ki presega, a kajpak tudi zaobsega obračanje življenja v sarozeški stepi) je Ajtmatov prikazal s pomočjo znanstvenofantastičnih prvin, krivda za razklanost pa ni podana črno-belo, kriva sta kapitalizem in komunizem, ki se zdaleč ni brezgrešen.

Eden velikih grehov slednjega je stalinizem — in ta je najbolj izpostavljena tema v „Dnevu...“. Roman bridko izkušnja, o kateri sovjetska literatura molči od Solženicina dalje, znova porine v ospredje, zanikuje uradno laž, češ da gre pri stalinizmu za stvar preteklosti, po kateri nima smisla brskati. Pisatelj kaže stalinizem kot „strašen moralno-politični dolg, ki bremeni sovjetsko družbo“ in ki „še zdaleč ni niti razčiščen, kaj šele poplačan“ (prevajalec Janez Stanič v spremni besedi), zato terja opredeljevanje zoper to krivo pot. Ajtmatov se je opredelil na literaren, umetniško dognan način, a vseeno dovolj ostro.

D. R.

Desetletja dolgo zdovinsko proučevanje je Metod Mikuž osredotočil na obdelavo druge svetovne vojne, pri čemer je glavno pozornost posvečal odvijanju enobeja na Slovenskem. Zadnja leta pred smrtjo (dolegela ga je lani) si je zgodovinar, ki je za svoja dognanja imel rajši vselej kak dokaz več kot premalo, zastavil dokaj nevhvalno nalogo: orisati povojni čas, četudi zvečine še niso dostopni prepotrebnih arhivski viri, posamezna dogajanja pa so zgodovinsko razčlenjena le v grobih črtah.

Tako se je Mikuž lahko opiral samo na poročila in komentarje v svetovnem tisku, po lastni presoji je odbiral podatke, ki so mu služili za sestavljanje razmeroma popolne podobe tistih pomembnih dogodkov v svetovni zgodovini povojnega časa, ki so po zgodovinarjevem prepričanju odločilno vplivali, da je svet tak, kakršen je zdaj.

Osební pogled na pojavné oblike povojnega časa je Mikuž želel podati v treh obsežnih knjigah. Dokončal je prvo, v kateri je obdelano obdobje 1945–1957, in za natis te je že poskrbela Cankarjeva založba. Za tisk je kolikor toliko pripravljena tudi druga knjiga, katere predmet so svetovni dogodki v letih 1958–1963, zaenkrat pa še ni jasno, ali bo v tretji knjigi (z morebitnimi dodatki drugih zgodovinarjev) mogoče objaviti gradivo, ki ga je za čas do 1976 uspelo zbrati Mikužu.

Prvo knjigo je omenjena založba predstavila na nedavni novinarski konferenci, žal pa zaradi nepotrjene cene še zmeraj ni na prodaj. To nas ne ovira, da ne bi opozorili na knjigo, ki bo prej ko slej zaslužila najvidnejše mesto v vsaki knjigarniški izložbi, zagotovo pa bo

deležna pozornega branja mnogih, saj se svet še vedno otepa z dediščino, ki je predmet Mikuževega dela. To namreč razkriva ozadje in gibala zapletenih, a na moč usodnih političnih mehanizmov, ki so krojili podobo sveta: hladna vojna, ideološki spori, imperialistična strategija, stalinizem, oboroževalna tekma itd.

Za hitro najdevanje želenih podatkov „Svet po vojni 1945–1957“ zaključuje izčrpno kazalo, pred tem sta na voljo še kronološki pregled pomembnih svetovnih dogodkov pa pregled funkcij in mandatov vidnih tujih politikov, kajpak iz časa, ki ga obravnava pričujoča knjiga, v kateri tudi slikovno gradivo ni umanjalo.

D. R.

veter z juga

V šali bi lahko rekli, da kolikor toliko pismen Slovenec, ki je obiskal Kitajsko, ne bo mirno spal, dokler ne bo spisal potopisne ali kako drugače zasnovane knjige o tej daljni deželi. Tudi Marko Sterle je moral poskrbeti za svoj mirni spanec, pomagala pa mu je Mladinska knjiga, ki je založila njegovo knjigo „Veter z juga“.

Nagibi, ki Slovence vlečejo po svetu tja daleč na Kitajsko, so različni, Sterleta, splošnega zdravnika po stroki, sicer pa ljubiteljskega raziskovalca izročil o naravnem zdravilstvu, je tjakaj pred širimi leti zabil želja po proučevanju skrivnosti starega kitajskega zdravljenja z iglami. In v devetindesetih dneh se je naučil marsikaj, predvsem pa je spoznal, da ima Kitajce rad, ker so (naj naštejemo le nekaj razlogov za to ljubezen): vsi enaki, dobri,

mirni in tihi, nenehno ljubeči domovino in otroke, radovedni, nepodkupljivi, skromni in iskreno gostoljubni.

Nazadnje se izkaže, da Sterleta, ki je že prej veliko potoval po Daljnem vzhodu, na pot ni gnala le zvedavost, skrivnostna moč starega zdravilstva, temveč v enaki meri tudi ljubezni. „Tako me je pot pripeljala celo do Kitajcev. Nisem se mogel ustaviti, moral sem do njih in prisegam na vse, da bi, če bi ostal praznih rok še pri njih, umrl, preprosto in zanalasč.“ Tele uvodne misli dopolnjuje besedilo, iz katerega je razvidno, da pot (kar se tiče ljubezni) ni bila zaman. In ker Sterletu zanalasč ni bilo treba umreti, je spisal knjigo, ta pa ob tistih, ki so bralstvo že vodile po Kitajski, ni nič izjemnega. Pa menda ne zanalasč?

D. R.

publikaciji iz krškega

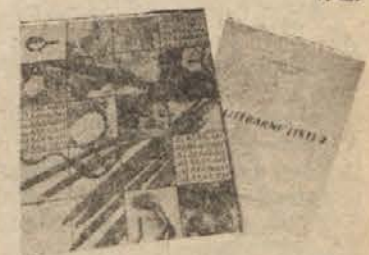
Listi z literarnimi besedili domačih ustvarjalcev prihajajo iz tiska tako poredko, da pomeni že njihov izid nekakšen praznik, najmanj pa razveseljiv dogodek. V Krškem sta se pred tedni vrstila dva taka: najprej je sindikalna organizacija v jedrski elektrarni izdala Almanah, zatem pa Literarni klub Krško drugi snopič Literarnih listov.

Čeprav sta publikaciji izšli v različnih okoljih, imata marsikaj skupnega: urednika, neka-

tere druge sodelavce in še kaj. Ne nazadnje sta se pojavili tudi iz potrebe, da tisti, ki se izpoveduje v literarni obliki, svoje stvaritve tudi objavi. Medtem ko so Literarni listi ustaljena publikacija, pa se je Almanah pojavil prvič. Razveseljuje zlasti dejstvo, da je nastal v jedrski elektrarni, v gospodarski organizaciji, o kateri prej ni bilo slišati drugega, kot da proizvaja prepotrebno električno energijo. Kot razberemo iz kratkih uvodnih besed, do Almanaha ni prišlo samo zato, da bi zaposleni iz elektrarne v njem lahko obelodanili svoje pesniške in druge literarne proizvode, fotografije in likovne stvaritve, marveč ima ta publikacija še en namen: opozoriti, da „slikanje, petje, pisanje in druge kulturne dejavnosti niso samo osebna zadeva posameznika in vprašanje njegovega prostega časa“, ampak nekaj več — prispevek k celovitejšemu razmišljanju o kulturi in oblikovanju kulturne politike v jedrski elektrarni. Posebno veljavo daje publikaciji dvojezičnost, v slovenskem in srbohrvaškem jeziku napisana dela, kar opozarja na to, da so v elektrarni zaposleni ljudje z različnih govornih področij.

Literarni del Almanaha napoinjujejo pesmi Silva Mavsarja (njegovo pesem Dotik je v srbohrvaščino prevedel Ivo Antič), Ane Rostohar, Jožeta Šinkovca, Damirja Šambarka — Kukovića in Ite Ljubič, medtem ko so umetniške fotografije in druga likovna dela izdelki Vedrana Terčka, Dražena Kaleniča, Ivana Krahulca, Slavice Jesenko, Štefana Sevcnikarja, Ljubomirja Gradišarja, Petra Turine, Maria Balentina in Željka Novaka. Za literarne liste pa je najprej značilno, da je njihov pričujoči snopič zajetnejši od prvega, izdanega lani, saj nastopa v njem kar trinajst članov Literarnega kluba Krško. Listi prinašajo samo en prozni spis, in sicer „Prezračevanje“ Silva Mavsarja, vse drugo so pesmi, ki so jih napisali: Asta Malavašič, Miro Tičar, Nuša Tičar, Mojca Mavsar, Maja Malavašič, Nana Požun, Ana Rostohar, Ivo Umek, Jožica Vogrinc, Marija Založnik, Franci Jevševar in Marija Kalčič — Mirtič. Vseh pesmi je devetnajst.

I. Z.

A. BARTELJ

trud ni bil zaman

Dva meseca prej, preden je mlada učiteljica Gorenjka Ivanka leta 1954 prišla na Radovico, je ta takrat velika vas v Beli krajini dobila elektriko. „Takrat je bila Bela krajina tako rekoč odrezana od sveta, saj so bili z železnico povezani le Metlika, Gradac, Črnomelj in Semič.“ pripoveduje danes Ivanka Rus, ki ji teče že dvajseto leto učiteljevanja na metliški osnovni šoli. „Čeprav so me ljudje na Radovici sprejeli izredno pristržno in nadvse gostoljubno, sem bila v začetku strašno nesrečna, najbolj pa sem pogrešala gorenjske gore, ki so še danes moja najtrdnjša vez z rodno deželo.“

Vendar mlada učiteljica ni imela časa, da bi pestovala svojo obup. Dela na šoli — na celi osemletki so učile le tri učiteljice — je bilo več kot preveč, poleg tega pa so bile takrat Radovica in okolice vasi polne mladih ljudi, ki jim je ob delu na zemlji ostajalo, zlasti pozimi, več kot dovolj časa in so bili še posebej zagreti za kulturno-prosvetno delovanje. „Seveda smo se prav ma, mlade učiteljice, takoj vključile v kulturno življenje kraja. Ker sem jaz že na učiteljsko delovala v dramskem krožku, je bilo nekako samo po sebi umevno, da sem s temi delom nadaljevala tudi na Radovici.“

Čeprav brez teoretskega znanja, se je mlada učiteljica lotila režiranja ljudskih iger. „Marsikdaj je bilo težko, ker sem morala do včasih enostavnih rešitev priti sama, seveda po precej daljši poti, vendar je ves trud odtehtalo izredno veselje gledalcev in zavzetost igralcev. Igralcev je bilo toliko, da v eni igri niso mogli vsi nastopiti, zato smo pripravili tudi po dve igri na leto. Seveda so bile naše predstave vedno izredno dobro obiskane, in to na Radovici in v vaseh, kjer smo gostovali.“ pripoveduje Rusova. Tudi to zadovoljstvo je gotovo pripomoglo, da Ivanka po enem letu, ko so jo vprašali, če bi šla učiteljevat v kakšen večji kraj, nikakor ni hotela več iz Radovice. No, po treh letih je morala „pod prisilo“ oditi v Dražice, od tam pa v Podzemelj. Tudi potem, ko se je poročila in dobila otroke, se Rusova ni odpovedala tistemu, kar je poleg učiteljevanja imela za svoje poslanstvo — kulturno delovanje v najširšem pomenu besede. „V Podzemlju ni bilo primerne prostora, pa smo imeli vaje in predstave kar na župnijskem podu. In tudi v času žetve, ko je na kmetih največ dela, so ljudje redno prihajali na vaje, včasih tako utrujeni, da je kdo kar zaspal.“ Kot zanimivo anekdoto je Rusova iz tistih časov povedala, kako sta fant in dekle,

ki sta v neki igri igrala zaljubljenca, to „vlogo“ nadaljevala tudi v zasebnem življenju, kar ju je pripeljalo tudi pred maticarja. Brž ko je Rusova prišla učiti v Metliko, je na šoli osnovala dramski krožek za nižje razrede. In ko so otroci prišli v višje razrede, je „šel“ z njimi tudi krožek in seveda tovarišica Rusova. „Na taki šoli, kot je naša, se vsako leto pokaže nekaj talentov. Spominjam se, da sem že v 3. razredu opazila zelo nadarjeno dekle, ki je potem ves čas zelo prizadevno sodelovala v našem krožku, danes pa je uspešna študentka na igralski akademiji.“ V krožku, ki ga je obiskovalo tudi po 40 učencev, se niso zadovoljili le z uprizorjenjem krajših dramskih prizorov, marveč so vsako leto nastudirali daljšo mladinsko igro. V krožku so se redno ukvarjali tudi z analiziranjem gledaliških del, filmov in televizijskih iger, vseskozi pa dobro sodelujejo zlasti z recitacijskim in likovnim krožkom.

Čeprav Rusova pravi, da se ji zdi, da je njeno delo preveč vključeno in da bi morale tudi v dramskem krožku na šoli zavesti sveže sapice, bo verjetno svoje učiteljevanje sklenila tako, kot ga je začela na Radovici — na predstavi za odrom.

ŠE TKEJO BABIČEVA KROSNA!

Belokranjske vasi in zaselki so že polni pomladnih sanj, na njihovih prisojnih obronkih pa se vse beli in rumeni zvončkov in trobentic. Trtja so oživila in na marsikatera vrata na Belčjem vrhu ali v Knežini bi v sončnem sobotnem popoldnevu trkali zaman, saj je vse, kar leze in gre, zunaj na pomladanskih opravilih. Pri Babiču v Knežini pa sem vendarle imel srečo, saj je stari oče Franc užival popoldanski počitek, potem ko je celo dopoldne čistil „lozo“ nadležne podrasti in grmičevja.

Pri trlinosemdesetih letih Franc Babič še vedno dobro ve, kaj se pravi delati, saj le redko miruje, pri delu pa premišlja in razglablja o tem in onem, kajti kljub visoki starosti in številnim življenjskim izkušnjam je še vedno odprt za nove pobude, za nova spoznanja o človeku, naravi, življenju. To daje njegovi osebnosti tisto značilno starčevsko strpnost, širino razumevanja dogajanj in stvari, pa vendar neko odmaknjenost, ki je značilna za ljudi, ki vedo, kje je njihov mir. Spoznanja človekove naravi v vseh njenih podobah pa so pogosto žalostna. Tega Babič ne more skriti: „Poglejte živali. Pride medved, lisica, zajec čez mejo, ovoha se s sebi enakimi in živi z njimi v miru, mi, ljudje, ki se imamo za pametne, pa živimo v stalnem preganjanju, vojni in nasilju. Če bi imel moč in oblast nekaj dni, bi zapovedal mir vsem ljudem. Šele tako bi pregnali lakoto in prinesli blaginjo vsem narodom.“

Komaj sedemnajst let je bilo Babiču, ko se je prvič srečal z grozotami, ki jih porodi vojska. Vpoklican je bil v avstrijsko vojsko. Bilo je februarja meseca in mrzlo, da so drevesa pokala. Ležali so v nezakurjenih barakah v bližini Ljubljane in več kot petsto rekrutov je dobilo hude ozebljine. Pljuvali so kri in polovica jih je umrla. Franc je preživel, ozdravel pa dolgo ni. Voda se mu je nabirala v pljučih, ko pa so ga hoteli operirati, jih je zavrnil: „Moja rebra niso od včeraj!“ Počasi se je le pozdravil, vendar pa vse od prve svetovne vojne še ni poskusil kozarca vina. Boji se, da bi se mu bolezen ponovila.

Še nekaj mejnih kamnov je bilo v življenju Franca Babiča. Z nasiljem se je srečal zopet med drugo svetovno vojno. Z mirne nedeljske paše za

vasjo so ga zvelikli Italijani. S sabo so ga vlačili od Bojancev in Dragatuša in nekajkrat je že mislil, da bo po njem. Potem so ga gnali skozi domačo vas zopet nazaj, tam pa jim je ušel v hlev. Hoteli so ga zbežati ven, pa se ni dal: „Tukaj je moj hlev, moja živina, moj dom. Naredite, kar hočete, od tukaj ne grem!“ Po posredovanju nekoga tržaškega Slovence so ga pustili in odšli naprej. Tako se je Franc drugič živ vrnil domov, ko je že mislil, da je odpisan.

Tretjič je odšel prostovoljno. Ko mu je umrla žena, se je leta 1964 preselil v Ameriko. Tja so po stari belokranjski tradiciji mnogo pred njim emigrirali že trije bratje in dve sestri, kasneje pa tudi hčerka Fanika. Ta ima v San Franciscu v Kaliforniji kar dve hiši in dobro ji gre. Franc se pa tam ni mogel vživeti. Zrak je bil preveč onesnažen. Bolehal je. „Buš mogel rčnije trošit,“ mu je rekel brat, Franc pa je vedel za boljše zdravilo: „Bum žel domov!“ mu je odvrnil in se vrnil v rodno Knežino. To je bil Francetov tretji večji mejnik. Vmes pa je bilo seveda nešteto kamnov, izkušenj, ki tlakujejo to kratko, vendar lahko tudi bogato in plodno pot, ki jo imenujemo življenje.

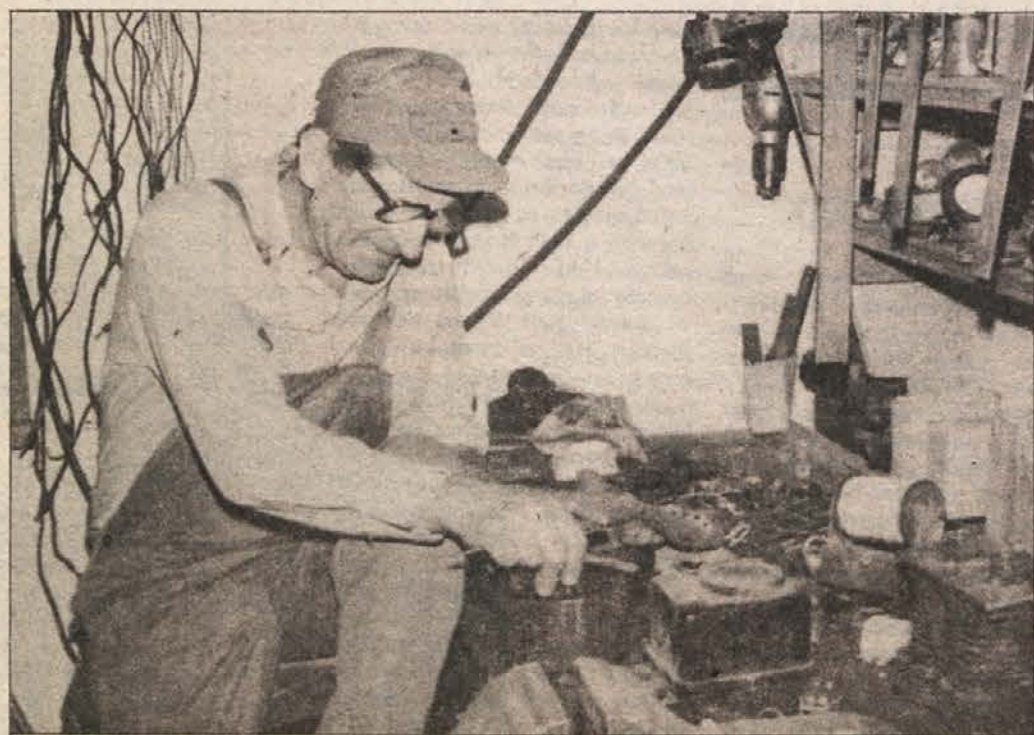
Franc se je vedno zanesel na lastno pamet in lastne roke, nikoli pa ni preziral znanja drugih, zato se je tudi marsikaj naučil. Pri kolarju bi rad naročil vprežne sani, pa ni bilo denarja, da bi jih plačal. Dobrodušni kolar mu je pokazal, kako si jih Franc lahko sam naredi. Poskusil je in uspelo mu je. Tako je v svojem življenju naredil že šestdeset vprežnih sani iz prvovrstnega jesenovnega lesa. Je pa Babič znan tudi po tem, da je eden redkih Dolenjcev, ki zna še napraviti prave belokranjske statve ali „krusne“, kakor jim po domače pravijo v narečju okoli Francovega doma. S prijateljem z Belčjega vrha sta skupaj kupila statve, potem pa si jih je Franc dobro ogledal, izrisal in se lotil dela. Tako so nastale njegove prve statve. Pri tem pa ni ostalo. Ko je svoje posodil sosedu Hudeljetu, so se temu tako priljubile, da bi jih najraje obdržal. Francu je zanj ponujal junca in Franc ga je vzel, drugo zimo pa se je lotil novih statv. Tako jih je nastalo pet. Od teh jih je še dvojce na Belčjem vrhu, druge pa so počasi odpotovale v svet. Ene so menda celo v Zahodni Nemčiji. Delal je statve iz različnega lesa, hrastove, bukove, še najboljše pa so bile tiste iz orehovine.

V dolgih zimskih dnevih Franc nima obstanka. Rad bi si napravil še ene manjše statve za model in igračko, vendar jih letos ni utegnil. Jih bo pa drugo zimo. Poleti za to nima časa. Čistiti mora pašnike in lozo, kajti nič se ne ve, morda bodo ti nekoč zopet polni. V Francovi mladosti se je na pašnikih za Knežino paslo tudi po sto in več glav živine, letos pa jih v vsej vasi premorejo le štirinajst.

TONE JAKŠE

po sledeh napredka

„INOVACIJA JE KUP ILOVKE, POTREBNE OBDELAVE“

„Inovacija ni nobena revolucionarna novost, temveč gre za to, da iz več različnih elementov in seveda s pomočjo teorije narediš enega novega. Vsaka inovacija se vedno porodi v glavi posameznika, idejo pa je navadno moč uresničiti le s timskim delom. Ta prehod med idejo in skupinsko realizacijo je pri nas še vedno najbolj boleč, saj vsak pristavi svoj lonček, inovator, ki sprva ne pomisli na gmočno plat, pa največkrat ostane na cedilu,“ razmišlja 60-letni Boris Pšeničnik s Senovega.

Če to pove možakar, ki mu je krška občinska raziskovalna skupnost že pred štirimi leti podelila Teslovo plaketo, ki jo je izumitelju, kot je vgravirano v medaljo, nalašč zanj izdelal znani medaljer Vladimir Štoviček, potem mu že gre verjeti. Boris, rojen v Braslovčah v Savinjski dolini, se je rad učil, toda po glavi so mu v mladosti rojile otroške vragolije, kratka, bil je nemirnega duha. Starejši brat Milan ga je zato v učenju prekašal in je lahko študiral naprej. Z marljivim delom je postal Milan univerzitetni profesor v Ljubljani. „Bil sem pri vsaki ‚procesiji‘ zraven, tako sem na primer za Sokole trgal plakate JRZ, zato sem bil v treh dneh izključen iz nižje gimnazije,“ smeje pripoveduje Boris Pšeničnik, ko se spominja, kako si je skušal prislužiti kakšen dinar. V obrtni šoli v Celju je imel same petke, razen motoroznanstva, ki ga je poučeval inženir Mestne elektrarne, kjer se je Boris zaposlil. „Dela se nikdar nisem bal, ampak zahbrtnosti, neiskrenosti. Jezik me je pokopal. Pred leti mi je eden vodilnih delavcev rekel: če bi pol manj delal, pa toliko več kimal, bi bil najboljši delavec v elektrogospodarstvu,“ grenko pripomni Pšeničnik.

Morda bi kdo, ki ga ne pozna, dejal, da gre za prepirljivca in moža, ki vtika nos tja, kjer ga nič ne briga, vendar bi mu čez čas brž postalo jasno, da je Pšeničnik človek, ki ve, kaj hoče. Zavzema se za novo, boljše, taki ljudje pa že od nekdaj niso bili najbolj razumljeni. Zanimivo je, da se je doslej zmeraj izkazal kot dober organizator in animator, kakor radi rečemo tistim sposobnejšim posameznikom, ki znajo druge navdušiti za kako stvar. Pšeničnik je zapisan ljubiteljski kulturi več kot 35 let. Že pri celjskem delavskem odru je igral, pomagal pri režiji in imel, kajpak, kot strokovnjak elektro stroke na skrbi razsvetljavo. Igral in režiral je tudi v Hrastniku, od koder prihaja tudi njegova zakonska družica Dragica. Od leta 1958 sta na Senovem, kjer sta si uredila prijeten, topel dom, in ni malo odrskih del, ki jih je v tem že od nekdaj razjibanem, za kulturo dovezetnem rudarskem kraju, režiral Pšeničnik, žena pa je bila suflerka. „Skoraj pri vsaki režiji se je pozneje oženil kakšen par. Vedno sem si prizadeval, da smo bili kot velika družina,“ razlaga Pšeničnik.

In kje je tu zveza, denimo, med Pšeničnikovo režijo Cankarjevih Hlapcev, ki jih je ob otvoritvi Doma Štirinajste divizije na Senovem posnela celo televizija, in njegovim inovatorstvom? Gre predvsem za to, da skušamo vsaj delno prikazati, da je Pšeničnik, če le more, še vedno „pri vsaki procesiji!“ zraven kot v rani mladosti, seveda tokrat zavestno in osmišljeno. Vsekakor je za tako razdajanje potreben čas, predvsem pa obilo energije in volje. Vse kaže, da je obojega še precej, kajti Pšeničnik bo šel sredi junija letos v pokoj in v šali razlaga, da se bo zanj šele tedaj začelo pravo delo. Očitno ni preveč zadovoljen s sedanjo

službo, saj se kot stikalničar – operater pri centralni dežurni službi pri Elektru v Krškem počuti bolj kot administrator. „Če bi bil v Sopu, Kovinarski, ko ti delo pokaže, kaj je tvoj prispevek, bi bilo drugače.“

Verjetno gre pri tem tudi za občutek družbene koristnosti. Zato mu spomin kaj rad pobegne v povojna leta, ko je elektromojster Pšeničnik v Celju s posebnim dovoljenjem mestnega ljudskega odbora nameščal prve neonske napise. Za ta „fuš“ je bilo treba precej pogruntavščin, če že drugega ne, kako kriviti neonske cevi. V Hrastniku so mu občinski možje rekli: „Tu imaš luknjo in začni z elektromehanično delavnico.“ V skromnih prostorih je hotel razviti univerzalni servis za gospodinjne stroje in kolesa. Bil bi hkrati prodajalna po načelu staro za novo. Toda Tovarna kemičnih izdelkov jih je zasipala z naročili, saj se je delavnica izkazala z odlično galvanizacijo in kvaliteto kroma. Izdelali so tudi prve nočne lučke in tako je nastal Sijaj, danes znana tovarna svetil. Ob srebrnem jubileju se je kolektiv spomnil Pšeničnika ne le kot prvega direktorja, marveč kot zagnanega delavca, ki je potavil delavnico na noge s svojim orodjem in znanjem, razvil galvanizacijo, površinsko zaščito, ki ji ni bilo para. Prvi pri nas so izdelali trdi krom. Pšeničniku je bila zlata medalja Sijaja ob jubileju veliko presenečenje, da, kot sam pravi, tedaj v zahvalo skorajda ni mogel izustiti niti besede.

Patentni urad v Beogradu je zaščitil Pšeničniku dve inovaciji. „Daljinsko krmiljenje črpalnih agregatov so mi že pred 10 leti priznali kot čist izum, čeprav ni to nič novega,“ kar preveč skromno zatrjuje Pšeničnik in dodaja: „Izkoristil sem pač notranja nihanja tlaka in mase.“ Toda njegov izum se je že ob prvi uporabi pri krajevnem vodovodu v Koprivnici leta 1974 pokazal kot zelo učinkovit, saj so med drugim prihranili 640 metrov zemeljskega kabla. Sistem je izpolnjeval in pri vodovodu v Armeškem so prihranili 876 metrov kabla, ko pa so Pšeničnikov izum uporabili leta 1975 za Tončkov dom na Liscu, je bil prihranek kabla že kar 4600 metrov.

Drugi patent (časovno pravzaprav prvi!) pa je dobil za zasnovno klešč za gnetenje kabelskih čevljev in žic. Trboveljski IBT je idejo pošteno plačal in danes jih izdelujejo v KPD Dob.

PAVEL PERC

